

หลวงปู่ประสาร สุมโน
พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม

วัดป่าหนองไคร้ บ้านหนองทองกลาง ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม

พระครูสุมนสารคุณ (หลวงปู่ประสาร สุขโน)

เนื่องในวาระมฤตดาตีกการะอายุวัฒนมงคล ๗ รอบ ๘๔ ปี

วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

ณ วัดป่าหนองไคร้ บ้านหนองทองกลาง

ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

น้อมถวายโดย

พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร

และคณะศิษยานุศิษย์วัดป่าภูผาสูง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

อาศิรวาท

๘๔ เวียนบรรจบ สบสมัย
อริยะ สงฆ์ไทย ในสยาม
ผ่านหนาวร้อน อ่อนแอ้ง ท้วเขตคาม
ฉายานาม “**สุนโน ผู้ใจดี**”
เป็นหลวงปู่ ผู้มี เมตตาเอื้อ
เป็นหน่อเนื้อ แห่งพระ ชินสีห์
เป็นหลวงพ่อ ของพระเถร เถรแม่ชี
เป็นสาวก บารมี ญาณผ่องใส
ข้าฯเหล่าศิษย์ มุทิตา สักการะ
ขอคุณพระ พุทธเจ้า อสงไขย
คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ อ้นยาวไกล
ถวายชัย **หลวงปู่ประสาร สุนโน** ฯ

ด้วยความเคารพอย่างสูงสุด
พระมหาธีรนาถ อคุคธีโร
๑๖ มกราคม ๒๕๕๗

พระพิชิตมาร ที่พระวิหารพระพิชิตมาร วัดป่าหนองไคร้ จังหวัดยโสธร

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต (พ.ศ. ๒๔๙๒ หลวงปู่ประสารครั้งยังเป็นสามเณร
ได้ฟังธรรมของท่านพระอาจารย์มั่นที่วัดบ้านหนองผือ จังหวัดสกลนคร)

...พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม...

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ (พระกรรมวาจาจารย์ของหลวงปู่ประสาร สุขโม)

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร (พระนั่งหัตถบาลในพิธีอุปสมบทของหลวงปู่ประสาร สุมโน)

...พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม...

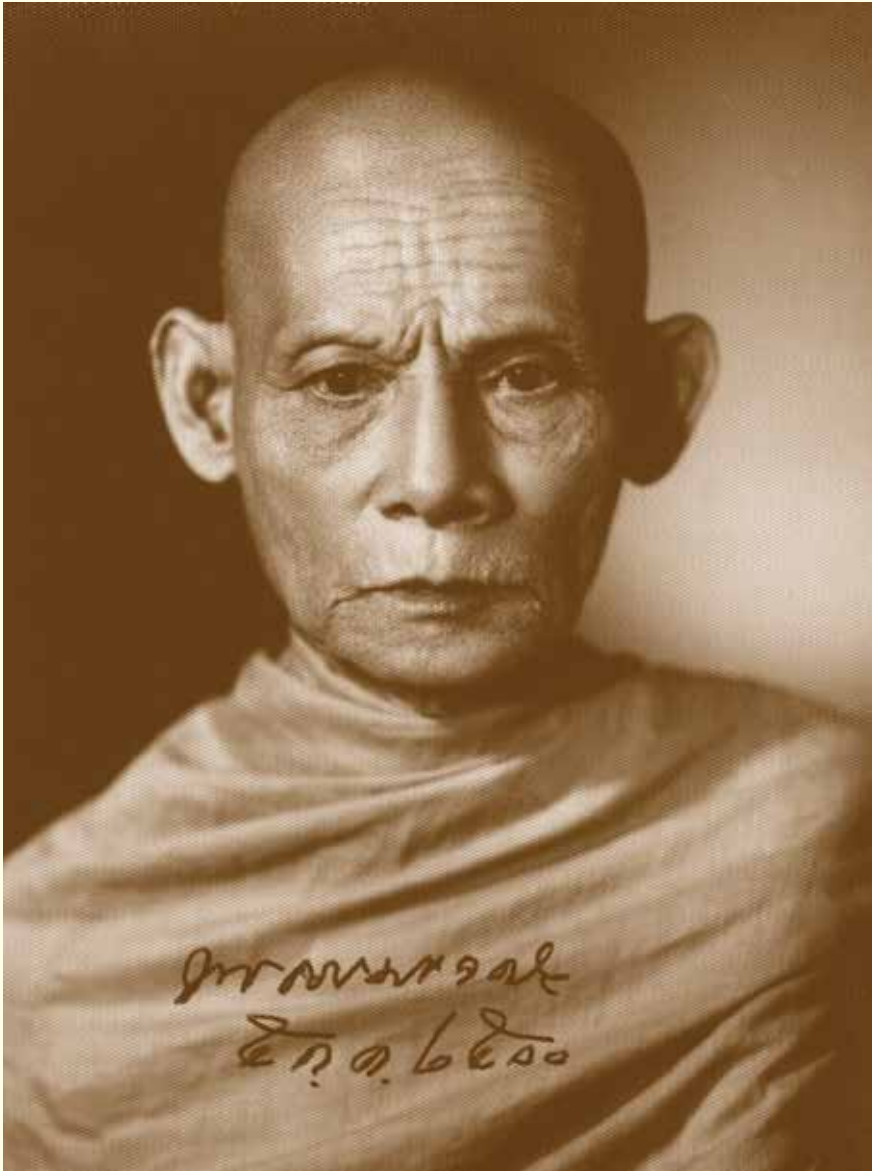
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี (หลวงปู่ประสารได้ร่วมจำพรรษาที่วัดหลังศาล จังหวัดภูเก็ต)

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

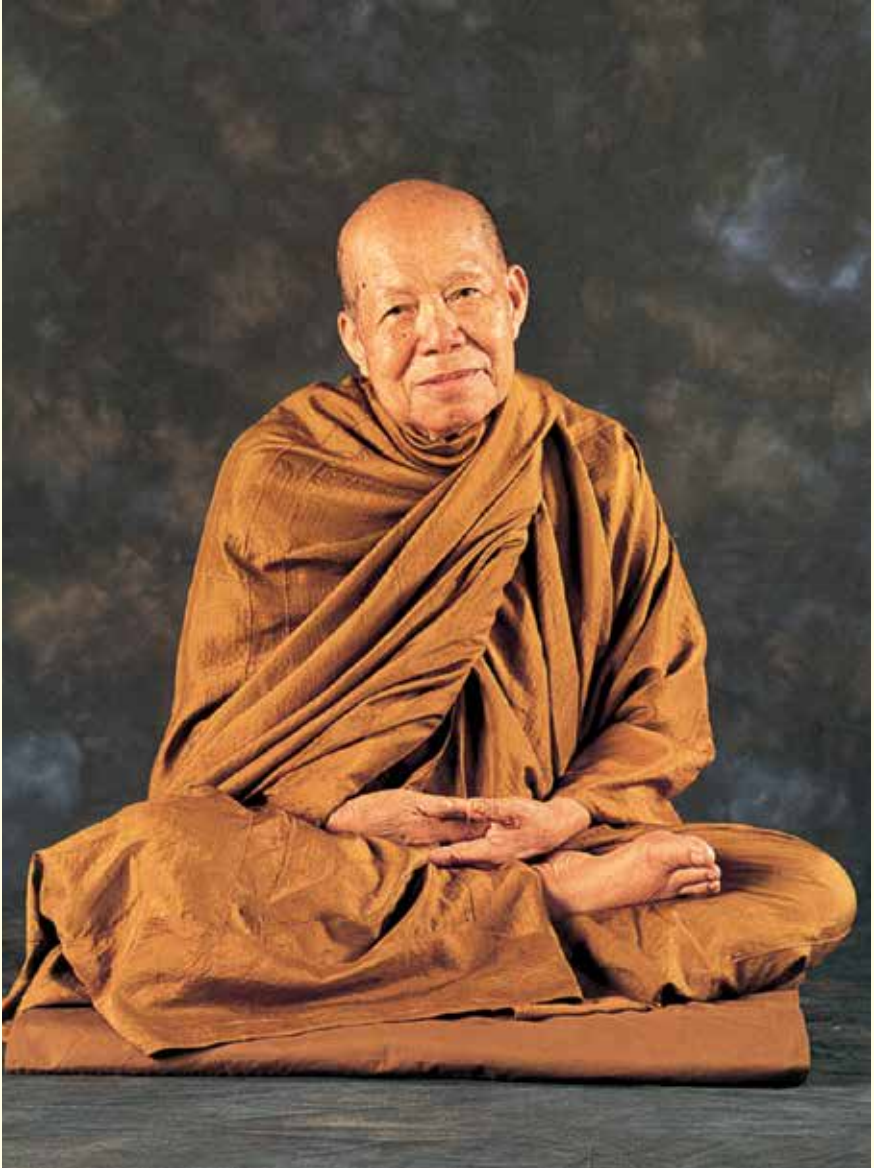
หลวงปู่สาม อภิญโญ (หลวงปู่ประสารได้ร่วมจำพรรษาที่วัดควนกะไหล จังหวัดพังงา)

...พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม...

พระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) พระอุปัชฌาย์หลวงปู่ประสาร สุมโน

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ (หลวงปู่ประสารได้ร่วมปฏิบัติธรรมในคราวจาริกธุดงค์ทางภาคใต้)

...พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม...

หลวงปู่ฉั่น ปาเรสโก (เป็นพระบูรพาจารย์ของหลวงปู่ประสาร สุมโน)

...หลวงปู่ประสาร สุขโม...

ครูบาอาจารย์ที่เคยอยู่
ร่วมปฏิบัติธรรมกับ
หลวงปู่ประสาร สุขโม

หลวงปู่วัน อุตตโม
(หลวงปู่ประสารเคยร่วม
ปฏิบัติธรรมที่ภาคใต้)

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต
(หลวงปู่ประสารเคยร่วม
ปฏิบัติธรรมที่ภาคใต้)

...พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม...

หลวงปู่อ่อนสี สุเมโธ
(ร่วมจำพรรษาที่วัดพระงามศรีมงคล
จ.หนองคาย)

หลวงปู่บุญหนา ธรรมทินโน
(ร่วมจำพรรษาที่วัดป่าไสถ์ถิลล จ.สกลนคร)

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ
(ร่วมจำพรรษาที่ป่าช้าบางเหนียว จ.ภูเก็ต)

หลวงปู่อุทัย สิริธโร
(ร่วมจำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้)

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่เพียร วิริโย และ หลวงปู่บุญมี ปริบุญโญ
(สมัยหลวงปู่ประสารเป็นเณร เคยร่วมจำพรรษากับท่านที่วัดป่าไผ่ตง จ.สกลนคร)

หลวงปู่อุ่นหล้า จิตธมโม
(ร่วมจำพรรษาที่วัดถาวรคุณาราม จ.ภูเก็ต)

หลวงปู่สนธิ์ อนาลโย
(สหธรรมมิกของหลวงปู่ประสาร)

ครูบาอาจารย์ร่วมถ่ายภาพที่หน้าพระวิหารพระพิฆิตमार
ในงานฉลองอายุหลวงปู่ประสาร สุมโน ปี พ.ศ. ๒๕๕๓
(จากซ้าย) ๑. พระเทพเมธาภรณ์ (ประสงค์ วรรณโย) เจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรี (ธ)
๒. หลวงปู่ท่อน ญาณธโร ๓. หลวงปู่จันทร์แรม เขมสิริ ๔. หลวงปู่ประสาร สุมโน
๕. หลวงปู่วิไลย์ เขมิโย ๖. หลวงปู่บุญมา คัมภีร์ธัมโม
ยืนด้านหลังองค์แรกขวามือ พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

บทนำ

พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม

ขอย้อนปุมหลัง...ครั้ง..พุทธศักราช ๒๕๒๘

ณ ศาลาหลังเล็ก ๆ เก่าๆ นั่งได้ไม่กี่คน วัตรปฏิบัติ
ฉันอาสนะเดียว ฉันมือเดียว ฉันในบาตรด้วยความสำรวม
ผู้ร่วมแฉ่งเพ่งมองในบาตรสายตาทอดลงต่ำ เว้นเสียงพูดคุย..
เจียบกริบ สามเณรมาใหม่ไม่รู้วัตรปฏิบัติกรรมฐาน ขณะฉัน
ข้อนกระทบขอบบาตรเสียงดังเป้งๆ สะท้อนไปในความเจียบ

คราทีนั้นเสียงแห่งพระมหาเถระผู้นั่งด้านหน้าได้กล่าวขึ้น
ว่า เณร..ควรสำรวมระวัง มีสติให้มากกว่านี้ ขณะฉันอย่าปราศจาก
สติ..เสียงท่านดังขึ้นซ้ำอีกว่า “ต้องฉันอย่างมีสติ” ทำให้
สามเณรนั้นคิดว่า

“วัดนี้คือศาสนาของพระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้า พระ
มหาเถระองค์นี้คือสาวกของพระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เป็นคำตอบผุดขึ้นมาในใจ..ได้ความเชื่อความเลื่อมใสเป็น
ที่ยิ่ง

หลวงปู่ประสาร กราบคารวะหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

จากนั้นความประทับใจเมื่อได้พบเห็น ดึงดูดจิตใจให้ยินดี ชื่นชอบ ชวนให้นึกเกิดศรัทธานิยมนับถือเคารพรักใคร่ ก่อให้เกิดความเอ็นใจ ยิ่งได้ฟังน้ำเสียงที่ประกอบไปด้วยพรหมวิหารธรรม ยิ่งทำให้เกิดความเอ็นสงบลึกซึ้ง ประหนึ่งว่าท่านมานั่งอยู่ในหัวใจของเรา

กิริยาอาการดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อได้พบเห็นพระอริยสงฆ์ ที่มีจิตใจงามยิ่งแห่งวัดป่าหนองไคร้ บ้านหนองทองกลาง ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร **นามว่า หลวงปู่ประสาร สุมโน พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม สกโลปิ สาสนธมโม** พระธรรมคือศาสนาทั้งหมด มีความงามอยู่ ๓ ประการ คืองามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ท่านจำแนกแจกไว้เป็นหมวด ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

งามในเบื้องต้น *อตตโน อตถภูเตน สีเลน อาทิกุลยาโณ* พระศาสนางามในเบื้องต้นด้วยศีล อันเป็นประโยชน์แก่ตนเอง *ศีลสมาธิ อาทิกุลยาโณ* งามในเบื้องต้นด้วยศีลและสมาธิ เมื่อบุคคล

กำลังฟังพระธรรม คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ นิรณ ๕ อันกันจิตไม่ให้บรรลुकุณงามความดี ก็สงบลงไป นิรณ ๕ นั้น คือ

๑) **กามฉันทะ** พอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจ คือรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส

๒) **พยาบาท** ปองร้ายผู้อื่น ในเมื่อประสบกับอารมณ์ที่ไม่พอใจ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่เป็นอนิฏฐารมณ์ คืออารมณ์ที่ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ ไม่น่าชอบใจ ไม่น่าปรารถนา ก็เป็นเหตุให้เกิดความพยาบาทขึ้นมา

๓) **ถีนมิทธะ** ความหดหู่ และเคลิบเคลิ้ม ง่วงเหงาเซ้าซี้ม กำหนดบทพระกัมมัฏฐานไม่กระฉับกระเฉง กำหนดไม่ได้ดี

๔) **อุทธัจจกุกกุกจะ** ฟุ้งซ่านรำคาญ เพราะนึกถึงบาปเก่า ที่ตนได้เคยทำไว้ และบุญกุศลไม่ได้ทำ หรือทำก็ทำไว้น้อย ก็ย่อมเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดความคิดฟุ้งซ่าน ชัดส่ายไปในอารมณ์ต่างๆ ได้

๕) **วิจิกิจฉา** ความสงสัย ลังเลใจ ไม่ตกลงได้ เช่น สงสัยในเรื่องพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สงสัยในเรื่องโลกนี้โลกหน้า สงสัยเรื่องสมาธิ สมาบัติ มรรคผล พระนิพพาน สงสัยในเรื่องบาปเรื่องบุญเป็นต้น เมื่อนิรณ ๕ สงบลงไปชั่วขณะที่ฟังเทศน์ฟังธรรมอยู่ ก็เป็นเหตุให้บุคคลนั้นได้รับความสุขอยู่ไม่มากนักน้อย อย่างนี้เรียกว่า พระศาสนามีความงามในเบื้องต้น

งามในท่ามกลาง สมณวิปัสสนาธุระ มชฺฌเมกลยาโณ งามในท่ามกลางด้วยสมณะ วิปัสสนา มรรค เมื่อบุคคลฟังธรรม

แล้ว นำไปประพฤติปฏิบัติตาม คือลงมือปฏิบัติสมถกัมมัฏฐาน และวิปัสสนากัมมัฏฐาน จนได้บรรลุผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร แก่वासนาบารมีของตนๆ นับตั้งแต่ขั้นต่ำเป็นต้นไป แต่ยังไม่ได้รับบรรลุผลนิพพาน ถึงอย่างนั้นผู้นั้นก็ย่อมได้รับความสุขใจ มิใช่น้อย ย่อมจะเกิดความเชื่อ ความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยเป็นอย่างดี อย่างนี้เรียกว่า พระศาสนางามในท่ามกลาง

งามในที่สุด นิพพานในปี ปรีโยสานกัลยาณ งามในที่สุด ด้วยพระนิพพาน

เมื่อบุคคลใดปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานได้ผลดีคงที่ คือ ได้บรรลุผลแห่งการปฏิบัติ นับตั้งแต่โสดาปัตติมรรคเป็นต้นไป จนกระทั่งถึงอรหัตตมรรค อรหัตตผล อย่างนี้เรียกว่า พระศาสนางามในที่สุด

หลวงปู่ประสาร สุมโน พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม ท่านงามทั้ง ๓ กาล เป็นพระมหาเถระผู้มีภูมิลักษณะเข้มข้มเบิกบาน สมถสันโดษ ยินดีในเสนาสนะอันสงัด ปราศจากความเพียร นำกราบไหว้ กางเป็นร่มเงาให้เราเข้าไปอาศัย จิตใจกระจ่างแจ่มเป็นกันเอง เปิดเผย เข้าหาง่าย ไม่ถือชนชั้นวรรณะ ด้วยคุณลักษณะของท่านทำให้ผู้เข้าใกล้สงบเสงี่ยมตาม สมกับฉายานามของท่าน **สุมโนภิกขุ** พระผู้มีใจงามตลอดกาลนาน

สารบัญ

บทนำ พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม	๑
จังหวัดยโสธร	๘
วัดป่าหนองไคร้ในใต้สำนึก	๑๑
● ขาดิภูมิ	๑๖
● โยมแม่สุบินว่าได้ขจรहुทองคำ / ● มีบุญ...มีกรรม	๑๙
● เกือบตาย	๒๑
● ปีตุวิปโยค	๒๓
● พ่อแม่คือบุคคลสำคัญของโลก	๒๕
● น้ำหยดเดียวกลายมาเป็นคน	๒๙
● “กล่องข้าวน้อยฆ่าแม่”	๓๐
● พระพรหมของบุตร	๓๓
เรียนหนังสือ ชีวิตลูกชานา ความรักในวัยหนุ่ม ฟังพุทธประวัติ	๓๕
● ชานาบนหลังควาย	๓๗
● รักผู้หญิง..คาถาจีบสาว..	๓๘
● ฟังผู้เฒ่าเล่าพุทธประวัติ	๔๐
พบพระกรรมฐาน ลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต	๔๓
● บวชแทนคุณพ่อแม่	๔๓
● ฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต	๕๗
● สรงน้ำสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าสุทธาวาส	๖๔
ถวายเพลิงสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต	๖๗
จำพรรษาที่วัดป่าโสตถิผล ต.ช้างมิ่ง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร	๘๑
● อุปสมบท	๙๒
นวกภูมิ	๙๗
● เป็นพระปาติโมกข์	๙๙
● พระอาจารย์ศรีอาริย์ลาสิกขา	๑๐๕
แสวงธรรมภาคใต้... ได้ร่วมธรรมหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี	๑๐๗
ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๘ จำพรรษาที่วัดควนกะไหล จ.พังงา	

สารบัญ

● จำพรรษาพร้อมกับหลวงปู่สาม อภิภูจโน	๑๑๓
● หลวงปู่ผันเตือน	๑๑๖
ผีหลอกเพราะลืมนวดมนต์	๑๑๙
พรรษาที่ ๖ (พ.ศ. ๒๔๙๙) จำพรรษาที่ป่าช้าบางเหนียว จ.ภูเก็ต	๑๑๙
● จำพรรษาพร้อมกับหลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ	๑๒๒
● คำสอนหลวงปู่สุวัจน์	๑๒๗
● ผีหลอก	๑๒๘
● กราบพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช	๑๒๙
ได้รับธรรมของหลวงปู่ผัน ปาเรสโกและบันทึกของหลวงปู่ผัน ปาเรสโก	๑๓๕
พรรษาที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐)	๑๓๕
● สิ่งที่เป็นไฉน	๑๓๗
● พังธรรมของท่านพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล	๑๔๔
● นิमितเห็นซากศพ	๑๔๗
● เพ่งกะโหลกเป็นกรรมฐาน	๑๔๙
● กลัวผี	๑๕๐
● พิจารณากาย แก่ความกลัว	๑๕๒
คำสอนหลวงปู่ประสาร / บันทึกหลวงปู่ผัน ปาเรสโก การต่อสู้กับเสือบอง	๑๕๙
● หลวงปู่ผัน ต่อสู้กับเสือบอง	๑๖๗
● การต่อสู้กับกิเลสของตัวเองที่บ้านพระเนาว์	๑๗๑
จิตใจอีกเหิม ประรณานจะออกธุดงค์	๑๘๓
พรรษา ๘ พ.ศ. ๒๕๐๑ จำพรรษาที่วัดพระงามศรีมงคล จ.หนองคาย /	
พรรษาที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๒) จำพรรษาที่วัดป่าหนองถ่ม จ.ยโสธร	๑๘๓
● ได้ศิษย์องค์สำคัญ	๑๘๕
● งานสมโภชเฉลิมฉลองวัดป่าหนองไคร้	๑๙๑
ช่วยหลวงปู่ผันสร้างอำเภอกุดชุม	๑๙๙
พรรษาที่ ๑๐-๑๒ (พ.ศ. ๒๕๐๓ - พ.ศ. ๒๕๐๕)	
จำพรรษาที่วัดป่าประชาชุมพล อำเภอกุดชุม จ.ยโสธร	๑๙๙

สารบัญ

● บารมีหลวงปู่ผัน	๒๐๕
● พญาปากเข็ด	๒๑๒
● ปราบพระขมิ้นเวทย์	๒๑๓
สหายธรรมของหลวงปู่ประสาร สุมโน	๒๑๙
พรรษาที่ ๑๓-๒๐ (พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๑๓)	
จำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	๒๑๙
ตามรอยธรรมรอยบารมีหลวงปู่ผัน ปาเรสโก	๒๓๓
พรรษาที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๑๔) จำพรรษาที่วัดถ้ำเอราวัณ จ.หนองบัวลำภู	๒๓๓
● ประวัติถ้ำเอราวัณ	๒๓๙
● นางผมหอม	๒๔๑
● กุสโลบายในการก่อสร้าง	๒๔๓
● สันทนาธรรมกับหลวงพ่อบุชา สุภัทโท	๒๔๕
● เทพยดา นำเงินมาถวาย	๒๕๐
อาจารย์เคร่งครัด ลูกศิษย์ก็เคร่งครัดตาม	๒๕๕
● นิमितหลวงปู่ผัน	๒๖๓
● วิทยุญาณผีปู่หลุบและบริวาร	๒๖๖
ชาวยโสธรนิมนต์หลวงปู่ประสารกลับวัดป่าหนองไคร้	๒๗๑
พรรษาที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน)	
จำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	๒๗๑
● หลวงปู่ประสารนิมิตจึงเปลี่ยนนามสกุล	๒๗๕
● ถูกต่อต้านอย่างหนัก	๒๗๘
● หลวงปู่ผันมาปรากฏในนิมิต	๒๘๒
● วัดป่าหนองไคร้ปัจจุบัน	๒๘๔
● กฎกติกาของวัดป่าหนองไคร้ตามแบบฉบับเดิมของหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ๒๘๖	
● ผลงานล่าสุดเพื่อแผ่นดิน	๒๙๒
● สรุป “พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม”	๒๙๔
รายชื่อผู้ร่วมบริจาคสร้างหนังสือ	๒๙๘

จังหวัดยโสธร

ขอเล่าความเป็นมาของถิ่นฐานบ้านเกิดของท่านสักนิด หน่อย....เมืองยโสธร เป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำชี ได้ชื่อว่าเมืองบังไฟ เป็นดินแดนที่มีอดีตอันล้ำค่าและยาวนาน กว่า ๒๐๐ ปี ยโสธร มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานเกี่ยวพัน กับเมืองหนองบัวลุมภู นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน และ เกี่ยวพันกับเมืองอุบลฯ

ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธรได้พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของ มนุษย์ จากยุคประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน ชุมชนโบราณส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตทุ่งราบโล่ง

หรือบริเวณขอบชายทุ่ง ติดกับพื้นที่โคกและป่า ได้แก่ ชุมชนโบราณชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ ในเขตอำเภอมหาชนะชัย และอำเภอค้อวัง เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านหัวเมือง บ้านคูเมือง บ้านคูสองชั้น ในเขตอำเภอมหาชนะชัย ชุมชนโบราณบ้านน้ำอ้อม บ้านโพนแพง บ้านหมากมาย บ้านแซ่ บ้านโพนเมือง ในเขตอำเภอ ค้อวัง

พ.ศ. ๒๓๕๗ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านสิงห์ท่าขึ้นเป็นเมืองและ

พระราชทานนามว่า เมืองยศสุนทร ให้เจ้าราชวงศ์สิงห์เป็น
เจ้าครองเมืองมีราชทินนามว่า พระสุนทรราชวงศา เป็นเจ้าเมือง
คนแรกของเมืองยโสธร

(คำว่า ยศสุนทร ต่อมากลายเป็นยะโสธร มีความหมายว่า
ทรงไว้ซึ่งยศ แต่การเขียนหรือการเรียกสั้น ๆ ว่า ยะโส ไม่เป็นที่
ไพเราะหูและไม่เป็นมงคลนาม ร.ต.ท.พวง ศรีบุญลือ นายอำเภอ
ยะโสธร (พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๓) ได้มีหนังสือขอให้เขียนชื่อเสียใหม่
เป็น ยโสธร และได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย โดยความ
เห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้เปลี่ยนได้ และใช้มาจนบัดนี้)

จังหวัดยโสธร เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย จัดตั้งโดยคณะปฏิวัติของจอมพลถนอม กิตติขจร
ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๗๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์
๒๕๑๕ อันให้แยกอำเภอยโสธร อำเภอกุตุขุม อำเภอเลิงนกทา
อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอป่าดัว ออกจาก
จังหวัดอุบลราชธานี แล้วรวมกันตั้งเป็นจังหวัดยโสธร และมีผล
ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๕ สืบไป

ทั้งนี้ จังหวัดยโสธร เดิมเป็นหมู่บ้าน เรียกว่า บ้านสิงห์ท่า
ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๕๗ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ทรงยกฐานะเป็นเมืองยโสธร มีฐานะเป็นเมืองประเทศราช ขึ้นตรง
ต่อกรุงเทพฯ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๓ รวมเข้าอยู่ในบริเวณอุบลราชธานี
จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๐ เมื่อยุบบริเวณอุบลราชธานี จัดตั้งเป็นจังหวัด
อุบลราชธานี จึงเป็นอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี กระทั่งมี

ประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าว

ปัจจุบัน จังหวัดยโสธรอยู่สูงจากระดับทะเลปานกลาง ๑๒๘ เมตร ประกอบด้วยอำเภอ ๙ อำเภอ, ตำบล ๗๘ ตำบล และหมู่บ้าน ๘๓๕ หมู่บ้าน มีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๔,๑๖๒ ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดมุกดาหาร, ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี, ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาขนาดเล็กเป็นบางบริเวณในตอนเหนือของจังหวัด ด้านตะวันตกของจังหวัดมีลำน้ำยังไหลผ่านจากทิศเหนือไปทิศใต้ลงสู่แม่น้ำชี

ในด้านเศรษฐกิจ จังหวัดยโสธร มีการทำนา ปลูกปอแก้ว มันสำปะหลัง และถั่วลิสง มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ เช่น วัดมหาธาตุ พระธาตุยโสธร พระธาตุก่องข้าวน้อย สวนสาธารณะพญาแถน หมู่บ้านทำหมอนขิตบ้านศรีฐาน ชากเมืองโบราณบ้านสงเปือย ชากเมืองโบราณดงเมืองเตย พระธาตุกู่จาน ภูถ้ำพระ เจดีย์บรรจุดินจากสังเวชนียสถาน รอยพระพุทธรบาทจำลอง

วัดป่าหนองไคร้ในใต้สำนึก

หลวงปู่ประสาร สุมโน หรือที่พวกเราลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิด มักกล่าวติดปากว่า “หลวงพ่อ”

ในวันหนึ่ง... ท่านนั่งพักสบายอิริยาบถในวิหารท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าภูผาสูง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ หลวงพ่อท่านมีท่าสำรวมโดยตลอด ชอบให้สามเณร นวดขา ชอบเลี้ยงสามเณรแล้วก็ส่งไปเรียนหนังสือ อาตมาก็ เหมือนกันที่หลวงพ่от่านเลี้ยงมา เรียกว่า “ท่านเป่าห้วมา”

คำว่าท่านเป่าห้วมาคือ ท่านอบรมสั่งสอนและให้บวช ศึกษาทางธรรมนั่นเอง ในตอนนี้มีเณรที่หลวงพ่อเลี้ยงมาที่จำได้ แม่น ๆ คือ **พระมหาประกอบ พระมหาเชิด และก้อาตมาเอง ฯลฯ**

หลวงพ่อเป็นพระที่เคร่งครัด กิจวัตรของท่านต้องตรงต่อ เวลาเสมอ การงานการพัฒนาท่านทำโดยตลอด เรื่องกรรมฐาน เข้มขัน สมัย ๒๐ กว่าปีก่อน วัดป่าหนองไคร้อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ไกลหมู่บ้าน พระเณรมีไม่กี่องค์เจียบส่งดมาก ภูฎิอยู่ห่าง ๆ แล้ว นิสัยพระเณรก็ชอบอยู่ห่าง ๆ กันด้วย ยิ่งใครที่ซึกั้ลัวท่านก็ยิ่งให้ ไปอยู่ในที่นากั้ลัว จำได้ว่าสามเณรรูปหนึ่งชื่อว่าสามเณรติง เป็น

คนซี้กแล้ว ท่านให้ไปนอนอยู่ในป่าไม่กล้าออกไปซี้ กลัวมากต้องซี้ใส่ถุงอยู่ในกลด นอนดมซี้ตัวเอง แต่ท่านสอนจนสุดท้ายเณรองค์นั้นหายกลัวไปเลย อย่างถ้าสามเณรรูปใดซี้เกียจท่านก็จะให้ชุดหลุมขยະบ้าง อย่างอาตมาโดนท่านให้ชุดหลุมเบ้อเริ่ม กว่าเสร็จแทบเป็นลม ยกตัวอย่างให้ทราบถึงวิธีการของท่าน

การสวดมนต์ท่านก็สวดทุกวัน ชาวบ้านในหมู่บ้านก็มาสวดด้วยทุกวัน สวดเสร็จท่านก็แสดงธรรม ยิ่งวันพระท่านก็นำออกนอกสถานที่ พาไปนั่งตามป่าบ้าง หน้าพระพิชิตมารบ้าง นั่งนาน ยุ่งเยอะมาก ท่านนั่งนิ่งและนาน พวกเราก็ต้องอดทนกับยุ่งเพราะนั่งอยู่กลางแจ้งไม่มีที่มุงบัง หนีไปไหนก็ไม่ได้ ต้องอดทน กิจวัตรบิณฑบาตก็ขาดไม่ได้ ต้องเคร่งครัด ทุกอย่างท่านนำทำด้วยความบากบั่น นาน ๆ จะมีญาติโยมจากในเมืองมาทำบุญ ส่วนมากมีแต่ชาวบ้าน ไฟฟ้าก็ไม่มี ใช้เครื่องปั่นไฟเป็นบางครั้งในวันที่มีงานสำคัญจริงๆ

บรรยากาศของวัดป่าหนองไคร้จึงเงียบสงบ ไม่มีคนพลุกพล่าน บางครั้งเหมือนว่าน่าจะเป็นที่อยู่ของเทวดาภูตผีมากกว่าผู้คนเงียบ เงียบยังไม่พอ ท่านยังไล่เข้าไปอยู่ในป่าอีก

โดยเฉพาะวัดป่าหนองไคร้ก็มีเรื่องเล่า จากชาวบ้านเรื่องผี เจ้าป่า ผีเจ้าถิ่นก็ยังทำให้บรรยากาศยามค่ำคือน่าหวาดหวั่น ดังนั้นพวกเราซึ่งเป็นพวกจิตอ่อน สมาธิอ่อน พอค่ำมาก็มีแต่สวดมนต์ภาวนาเอาพระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง

เรื่องที่ชวนให้คิดว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือว่าที่สระน้ำภายในวัด

มีปลาอยู่เยอะที่หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านเลี้ยงเอาไว้ เมื่อมีคนมา
ขโมยมีอันต้องเป็นไปทุกราย

ยิ่งเมื่อวันใดหลวงปู่ผันท่านเข้ามาพักที่วัดป่าหนองไคร้...
ก็ยังสร้างความแปลกใจให้เราผู้พบเห็น เพราะท่านไม่นอนกุฏิ
ไม่นอนวัด ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ท่านจะหายไปนอนในป่า ไปนอน
ตามทุ่งนา เอาเปลไปแขวน หรือเอามุ้งกลดไปกาง ท่านหายไป
นอนที่ไหนก็ไม่รู้ ทั้งๆที่ท่านมีอายุมากแล้ว เป็นปริศนาให้เราผู้เฒ่าเฒ่า
คิดว่า หลวงปู่ผันเป็นอะไร ถึงต้องทำอย่างนั้น เราเป็นเด็กไม่รู้เรื่อง
พระกรรมฐาน คือท่านไปทำกรรมฐาน แล้วท่านก็ทำจริงทำจัง
วชิราของท่านนั้นยังทำมากกว่าพวกเราซึ่งยังเป็นเด็ก

หลวงปู่ผันท่านน่ากลัวน่าเกรงขาม เวลาผีเข้าคนเห็นหน้า
ท่านท่านนั้นยังไม่ทันไล่ผีก็ออกแล้ว หน้าท่านเข้มตลอด ไม่ค่อย
ยิ้ม ไม่เคยเห็นท่านยิ้มเลย และท่านก็ไม่ค่อยจะพูดจา ท่านนั่งรถ
คันเก่า ๆ วัดป่าหนองไคร้เป็นวัดที่ท่านสร้าง เวลาท่านมาท่าน
ลงรถบับ หายเงิบไม่รู้ไหน เข้าป่าเข้าดงไปแล้ว ท่านไปองค์เดียว
ไม่ให้ใครตาม อาตมาเห็นท่านทำแบบนี้เป็นประจำ และแต่ก่อน
ก็ไม่ทราบที่ท่านเป็นลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น และท่าน
พระอาจารย์มั่นเป็นใครก็ไม่ทราบ เราก็ออยู่แบบไม่รู้ ท่านพาทำ
อะไรเราก็ทำ เป็นศิษย์ผู้ซื่อสัตย์ ท่านพานั่งเราก็นั่ง ท่านพาตื่น
เราก็ตื่น ท่านพานอนเราก็นอน เป็นลูกศิษย์ว่าง่ายสอนง่าย ไม่มี
ใครกล้าหือกับครูบาอาจารย์ พอท่านดูเราก็หมอบ ฟังท่าน...
ไม่มีสติปัญญาไปคัดค้าน

ที่วัดป่าหนองไคร้เวลามีคนตาย ท่านก็ให้ชาวบ้านมาเตรียมพื้นเผาต้นไม้ในวัดซึ่งอยู่ติดกับกุฏิที่อาตมาอยู่ รู้สึกล้วนมาก บางครั้งหลวงพ่อก็พาอุปัชฌาย์ไปดูซากศพเกลี้ยดู พิจารณากรรมฐาน ยิ่งรูปใดซีกแล้วท่านก็ยิ่งไล่ให้ไปดูที่เผาผี ให้ไปอยู่กับผีเลย ท่านว่า

“เรานี้แหละผีจริง กินสดกินแห้ง กินแหลก ผีที่เผา ผีปลอม ไม่มีอำนาจฤทธิ์เดชอะไร ถ้าผีที่เผาน่ากลัวมีอำนาจฤทธิ์จริง ก็คงไม่ยอมให้ใครมาเผา จะต้องลุกขึ้นมาคัดค้านห้ามปราม ห้ามคนที่จุดไฟเผาตนเอง จะไม่ยอมให้ไฟเผาตนเองได้ เป็นอันตรายเพราะผีกลัวไฟ กลัวกลางวัน แต่เขาไม่มีอำนาจจึงปล่อยให้พวกเราเผาอย่างสบาย”

ท่านสรุปว่าดังนี้ “ผีในป่าช้าไม่น่ากลัว มาตีมาฆ่าเราให้ตายง่าย ๆ ไม่ได้ แต่ผีจริงคือมนุษย์คือพวกเรานี้แหละ ฆ่ากันเอง กินเลือดกินเนื้อกันไม่เว้นแต่ละวัน ที่ไหนมีผีป่าช้า มีสุสานไม่น่ากลัวมีแต่ความสงบไม่รบกวนวาย ที่ไหนมีผีมนุษย์เดินดินน่ากลัว เพราะต้องมีอันตราย ...นี่ท่านสอนให้พิจารณาผิอย่างนี้

กิจวัตรอีกอันหนึ่งที่ต้องทำที่วัดป่าหนองไคร้คือการล้างเท้า เช็ดเท้าครูบาอาจารย์ เราเป็นสามเณรต้องคอยล้างเท้าท่านก่อนเข้าศาลาเป็นประจำ การล้างเท้าครูบาอาจารย์เป็นการแสดงการวะแบบสุดส่วนและเป็นการยอมรับในคำสั่งสอนของท่าน ลดทิฐิ มาณะ ลดความทงตนถือตัว และเป็นยอมตนอย่างไม่มีที่ติต้องดีที่อยู่ภายใต้สำนักของท่าน อันนี้ต้องทำทุกวัน

กิจวัตรอีกหนึ่งในหลายอย่างเท่าที่นึกได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านสั่งสอนและพาทำคือสูตรสำเร็จของพระกรรมฐานที่ท่านพระอาจารย์ใหญ่หลวงปู่เสาร์ท่านพระอาจารย์มั่นสั่งสอน คือ **นอน ห้าทุ่มตื่นตีสอง**

พอเวลาตีสองต้องลุกขึ้นประเคนยาสีฟัน น้ำล้างหน้าให้ท่านทุกวันมิได้ขาด ถ้าเราไม่ลุกประเคนท่านก็แปรงฟันไม่ได้ เป็นอุบายที่ท่านบังคับเราในตัว อยู่กับท่านจึงต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ท่านพาทำเหมือนว่าพระนิพพานอยู่ไม่ไกลและเป็นสิ่งที่เราต้องแสวงหาด้วยความเพียรพยายาม เรื่องสุขเรื่องทุกข์ยกไว้ก่อน เรื่องขี้เกียจขี้คร้านยกไว้ก่อน ต้องทำหน้าที่พระเณรให้เต็มที่ ที่วัดป่าหนองไคร้จึงมีแต่พระเณรผอม ๆ หลวงพ่อก็ผอมจนบางคนมาจากในเมืองถามท่านว่า หลวงปู่ไม่มีข้าวกินหรือถึงผอม แล้วพระเณรวัดนี้ไม่มีข้าวกินหรือถึงผอมขนาดนี้

บางครั้งท่านก็ว่า พระผอมกิเลสก็ผอม พระอ้วนกิเลสก็อ้วน นักพรตผอมดี เต็ดเต๋ยวดี นักบวชอ้วนแสดงว่า “กรแล้วก็นิน กินแล้วก็นอน” ผอม ๆ นั่งสมาธิเบาตัว ธาตุขันธ์ไม่กดถ่วงโยมเอ๊ย..ก็พระเณรฉันข้าวมื้อเดียว ทำแต่งงาน เดินแต่กรรมฐานกินแต่น้ำตาลวันละช้อนกับเครื่องแดงต้ม จะเอาอะไรมาอ้วน

น้ำปานะสมัยนั้นมีน้ำตาลองค์ละช้อนสองช้อน เอาใส่ในน้ำต้มเครื่องแดง น้ำออกสีแดงกินอร่อย ฉันทมากท่านก็มองเพราะเวลาฉันน้ำปานะเป็นเวลาที่พวกเราอดคอย เพราะจะได้กินน้ำตาลกับเครื่องแดง นึกเท่าไรก็นึกไม่ออกว่ามีอะไรให้กินไปมากกว่านี้..กาแพ

กินาน ๆ เจอที...โกโก้สมัยนั้นยังไม่มี อาตมาเป็นเณรไม่เคยกินกาแฟ พอกินเข้าไปนอนไม่ได้เกือบตาย หลวงพ่อต้องเอามะนาวมาให้ฉัน ตอนนั้นจิตก็พุทโธไม่หยุด แอ้มมีกาแฟมาแถมไปกันใหญ่เลย ภาวานาไม่หลับไม่นอนจนหลวงพ่อเป็นห่วง นี่แหละพระเณรบ้านนอกไม่เคยเจอกาแฟ

ที่กล่าวมาทั้งหมดเพื่อจะ让您ทั้งหลายทราบเอาไว้ว่า อาตมาเขียนประวัติหลวงพ่อเพราะเคยอยู่กับท่าน และได้สัมผัสสปฏิบัติของท่านอย่างใกล้ชิดและเป็นที่ยอมรับตลอดมา

● ขาติภูมิ ●

..เมื่อได้โอกาสอันสมควร ผู้เขียนจึงเรียนถามอดีตชีวประวัติของท่านขณะที่องค์ท่านพำนักพักผ่อนอิริยาบถสบายที่ชายหน้าผาแห่งวัดป่าภูผาสูง องค์ท่านก็ยินดี วันนั้นท่านรู้สึกเมตตามากได้บันทึกเรื่องราวของท่าน ทั้งภาพ เสียงและภาพเคลื่อนไหว ท่านพอใจและยิ้มตลอด และแถมมีมุขเด็ดว่าให้ถ่ายภาพให้หล่อๆ

...ท่านเล่าด้วยเมตตาคิต ด้วยท่าทางอันละมุนละไมว่า..

“...ชีวิตท่านไม่มีอะไรสลับซับซ้อนมาก จะเกิดก็มาคนเดียว จะตายก็ไปคนเดียว...เรื่องที่สัมพันธ์กันก็มีแต่เกิดกับดับเท่านั้น ประวัติเกิดประวัติดับเป็นเรื่องง่ายที่มีเหมือนกันทุกคน หากจะมีแตกต่างกันบ้าง ก็คือเรื่องวนเวียนอยู่ในท่ามกลางเป็นเรื่องยุ่งเรื่องยาวเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องกันเป็นปฏิจจสมุปบาท.. เพราะเป็นสิ่งมีเหตุมีปัจจัย ..”

ท่านบอกว่านามเดิมท่านชื่อว่า **เป้ย** นามสกุล **“เผ่าเพ็ง”** (ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลใหม่ เป็น **“เผ่าพุท”**) ท่านพูดแล้วก็หัวเราะ เรื่องชื่อของท่าน เพราะสมัยนั้นชื่อแบบนี้เป็นชื่อที่เขามาก ๆ แต่ในทางตรงกันข้าม สำหรับเราเองในสมัยนั้นกลับคิดว่าเป็นชื่อที่ทันสมัยมาก ๆ ฟังแล้วกลับรู้สึกดี เห็นว่าชื่อนี้เพราะพริ้งโก้เก๋สมัยใหม่มาก ท่านว่าพอเพื่อนเรียกเป้ยก็อายม้วน แสบอยากจะวิ่งหนี แต่ก็หนีไม่พ้นเพราะวิ่งไปที่ไหนชื่อมันก็วิ่งตามไปด้วย ชื่อนามโคตรเหง้า เป็นสิ่งที่ติดตัวเรามา แต่คนจะติชมมิได้อยู่ที่โคตรหรือชาติตระกูล ชื่อนาม ใครมีธรรมะ มีความจริงใจ ประพฤติสะอาด ผู้เช่นนั้นแลเป็นผู้ดีงามอย่างแท้จริง

เราเป็นเด็กเราไม่รู้ เขาว่าชื่อเพราะ เราก็อว่าเพราะ เขาว่าไม่เพราะนำตลกขบขันเราก็อว่าตามเขา ที่จริงชีวิตคนเรามันไปติดสุขทุกข์ตามที่เขาว่า เขาว่าเราดีเราก็มีความสุข เขาว่าเราชั่วเราก็มีความทุกข์ แทนที่เราจะดูตัวเราในดีและชั่ว แต่เราไปคอยฟัง ฟังเขาว่า มนุษย์จึงคอยเงี่ยหูฟังเรื่องของตนจากคนอื่น จึงมองไม่เห็นตัวตนที่แท้จริงตนเอง จึงมีทุกข์มีสุขสับสนปนกันไปมาตลอดเวลา

ท่านเกิดเมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๑๖ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๓ ตรงกับแรม ๒ ค่ำ เดือนที่ ๒ หรือเดือนนี้ ปีมะเมีย ที่บ้านหนองเป็ด ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ในตระกูลชาวนา โยมพ่อชื่อนายกลม – โยมแม่ชื่อ **นางขาว** นามสกุล **เผ่าเพ็ง** (นามสกุลเดิมฝ่ายโยมมารดา คือ **“หงส์คำ”**) มีพี่น้อง ๒ คน คือ

๑. องค์ท่าน (หลวงปู่ประสาร สุมโน)

๒. ด.ญ.เตย เฝ่าเพ็ง น้องสาวเกิดมาได้เพียงปีเดียวก็ตาย

คำว่า “**เปี้ย**” อันเป็นชื่อของท่าน เป็นชื่อที่น้ำตังให้เพราะ
ศีระมะมันเปี้ย หัวเปี้ย ภาษาอีสาน หมายความว่า หัวไม่ได้สติไม่
ได้ส่วน ผิดรูปทรง แม่บอกว่าตอนเป็นเด็กนอนท่าไหนก็ทำนั้น
ทำให้หัวเรามาแบน จึงได้ชื่อว่า เปี้ย ตามลักษณะศีระมะ

โยมแม่ขาว เฝ่าเพ็ง มารดาหลวงปู่ประสาร สุมโน

● โยมแม่สุบินว่าได้ขจรहुทองคำ ●

แม่เล่าให้ท่านฟังว่า ขณะเริ่มจุติตั้งครรรค์ ผัน ผันเป็นมงคลมาก ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยผันเป็นมงคลและน่าชื่นใจอย่างนี้เลย ตื่นขึ้นมาแล้วยังอยากจะนอนผันต่ออีก มันผันเพลิดเพลิน เจริญใจ แม่ผันว่าได้รับขจรहुทองคำสวยงาม พอได้มาแล้วก็ชอบใจยินดีเพราะเป็นขจรहुทองคำสวยงามอย่างยิ่ง ไม่เพียงเป็นขจรहुทองคำเท่านั้นยังเป็นวัตถุมงคล ป้องกันภัยอันตรายทั้งหลายด้วย พอได้แล้วแม่ก็เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีเพราะเป็นสิ่งที่มีค่ามาก ในผันได้รับความภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้สมบัติอันล้ำค่าติดตัว

นอกจากนั้นแม่ก็ยังผันแต่เรื่องที่เป็นมงคล จิตใจแช่มชื่น เบิกบาน อีกหลายประการไม่ผันร้ายไม่ผันลามก อยากเข้าวัดฟังธรรม อยากตักบาตรทำบุญ รู้สึกเบาตัวเบาใจ เป็นเหตุให้อยากสวดมนต์ไหว้พระ แม้ขณะตั้งครรรค์ของเปรี้ยวของดิบอะไรก็ไม่สนใจ เฉย ๆ หนึ่ง ๆ เป็นไปแบบธรรมดา ไม่แสดงไม่ติดดิน ไม่เจ็บท้องปวดหัวตัวร้อน เป็นไปแบบเรียบง่าย บ่งบอกว่าผู้สงบว่านอนสอนง่ายจะได้มาเกิด..แม่ว่า..แม่มีความสุขมากที่ได้ตั้งครรรค์เรา

● มีบุญ...มีกรรม ●

แน่นอนที่เดียว คนเราเกิดมา ย่อมมีกรรมเก่า ดังที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า เรามีกรรมเป็นของ ๆ ตน ผู้ทำกรรมชั่วย่อมเศร้าโศก ตายไปแล้วก็ย่อมเศร้าโศก ผู้ทำกรรมดีไว้ ย่อม

เพลิดเพลิน ตายไปแล้วก็ยังเพลิดเพลิน เขาย่อมเพลิดเพลินใจว่า เราได้ทำกรรมดีไว้แล้ว ครั้นไปสู่สุคติ เขาจะยิ่งเพลิดเพลินเจริญใจมากขึ้น เป็นต้น เราเองก็อยู่ในขำยนั้นโดยไม่ต้องสงสัย เรามีกรรมฝ่ายอกุศลตามมาขัดสาด แม่น้ำไม่มีน้ำนมให้กิน น้ำนมแม่เหือดแห้ง มีเพียงเล็กน้อย ในยุคนั้นสมัยนั้นไม่มีนมกล่อมนมวัว จึงต้องไปอาศัยกินนมจากแม่ของคนอื่น ได้อาศัยขอกินนมคุณแม่ฝ่ายคุณแม่พุด ได้กินบ้าง อดบ้างอิมบ้าง บางวันก็ไม่ได้กินเพราะเขาไม่อยู่บ้าน เราจึงเห็นค่าของน้ำนมของแม่อย่างมหาศาล เทียบได้เลยว่าน้ำในมหาสมุทรจะกว้างใหญ่ไพศาลสักปานใดก็ตาม ก็หาเทียบเท่ากับน้ำนมไม่ เพราะไม่มีน้ำนมนี้มีแต่ตายอย่างเดียวเท่านั้น ไม่ว่าคนหรือสัตว์

จากนั้นก็มาถึงบุญคุณของแม่ฝ่ายแม่พุดผู้มีใจกรุณาเอื้ออารีแบ่งปันน้ำนมให้เราดื่มกินด้วยความเมตตาสงสาร ดังคำที่ท่านว่า ผู้ที่ทำประโยชน์ให้ชื่อว่าเป็นญาติเป็นพี่น้อง ผู้ที่เลี้ยงดูชื่อว่าเป็นบิดามารดา ผู้ที่มีความไว้วางใจได้ชื่อว่าเป็นเพื่อน

เพราะการขาดน้ำนมหล่อเลี้ยงชีวิตในครั้งนั้น... เราจึงเป็นเด็กไม่แข็งแรงตัวเล็กมาก ขนาดที่ว่าสตรีวัยยังสาวสามารถเอามือเพียงข้างเดียวจับยกขึ้นได้อย่างง่ายดาย แม่เล่าด้วยความเวทนาต่อเราว่า เวลาแม่ป้อนข้าว เอาเราวางไว้บนตักยังหลุดเข้าไปในระหว่างขา เป็นคนหลอด ตัวเล็ก ๆ เหมือนว่าจะอยู่ไม่รอดไม่ทน...เหมือนว่าจะตายในวันนี้พຽງนี้

เรา...เราโชคร้ายเกิดมาน้ำนมแม่ไม่มี เราก็เป็นคนโชคร้าย

อาภัพวาสนา อดอยากจนม ร่ากายก็ไม่แข็งแรง ไม่อ้วนไม่สูง เหมือนคนอื่นเขา ร่ากายก็ขนาดที่เห็นนี้แหละ อันนี้เพราะขาดนม... แต่ด้วยปัญญาและความรักของแม่..แม่ก็แสวงหานมจากคนอื่นมาให้เราดื่มกิน แม่ของเราท่านจึงลำบากเพราะเราเป็นสองเท่า ไหนจะเลี้ยงเรา ไหนจะทำงานหาเลี้ยงชีพ ไหนจะแสวงหานมจากคนอื่นมาให้ลูกดื่มกิน..เราจึงเคารพบูชาเพราะท่านเป็นผู้อนุเคราะห์ไม่จิตจางเลย

ในสมัยนี้ลูกหลานทั้งหลาย ได้อาศัยนมกระป๋อง นมผง นมวัว นมควาย นมสัตว์ไปกิน เด็กเกิดมาเอนมสัตว์ให้กิน มันก็เหมือนสัตว์ ฟังพูดไม่รู้เรื่อง พูดไม่รู้เรื่องเหมือนเป่าปี่ใส่หูควายนั่นแหละคนไม่รู้จักคุณพ่อคุณแม่ มันคนเหมือนกับควาย... คนไม่รู้เรื่องเหมือนกับเป่าปี่ใส่หูควาย มันไม่รู้เรื่อง นี่ลูกไม่รู้จักคุณพ่อคุณแม่ เอน้ำเลือดสัตว์มาใช้เป็นเลือดมัน วัยรุ่นวัยพันธุ์ใหม่สมัยนี้ พูดยากเหลือเกิน

● เกือบตาย ●

แม่เล่าให้ฟังว่า....ครั้งหนึ่งเรากลานเล่นตามประสาเด็ก อมมือ ไม่รู้ประสีประสาอะไร ไปตกลงไปในช่องไม้ภายในบ้าน พื้นบ้านห่างๆตัวเราก็เล็ก ๆ ตกลงตุ้มลงไปได้ถุนบ้าน ซึ่งเป็นคอกควายที่มันอาศัยกันอยู่หลายตัว

ท่านทั้งหลายฟังดู หลวงปู่ท่านเล่า ในความชวยก็มีโชค ในบาปก็มีบุญ ในคุณก็มีโทษ เนื่องจากคนเราต้องเคยทำทั้งดีและชั่ว

คนที่ทำบุญหรือบาปก็ตาม พึงดูต้นไม้ใหญ่เช่นต้นไทรเป็นตัวอย่าง
ซึ่งเกิดจากเมล็ดพันธุ์เล็กนิดเดียว กลายเป็นต้นไม้ใหญ่ที่มีผล
มากมาย ถ้าเราทำดีความดี ความดีก็ใหญ่ ถ้าเราทำความชั่ว
ความชั่วก็ใหญ่ อย่าประมาทความดีชั่วแม้เล็กน้อย เหมือนไฟนิดเดียว
อาจไหม้ป่าลูกกลามเผาป่าเผาบ้านเผาเมืองให้วอดวายได้ เราเกิดมา
อาภัพวาสนา แต่ก็ไม่ต้องถอย อาภัพแหละดีเห็นความไม่เที่ยง
มาตั้งแต่เกิด ให้ถือว่าพระธรรมท่านมาโปรด ถ้าปกติดีทุกอย่าง
เกิดมาเป็นลูกคนรวยสมบูรณ์พูนผลทุกสิ่งทุกอย่างก็คงเป็นคนโง่
คนหลงวิ่งไปตามกระแสความกิเลส อาจไม่ได้ออกบวชบวชปฏิบัติ
ธรรมเหมือนทุกวันนี้

ท่านว่า เดชะบุญจริง ๆ ขณะที่ตกไปอยู่ภายใต้ดินควาย
ควายหลายตัวเดินไปเดินมา ไม่มีตัวไหนเหยียบเลย ไม่รู้ว่ารอด
ดินควายมาได้อย่างไร ท่านพูดด้วยความขำขันว่า ท่านนี้แหละ
เป็นพระ...พระรุ่นรอดดินควายมา

ผู้เขียนเรียนท่านว่า น่าจะออกเหรียญรุ่นนี้บ้าง ผู้คนคง
สนใจกันมากมิใช่น้อย หลวงพ่อปาน ท่านมีเหรียญรุ่นซีไก่ ซีครุฑ
ของหลวงพ่อก็น่าจะมีบ้าง “รุ่นรอดดินควาย” เพราะคนทุกวันนี้
ปากกัดตีนถีบ กว่าจะรอดปากเหยี่ยวปากกา รอดตีนรอดมือ รอด
เป็นรอดตาย มั่นยากเสียเหลือเกิน กว่าจะได้อะไรแต่ละอย่างต้อง
เสียน้ำหนั่้นาตาแทบตาย ท่านจึงบอกว่า ใครเขาจะกล้ามาบูชา อาย
เขา อย่าไปเที่ยวเล่า มันพิสดารเกินไปพระรุ่นนี้

พอตกไปอยู่ท่ามกลางฝูงควาย แม่บอกว่ามันเอาลิ้นมา

เล็กๆ ด้วยความสงสารสงสัย แม่มาเห็นดั่งนั้นก็รีบลงไปอุ้มเรา ขึ้นบ้าน...แม่ตกใจมากบอกว่า บุญรักษาแท้ ๆ ไม่งั้นควายเหียบบ ตายแล้ว..รอดตื่นควายมาได้ยังไง

● ปิตุวิปโยค ●

ทีนี้มาพูดถึงเรื่องพ่อบ้าง พ่อแม่สำคัญเท่ากัน พ่อของเรา ตอนเป็นหนุ่ม ท่านเคยเป็นนักบวชหลายพรรษา จนชาวบ้านเรียกว่าจารย์กลม พ่อเป็นคนทำตามขนบประเพณีโบราณ โบราณ ท่านกำหนดชีวิต ขึ้นสำคัญไว้ ๔ ครั้ง เกิดครั้งหนึ่ง บวชครั้งหนึ่ง แต่งงานครั้งหนึ่ง และตายครั้งหนึ่ง

เกิด...เวลาแม่ตั้งครรภ์ที่เราจะมากเกิดท่านก็ตั้งพระพุทธรูป สร้างหิ้งพระบนหัวนอน ให้แม่ได้นอนนึกทุกวัน จะได้ลูกที่มี ศีลธรรมสวยงาม

บวช...โยมพ่อได้บวชหลายพรรษา จนได้เป็นครูบาอาจารย์ พอทนต่อกิเลสไม่ไหวก็สึกมาเป็นฆราวาสที่ดี

พ่อก่อนที่จะมาแต่งงานกับแม่ ท่านมีครอบครัวมาก่อน ลูกชายของท่านตอนนี้เป็นพระคือหลวงปู่พุทธา แต่ตอนนี้ท่าน ตายแล้ว เราเกิดมาได้ ๓ ขวบ เห็นหน้าพ่อจำหน้าพ่อได้พอกลางๆ พ่อก็ตายจากไป

อายุประมาณ ๕ ขวบ เมื่อพ่อตายไปแล้ว ๒ ปี แม่ก็มา แต่งงานใหม่กับ นายพัน มิ่งขวัญ พ่อเลี้ยงมีลูกติด ๒ คน ชาย ๑ หญิง ๑ ชื่อ บุญมี และชื่อพาย

พอเราโตหน่อย...ต้องรับภาระเลี้ยงดูน้องต่างบิดาทั้ง ๒

ธรรมดาพ่อเลี้ยงก็มีรังแกตบตี บางทีก็โกรธที่ท่านดี แต่เราก็คอดทน ไม่ฟ้องแม่ แต่ที่ท่านดีก็เพราะมีความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นแหละ เวลาไปเลี้ยงควาย นำควายเข้าคอกผิดเวลา ท่านจับได้จึงเอาไม้เรียวฟาดเลย เราโดนไม้เรียวฟาดก็น้อยใจ แต่หลังจากที่เราบวชแล้ว ท่านก็เคารพเรามาก เราสามารถอบรมสั่งสอนท่านได้...อันนี้เป็นสิ่งที่ดีและน่าภูมิใจอันหนึ่งของเรา

...เราเป็นฆราวาสมีภาระมีความกังวลหลายสิ่งหลายอย่าง จิปาถะในการทำมาหาเลี้ยงชีพ นี่พูดถึงฆราวาสทุกคน มิใช่เพียงเราเท่านั้น เลี้ยงลูกเลี้ยงเต้า ภาระเรามากหลายเหลือเกิน จิตใจของเรามันสั่งสมอารมณ์ความเครียด ยิ่งชีวิตบางชีวิตที่ผิวเมียอยู่คนละทิศละทาง ผัวเป็นทหาร เมียเป็นพยาบาลอย่างนี้แหละ ผัวก็เป็นทหารอยู่ชายแดนไม่ทราบว่าจะปลอดภัยหรือไม่เพราะไปรบ...เข้าศึกประชิดบ้านประชิดเมือง จำเป็นต้องไปรบเพราะเป็นหน้าที่ของเขา ที่จะรับผิดชอบ

การรับผิดชอบต่างคนต่างมีหน้าที่ด้วยกันทั้งนั้นแหละ เราเป็นพ่อเป็นแม่ก็รับผิดชอบหน้าที่ของพ่อของแม่ เราเป็นลูกก็เป็นหน้าที่ของลูกจะรับผิดชอบตัวเอง ต่างคนมีหน้าที่ทั้งนั้น พระเจ้าพระสงฆ์ก็มีหน้าที่ของพระเจ้าพระสงฆ์ ทหารตำรวจเขาก็มีหน้าที่ของทหารตำรวจ ข้าราชการหน่วยไหนก็ตามต้องมีหน้าที่ทั้งนั้นแหละ ...เราทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์

ภาระฆราวาสก็มีหลายอย่างหลายประการ ทำมาหาเลี้ยงชีพ

กลางวันไม่ได้ยืน กลางคืนไม่ได้อยู่ หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน โดยเฉพาะ
เกษตรกร

● พ่อแม่คือบุคคลสำคัญของโลก ●

...พวกเราทั้งหลายที่เกิดมาด้วยกันทุกคน ก็ล้วนแต่มี
คุณพ่อคุณแม่ มีแม่มีพ่อทั้งนั้น ฉะนั้นคุณพ่อคุณแม่จึงเป็นของ
สำคัญที่พวกเราจะต้องกล่าวถึง

เราเกิดมาจากแม่ทั้งนั้น แม่นี้สำคัญหลายอย่าง อย่างแม่น้ำ
เรียกว่าแม่น้ำชี แม่น้ำโขง แม่น้ำเจ้าพระยา อันนี้ให้ความสำคัญ
ของผู้เป็นแม่

แม่นั้นแบกภาระมากเหลือเกิน แม่ทัพนายกองที่ไปรบไปรา
ในกองทัพเขาก็ใช้ว่าแม่ทัพภาค ภาค ๒ ภาค ๓ ภาค ๔ ...เอา
คุณนามของคุณแม่นี้มาใส่ไว้เพื่อให้ความสำคัญของคุณแม่

คุณแม่คุณพ่อ ๒ ท่านนี้ เป็นคนสำคัญของโลก เป็นผู้ม
ีบทบาทในโลก พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ก็มีพ่อแม่เหมือนกัน
นั่นแหละ

พ่อแม่จึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่พวกเราต้องกล่าวถึงต้อง
คิดถึง เอาท่านมาเป็นแนวคิด พระพุทธเจ้าก็เอาคุณพ่อคุณแม่
เป็นสำคัญ นักปราชญ์ทั้งหลายก็ให้ความสำคัญของคุณพ่อคุณแม่

ฉะนั้นก่อนที่จะเราจะถวายทานรับศีลเหล่านี้ก็ต้องตั้ง นะโม
ชะก่อน ...นะโม... นะโม...ของสำคัญท่านจึงเอานะโมขึ้นก่อน
เราจะถวายทาน เอ้า! ว่านะโม พร้อมกัน เห็นไหมนะโมสำคัญ

อย่างไร? สมาทานศีลก็ว่านะโมเสียก่อน

พระท่านก็เหมือนกันนั่นแหละ ท่านจะแสดงธรรมก็นะโม
ซะก่อน ท่านแสดงปาฏิโมกข์ ก็นะโมขึ้นก่อน จะว่าอะไรก็ นะโม...
นะโม... นั่นแหละเป็นของสำคัญ ท่านจะทิ้งนะโมไม่ได้ นะโมจึง
เป็นของสำคัญ

...นะ คือ ธาตุน้ำ โม คือ ธาตุดิน

นะคือธาตุของใคร? ธาตุน้ำ คือ ธาตุของแม่เรา โม ธาตุ
ดิน ธาตุของพ่อเรา นั่นแหละรายกคุณพ่อคุณแม่เราขึ้นมาระลึก
ถึงตลอดเวลา

ถ้าบุคคลใดไม่ระลึกถึงคุณพ่อคุณแม่แล้วคนนั้นก็ โอ๊ย!
จะว่ายังไง เพราะอวัยวะร่างกายของเรา ทุกชิ้นทุกส่วนนี้ตั้งแต่
ปลายผมลงไปนี้มีแต่พระคุณของท่านเต็มไปหมด

นะคือธาตุน้ำ เป็นธาตุของแม่ เราเกิดมาเราอาศัยน้ำอะไร?
น้ำนมของแม่ เราดูดกินเป็นน้ำเลือด น้ำนมถ้าเอาไปตากแดด
มันจะเกิดเป็นสีแดง ไม่ใช่สีขาว มันจะกลายเป็นสีแดงขึ้นมา
แดงเหมือนเลือด เคยได้สังเกตสังกกันบ้างไหม? คุณแม่นั้นนะ
เราดูดกินน้ำเลือดของแม่ของเรา

...น้ำนมจึงเป็นน้ำมีคุณค่า มีคุณค่าแก่พวกเราทั้งหลาย
ที่เกิดมา... อันนี้แหละนะโม จึงเป็นของสำคัญ เราอาศัยน้ำนมแม่
ของเราดูดกินหล่อเลี้ยงในร่างกาย เลือดทุกหยดในร่างกายของ
เรานี้เป็นของคุณแม่ทั้งนั้นเป็นธาตุน้ำ พุดง่าย ๆ ว่า ธาตุน้ำ

นับแต่... ปิดตัง น้ำดี เสมหัง น้ำเสลด โลหิตัง น้ำเลือด
เสโท น้ำเหงื่อ เมโท น้ำมันข้น อัสสุ น้ำตา วะสา น้ำมันเหลว
เชโฟ น้ำลาย สิงฆานิกา น้ำมูตร ละสิกา น้ำมันไขข้อ มุตตัง น้ำมูก
อันนี้เป็นธาตุของแม่เรา เลือดทุกหยดทุกหยาดกระจายอยู่ใน
ร่างกายของเรา เส้นน้อยเส้นใหญ่ เห็นไหม เส้นโลหิตฝอย เส้น
โลหิตใหญ่ หล่อเลี้ยงไปสู่หัวใจ

ปอดเป็นทำงานตลอดคืนตลอดวันไม่ได้หยุดได้หย่อน
พอกเลือด เลือดของแม่เรา พอกให้มันสะอาดให้มันเลือดดี ให้เป็น
เลือดดีแล้วก็ส่งไปหัวใจ หัวใจมันก็รับหน้าที่ส่งเลือดไปหล่อเลี้ยง
ร่างกายทั้งหมด หน้าที่หัวใจ มันเต้นตุบๆ มันทำหน้าที่ของมัน

เลือดไม่ดีมันก็เอาออกไป ...เอาแต่เลือดดีๆ ไปส่งให้หัวใจ
หัวใจเหมือนกับดอกบัวตูมอยู่ทางซ้ายมือ...เท่ากับอุ้งมือนี้แหละ
อันนี้รูปหัวใจ เขาก็ทำหน้าที่ฉีดเลือด ฉีดไปๆ ส่งออกไปตาม
เส้นโลหิต ไปหล่อเลี้ยงร่างกายทั้งหมด

ร่างกายของเรา ถ้าเอาเข็มไปแทง เลือดมันก็พุ่งออกมาเลย
...ถ้าคนมีเลือดดี เลือดพอกดี รูปร่างงามๆ หน้าแดงอ่องต่องๆ
หน้าแดงโอ่งโต่ง

ถ้าคนไม่มีน้ำเลือดไม่มีน้ำเหลือง ร่างกายถ้ามันขาดน้ำ
หน้าเหี่ยวหน้าจืดจ๋อยหรือย คือหน้าซีดๆ คนตกเลือดผู้หญิงมัน
ตกเลือดจึงไม่มีเรียวแรง ...จึงว่าเลือดเป็นของสำคัญ

ส่วนโครงสร้างอื่นๆ กระดูก ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ

หนึ่งในร่างกายของเราเป็นของคุณพ่อ มีความแข็งแรง โครงสร้างร่างกายของเรานี้ของคุณพ่อของเรา

คนเราถ้าไม่มีกระดูกมันเป็นยังไง มันจะเดินได้ไหมล่ะ? จะเป็นมนุษย์ได้ไหม ก็เป็นปลิงเท่านั้นแหละ ปลิงไม่มีกระดูก สัตว์บางสิ่งบางอย่างก็ไม่มีกระดูก อันนี้คุณพ่อของเราสร้างกระดูกไว้ให้เรา

ธาตุดินความเข้มข้นของร่างกายของเรานี้แหละเป็นธาตุดิน ธาตุน้ำธาตุดินของคุณพ่อคุณแม่ของเรา อันนี้แหละเราดื่มนมแม่ของเรา เราเกิดมาแม่ก็เอาน้ำนมให้ดื่ม ถ้าเป็นน้ำธรรมดาก็น้ำบริสุทธิ์ ให้พวกเราดื่มเรากิน

แต่คนสมัยนี้มันไม่ได้ดื่มน้ำนมพ่อนมแม่ บางทีมันก็เลือกกะโหลกไปกินน้ำเหล่าน้ำเมา เอายาบ้ามากิน เสพแล้วก็กินบ้า อันนี้แหละมันเอาคุณพ่อคุณแม่ แข็งขา ตา หู ของดีของท่านเอามาใช้ มาใช้ไม่เป็นประโยชน์ เอาคุณพ่อคุณแม่ไปทำชั่ว

ต้องระลึกถึงคุณพ่อคุณแม่ยกขึ้นหัว จะทำอะไร เราเกิดมาในฐานะอันประเสริฐ มนุษย์นี้มีแข่งมีขามิหุมีตา จะทำมาหาเลี้ยงชีพ อันนี้แหละถ้าไม่มีตามันก็ลำบากเหมือนกันนะ ถ้าไม่มีขาจะเอาอะไรเดิน ถ้าไม่มีแขนจะไปทำอะไร จะไหว้พระ จะทำงาน จะกินข้าวก็ต้องเอาแขนขา

สมบัติของคุณพ่อคุณแม่ท่านแบ่งสัณปันส่วนให้ครบทุกสิ่งทุกอย่าง เราจะทำมาหาเลี้ยงชีพก็ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างเพราะเรามีแล้ว

สมบัติพ่อแม่ปันให้หมด ตาก็มี หูก็มี จมูกก็มี ปากก็มี ขาก็มี
แขนก็มี ลมหายใจเข้า หายใจออกก็เหมือนกัน มีหมดนั่นแหละ
ให้เข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างนี้ของคุณพ่อคุณแม่ พ่อแม่เป็นผู้สร้าง
ให้เรา

● น้ำหยดเดียวกลายเป็นคน ●

ทีแรกก็น้ำหยดเดียวเท่านั้น ท่านว่า คนรักกันคือน้ำมัน
หยดเดียว อันนี้หละมันไม่มากมายอะไร ต่อไปมันขยายธรรมชาติ
มันไปเอง... เช่น เกิดเป็นหู เป็นตา เป็นแข้ง เป็นขา ขึ้นมา
สัณฐานธาตุของแม่ของพ่อผสมกันเข้า

...อันนี้มันก็ขยายตัวขึ้นมา หลายเดือนก็เกิดเป็นตัวเป็นตน
ขึ้นมา ออกมาเป็นมนุษย์ผู้หญิงผู้ชาย พ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูอุปถัมภ์
ถ้าพ่อแม่ไม่เลี้ยง บางคนเกิดมาพ่อแม่ใจยักษ์เอาไปโยนทิ้งใส่
ถังขยะ เอาไปทิ้งใส่ฟุ่มไม้ให้หมดแดงเงาตามัน เห็นมัยพ่อแม่
อย่างนั้นก็มี?

แต่พวกเรานี้พ่อแม่ดีทั้งนั้นแหละ เลี้ยงมาถึงขนาดนี้...
บางคน ...แม่เป็นอัมพาตนอนจมขี้จมเยี่ยว แม่อ่อนวอนให้เอา
ผ้าไปซัก ว่าซักไม่เป็น ลูกสมัยใหม่นี้แหละไม่ใช่สมัยก่อน ซักผ้าซี้
ผ้าเยี่ยวแมก็ไม่เป็น ขนาดดำปนมันก็ยังดำบ่เป็น ซิหากินเป็น
อิหยัง ให้มันไปซักผ้าซักผ่อน...เรียกว่าเวลานี้ลูกเกิดมานี้โดยมาก
จะเป็นลูกทรพี ไม่รู้จักคุณพ่อคุณแม่

● “กล่องข้าวน้อยฆ่าแม่” ●

พวกเราเข้าใจอย่างนี้พวกเราก็มีพ่อแม่ด้วยกันทุกคน แต่ที่นั่งอยู่ด้วยกันนี้บรรลุนิติภาวะแล้ว รู้จักคุณพ่อคุณแม่กันทั้งนั้นแหละ แต่วัยรุ่นมันไม่ฟัง ฟังแต่วัยแก่...วัยนี้เข้าใจแล้ว...แต่วัยรุ่นบางคน ไม่รู้จักคุณพ่อคุณแม่

กินเหล้ามาแล้วก็ขอเงินพ่อแม่ไปซื้อ พ่อแม่ไม่ทำตามใจมันเอาค้อนไปจามหัว เอาค้อนไปตีหัว นำสงสาร นำเวทนา นำทุเรศ นำสังเวช คนประเภtnั้นเกิดมาเสียชาติเกิดมาทำอนันตริยกรรมฆ่าคุณพ่อคุณแม่ เหมือนกับบ้านตาดทอง เห็นม้าย “ธาตุกล่องข้าวน้อยฆ่าแม่” อนุสรณ์แห่งความอกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ...อนุสรณ์แห่งความขายขี้หน้าอยู่ที่จังหวัดยโสธรของเรา.. เป็นเรื่องราวบอกว่า... อย่า...อย่าไปทำอย่างนั้น.. มันบาปหนัก พ่อแม่ให้เราเกิดท่านมีความหวังกับเรา อยากให้เราเป็นลูกที่ดีให้เราสืบทอดตระกูล รักษามรดก เมื่อท่านตายจะได้มีคนทำบุญอุทิศให้

อย่าเอาอย่างไอ้ทอง แห่งธาตุกล่องข้าวน้อยฆ่าแม่ อนุสรณ์สถานแห่งความหิวและความโกรธ...เรื่องนี้จะขอนำมาเล่าเพื่อเป็นคติเครื่องเตือนใจ

...นานมาแล้วยังมีครอบครัวหนึ่ง มีลูกชายชื่อว่าทองทองเป็นชายหนุ่มนิสัยวู่วามเอาแต่ใจตนเอง วันหนึ่งเขาออกไปทำนาตั้งแต่เช้ามีด รอยจุนสายไม่เห็นแม่นำข้าวมาส่งทำให้เขารู้สึกหงุดหงิดเพราะหิวจนแทบท้องคอยชะเง้อมองหาแม่ ครั้น

ดวงตะวันลอยสูงขึ้นเกือบจะตรงศีรษะเห็นแม่อีกกล่องข้าวเดิน
กระย่องกระแย่งมาแต่ไกล ทองรีบลูกออกจากร่มไม้ตรงเข้าไป
ต่อว่าทันที

“แม่มัวทำอะไรอยู่ รู้หรือเปล่าว่าข้าหิวจนจะเป็นลมอยู่
แล้ว”

“อย่าโกรธเลยลูก” แม่หยุดยืนหอบหายใจถี่ๆด้วยความ
เหนื่อย เนื่องจากเดินฝ่าเปลวแดดมาเป็นระยะทางไกล

“แม่เป็นไข้ไม่ค่อยสบายพอลูกขึ้นไวกก็รีบหุงข้าวหุงปลา
แล้วเอามาให้ลูกนี้แหละ”

“แล้วทำไมถึงเอาข้าวใส่กล่องใบเล็กนิดเดียวมาให้ ข้าจะ
พอกินได้ยังไง”

“ถึงกล่องจะเล็ก แต่แม่ก็อัดข้าวมาแน่นนะลูก”

“พูดมากอยู่นั่นแหละ รีบส่งข้าวมาให้ข้าเร็วเข้า”

ทองกระซอกกล่องข้าวมาจากมือแม่อย่างแรง จนแม่
เสียหลักล้มลง แต่ชายหนุ่มก็ไม่สนใจใยดี รีบเปิดกล่องข้าวกิน
อย่างหิวโหย เมื่ออิ่มแล้วจึงรู้ว่าแม่พูดจริงเพราะข้าวในกล่องยัง
เหลืออีกตั้งมาก ทองเห็นแม่นอนแน่นิ่งไม่เคลื่อนไหวรีบเข้าไปดู
ปรากฏว่าหญิงชราล้มหัวฟาดพื้นสิ้นใจไปแล้ว ชายหนุ่มเริ่ม
สำนึกตัวว่าตนเองทำรุนแรงกับแม่ เขาเข้าไปกอดศพแม่ร้องไห้
รำพัน

“แม่จำลูกผิดไปแล้ว ลูกไม่น่าทำแบบนี้กับแม่เลย”

แต่แม่ของเขาก็ไม่มีวันฟื้นขึ้นมาได้อีกแล้ว นายทองได้สร้างพระธาตุขึ้นมาองค์หนึ่ง ณ ที่นั้น เพื่อบูชาศ่วนกุศลและใส่กระดูกของแม่ไว้

เนื่องจากลักษณะของพระธาตุคล้ายกลองที่แม่ใส่เข้ามาให้ชาวบ้านจึงเรียกว่า “พระธาตุกลองข้าวน้อย”

ข้อคิดจากนิทานเรื่องนี้ เราเป็นลูกควรจะมีความกตัญญู กตเวทีต่อพ่อแม่ ไม่ควรทำอะไรรู้อวมเอาแต่ใจตนเอง ไม่เช่นนั้น จะได้รับความเดือดร้อน

ในทางธรรม พระท่านบวชมาแล้ว...พ่อแม่ทุกข์ยากลำบาก ไม่มีข้าวไม่มีอะไรหากิน ก็บิณฑบาตเลี้ยงแม่เลี้ยงพ่อก็ได้ ไม่เป็นอาบัติไม่เป็นโทษ พระพุทธเจ้าสรรเสริญเลี้ยงแม่เลี้ยงพ่อให้ความสำคัญ เราแสดงกิริยาอาการอย่างไรก็ดี ขอให้นึกถึงบุญคุณของท่าน แสดงด้วยความเคารพ อย่าไปแสดงใช้วาจาที่ไม่เหมาะสม

บางคนพูดกับพ่อกับแม่เหมือนกับเสียงสับเชิง ปีก ๆ ๆ ใส่พ่อแม่ นั่นมันไม่เหมาะสมไม่สมควร พูดกับพ่อกับแม่พูดดี ๆ **ให้นั่งดมพนมมือ** เหมือนกับพูดกับพระเจ้าพระสงฆ์ยังสวยงามโลกทั้งโลกนี้เขาจะได้เอาเป็นตัวอย่าง ถ้าใครสามารถทำได้

อันนี้ทุกวันนี้มันไม่เป็นอย่างนั้น พูดกับพ่อกับแม่เหมือนกับพูดกับอะไรหะ ทำกิริยาท่าทางมันไม่เคารพกับพ่อกับแม่ นี่แหละโลกมันไม่เจริญ มีแต่ความวุ่นวาย เกิดมามันเป็นไม่สมดุลงี้ นั่นแหละโลกมนุษย์มันเป็นอย่างนี้ มันเกิดเป็นสัตว์ไปหมดแล้ว

● พระพรหมของบุตร ●

ต่อไปในอนาคตตามหนังสือเขาทำนายไว้โลกจะยิ่งวุ่นวาย อันนี้ยังขนาดนี้ ต่อไปก็ยิ่งจะวุ่นวายกว่านี้ อะไรมันจะเกิดขึ้นต่อไปอนาคตโลกมันก็ความเจริญของวัตถุ มันก็เจริญขึ้นๆ ส่วนธรรมะปฏิบัตินั้นเขาก็ไม่สนใจ แต่ไปสนใจแต่ด้านวัตถุอย่างเดียว ด้านจิตใจปล่อยให้จิตใจพอมโซอดหิวอดอยากอยู่ ใจอดอยาก ใจก็พอมโซหิว หิวอะไร? หิวธรรมะ หิวคุณงามความดี

ศีลธรรมนั้น เป็นเครื่องรักษาโลก คำจุนโลกไว้ “โลก ปัตถัมภิกา เมตตา” เมตตาธรรมเป็นเครื่องคำจุนโลกไว้ เมตตาเหมือนกับพ่อแม่เลี้ยงลูก เมตตานั่นอุปถัมภ์โลกไว้

พ่อแม่เปรียบเหมือนพรหม พรหมมีธรรมะอยู่ ๔ อย่าง คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา พ่อแม่ท่านเป็นพรหมของบุตร เป็นพระของลูก เป็นพระอรหันต์ของบุตร

ใครฆ่าตีพ่อแม่เป็นอนันตริยกรรม ๕ ... ปิตุฆาต ฆ่าบิดา มาตุฆาต ฆ่ามารดา อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์ โลหิตุฆาต ทำโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อเลือด ทำสงฆ์ให้แตกกันหรือทำให้คนหมู่มาแตกความสามัคคีกันไปยุยงคนนั้นแตกจากสามัคคีกัน อันนี้เป็นกรรมหนัก อนันตริยกรรม กรรมหนัก ถ้าใครไปทำกรรม ๕ อย่าง เป็นกรรมหนักห้ามมรรค ห้ามผล ห้ามนิพพานหนักถึงขนาดนั้น

ท่านจึงว่าพ่อแม่ท่านเปรียบคุณของพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์เป็นพระของลูก เป็นพระอรหันต์ของลูก ท่านจึงให้

เคารพพ่อเคารพแม่ มีอะไรไปสงเคราะห์พ่อแม่

คุณพ่อคุณแม่สำคัญที่สุดให้พากันเคารพบูชาทุกวัน ๆ...
ขาก็ดี แขนก็ดี ปากก็ดี ตาก็ดี หูก็ดี เป็นสมบัติของคุณพ่อคุณแม่
ถนอมรักษาเอาไว้ เอาแต่สิ่งที่ดีเข้ามาไว้

...ตาลูกหนึ่งเท่าไร เราอยู่ในท้องของแม่ ๙ เดือน ผู้เป็น
แม่รู้จักหนักหน่วงขนาดไหน อุ้มท้องประคองครรภ์ แต่ท่านเคย
ได้ทวงไหมหละอยู่ในท้อง ๙ เดือน หนี้ของเราพ่อแม่เคยทวงคืน
ไหม? ไม่มี! พ่อแม่ให้ทุกอย่างไม่เคยทวง หนี้ของลูกได้
ไม่เคยทวง หนี้ข้าวป้อนอาหารการกินทุกอย่างทุกอย่างเลี้ยงดูปู่เสีย
ให้อุดมสมบูรณ์ทุกอย่างทุกอย่างทำเพื่อลูกทั้งนั้นแหละ

คุณสมบัติเป็นสมบัติของพ่อของแม่เอาไว้ให้เป็นประโยชน์
อย่าเอาไปใช้ทำความชั่ว ...สร้างแต่ความดี สร้างเป็นประโยชน์
ปากก็พูดให้เป็นประโยชน์

นี่หละหลักการธรรมะคำสอนพระพุทธเจ้าให้เข้าใจคุณ
พ่อคุณแม่ ถ้าไม่คิดก็ไม่เห็น”

หลวงปู่ประสารท่านกล่าวย้ำด้วยความเมตตาอีกครั้งว่า
“วันคืนล่วงไป วันเวลา ผ่านมาแล้ว ก็ผ่านไป ชีวิตของสัตว์
ทั้งหลายในโลกก็พลอยล่วงไปด้วย เพราะฉะนั้นลูกหลานทั้งหลาย
อย่าละเลยคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เรียนหนังสือ ชีวิตลูกชานา ความรักในวัยหนุ่ม ฟังพุทธประวัติ

“ลูกเอ๋ย เมื่อยามลูกยังเด็กให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน จะมัวเกียจคร้านอยู่ไย คนที่ไม่มีวิชาความรู้จะต้องทำงานหนัก ในโลกนี้ เขาเคารพคนที่มีความรู้ ลูกจงหมั่นหาวิชาความรู้ใส่ตนทุก ๆ วัน ศิลปวิทยาต้องเรียนทีละน้อย ๆ ทรัพย์ก็ต้องรู้จักสั่งสมทีละน้อย ๆ เหมือนการขึ้นเขาก็ก็น้อย ๆ ขึ้นสุดท้ายเดียวก็ถึงจุดหมายปลายทางคือยอดเขานั้นเอง”

นี่เป็นวลีอีกอันหนึ่งที่บิดามารดามักสั่งสอนลูกหลานในการดำเนินชีวิต

หลวงปู่ประสาร สุมโนหรือหลวงพ่อก็เช่นเดียวกัน พอเติบโตใหญ่บิดามารดาก็ต้องให้เรียนหนังสือ เพราะพ่อแม่หวังให้ลูกมีความรู้และแน่นอนทีเดียวไม่มีทรัพย์ใด ๆ เสมอด้วยวิชาความรู้ มีความรู้อยู่กับตัวจะไปแล้วอะไร ชีวิตไม่พลดปลงคงได้ดี ท่านว่าคำนี้ครูสอนกันมาตั้งแต่สมัยนั้น

พ.ศ. ๒๔๗๙ พอท่านอายุได้ ๗ ขวบเริ่มเข้าโรงเรียนประชาบาล เป็นโรงเรียนในวัดบ้านหนองเป็ด สมัยนั้นโรงเรียน

มีน้อย หลายหมู่บ้านมาเรียนโรงเรียนเดียวกัน แต่มีครูเพียง ๓ คน คือ ครูพรหม ครูทา ครูผา เป็นครูผู้ชายทั้งหมด

ครูผา เป็นครูใหญ่ เข้าโรงเรียนชั้นแรกคือชั้นหู้หมูไหล หรือ ชั้นป.มูล เป็นการเตรียมพร้อมก่อน ต่อไปถึงจะเป็นชั้น ป.๑ ถึง ป.๔ อุปกรณ์การเรียนมีแค่กระดานดินสอเท่านั้น นักเรียนแต่ละชั้น ประมาณ ๒๐ คน ผลการเรียนของท่านก็อยู่ในระดับปานกลาง ท่านว่าที่เรียนหนังสือไม่เก่ง เพราะเดี๋ยวก็เจ็บไข้ได้ป่วย สุขภาพไม่แข็งแรง หลักสูตรวิชาการที่ครูสอนที่จำได้ก็มี วิชาภาษาไทย วิชาพลเมืองดี เลขคณิต ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

สมัยเรียนมีเพื่อนสนิทชื่อ ด.ช. เสียน กับ ด.ช. ผู เป็นเพื่อนเล่นเพื่อนรัก คำว่าเพื่อนรักเพื่อนแท้ คือไม่ทอดทิ้งยาม **เดือดร้อน หรือ ในยามต้องโทษ** มีอยู่ครั้งหนึ่งขณะเรียนอยู่ชั้น ป. ๒ เราเล่นกันกับเพื่อนนักเรียนหญิงชื่อ ด.ญ.มุน หอมหวาน มีดพลาดไปฟันถูกแขนซ้าย เป็นแผลอยู่หน่อยหนึ่ง เขาก็ไปฟ้องครูว่า ด.ช. เป้ย เอามีดมาฟันแขน ครูเรียกเราไปถามว่าจริงหรือเปล่า? เราก็ก้าวไม่รู้อะไรจะตอบอย่างไร? ในมือครูก็ถือไม้เรียว จิ้งโกหกครูทันทีเลยว่า “ไม่จริงครับ!”

ครูถามต่อไปอีกว่า “มีใครเป็นพยานไหม?”

“มีครับ ด.ช.ผู เป็นพยานครับ!”

ด.ช.ผู ก็มาเป็นพยานบอกว่า ด.ญ. มุน หอมหวาน จะเอาไม้บรรทัดมาตี ด.ช. เป้ย แต่มีด ด.ญ.มุน พลาดไปถูกมีดครับผม ที่จริงเราเอามีดไปฟันเขา แต่ได้เพื่อนรักช่วยเอาไว้ เราก็เลยชนะ

คดี ไม่ถูกครุฑี เรื่องนี้ไม่ควรเอาเป็นตัวอย่างเพราะฉลาดแกมโกง เราเรียนจบชั้นป.๔ ก็ออกจากโรงเรียนเพราะถ้าหากเรียนต่อชั้นป. ๕ ก็ต้องเข้าไปเรียนต่อในตัวเมืองยโสธร

● ขวานาบนหลังควาย ●

หลวงปู่ประสารท่านกล่าวว่า “เกิดเป็นคนอย่าดูหมิ่นกัน ปู่ไม่มีห้วยังเดินได้ งูไม่มีตีนก็ยังเลื้อยได้ แม่ไก่ไม่มีนมก็ยังเลี้ยงลูกได้ ฉะนั้นคนจึงไม่ควรดูหมิ่นกัน”

ธรรมดาว่า ลูกขวานาอย่างเราที่เขาว่าเป็นคนบ้านนอก คอกนา ลูกอีสานบ้านแห้ง ต้องตื่นแต่เช้าเอาควายเข้าไปเลี้ยงตามท้องทุ่ง เราขับเกวียนเป็นตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี มีวัว ๒ ตัวชื่อว่า “จำปา” และ “มั่ง” เป็นเด็กวัยรุ่นขยันช่วยเหลือพ่อแม่ทำการ

ในช่วงเวลานั้นเราออกจากโรงเรียนแล้ว ช่วยพ่อ-แม่ทำไร่นา โดยไม่ย่อท้อ ดังคำโบราณอีสานท่านว่า “หนักอย่าเขาเบาอย่าเล่น บ่อนตำให้คูณ บ่อนนูนให้ถาก เดือนหกให้หวานกล้า เดือนห้าให้แตงไถ” เป็นต้น คำโบราณอีสานเหล่านี้ดังกึกก้องอยู่ในใจเราตลอดเวลา

เมื่อเสร็จงานจากเรือกสวนไร่นาแล้ว เวลาว่างก็เดินเล่นตามประสาเด็กชนบท เวลาฝนตกก็ออกไปหาจับกบ จับเขียด หาปูหาปลา แต่เราหากินไม่เก่ง เพราะร่างกายไม่สมบูรณ์ คอยแต่จะป่วยออดๆแอดๆ เราภูมิใจที่เราได้เกิดเป็นลูกชาวไร่ชาวนา

เพราะในท้องไร่ท้องนามีแต่เรื่องสนุกไม่น่าเบื่อเหมือนในเมือง

พอตกตอนกลางคืนชวนกันไปเล่นตึลีสไปตีกันกลางทุ่งนา แบ่งกันออกเป็น ๒ ทีมอยู่คนละฝั่ง เหลาไม้ทำให้กลมๆ เอาไฟเผา มันก็จะเป็นลูกไฟแดงๆ ตัดไม้มาตัดให้ตรงๆ ทำเป็นไม้ตีเอามาตั้งไว้ตรงกลางสนามก่อน พอนับ ๑ ๒ ๓ ก็แย่งกันตีเข้าประตู มีประตู ๒ ข้าง แพ้หรือชนะก็ไม่มีการเล่นเอารางวัล เล่นเอาสนุก พอเหนื่อยได้เหงือกก็เลิก

แต่ก่อนมีหมอลำพื้นบ้าน มีลิเก เป็นเด็กเราชอบลิเก เขาเล่นเรื่องสังข์ทอง ดูแล้วสนุกมาก การเล่นตึลีสก็เอามาจากเรื่องสังข์ทองนั่นเอง

● รักผู้หญิง..คาถาจีบสาว.. ●

พุทธศักราช ๒๔๘๘ เราอายุ ๑๖ ปี ไปหลงชอบสาวชื่อรุณ บ้านอยู่ติดกัน บ้านเรามีเพียงรั้วกันมองเห็นหน้ากันทุกวัน พ่อแม่เขาก็รู้ว่าเราชอบลูกสาวเขา สारุณ ทั้งที่รู้ว่าเราแอบปลื้มหลงรักอยู่ แต่ก็ไม่มีกระแสบอรับเราเลย เรารักเขาข้างเดียวแท้ ๆ แต่ก็รัก ท่านพูดไปหัวเราะไปจนน้ำหูน้ำตาไหล ท่านพูดถึงว่า ยามรักมันก็มีแต่หลง อะไรก็สวยงามไปหมด เมื่อความรักเข้าตา

ต่อมาเมื่อเราไม่สมหวังความรักกับสาวรุณ ก็มาชอบสาวชื่อว่า ล้วน เป็นคนรูปร่างอวบอ้วนหน้าตาธรรมดาไม่สวยสักเท่าไร ไปจีบสาวตอนกลางคืนไปคนเดียว ลงทุนซื้อแป้งนวล น้ำมันทาผม ในยุคนั้นนั้น ถือว่าแต่งตัวแบบสุดฤทธิ์สุดเดช บางครั้งก็ซื้อ

น้ำมันหอมไปฝากเธอด้วย ท่านว่ากะจะจ้างให้มันรักตัวเอง พอถึงหน้าบ้านสาวล้วน ก็ต้องคาถาจีบสาวที่พ่อให้มา ให้ว่าเสียงดัง ๆ ๓ ครั้งว่า “โอม จูบ จาม” แล้วเอาเท้ากระต๊อบแผ่นดิน ๓ ที เวลากระต๊อบต้องทำใจให้มัน พอขึ้นไปบนบ้านก็นั่งคุยกัน เชื่อมั่นในคาถาคิดว่าอย่างไรเสีย สาวก็ต้องหลงรักเป็นแน่ นี่คาถามันทำให้เราคิดหวัง เอาเป็นว่าเรายิงทองคาถาก็เรานั้นแหละจะไปหลงรักเขามาก อันที่เขาจะหลงรักเราตามคาถาที่ทองหรือไม่นั้นก็ไม่รู้

พอขึ้นไปบนบ้านสาวเจ้าแล้ว ก็ตั้งท่าตั้งทางแก้แค้น..แล้วจึงนั่งคุยกัน เริ่มจีบสาว แล้วเราก็ถามเธอว่า

“ล้วน วันนี้มีงไปเลี้ยงควายที่ไหนมา ควายมีงอึมมัย?”

เพราะเธอเป็นสาวเลี้ยงควายก็ต้องพูดเรื่องควาย เพื่อให้เข้าอุปสงค์ที่เธอต้องการ

“มีงกินข้าวกับอะไร? อร่อยไหม? เผ็ดไหม?”

เราไม่ใช่หนุ่มที่จะมีกรรมคมคาย พูดจาธรรมดาคู่กันไม่นานก็ลากลับ จีบกันไปมาอยู่นานวัน ก็ถามกันแต่การเลี้ยงควาย วันไหนมาจีบก็ถามแต่เรื่องการเลี้ยงควาย เพราะไม่รู้ว่าจะพูดจาพาทีอะไร ความรักก็เลยไม่สืบหน้าและไม่ได้อะไร ได้แต่การเลี้ยงควาย

วันหลังมีหนุ่มคู่แข่งมาจีบสาวล้วนบ้าง มันไม่เห็นทองคาถาอะไรเลย เดินดุ่ม ๆ หน้าด้าน ๆ ขึ้นไปเลย ปากถึงมือถึง สาวล้วนก็โผบินยินดีต้อนรับอ้ออ

เรามาเจอเข้าบาดตาบาดใจในมารยาทหญิง ใครมาจีบก็พูดจาหวานปากหวานค่อไปหมด หลายใจต่อแหลไ่ว้ใจไม่ได้ นี่แหละหนอคำผญาท่านว่า “แมงวันเขี้ยวตายย้อนขึ้น” เราหมดแป้งไปตั้งหลายกระป๋อง ทั้งผิตหวังทั้งเปื้อนหน่าย ออกหัก ต่อมาก็ไม่ไปจีบสาวอีกเลย

● ฟังผู้เฒ่าเล่าพุทธประวัติ ●

พุทธศักราช ๒๔๙๐ พอเราอายุย่างเข้า ๑๘ ปี ตาผึ่งเป็นคนเฒ่าคนแก่อยู่ในหมู่บ้านมีผู้คนเขานับถือว่าเป็นผู้คงแก่เรียนได้เล่าพุทธประวัติให้ฟัง แกเล่าสนุก จนเราอยากจะบวชใจความย่อๆ ว่า..

..พระพุทธเจ้าเดิมเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเวลามาเกิดเดินได้ทันที ๗ ก้าว ได้เป็นกษัตริย์ ได้สละราชบัลลังก์ออกบวชโดยไม่ใยดี บำเพ็ญบารมี ๑๐ ทศเต็มเปี่ยม ได้ตรัสรู้ เมื่อวันพุธ เพ็ญเดือน ๖ ปีระกา เวลา ๐๕.๓๓ น. พระองค์ทรงชนะมารและเสนามาร พระองค์ไม่ติดอยู่ในสมบัติอันเป็นทิพย์และเป็นของมนุษย์ มีเจ้าฟ้ามหากษัตริย์และผู้คนออกบวชติดตามพันทุกข์กันเป็นจำนวนมาก มีพระสารีบุตร และพระโมคคัลลานะเป็นพระอัครสาวกซ้ายขวา พระองค์เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พรรษาที่ ๗ พระองค์เสด็จไปจำพรรษาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์..

ปัจฉิมกาล... เสด็จปรินิพพาน ในวันอังคารขึ้น ๑๕ ค่ำ

เดือน ๖ ปีมะเส็ง เวลา ๐๕.๕๐ น. ณ ป่าไม้สาละใกล้กรุงกุสินารา

ก่อนเสด็จปรินิพพาน ได้ทรงประทานโอวาทแก่พุทธบริษัท
ทั้งหลายว่า **เมื่อพระองค์ล่วงไปแล้ว ธรรมวินัยจักเป็นศาสดา
ของท่านทั้งหลาย พวกท่านทั้งหลายจงยังกิจทั้งปวงให้สำเร็จ
ด้วยความไม่ประมาทเถิด นี่เป็นปัจฉิมวาจาของตถาคต”**

นอกจากนี้คุณตาผิ้งยังได้เล่าธรรมะที่พระพุทธองค์ทรง
แสดงเกี่ยวกับความไม่เที่ยงเป็นทุกข์ไม่ใช่ตัวตน และอิทธิ
ปาฏิหาริย์อีกหลายประการ

พอเราฟังจบแล้ว เกิดมาความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธ
ศาสนา ในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างยิ่ง อยากออกบวช
เหมือนกับพระพุทธองค์ จะได้สิ้นทุกข์สิ้นโทษเสียที

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

พระอาจารย์ศรีอารีย์ อุตะโม

พบพระกรรมฐาน ลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

“ผู้ที่กระทำความนอบน้อม ต่อผู้ที่ควรแก่การเคารพ
นบনอบ เมื่อละความรู้สึกว่าต่ำต้อยได้ ย่อมดำรงอยู่ในฐานะ
อันสูงส่ง”

จริงที่เดียวบุคคลจะมีชีวิตอันศวิไลย์และเป็นที่รักของคน
ทั้งหลาย ย่อมบูชาเคารพนบনอบบุคคลที่ควรบูชา และต้องเข้าไป
หาบุคคลเช่นนั้น เมื่อเสวนาคบหากับท่านเช่นนั้นแล้ว ก็เกิด
ความคุ้นเคยอยู่ตัว เกิดมีนิสัยอัชฌาสัย เป็นไปในทางที่ดีเช่นนั้น
ด้วย

หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านก็ได้น้อมกายใจเข้าหาครูบา
อาจารย์ตั้งแต่เยาว์วัย ท่านได้เล่าว่า...

ตอนเช้าวันหนึ่งอากาศสดชื่น เรานั่งเหม่ออยู่หน้าบ้าน
เห็นพระมาบิณฑบาต ท่านมีอาการสำรวม เห็นแล้วสบายใจ
มองเห็นแล้วเกิดความศรัทธาเลื่อมใส คนแถวบ้านพูดกันว่าท่าน
คือพระอริยคุณกรรมฐานศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มาจาก
จังหวัดสกลนคร

เราจึงเดินตามไปหาท่านที่ชายป่า ถือมิดติดมือไปด้วย
๑ เล่ม ขออนุญาตตากกางหญ้ารอบที่พักของท่านจนสะอาด
กราบท่านแล้วเดินกลับบ้านด้วยความปีติอิ่มใจในบุญกุศล จึงตั้งใจ
เอาไว้ว่า “เราจะบวชเพื่อแสวงหาความสงบดังเช่นพระกรรมฐาน
รูปนี้”

พอตกถึงฤดูหนาว ฤดูเก็บเกี่ยวมีการลงแขก “ลงแขก”
แปลว่า ช่วยกันทำงาน โดยวิธีผลัดเปลี่ยนกันช่วยสลับกันเป็น
บ้าน ๆ ต่อ ๆ กันไป เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การลงแขกดำนา
การลงแขกนวดข้าว ประเพณีลงแขกของคนอีสานเชื้อสายลาว
มีความหมายว่า “เป็นการช่วยกันทำงานให้แก่เพื่อนบ้านโดยวิธี
ไม่คิดมูลค่า และช่วยกันด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังของตน”

ดังนั้น การลงแขกจึงเป็นกิจกรรมทางสังคมในหมู่บ้าน
ลงแรงร่วมแรงกันช่วยเหลือเพื่อนบ้านทำงานที่เป็นงานหนัก และ
เกินความสามารถที่สมาชิกในครอบครัวจะแบกรับงานเพียง
ครอบครัวเดียวตามลำพังได้ เป็นการบ่งบอกถึงความเป็นจิตใจงาม
คอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเอื้ออาทรต่อกัน
จนกลายเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น

ในครั้งนั้นหมู่บ้านหนองเป็ดเรา ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ
วัยรุ่นทั้งหนุ่มและสาว มีสาว ๒ คนผู้ชาย ๖ ถึง ๗ คนก็ไป
ช่วยกันลงแขก ไปช่วยกันเองก็มีความเมตตาช่วยเหลือกันเอง
วัยรุ่นก็ชอบถึงเหนื่อยแต่ก็สนุกไปตอนกลางคืนทำกันจนดึกจนตื่น
พอเหนื่อยก็พากันนอน

พอถึงคราวจะนอนมีผู้หญิง ๒ คนมาชวนเราไปนอนด้วย หนุ่มคนอื่นก็มีตั้งมากมาคุยมาจีบเท่าไรเขาก็ไม่เล่นด้วย แต่สำหรับเราเธอมาชวนไปนอนด้วย เราก็ไป รักษาน้ำใจคิดว่านอนเป็นเพื่อนก็ไปนอนในกองฟาง ทำกองฟางไว้เป็นโพลonnอนง่ายๆ สาวทั้ง ๒ คนนอนข้างๆ เรา เรานอนอยู่ตรงกลาง นอนในกองฟาง มันก็อุ่นดี มีสาวขนบข้าง

ธรรมดาความคิดวัยรุ่นอายุ ๑๘ ปีก็มีเรื่องกามารมณ์ ความรักความใคร่เป็นปกติอยู่แล้ว แต่ด้วยความคิดว่าจะบวช ยังคงกังวลอยู่ในจิตของเรา ๆ จึงคิดขึ้นว่า “ถ้าเราไปทำมิดีมิร้าย กับลูกสาวชาวบ้านเขา พ่อแม่เขาก็คงจะเอาเรื่องเอาราวผูกมัด เอาไว้ ไม่ให้เราได้บวชเป็นแน่نون”

พอเราคิดได้ดังนี้ก็เลยตั้งจิตอธิษฐานว่าจะไม่ยุ่งกับสาว ๒ คนนี้เด็ดขาด ก็นอนใครนอนมัน เขาก็นอนของเขาไม่ยุ่งกับเรา เราก็นอนของเราไม่ยุ่งกับเขา ทุกคนต่างนอนหลับสบายจนสว่าง... นั่นเห็นไหม...ถ้าที่ไหนไม่มีกิเลสมายุ่งมันมีความสุขทั้งหมด

หลังจากนั้นมาปี พ.ศ. ๒๔๙๒ พระศรีอารีย์ อุตะโม ศิษย์ของหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ตอนนั้นท่านมีพรรษา ๕ แล้ว ท่านเป็นคนบ้านหนองเป็ด คนบ้านเดียวกันได้ไปจำพรรษาอยู่กับ ท่านพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ที่วัดนาหัวช้าง ก็คือวัดป่าอุดมสมภรณ์ จังหวัดสกลนครทุกวันนี้

ท่านมาพักรักษาตัวเกี่ยวกับผ่าตัดโรคนิ่วที่เมืองอุบลฯ และ มาเยี่ยมญาติพี่น้องที่บ้านหนองเป็ด แต่ท่านพักที่ป่าช้าบ้านโนนศรี

ซึ่งบ้านโนนคร้อกับบ้านหนองเป็ดนั้นอยู่ห่างกันคนละฝั่งคลอง
เราก็เป็นวัยรุ่นนวัยคะนองเดินเล่นอยู่ในหมู่บ้าน ครูบาศรีอารี
ยเดิมาเจอเราพอดีแล้วท่านก็ถามเราว่า

“หนุ่มน้อยเธออยากบวชไหม? ถามตรงๆ ไม่ได้มีเหตุผล
อะไร” คำๆ นั้นแทงใจเราเหลือเกินเพราะใจเราก็อยากจะบวช
เป็นทุนเดิมอยู่แล้วเราก็รีบตอบท่านทันทีว่า

“อยากบวชอยู่ครับ!”

“อ้าว! ถ้าอยากบวชก็ให้บอกความประสงค์ให้พ่อให้แม่ฟัง
แล้วก็ขออนุญาตท่านทั้ง ๒ เสียก่อน” เราก็กลับบ้านด้วยความ
ชื่นบาน

ในเย็นวันนั้นเราก็บอกพ่อกับแม่ให้ทราบถึงเจตนาของเรา
ที่อยากจะบวช โยมแม่เมื่อฟังเสียงของเราพูดจบก็พูดขึ้นว่า

“ลูกเอ๋ย! บวชมันไม่ใช่ของง่ายนะ ยิ่งเป็นพระธุดงค์
กรรมฐานต้องอยู่ป่าไม่กลัวช้างกลัวเสือหรือ? ฉันท่านก็ฉันเพียง
มือเดียว ลูกจะอดได้ไหมล่ะ? บางคืนก็นอนในป่าช้า ลูกจะทำได้
เหมือนท่านไหมล่ะ? ไม่เก่งจริงทำไม่ได้นะลูกนะ!”

เราก็ตอบโยมแม่ไปว่า “โหวซิแม่ ท่านก็เป็นคน ผมก็เป็น
คน สิ่งไหนที่ท่านทำได้ ผมก็ต้องทำได้เพราะต่างก็เป็นคนเหมือน
กัน” โยมแม่เข้าใจความที่เราศรัทธาแรงกล้า และเจตนาอันเป็น
กุศลแล้วท่านก็บอกว่า

“ถ้าอย่างนั้นก็ไปบวชเถอะลูกแม่ก็ขออนุโมทนา”

พอวันรุ่งขึ้นเราก็ตัดสินใจไปหาครูบาศรีอารีย์ที่วัด สัมภาระข้าวของก็ไม่มีอะไรมาก ไปถึงท่านไม่ฟังอีร่าคำอิ้ม จับโกนผมให้ทันที หาผ้าขาวมาให้นุ่ง บวชตาปะขาวถือศีลแปดในขณะนั้นเลย ตอนเช้าก็ไปบิณฑบาตเดินตามท่านไป กินข้าวเช้าเสร็จท่านก็บอกให้เก็บไว้กินตอนเพล แต่ตอนหลังเราขี้เกียจเก็บเอาไว้ก็เลยเริ่มกินข้าวเช้าคาบเดียวครั้งเดียวเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

อยู่ที่วัดโนนคร้อได้สักพัก ท่านก็พาเราเดินทางไปจังหวัดสกลนคร เราก็เป็นไวยาวัจกรคือถือปัจจัย เพราะพระกรรมฐานท่านไม่จับเงิน การเดินทางในสมัยนั้นลำบากเป็นทางลูกรังไม่มีทางลาดยางเหมือนสมัยปัจจุบันนี้ รถก็ไม่มี รถทัวร์รถบัสมีแต่รถตัวถังหลังคาพอบังแดดบังฝนข้างรถปิดด้วยไม้ นั่งหลับในรถผ่านไปทางจังหวัดมุกดาหาร ตอนเช้าเราก็ไปซื้ออาหารมาถวายท่าน ท่านก็ฉันอยู่บนรถไปจนถึงจังหวัดสกลนคร

วัดป่าอุดมสมพร แต่ก่อนเรียกว่าวัดหนองแวง วัดนาหัวช้าง ซึ่งมีพระอาจารย์เพ็ง พรธชา ๒๐ เป็นเจ้าอาวาส ปกครองดูแลพระเณรที่นั่น บริเวณวัดยังเป็นป่ารกชัฏ ครูบาศรีอารีย์ ก็พาเราเข้าไปอยู่ที่นั่น หัดขานนาคนจนชำนาญ

● บวชแทนคุณพ่อแม่ ●

หลวงปู่ประสารท่านได้พรรณนาการบวชทดแทนคุณพ่อแม่เอาไว้ว่า... ลูกผู้ชายท่านให้บวชเสียก่อน บวชแทนคุณพ่อคุณแม่ พอบวชมาแล้วเราจะมีจิตสำนึกเรียนธรรมวินัยไตรสิกขา

เรียนอรรถเรียนธรรมแล้วจะได้เห็นคุณพ่อคุณแม่ เปิดดูในตู้คัมภีร์ ไปเห็นคุณพ่อคุณแม่ ถ้าบวชมาแล้วไม่เรียนไม่ศึกษาไม่รู้จักอะไร

บวช ๒ - ๓ วัน ๗ วันเท่านั้นก็สึกไป ไม่มีประโยชน์ มันซิกง้อฮ้างคุณพ่อคุณแม่...ปฏิสังขาย ยังท้องไม่ทันจบ

พระพุทธเจ้าก็ไม่ลืมคุณพ่อคุณแม่เหมือนกัน แม่ตายไปแล้ว ไปเกิดอยู่สวรรค์ชั้นดุสิตโน่น... พระราที่ ๗ พระองค์ก็ได้เข้าไป จำพรรษาอยู่ชั้นดาวดึงส์ ก็ไปเทศน์โปรดพุทธมารดาอยู่ ๓ เดือน ออกพรรษาพระองค์ก็เสด็จลงมา

ตักบาตรเทโวโรหณะ วันนั้นคือวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมา จากสวรรค์มาสู่โลกมนุษย์ พระองค์เสด็จไปโปรดพุทธมารดา อยู่ชั้นสวรรค์ ๓ เดือน แล้วเสด็จลงมา เอาอะไรไปเทศน์ เอา กุศลาธัมมา เอาอกุศลาธัมมา อันนี้แหละเป็นยอดธรรม

พระพุทธองค์เพ็นหาธรรมะ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นที่ พระองค์แสดงไว้นั้น อะไรสำคัญมากที่สุด ธรรมะ พระองค์ก็เพ็น เอาอภิธรรม ๗ คัมภีร์นั้นแหละ สามารถทดแทนบุญคุณคุณพ่อคุณแม่ได้ เอาอภิธรรมไปเทศน์ให้คุณแม่ฟังอยู่ชั้นดาวดึงส์ แม่ก็ได้ สำเร็จเป็นพระโสดาปัตติผลก็คุ้มค่าน้ำนมแล้ว พ้นจากอบายภูมิ ถึงว่าตายแล้วก็ไม่ไปตกนรกไม่ตกอบายภูมิ เพราะได้พระโสดา ปัตติผลแล้ว จิตของท่านก็พ้นจากอบายภูมิ ถึงจะมากเกิดอีก อย่างมากที่สุด ๗ ชาติเกิดมาเป็นมนุษย์ อย่างน้อยก็ ๓ ชาติจากนั้นก็นิพพานไปเลย

อันนั้นแหละพระพุทธเจ้าไปเทศน์โปรดพุทธมารดาในชั้น

สวรรค์ก็อภิธรรม ๗ คัมภีร์ เวลาคนตายจึงนิมนต์พาไปสวดกุสลา
บางแห่งก็นิมนต์พระสวดอภิธรรม ๗ คัมภีร์

สมัยก่อนโบราณท่านเรียกว่าสวดยอดมุข ยอดธรรม เหตุ
ปัจจะโย อระรัมมะนา ปัจจะโย ...สวดเวลากลางคืน สวดคนตาย
ฟังแล้วก็ขงคิงลูก

นั่นแหละงานศพคนตายดีๆ ก็นิมนต์พระไปสวด ไปสวดมุข
ยอดมุข อะไรยอดธรรม มุขก็คือปาก ธรรมะที่ไปสอนพ่อสอนแม่
ออกจากโอษฐ์พระพุทเจ้า ออกจากมุข มุขคือปาก ยอดมุขเพ้น
เอาธรรมที่มีคุณค่าสูงๆ สมควรแก่จะเอาไปทดแทนค่าของพ่อ
ของแม่ของพุทมารดา

อุทิศแทนค่าข้าวป้อนและน้ำนมคุณพ่อคุณแม่อุทิศส่วน
กุศลแผ่เมตตาให้ พ่อแม่ของเราตกทุกข์ได้ยากอยู่แห่งหนตำบลใด
จะเป็นที่ไหนก็ตามแผ่กุศลถึงท่าน ให้ท่านได้รับส่วนกุศลท่าน
ตกทุกข์ได้ยาก ท่านจะได้พ้นทุกข์ได้รับความสุขก็ขอให้ท่านได้รับ
ความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป ปฏิบัติธรรม เติบงกรรมๆ ก็เดิน คิดถึงบุญคุณ
ก็แผ่เมตตาคุณพ่อคุณแม่ของเราอย่าไปลืมคุณท่าน

คุณพ่อคุณแม่เป็นผู้มีคุณมาก เทียบกับพระอรหันต์ของลูก
เป็นพระประจำบ้าน นี่ให้เข้าใจ อยู่บ้านก็กราบคุณพ่อคุณแม่
เวลาเจ็บป่วยก็ดูแลรักษาท่าน เวลาท่านไข้ใส่ผ้าก็เอาไปซักไปถู
ทำให้สะอาด

คุณพ่อคุณแม่ท่านเปรียบ...เอาแผ่นฟ้าเป็นกระดาด เอา
น้ำมหาสมุทรเป็นน้ำหมึก เอาภูเขา...ต้นไม้เป็นปากกา ...พรรณา

จารึกคำสั่งสอนของคุณพ่อคุณแม่ ฟ้าก็หมด น้ำมหาสมุทรก็หมด
ภูเขาต้นไม้เอามาทำเป็นปากกาไปเขียนก็หมดเหมือนกัน

ถึงกระนั้นก็พรรณาถึงบุญคุณของคุณพ่อคุณแม่ก็ยัง
ไม่หมดไม่พอ ถึงขนาดนั้น เอาแผ่นดินยกขึ้นมาหนักขนาดไหน
กว้างขนาดไหน ลึกขนาดไหน...ก็ยังไม่เท่ากับคุณพ่อคุณแม่ กว้าง
ขนาดไหน มหาสมุทร ลึกขนาดไหน ท้องฟ้ามหาสมุทรกว้าง
ขนาดพรรณาคุณของท่านเอามาจารึกเอามาเขียนคุณพ่อคุณแม่
ท่านมีบุญคุณอย่างนั้น

ในบาลีท่านแสดงไว้ชัดเจนว่า

ปจวี เวหุกํ ปตตํ

จกกวาฬํ สจฺจิปฺพลํ

สิเนรุ วมมิกํ ขุทฺทํ

สมฺมุทโท ปาติกํ ยถา.

“เมื่อเทียบกับพระคุณของแม่แล้ว แผ่นดินก็เท่ากับ
ใบไม้ จักกวาฬก็เท่ากับผลอินทผลัม เขาพระสุเมรุก็เท่ากับ
จอมปลวกเล็ก ๆ ทะเลก็เท่ากับถาดเท่านั้นเอง”

ท่านทั้งหลายพิจารณาเองเถิดว่าพระคุณของพ่อแม่มี
มากมายเพียงใด หลวงปู่ประสารท่านกล่าวตอบท้าย ด้วยความ
สำนึกในคุณนั้นอย่างถึงใจ

ชีวิตสามเณรเป้ย พระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เป็น
พระปัพพัชชาจารย์

“เมื่อเราได้ลิ้มรสแห่งความสัจ ได้พบรสชาติของความสงบ และได้ความปิติในพระธรรม บาปกรรมของเราย่อมลดลงโดยลำดับ ใจเราอ่อนเย็นสบาย ไม่เดือดร้อน ยิ่งการได้พบเห็นพระอริยเจ้าทั้งหลายสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เป็นความดี ยิ่งการอยู่ร่วมกับพระอริยเจ้าเหล่านั้น ย่อมทำให้เราเป็นสุขอยู่ทุกเมื่อ เมื่อเราพบท่านผู้ดีทุกวัน ในแต่ละวันไม่พบคนพาลเลย เราย่อมเป็นสุขอยู่ทุกเมื่อ มีกระแสทางจิตใญ่มุ่งไปสู่เบื้องบน”

ภาชิตธรรมเหล่านี้เข้ามาประทับในดวงจิต ตี๋มดำเป็นสุขอย่างยิ่ง หลวงปู่ประสาร สุมโนหรือหลวงพ่อกีผู้เขียนชอบเรียกท่านเล่าด้วยความลึกซึ้ง เหมือนบุคคลขุดบ่อจนจะถึงก้นบ่อแล้วความเย็นแห่งน้ำย่อมแพร่สะพัด มาถูกต้องกายและใจให้สดชื่น

หลวงปู่ประสารท่านย้าว่า... พระพุทธเจ้าจึงวางทางหรือแนวนโยบายไว้ เพื่อพวกเราทั้งหลายจะได้หาวิธีขัดเกลา เกลาใจของเรา เบื้องต้น กาย วาจา คือการรักษาศีล

ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เป็นหนทางปฏิบัติทางดำเนิน

ปัญญา หมายความว่า แสงสว่างสำหรับที่จะมากำจัดความมืด ให้มันออกจากจิตจากใจของเรา ความมืดมันหุ้มห่มดวงจิตของเราอยู่ กิเลสในดวงจิตดวงใจของเรานั้นหนา เวลานี้เราทุกคนเป็นปุถุชนเป็นคนหนา เราอย่าเข้าใจว่าเราเป็นอริยชนเป็นปุถุชนด้วยกันทั้งนั้นแหละ ความโลภยังมีอยู่ ความโกรธก็ยังมีอยู่ ความหลงก็ยังมีอยู่เต็มหัวใจ

พวกเราทั้งหลายซึ่งเป็นนักบวชก็ดี ชาวบ้านก็ดี ฆราวาส ญาติโยมก็ดี ล้วนแต่เป็นปุถุชนทั้งนั้น เป็นผู้หาด้วยกิเลสตัณหา อาสวะต้องอยู่ที่สันดานนี้แหละ เราปฏิบัติธรรมทุกวันนี้ ก็เพื่อขุด เพื่อเกลา ให้มันเบา มันบาง ทำอย่างไรมันถึงจะเบาจะบาง ถ้าเรา ไม่ปฏิบัติ ถ้าเราไม่ขัด ใครจะไปขัดให้เวลานี้พระพุทธเจ้าบริณีพพาน ไปนานแล้ว สองพันห้าร้อยกว่าปี พระองค์ก็ได้ประทานไว้ ซึ่งคำสอนแนวทางปฏิบัติเรียกว่า ศาสนธรรม คำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้ามี ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี พระองค์วางไว้มากมาย ในพระไตรปิฎก แต่เราไม่สามารถที่จะเอามาขัดมาเกลาอะไรได้ มากมายถึงขนาดนั้น ถึงแม้ว่าคำสอนของพระพุทธเจ้ามีมากมาย ถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี ท่านเปรียบเหมือนใบไม้อยู่ในป่า ใบไม้อยู่ในป่านั้นมีมากมาย ...หลายอย่างหลายชนิด เราจะเอามา ทำยา เราจะเอาชนิดใดมาบ้าง

ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็เหมือนกันนั่นแหละ มากมาย เหมือนใบไม้อยู่ในป่า แต่ที่พระองค์ยกเอามาสอนก็เพียง หยิบมือเดียว เอามาสอน เอาเฉพาะแนวทางปฏิบัติ ที่เป็นเครื่อง ปฏิบัติสำหรับจะมาขัดจิตขัดใจเท่านั้น คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เอง

ดังนั้นพวกเราควรจะได้ใส่ใจให้มาก พระเณรทุกวันนี้ แตกต่าง กับสมัยก่อนเหลือเกิน สมัยของเรา ว่าจะได้บวชได้ปฏิบัติ ครอบอาจารย์ท่านทั้งปราชญ์ ทั้งปราชญ์ ทั้งขุขันธ์ ทั้งดุด่าว่ากล่าว ไม่ดีจริง ไม่ตั้งใจจริง ท่านไม่ให้มาบวชหนักพระศาสนา ท่าน

ไล่หนีทันทีไม่ให้มายุ่ง นั่นแหละศาสนธรรมอันเป็นของดีจริง
ท่านสงวนเอาไว้เพื่อคนที่อยากจะทำความดี

หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านเล่ารอยต่อระหว่างเพศฆราวาส
ก้าวเข้าสู่ความเป็นเพศนักบวช

ท่านเล่าว่า... ในเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒
ครูบาอาจารย์เห็นว่าเราท่องคำขอบรรพชาจนคล่องแคล่วชัดเจน
แล้ว จึงนำเราไปบวชเป็นสามเณรที่ วัดสว่าง อำเภอพรรณนานิคม
จังหวัดสกลนคร ในวันเสาร์ที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๙๒ ขึ้น ๑๑
ค่ำ เดือน ๖ โดยมี ท่านเจ้าคุณฯ พระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล)
เป็นพระปัพพัชชาจารย์ ถือได้ว่าเราได้เกิดในทางธรรม และ
ได้พ่อใหม่ ครอบครัวใหม่ในทางธรรม

ขอยกตัวอย่างคำสอนของท่านเจ้าคุณพระอุปัชฌาย์
พระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) มาเป็นคติเตือนใจ ให้ลูกหลานได้
ฟังกัน ท่านสอนว่า “...จิตเป็นธรรมชาติที่กวัดแกว่งดิ้นรน
กระสับกระส่าย แลไปตามอารมณ์ที่ใคร่ พอใจในเบญจกามคุณ
ถึงกระนั้น ก็ให้มี ทัศนะ คือความข่มจิตไว้ ไม่ให้ยินดียินร้ายไป
ตามอารมณ์ พร้อมทั้งมีสติประดับประคองยกย่องจิตตาม
อนุรูปสมณันันบว่าได้ผล คือจิตสงบระงับจากนิวรณ์ปกิเลศ
เป็นการชั่วคราวบ้าง เป็นระยะยาวนานบ้าง แต่ในบางโอกาส
ก็ควบคุมได้ยาก ซึ่งเป็นของธรรมดาสำหรับปุถุชน ต่อจากนั้น
ก็ได้บากบั่นทำจิตของตนให้รู้เท่าทันสภาวะธรรมนั้นๆ เพื่อ
ป้องกันไม่ให้ตื่นเต้นไปกับโลกธรรม แต่จะระงับได้ในบางขณะ

เช่น ความรัก ความซิง อันเป็นปฏิปักษ์ธรรมเป็นต้นเหล่านี้ ยังปรากฏมีในตนเสมอ ถึงกระนั้นก็ยังมิปรีชาทราบอยู่เป็นนิตยว่าเป็นโลกียธรรมนำสัตว์ให้ท่องเที่ยวอยู่ในสังสารวัฏ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้ฝึกหัดตัดนิสัยพยายามถอนตนออกจากโลกียธรรมตามความสามารถ รู้สึกว่าสบายกายสบายใจอันแท้จริง ธรรมนี้เกิดจากข้อวัตรปฏิบัติในการละ พอใจยินดีอย่างยิ่งในความสงบ”

แล้วท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนธุโล) ท่านแสดงเรื่องจิตอธิบายว่า...จิตของพระอริยเจ้า แยกอาการได้ ๔ อาการ คือ

๑ **อโสกะ** จิตของท่านไม่เศร้าโศก ไม่มีปริเทวนา การร้องไห้เสียใจ จิตใจของท่านมีความสุขล้วนๆ ส่วนจิตใจของปุถุชนคนธรรมดา ยังหนาไปด้วยกิเลสเต็มไปด้วยความรัก ความโศก ถูกความทุกข์ครอบงำ ความโศกย่อมเกิดจากความรักเป็นเหตุ เมื่อมีความรักก็มีความโศก ถ้าตัดความรักเสียแล้ว ความโศกจะมีแต่ที่ไหน

๒ **วิรชะ** จิตของพระอริยเจ้าผ่องแผ้ว ปราศจากฝุ่น ไร้อุสสี คือ ปราศจากราคะ โทสะ และโมหะ คงจะมีแต่พุทธะคือรู้ ตื่น เบิกบาน

๓ **ขมะ** จิตของพระอริยเจ้ามีแต่ความเกษมสำราญ เพราะปราศจากห้วงน้ำไหลมาท่วมทันห้วงน้ำใหญ่เรียกว่า “โอฆะ” ไม่อาจจะท่วมจิตของพระอริยะเจ้าได้

๔ **จิตของพระอริยะไม่หวั่นไหว** ไปตามอำนาจกิเลส ไม่ตกอยู่ในห้วงแห่งอวิชชา จิตของพระอริยะมีแต่อาโลโก

สว่างไสวแจ่มแจ้ง ธรรมทั้งหลายที่ยังไม่เคยพบเคยเห็นตั้งแต่
ภพก่อนชาติก่อน และไม่เคยฟังจากใคร คราวนี้ก็แจ่มแจ้งไปเลย
เพราะท่านตัดอวิชชาเสียได้

ท่านเจ้าคุณพระอุปัชฌาย์ พระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล)
ท่านเป็นอดีตเจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ (พระอารามหลวง) ตำบล
หมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี นามเดิมของท่านคือ
จูม จันทวงศ์ ท่านเป็นคนบ้านท่าอุเทน ตำบลท่าอุเทน อำเภอ
ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.
๒๔๓๑

อายุ ๑๒ ปี เมื่อ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ท่านบรรพชา
เป็นสามเณร ที่ วัดโพนแก้ว ต.ท่าอุเทน

เมื่ออายุครบบวชแล้ว ได้อุปสมบท ที่วัดมหาชัย อ.เมือง
จังหวัดหนองบัวลำภู วันที่ ๙ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ ตรงกับ
วันจันทร์ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๔ ปีมะแม ณ พัทธสีมาวัดมหาชัย
ตำบลหนองบัวลำภู อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี

โดยมีท่านพระครูแสง ธมฺมธโร วัดมหาชัย เป็นพระ
อุปัชฌาย์

ท่านพระครูสีมา สีสมนฺโน วัดจันทาราม (เมืองเก่า)
อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และ
ท่านพระอาจารย์จันทร์ เขมิโย (พระเทพสิทธิอาจารย์) เป็นพระ
อนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า “พนธุโล”

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ติดตาม พระอาจารย์จันทร์ เขมियो ไปจำพรรษา ที่วัดเลียบ จังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นสำนัก ของ ท่านพระอาจารย์เสาร์ กันตสีโล ได้มีโอกาส ศึกษาข้อวัตร ปฏิบัติ ในด้านสมณวิปัสสนากรรมฐาน จากท่านพระอาจารย์เสาร์ และ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์(จูม) ท่านเป็นยอดแห่งพระ อุปัชฌาย์ในยุคปัจจุบัน ท่านมีสัทธินิหาริก คือผู้ที่ท่านบวชให้ เป็น พระกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ที่สำคัญหลายรูป เช่น พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร, พระอาจารย์ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู, พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ วัดป่านิโครธาราม บ้านหนองบัวบาน ต.หมากหญ้า อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี, หลวงปู่พรหม จิรบุญโญ วัดประสิทธิธรรม บ้านดงเย็น อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี, หลวงปู่หลุย จันทสาโร วัดถ้ำผาบึง บ้านนาแก ต.ผาบึง อ.วังสะพุง จ.เลย, พระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน วัดป่าบ้านตาด จ.อุดรธานี, หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ วัดอรัญญ-บรรพต อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย, หลวงปู่หล้า เขมปัตโต วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร เป็นต้น

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เริ่มอาพาธมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๔ จนกระทั่งวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๐๕ พระธรรมเจดีย์ก็ถึงแก่กรรม มรณภาพด้วยอาการอันสงบ เมื่อ เวลา ๑๕.๒๗ นาฬิกา ณ โรงพยาบาลศิริราช ท่านได้ละสังขาร

อันไม่มี แก่นสารนี้ไป สิริรวมอายุได้ ๗๔ ปี ๒ เดือน ๑๕ วัน
พรรษา ๕๕

หลวงปู่ประสาร ท่านกล่าวว่านับเป็นบุญวาสนาเหลือเกิน
ที่ได้ได้อยู่ร่มเงาของท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

● ฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ●

ไอ้ชีวิตคิดขึ้นมาไม่นาน

ต้องอุ้มบาตรลาดตระเวนเช่นทหาร

ขอหน้อยน้องสักปั้นเป็นบุญทาน

โปรดสงสารนักบวชผู้สวดกนิฯ

บทกลอนข้างต้นเป็นที่นิยมในหมู่สามเณรผู้บวชตั้งแต่เล็ก
แต่น้อยไม่มีโอกาสไปใช้ชีวิตทางโลก ซึ่งหลวงปู่ประสารเองก็เป็น
เช่นนั้น บวชวันแรกก็คือบวชวันสุดท้าย บวชแล้วบวชเลย ว่ากัน
เป็นชาติ ๆ ไปเลย ไม่บวชแล้วสึก ซึ่งแสดงถึงความที่จิตใจไม่หวั่นไหว

“ชีวิตไม่นาน” หมายถึงชีวิตที่ขาดที่พึ่ง เมื่อคิดดูดี ๆ
ชีวิตทุกชีวิตล้วนก็น่าอนาถทั้งนั้น เพราะต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย
เป็นซากกเขวรากร

“ต้องอุ้มบาตรลาดตระเวนเช่นทหาร” หมายความว่า
ไม่ประมาท เหมือนทหารออกลาดตระเวนให้ระแวงระวัง อย่า
พลาดพลั้งไปเหยียบกับระเบิด อันตรายถึงตายหรือปางตาย ถ้า
ประมาทบาตรหลุดมือ หลงรูปกลิ่นเสียงเป็นต้น หมายถึงตายเลย

ที่เดียวเช่นกัน

สามเณร แปลว่า เหล่ากอของสมณะ, หน่อเนื้อของสมณะ หมายถึงนักบวชชายในพระพุทธศาสนาที่มีอายุน้อย ยังมิได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ

คำว่า **สามเณร** เป็นศัพท์เฉพาะในพระพุทธศาสนา เป็นศัพท์บัญญัติที่ใช้เรียกนักบวชในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ไม่สาธารณะทั่วไป

ผู้ที่บวชเป็นสามเณรได้นั้นทางพระวินัยกำหนดอายุอย่างต่ำไว้ประมาณ ๗ ขวบซึ่งพอช่วยเหลือตัวเองได้ พระวินัยระบุว่าพอจะไล่กาไล่ไก่ได้ ส่วนสูงไม่มีกำหนดไว้ ผู้มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปีจะบวชเป็นสามเณรตลอดไป ไม่บวชเป็นภิกษุก็ได้

หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านได้เล่าชีวิตสามเณรของท่านอย่างภาคภูมิใจยิ่งว่า.

...เมื่อบวชเป็นสามเณรเรียบร้อยแล้ว เราได้รับฟังโอวาทอันประเสริฐจากท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) แล้วจากนั้น ก็กลับมาจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าอุดมสมพร บ้านนาหัวช้าง ต.พรรณา อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

ปีแรกเราจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าอุดมสมภรณ์ เป็นสามเณรในสมัยนั้นรักษาข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติภาวนาก็เข้มงวดสวดมนต์

ทำงานคล่องแคล่วว่องไวไม่อืดอาดตื่นตีสี่ไปรับบาตรเก็บกระโถนมาเท เก็บที่นอนปิดกวาดกุฏิ เตรียมไม้สัฟนกับเกลือให้ท่านพระอาจารย์แปรงฟัน เอาบาตรอาจารย์ไปตั้งที่ศาลา จัด

เตรียมที่ฉัน สะพายบาตรตัวเองและบาตรของพระอาจารย์ไปรอที่ทางเข้าหมู่บ้าน

ฉันข้าก็ต้องรับฉันเพราะต้องมารับบาตรอาจารย์ไปล้าง เก็บที่ฉันเข้าที่เดินจงกรม ตอนบ่ายจัดที่ฉันน้ำร้อนน้ำปานะ กวาดตาดหาน้ำใส่ตุ่มที่ฐาน สมัยนั้นไม่มีห้องน้ำห้องส้วม มีแต่ฐานเท่านั้น

อยู่มาวันหนึ่งพระอาจารย์เพ็ง ผู้เป็นเจ้าอาวาสท่านก็กล่าวขึ้นว่า “สามเณรจะเปลี่ยนชื่อให้เอาไหม? เณรเป้ย ชื่อมันธรรมดา ชื่อบ้านนอก เปลี่ยนเป็นชื่อโก้ๆ ว่าประसार จะเอาไหม?”

ก็ด้วยความที่เราเคารพอาจารย์ ก็เลยน้อมรับชื่อใหม่แบบไม่มีทางเลือก พระเณรทั้งวัดและโยมละแวกนั้นก็เรียกเราว่าสามเณรประसार ตามปฏิปทาเจ้าอาวาส เราก็จึงชื่อว่าประसार ตั้งแต่บัดนั้นมาจนถึงวันนี้

และในพรรษาปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ นั้น ชาวแพร่สะพัดไปทั่วทุกสารทิศว่า ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต บิดาแห่งพระกรรมฐาน ท่านอาพาธ ทุกคนไม่ว่าคฤหัสถ์หรือบรรพชิตในจังหวัดสกลนครต่างพูดถึงเรื่องนี้

พระอาจารย์ศรีอารีย์ อุตตโม ท่านเป็นลูกศิษย์ของท่านพระอาจารย์มั่น ได้นำพระ-เณรที่วัดป่าอุดมสมพรเข้าไปกราบเยี่ยมพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตที่วัดป่าบ้านหนองผือ โดยไปพักที่ศาลา ในครั้งนั้นเราก็ได้เดินทางไปด้วย...เป็นบุญบวชที่เราได้บวชพอเหมาะพอดีกับปีสุดท้ายของท่าน

เมื่อไปถึงวัดป่าหนองผือที่มีชื่อเสียงลือลั่นในด้านวัตร

ปฏิบัติที่ท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่น เป็นผู้นำ ในวัดนั้นแม้ว่าจะมีพระ-เถรเป็นจำนวนมาก ไม่ต่ำกว่า ๖๐ รูปหรืออาจจะมากกว่านั้น แต่ไม่มีเสียงดังหรือเสียงกระแอมไอให้ยินเลย... เจียบเหมือนเทวดา... เพราะผู้คนพระเถรเยอะแต่ว่ามันเจียบ... ถ้าใครได้ไปเห็นบรรยากาศวัดป่าหนองผือในสมัยนั้นต้องน้อมมนึกไปถึงบรรยากาศวัดเขตนวันในสมัยพุทธกาลที่มีพระเถรเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีเสียงอ้ออิงไม่มีการคนองมือเท้า... มีแต่กิริยาสำรวมระวัง ตั้งสติ... ท่านอยู่กันอย่างอริยะจริง ๆ

การเดินทางของพระครูบาอาจารย์ต่าง ๆ นั้น ก็อยู่ในอาการสำรวมระวัง แม้จะออกเดินไปที่ใดก็สำรวมระวังอินทรีย์ ปิดกวดบริเวณสะอาดสะอ้าน ศาลากุฏิหลังเล็ก ๆ แต่สะอาดมาก

พอตกคำท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ก็ออกมาเทศน์ที่หน้ากุฏิ สายตาท่านคมกริบเราก็ไม่กล้าสบสายตาของท่าน ใครเห็นก็ต้องหลบสยบในอำนาจบารมีของท่าน ครูบาอาจารย์ที่เป็นศิษยานุศิษย์เดินทางมารวมกันจากต่างทิศ เช่น หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน และพระเถรญาติโยมต่างนั่งเรียบริ้วด้วยอย่างสงบนิ่งด้วยความเคารพเป็นภาพที่งดงาม

ในขณะที่องค์หลวงปู่ใหญ่ ท่านพระอาจารย์มั่น แสดงพระธรรมเทศนา ท่านเทศน์เป็นภาษาอีสานว่า “**ให้พากันพิจารณา ร่างกายของเจ้าของ เนื้อหนังมังสามันเป็นของบ่มัันบ่เที่ยงหลุด เปื่อยออกไปยังเหลือแต่กระดูกกากซากๆ ๆ คนเขามันหลง**

ถ้าพิจารณาจั่งซี่ บ่มีหลงดอก ๆ ว่าเป็นหญิงเป็นชาย”

ท่านเทศน์ได้ไม่นาน เพราะตอนนั้นท่านอาพาธ และแก่
มากแล้ว

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านเป็นพระบิดาพระ
กรรมฐานแห่งยุค ตำนานชีวิตของท่านถูกกล่าวขานกันไม่รู้จบ เป็น
ที่ประจักษ์แก่ศิษย์ผู้ใกล้ชิดถึงญาณความรู้ของท่านพระอาจารย์มั่น
กว้างขวางแม่นยำทุกด้าน หาผู้เสมอเหมือนได้ยากยิ่ง ท่านสำเร็จ
ปฏิสัมภิทानุศาสน์ ๔ อย่าง คือ

๑. อัตถปฏิสัมภิทา - แดกฉานในอรรถ

๒. ธรรมปฏิสัมภิทา - แดกฉานในธรรม

๓. นิรุตติปฏิสัมภิทา - แดกฉานในภาษา

๔. ปฏิภาณปฏิสัมภิทา - แดกฉานในปฏิภาณ

โดยปฏิบัติที่ท่านยึดมั่นมาตลอดชีวิตนั้น คือธุดงค์วัตร
ซึ่งธุดงค์วัตรข้อสำคัญที่ท่านสามารถยึดมั่นมาตลอดจนวาระ
สุดท้ายของชีวิต มี ๗ ประการ คือ

๑. ปังสุกุลิกังคธุดงค์ - ถือนุ่งห่มผ้าบังสุกุล

**๒. ปิณฑปาติกังคธุดงค์ - ถือนิโกขาจารวัตร เทียวบิณฑบาต
มาฉันเป็นนิตย**

**๓. เอกปัตติกังคธุดงค์ - ถือนั่นในบาตร ใช้ภาชนะใบเดียว
เป็นนิตย**

๔. เอกาสนิกังคธุดงค์ - ถือนั่นหนเดียวเป็นนิตย

๕. ขลุ่ยจาวกัตติกังคุดงค์ - ถือนวมมือฉันแล้วไม่ยอมรับเพิ่ม

๖. เตจิวรีตังคุดงค์ - ถือนวมผ้าไตรจิวรี ๓ ผืน

๗. อารัญญกิงคะ - ถือนวมเว้นการอยู่ในเสนาสนะใกล้บ้าน

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านชาญฉลาดเชี่ยวชาญการดัดใจ ทรมานกิเลสของบุคคลต่างๆ ได้เป็นเลิศ และมีญาณหยั่งรู้จิตใจผู้อื่นได้รวดเร็ว ทำให้ศิษย์ทั้งหลายต่างเกรงกลัวสำรวมในการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ท่านจะเน้นให้ลูกศิษย์ถือศีลเลขาธรรมเป็นเครื่องดำเนินอยู่เสมอ ไม่ว่าจะสนทนาปราศรัยอะไรจะไม่ห่างจากศีลเลขาธรรม ๑๐ ประการเลย ซึ่งประกอบด้วย
อัปปิจฉตา (ความมักน้อย) สันตุฏฐิตา (สันโดษ) อสังคณิกา (ความไม่คลุกคลีมั่วสุม) วิเวกตา (ความสงัดวิเวก) วิริยารัมภะ (ความเพียร) ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ (ความหลุดพ้น) วิมุตติญาณทัสสนะ (ความรู้เห็นอันแจ่มชัดในความหลุดพ้น)

การใช้ภาษานั้น พระอาจารย์มั่นนั้นแตกฉานมาก สามารถเทศน์คำว่า นโม เพียงคำเดียวได้เป็นเดือนๆ ยิ่งคำว่า มหา ท่านก็เทศน์ สนุกมาก ครั้งหนึ่งมีพระสององค์จากกรุงเทพฯ ไปหาท่าน ปรากฏว่า พระสององค์มีความรู้แตกฉานในพระคัมภีร์หนังสือวิสุทธิมรรค ท่านพระอาจารย์มั่นก็สอนว่า

วิสุทธิมรรคนั้นมีอะไร มีศีลนิเทศ สมาธินิเทศ ปัญญานิเทศ นิเทศนี้คืออะไร ก็คือนิทาน เป็นนิทานเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ใช่ความจริงของศีล สมาธิ ปัญญาหรอก ถ้าต้องการรู้ความจริง ต้องปฏิบัติให้มีขึ้นในกาย วาจา ใจ ของตน

ท่านพระอาจารย์มั่น มีความละเอียดมากในการสอนลูกศิษย์ เวลาพระองค์ไหนป่วยแล้วขอยา ท่านจะว่า “นี่จะเอาอะไรเป็นสรณะที่พึ่ง เอาพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง หรือเอายาเป็นที่พึ่ง ถือเอาศาสนาพุทธหรือศาสนายากันแน่”

แต่ถ้าองค์ไหนป่วย แล้วไม่ยอมฉันทยา ท่านก็เตือนอีกว่า “ยามี้ ทำไมไม่ยอมฉันท ทำไมทำตัวเป็นคนเลี้ยยก” ฟังดูแล้ว ดูเหมือนลูกศิษย์ต้องโดนทั้งขึ้นทั้งล่อง แต่ความหมายของท่านคือปราบทิฐิของลูกศิษย์

หลวงปู่ประสารเล่าต่ออีกว่า ขณะที่พักอยู่ที่วัดบ้านหนอง คือ ภายใต้มรรณอันยิ่งใหญ่ไบดกหนา แม้แต่ฝนฟ้าและแสงแดด ก็ไม่อาจมาแผดเผาได้นั้น เป็นร่มที่เย็นสนิทดี เราพยายามศึกษาข้อวัตรปฏิบัติจากครูบาอาจารย์ในสำนักนั้น ท่านใช้อะไรทำหมดทุกอย่าง การงานทุกอย่างพยายามทำด้วยความรอบคอบ ตั้งสติ แม้การวางกระโถน ก็พยายามไม่ให้เกิดเสียงดัง ต้องเอามือรองกันกระโถนแล้วค่อย ๆ วางลง

แต่พอตกกลางคืนจิตใจเป็นลิงเป็นค่าง ยังมีความคิดวอกแวก จึงพยายามรักษาใจไว้ให้มั่นคง เพราะกลัวว่าจิตนั้นจะฟุ้งซ่านคิดออกนอกกลุ่มนอกทาง ไปกระทบท่านเข้า จึงนั่งภาวนาจนเหงื่อไหลไคลย้อย ด้วยอานุภาพบารมีของท่านพระอาจารย์มั่น ทำให้สานุศิษย์ทั้งปวงหวั่นเกรง

จิตของพระอาจารย์มั่นนั้นท่านสามารถรู้วาระจิตผู้อื่น และอีกอย่างเพราะอยู่ในรัศมีของท่าน กลัวว่าท่านพระอาจารย์มั่นจะ

รู้ความคิดที่จิตเกิดวอกแวกเนื่องจากอยู่ในบริเวณของท่าน เพราะบุญบารมีของท่านแก่กล้า จึงไม่ได้หลับไม่ได้นอน เพราะจิตใจไม่ยอมหลับยอมนอน คุณจิตรักษาใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ในชีวิตที่ได้พบมาได้ฟังเทศน์ฟังธรรมขณะนั้น

แม้ว่าท่านพระอาจารย์ใหญ่ท่านจะอาพาธ แต่ขณะนั้นท่านยังเดินได้ ออกมารับบิณฑบาตภายในวัด ขณะนั้นท่านพระอาจารย์มั่นท่านบวชได้ ๖๐ พรรษาอายุ ๘๐ พอดี

● สรงน้ำสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่น ที่วัดป่าสุทธาวาส ●

จนถึงเดือนพฤศจิกายน ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๒ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของพระอาจารย์มั่น ในปีนั้นเมื่อใกล้จะออกพรรษา เหลืออีกประมาณ ๑๐ วัน พระอาจารย์มั่นท่านก็ได้บอกพระที่อยู่ใกล้ชิดว่า

“ชีวิตของเราใกล้จะสิ้นแล้ว ให้รีบส่งข่าวไปบอกแก่คณาจารย์ที่เป็นศิษย์เราทั้งใกล้และไกล ให้รีบมาประชุมกันที่บ้านหนองผือนี้ เพื่อจะได้มาฟังธรรมะเป็นครั้งสุดท้าย” ขณะที่ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อาพาธหนัก บรรดาศิษยานุศิษย์และชาวบ้านได้อารธนาท่านขึ้นแคร่หามเคลื่อนขบวนจากวัดหนองผือมาใน เมื่อขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๑๒ เวลา ๙.๐๐ น. ถึงวัดกลางโนนภู เวลาค่ำ ๒๑.๐๐ น. ได้พักที่วัดนี้เป็นเวลา ๙ วัน วัดป่ากลางโนนภู อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร ในขณะนั้น พระ

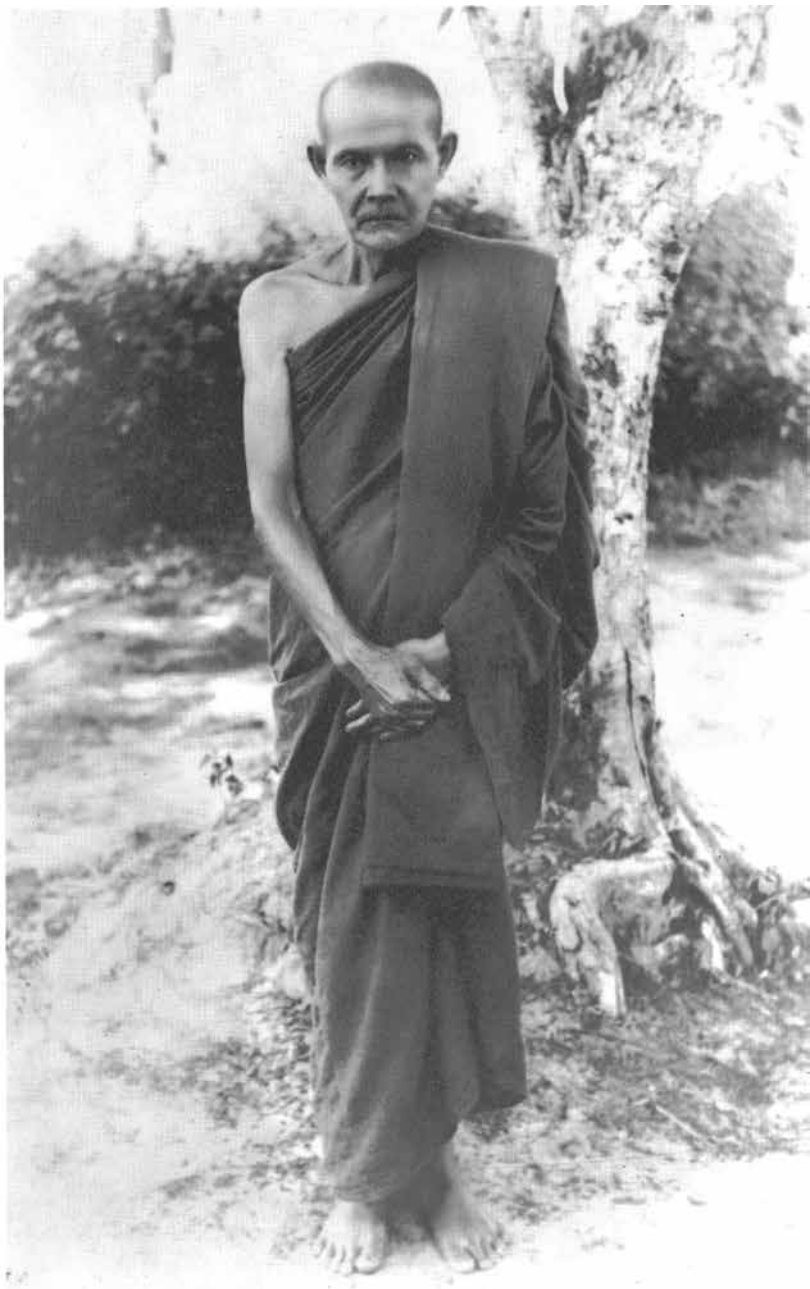
อาจารย์กู๋ ธัมมทินโน เป็นเจ้าอาวาส

เมื่อชาวบ้านได้ข่าวว่าพระอาจารย์มันลงมาพักที่วัดป่ากลางโนนภู ผู้คนหลั่งไหลมาราบท่านจำนวนมาก แต่ว่าไม่มีเสียงอึกทึก แม้เสียงไอเสียงจาม จากนั้นท่านจึงสั่งให้ศิษย์ที่ใกล้ชิดนำท่านไปที่วัดป่าสุทธาวาส ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ซึ่งเป็นวันเกิดของท่านพอดี ขบวนได้ออกเดินทางจากวัดกลางโนนภูเวลา ๑๐.๒๐ น. ถึงวัดป่าสุทธาวาสเวลา ๑๔.๓๐ น.

ครั้นเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้นำท่านมาพักที่วัดป่าสุทธาวาส ใกล้เมืองสกลนคร โดยพาหนะรถยนต์มาถึงวัดเวลา ๑๒.๐๐ น. เศษ ครั้นถึงเวลา ๒.๒๓ น. ของวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ศกเดียวกัน ท่านก็ได้ถึงแก่มรณภาพด้วยอาการสงบ ในท่ามกลางศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย มีเจ้าพระคุณพระธรรมเจดีย์เป็นต้น สิริขณมายุของท่านพระอาจารย์มันได้ ๘๐ ปี

เมื่อข่าวท่านพระอาจารย์ได้ถึงอนุปาติเสสนิพพานแล้ว พระ-เถรและผู้คนมากันเต็มวัดป่าสุทธาวาสเป็นจำนวนมาก ในขณะนั้น ครูบาศรีอารีย์ ก็พาเราไปร่วมถวายน้ำสรงสรีระสังขาร และนำสังขารขององค์ท่านไว้ในโลง เก็บไว้ ๓ เดือนก่อน

หลวงปู่ประสารกล่าวด้วยความตื่นตันใจว่าที่สุดของชีวิตก็มีอันนี้เอง ที่ได้เห็นและฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์มัน และได้พบพระอริยเจ้ามากมาย นับเป็นบุญตาจริงๆ ที่เกิดมาได้พบเห็นท่านผู้ทรงคุณอันประเสริฐเช่นนี้

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ถวายเพลิงสรีระสังขาร ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

“ผู้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางหลุดพ้นจากกิเลสโดยประการทั้งปวง หมดความเศร้าโศก หมดเครื่องพัวพันแล้ว ย่อมไม่มีความเร่าร้อนใจ พระอรหันต์เปรียบได้กับแผ่นดิน ไม่เคยโกรธซึ่งใคร มีจิตคงที่ เหมือนหลักเมือง มีจรรยาสะอาด เหมือนสระน้ำที่ใสไร้เปือกตม ผู้มีคุณสมบัติเห็นปานนี้ ย่อมไม่เวียนว่ายตายเกิดอีก เป็นผู้สงบบรรจบ บรรลุพระนิพพาน ไม่ต้องเชื่อใครอีกแล้ว ทำลายสังสารจักรได้ ไม่ต้องเกิดอีก และไม่หวังอะไรอีกแล้ว เพราะหมดกิเลส เป็นยอดบรูุษ”

ภาชิตธรรมเหล่านี้มีอยู่ในหทัยของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เพราะท่านบรรลุอรหัตตผลแล้ว ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตท่านกล่าวว่า พระอรหันต์ทุกประเภทบรรลุทั้งเจโตวิมุตติ ทั้งปัญญาวิมุตติ

อนาสว เจโตวิมุตติ ปญญาวิมุตติ ทิฏฐะฐะ ฌมเม สย อภิญญา สจฉิกตวา อุปปสมบพชช วิหริติ พระบาลีนี้แสดงว่า พระอรหันต์ทั้งหลายไม่ว่าประเภทใดย่อมบรรลุทั้งเจโตวิมุตติ

ทั้งปัญญาวิมุตติ...ที่ปราศจากอาสวะในปัจจุบัน หาได้แบ่งแยกได้ว่า ประเภทนั้นบรรลुแต่เจโตวิมุตติ หรือปัญญาวิมุตติไม่ ที่เกจิอาจารย์แต่งอธิบายไว้ว่า เจโตวิมุตติเป็นของพระอรหันต์ผู้ได้สมาธิก่อน ส่วนปัญญาวิมุตติเป็นของพระอรหันต์สุขขวิปัสสกุ ผู้เจริญวิปัสสนาล้วนๆ นั้นย่อมขัดแย้งต่อมรรค มรรคประกอบด้วยองค์ ๘ มีทั้งสัมมาทิฐิ ทั้งสัมมาสมาธิ ผู้จะบรรลุมุตติธรรมจำต้องบำเพ็ญมรรค ๘ บริบูรณ์ มิฉะนั้นก็บรรลุมุตติธรรมไม่ได้ ไตรสิกขาก็มีทั้งสมาธิ ทั้งปัญญา อันผู้จะได้อาสวักขยญาณจำต้องบำเพ็ญไตรสิกขาให้บริบูรณ์ทั้ง ๓ ส่วน ฉะนั้นจึงว่า พระอรหันต์ทุกประเภทต้องบรรลุทั้งเจโตวิมุตติ ทั้งปัญญาวิมุตติด้วยประการฉะนี้แลฯ

พระอรหันต์ (พระ-อะ-ระ-หัน) คือ พระอริยบุคคลชั้นสูงสุด ในศาสนาพุทธ สามารถละสังโยชน์ได้ครบ ๑๐ ประการ

พระอรหันต์แบ่งตามสถานะ มี ๓ ประเภท[๑]

๑. พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือ พระพุทธเจ้า คือ ผู้ตรัสรู้แล้วได้ก่อตั้งศาสนาพุทธ สามารถโปรดเวไนยสัตว์ให้หลุดพ้นเป็นพระอรหันต์ตามได้

๒. พระปัจเจกพุทธเจ้า คือผู้ตรัสรู้แล้ว แต่ไม่ประกาศศาสนา ไม่มีสาวก เกิดขึ้นเฉพาะในยุคที่ไม่มีพระพุทธรศาสนาเท่านั้น

๓. พระอรหันตสาวก คือสาวกผู้บรรลุเป็นพระอรหันต์จากการปฏิบัติตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า

พระอรหันต์ ๒ คือ ๑. วิปัสสนยานิก ผู้เจริญวิปัสสนาล้วนแล้วได้ฌานในภายหลัง

๒. สมถยานิก ผู้มีสมถะเป็นญาณ ผู้เจริญสมถะกรรมฐานจนได้ฌานก่อนแล้ว จึงเจริญวิปัสสนาต่อ

พระอรหันต์ ๔ คือ

๑. สุขวิปัสสก (ไม่มีญาณพิเศษใดๆ นอกจากรู้การทำอาสวะให้สิ้นไป (อัสวักขยญาณ) อย่างเดียว) อานิสงส์จากการที่ปฏิบัติวิปัสสนาเพียงอย่างเดียว

๒. เตวิชชะ (ผู้ได้วิชชา ๓ คือบุพเพนิวาสานุสสติญาณ (รู้ระลึกชาติได้) จุตูปปาตญาณ (รู้จุดและอุบัติของสัตว์ทั้งหลาย) อันเป็นที่เกิดจากการเข้าใจในกฎแห่งกรรมอย่างแท้จริงจึงรู้เหตุการณ์ที่จะเป็นไปได้ทั้งสิ้น อัสวักขยญาณ (รู้ทำอาสวะให้สิ้น) อานิสงส์จากการที่ปฏิบัติวิปัสสนา และถือวัตรธุดงค์

๓. ฉฬภิญโญ (ผู้ได้ภิญญา ๖ คือทิพพจักขุ ตาทิพย์ (คือฤทธิ์ที่สามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ไกลไกลได้ มีพระอนรุทธะ เป็นเอกทัศคะ เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในด้านการมีตาทิพย์ คือสามารถมองเห็นโลกใบนี้ ราวกับ มองเมืงมะขามป้อมบนฝ่ามือ) ทิพยโสต หูทิพย์ อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ (โดยเฉพาะมนมยิทธิการแยกร่าง และจิต เป็นฤทธิ์ที่แสดงได้เฉพาะพระอรหันต์ประเภทฉฬภิญโญ เท่านั้น) เจโตปริยญาณ (ทนายใจผู้อื่นได้) บุพเพนิวาสานุสสติญาณ (ระลึกชาติได้) และอัสวักขยญาณ (ญาณที่ทำให้อาสวะสิ้นไป) อานิสงส์จากการปฏิบัติวิปัสสนา และเจริญสมาธิจนได้ฌานสมบัติ

๔. ปฏิสัมภีทปัตตะ (ผู้บรรลุปฏิสัมภีทา ๔) คือแตกฉาน
ในความรู้อันยิ่ง ๔ ประการ ได้แก่

อรรถปฏิสัมภีทา ความแตกฉานในอรรถ

ธรรมปฏิสัมภีทา ความแตกฉานในธรรม

นิรุตติปฏิสัมภีทา ความแตกฉานในภาษา

ปฎิภาณปฏิสัมภีทา ความแตกฉานในปฎิภาณไหวพริบ

พระอรหันต์ ๕ คือ

๑. ปัญญาวิมุต

๒. อุภโตภาควิมุต

๓. เติวิชชะ

๔. ฉฬภิญโญ

๕. ปฏิสัมภีทปัตตะ

พระอรรถกถาจารย์แสดงความหมายของพระอรหันต์ไว้
๕ นัย คือ

๑. ไกลจากกิเลส ๒. กำจัดกิเลสได้หมดสิ้น

๓. เป็นผู้หมดสังสารวัฏ คือ การเวียนว่ายตายเกิด

๔. เป็นผู้ควรแก่การบูชาพิเศษของเทพและมนุษย์ทั้งหลาย

๕. ไม่มีที่ลับในการทำบาป ไม่มีความชั่วเสียหายที่จะต้อง
ปิดบัง

หลวงปู่ประสาร สุมโน นับเป็นบุญหนักศักดิ์ใหญ่ที่ได้
พบท่านพระอาจารย์มั่น และยังสามารถถวายน้ำสรงสรีระสังฆาร
จากนั้นยังได้ร่วมจัดงานถวายเพลิงสรีระสังฆารของท่าน
อีกด้วย....จะมีสิ่งใดที่น่าภูมิใจและปลื้มใจไปกว่านี้

พอถึงเดือนมกราคมครุบาศรีอารีย์ อุตุตโม ก็นำเราก็คไปที่ วัดป่าสุทธาวาส ในตัวจังหวัดสกลนครอีกครั้ง เพื่อร่วมช่วยงาน ถวายเพลิงสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่น ในคราวนี้เราได้ พบกับหลวงปู่ผัน ปาเรสโกเป็นครั้งแรก ท่านเดินทางมาร่วมงานนี้ เช่นเดียวกัน ครุบาศรีอารีย์ แนะนำให้เรารู้จักกับหลวงปู่ผัน ปาเรสโก พระมหาเถระผู้ทรงคุณศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตแห่ง จังหวัดยโสธร

สถานที่ประชุมเพลิงสรีระสังขาร ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นเชิงตะกอน ทำแบบเรียบง่ายไม่วิจิตรพิสดาร การ เเผสรีระสังขารของท่านก็ทำแบบเรียบง่าย

และได้ร่วมช่วยจัดงานถวายเพลิงสรีระสังขารของท่านใน วันอังคารที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ตรงกับวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๓

ในเรื่องนี้ผู้เขียนขอนำบันทึกบรรยายภาศงานบำเพ็ญกุศล และถวายเพลิงสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มหาเถร โดยครุบาอาจารย์ที่เป็นศิษยานุศิษย์ในองค์ท่าน พระอาจารย์มั่น ที่ได้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ได้บันทึกบรรยายภาศงาน ประวัติศาสตร์แห่งพระบูรพาจารย์กรรมฐานไว้มีรายละเอียดดังนี้

ภายหลังจากที่องค์ท่านพระอาจารย์มั่น ได้มรณภาพ ในคืนวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๒ เวลาประมาณตีสอง จากบันทึกของหลวงปู่หล้า เขมปัตโต ได้บันทึกเกี่ยวกับการจัดการ ศพท่านพระอาจารย์มั่น ภายหลังจากที่ท่านมรณภาพไว้ดังนี้

“...ต่อไปเรื่องศพขององค์หลวงปู่ ครั้นถึงเวลาเย็นในวันนั้น ก็กราบศพเอาเข้าหีบไม้ที่เห็นว่าเป็นหีบชั้นหนึ่งในสมัยนั้น แล้วก็เอาไว้ที่ศาลาโรงฉัน แล้วสามทุ่มตอนกลางคืนมีการสวดมนต์ ธรรมจักรบ้าง อนัตตลักขณสูตรบ้าง อาทิตตปริยายสูตรบ้าง ธรรมนิยามบ้าง อภิธรรมบ้าง วนไปวนมาและมีการฟังเทศน์ทั้งโยม ทั้งพระรวมกันตอนกลางคืนด้วยทุกคืน ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ เป็นประธานแต่งพระเถระทั้งหลายเปลี่ยนวาระกันเทศน์เข้าคิวิ สมัยนั้นพระอาจารย์มหา (พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) ยังมิได้เข้า คิวิเทศน์ดอก องค์ท่านกำลังเร่งความเพียร ออกไปวิเวกองค์เดียว ๗ วัน จึงเข้ามาเยือนหนหนึ่งเป็นระยะ ๆ

พระมาต่างทิศบางวันถึง ๘๐๐ ก็มี บางวัน ๔๐๐ ขึ้นไป ๕๐๐, ๖๐๐, ๗๐๐ อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๔๐๐ ตลอด ๓ เดือน การขบฉันก็เหลือแหล่ ไม่มีโจรผู้ร้ายพอที่จะว่าเดือดร้อน ๗ วันที่ เรียกว่าสัตตมวารในสมัยนั้นทำบุญครั้งหนึ่ง แต่ก็เท่ากับว่าทำ ทุกวันอยู่ในตัวเพราะพระมาก ถ้าคิดเฉลี่ยแล้วเอา ๖๐๐ มาคูณ ๙๐ แล้วจะเป็นพระกี่องค์เล่า ก็เป็นพระ ๕๔,๐๐๐ องค์ทีเดียวละ พระมหาเถระ พระราชาคณะทางกรุงเทพมหานครก็มาหลายองค์อยู่ สมัยนั้นวัดป่าสุทธาวาสเป็นวัดกว้างขวางวังเวงเพราะยังไม่มีสวน ไม่มีบ้านท่านผู้ใด เป็นดงบ้าง เป็นป่าบ้าง ทางกลดกางมุ้งอยู่ไหนๆ ก็ได้ไม่คับแคบ ให้เข้าใจว่าองค์ท่านพระอาจารย์มั่นสิ้นลมปรารถนาล่วงไป ๓๐ ปีกว่าเท่านั้น บ้านเมืองงอกมาหาวัดจนกลายเป็นวัดในเมืองไปแล้ว ...”

จากบันทึกของท่านเจ้าคุณพระเทพเจติยาจารย์ (หลวงปู่
วริยงค์ สิรินุรโร) ใน ประวัติพระอาจารย์มั่นฉบับสมบูรณ์ และ
ได้สามัญสำนึก ได้กล่าวถึงวันประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

“ณ วันที่จะต้องจารึกเป็นประวัติศาสตร์ คือวันเคลื่อนศพ
จากศาลาสู่เมรุที่จัดไว้อย่างธรรมดาไม่หรูหราและไม่เลวนัก
ประชาชนทั่วไปได้ฟังประกาศว่า บัดนี้จะได้เคลื่อนศพแล้ว
ซึ่งเวลานั้นเป็นเวลา ๑๑.๐๐ น. บรรดาพระภิกษุสามเณรอุบาสก
อุบาสิกา ทั้งในบริเวณนอกบริเวณวัดต่างก็รีบเดินเข้ามาดูจนดหมาย
กันเอาไว้ พรีบเดียวเท่านั้นแน่นขนัดไปทั่วบริเวณ บรรยากาศใน
ขณะนี้เป็นบรรยากาศเศร้าสลด หมายถึงว่าทุกคนในขณะศพ
กำลังถูกยกเคลื่อนที่จากที่ตั้งบนศาลากำลังเคลื่อนลงมาอย่างช้าๆ
ขณะนั้นนั่นเองน้ำตาของทุกคนจากดวงตาหลายหมื่นดวงได้
ร่วงพรูลงพร้อมกันเหมือนกับน้ำ พร้อมทั้งผู้เขียนที่ยืนเคารพศพ
อยู่ข้างๆ นั้น ผู้เขียนได้มองไปทั่วบริเวณเห็นน้ำตาอันบริสุทธิ์
หลั่งไหลจากดวงตาของคนทุกเพศทุกวัยนี้ นั้นเป็นสิ่งหนึ่งในหลายสิ่ง
ที่บอกเหตุแห่งความเลื่อมใสศรัทธาต่อองค์ท่านพระอาจารย์มั่น
ภุริทตเถร ผู้เขียนรู้สึกใจหายว๊าบๆ เป็นครั้งๆ ทุกคนที่ยืนอยู่กัน
อย่างสงบจุดตุ๊กตาไม่มีการเคลื่อนไหว ร่างกายเสียบกริบไม่มีแม้
กระทั่งเสียงไอ และจามเป็นการหยุดเหมือนถูกสะกด ในขณะที่
ศพกำลังถูกเคลื่อนออกจากศาลาไปสู่เมรุอย่างช้าๆ

ขณะนั้นเหลือเวลาอีก ๓ วันที่จะถึงวันประชุมเพลิง บรรดา
พระภิกษุสามเณร ประชาชนทั้งทางไกลและใกล้ต่างได้สละเวลา

อันมีค่าของตนมาพร้อมกันแล้ว ณ ที่วัดสุทธาวาสเป็นจำนวนมาก
บรรยากาศในขณะนั้นมีการบำเพ็ญกุศลทอดผ้าบังสุกุลตลอดเวลา
ทั้งกลางวันและกลางคืน ผู้เขียนได้สังเกตดูเป็นผ้าที่ชาวบ้าน
ทอกันเองเป็นส่วนมาก ญาติโยมก็หามิมนต์พระภิกษุสามเณรที่มา
ในงานรับผ้าบังสุกุลดูก็เป็นธรรมชาติดีเหลือเกินเพราะไม่ต้องมี
พิธีรีตองอะไร ใครมาเมื่อไรก็ได้ บังสุกุลเมื่อไรก็ได้ พระภิกษุ
สามเณรมารับเมื่อไรก็ได้ผู้เขียนก็ถูกนิมนต์ให้รับก็หลายครั้ง รู้สึกว่า
ทุกคนที่บำเพ็ญกุศลไม่มีการหวงห้ามหรือปิดกั้นชั้นเวลาต่างๆ
ญาติโยมได้หลังไหลเข้ามาสู่เมรุ เพื่อทอดผ้าบังสุกุลไม่ขาดสาย
ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน บรรยากาศอย่างนี้คงหาดูได้ยาก
แม้จะมีการประชุมเพลิงพระอาจารย์องค์ใดๆ ก็คงไม่เหมือนงานศพ
ของพระอาจารย์มั่งน้า เพราะเป็นศรัทธาในตัวของพระภิกษุสามเณร
อุบาสก อุบาสิกาที่มีต่อท่านพระอาจารย์มั่งน้า อย่างเปี่ยมล้นด้วยกัน
ฉะนั้นเมื่อมีการบำเพ็ญกุศลใดๆ โดยเฉพาะงานประชุมเพลิงเป็น
งานขั้นสุดท้ายแล้ว ทุกคนจึงแสดงออกแห่งศรัทธาอันยิ่งยวดในใจ
ออกมาเป็นภาพที่มีความตื้นดำ พลังแห่งความนึกคิดเป็น
ปรากฏการณ์ออกมาให้ทุกคนได้ทึ่งและอัศจรรย์ ดังนั้นพลัง
ศรัทธาจึงเป็นสิ่งที่ห้ามกันไม่ได้ และสามารถนำไปสู่ความสำเร็จ
อันยิ่งใหญ่ในทุกๆ กรณี

เวลา ๑๗ นาฬิกาของวันเผา คือรวมกันวางดอกไม้จันทน์
หรือเรียกว่าเผาหลอก ประชาชนแน่นขนัดในบริเวณวัดเนื้อที่
๕๐ ไร่ แม้เขาเหล่านั้นจะวางดอกไม้จันทน์กันแล้วทุกคนไม่กลับ

รอกอยประชุมเพลิงจริง (เผาจริง) ดังนั้นถึงคราวเผาจริงคนจึงยิ่งมาเพิ่มขึ้นในเวลา ๒๒.๐๐ น.”

จากบันทึกของท่านเจ้าคุณพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงปู่พระมหาบัว ญาณสมปนฺโน) ได้บันทึกไว้ใน ประวัติท่านพระอาจารย์ มั่น ภูริทัตตเถระ ในส่วนที่เกี่ยวกับบรรยากาศตอนถวายเพลิงศพจริง ดังนี้

“พอถึงเวลาถวายเพลิงท่านจริง ขณะนั้นปรากฏมีเมฆก้อนหนึ่งขนาดย่อม ๆ ไหลผ่านเข้ามาและโปรยละอองฝนลงมาเพียงเบา ๆ พร้อมกับขณะที่ไฟเริ่มแสดงเปลวและโปรยอยู่ประมาณ ๑๕ นาที เมฆก็ค่อย ๆ จางหายไปในท่ามกลางแห่งความสว่างแห่งแสงพระจันทร์ข้างขึ้น จึงเป็นที่น่าประหลาดและอัศจรรย์อย่างสุดจะคาดจะเดาได้ถูก ว่าทำไมจึงดลบันดาลให้เห็นเป็นความแปลกหูแปลกตาขึ้นมาในท่ามกลางแห่งความสว่างแห่งแสงเดือนเช่นนั้น เพราะปกติฟ้าก็แจ่มขาวดาวสว่างในฤดูแล้งธรรมดาเราดี ๆ นี่เอง แต่พอถึงเวลาเข้าจริง ๆ มีเมฆลอยมาและมีละอองฝนโปรยปรายลงมา ทำให้แปลกตาสะดุดใจระลึกไว้ไม่ลืมจนบัดนี้ เหตุการณ์ทั้งนี้บรรดาท่านที่อยู่ในวงงานขณะนั้น ไม่มีใครกล้าปฏิเสธได้ว่าไม่จริง เรื่องมิได้เป็นไปในทำนองนั้น เป็นแต่ผู้เขียนอุทรขึ้นมาเอง เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ ผู้เขียนประสบมาเองอย่างประจักษ์ตาและสะดุดใจตลอดมา พอท่านที่อยู่ในวงงานขณะนั้นได้อ่านตอนนี้ อยากรู้ต้องเพิ่มความจำ และความสะดุดใจขึ้นมาในทันทีว่า เหตุการณ์ได้เป็นอย่างนั้นจริง ๆ

การถวายเพลิง ไม่ได้ถวายด้วยฟืนหรือถ่านดังที่เคยทำกันมา แต่ถวายด้วยไม้จันทน์ที่มีกลิ่นหอม ซึ่งบรรดาศิษย์ท่านผู้เคารพ เลื่อมใสในท่านสั่งมาจากฝั่งแม่น้ำโขงประเทศลาวเป็นพิเศษ จนเพียงพอกับความต้องการและผสมด้วยธูปหอมเป็นเชื้อเพลิง ตลอดสาย ผลเป็น” ความเรียบร้อยเช่นเดียวกับที่เผาด้วยฟืนหรือ ถ่าน นับแต่เริ่มถวายเพลิงท่าน ได้มีกรรมการทั้งพระและฆราวาส คอยดูแลกิจการอยู่เป็นประจำตลอดงานนั้น และมีการรักษาอยู่ ตลอดไป จนถึงเวลาเก็บอัฐิท่าน”

หลวงปู่ประสาร สุมโน ซึ่งในขณะนั้นท่านเป็นสามเณร ได้เล่าเสริมในเรื่องไว้ว่า...

วันรุ่งขึ้นตอนเช้าอากาศหนาวจัด เราก็ไปนั่งผิงไฟข้างๆ เเชิงตะกอนเผาศพขององค์ท่าน เปลวไฟแต่ละเปลวที่กระทบกาย มีค่ายิ่งใหญ่มหาศาล ท่านผู้ยิ่งใหญ่ด้วยคุณธรรมลาโลกลาสงสาร ยิ่งความกระตือรือร้นในหมู่มหาชนเป็นจำนวนมาก

ในคราวนั้นครูบาศรีอาริย์ ได้นิมนต์ หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก กลับไปยังจังหวัดยโสธร เพื่อที่จะจัดงานทำบุญอุทิศให้พี่ชาย ของท่าน แต่เราไม่กลับ ครูบาศรีอาริย์ จึงนำเราไปฝากไว้กับ หลวงปู่ช้วย

ช่วงบ่ายของวันนั้นที่วัดป่าสุทธาวาส ก็มีการเก็บอัฐิท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นที่เรียบร้อย

ขอเล่าเรื่องของหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก เพิ่มเติมในช่วงนี้ ในงานพิธีถวายเพลิงสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

หลวงปู่ผัน ท่านได้รับแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ให้เป็นผู้ลงไปเก็บ
อรหันตธาตุของท่านพระอาจารย์มั่น ท่านจึงได้รับส่วนแบ่ง
อรหันตธาตุมาเป็นจำนวนมาก ท่านบอกว่าหลังจากนั้น ๕ ปี
อัฐิของท่านพระอาจารย์ได้กลายเป็นพระธาตุจำนวนมากนับเป็น
จำนวนพันองค์ ขณะนี้อรหันตธาตุของท่านพระอาจารย์มั่น
ทั้งหมดได้บรรจุที่พระพิชิตมาร วัดป่าหนองไคร้ หลวงปู่ผันท่าน
เคยร่วมสำนักของท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ได้เข้าสดับ
รับฟังพระโอวาทจากท่านเป็นบางครั้งบางคราวบางสมัย แต่ไม่ได้
ร่วมจำพรรษาในสำนักของท่าน

ส่วนท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านได้ร่วมจำพรรษา
ในสำนักของท่าน ๑ พรรษา ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ต.นาใน
อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๙ หลวงปู่ผัน
เล่าว่า ท่านพระอาจารย์มั่นไม่รับใครเป็นศิษย์ง่าย ๆ พระเณร
องค์ใดที่ท่านรับเป็นศิษย์ถือว่ามิบุญยิ่งนัก ท่านมีญาณล่วงรู้
เหตุการณ์ล่วงหน้าในพรรษาที่ท่านจำพรรษากับท่านพระอาจารย์มั่น
นั้นมีพระ ๑๓ รูปสามเณร ๕ รูป มีท่านพระอาจารย์มหาบัว
ญาณสมปนฺโน เป็นรองท่านพระอาจารย์มั่นรับภาระธุระของ
พ่อแม่ครูอาจารย์ รายนามพระเณรจำพรรษาในปีนั้นมีดังนี้

๑. ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
๒. ท่านพระอาจารย์มหาบัว ญาณสมปนฺโน
๓. พระอ่อนสา สุขกาโม
๔. พระเนตร กนตสีโล

๕. พระสอ สุมังคโล
๖. เรา พระผัน ปาเรสโก
๗. พระวัน อุตตโม
๘. พระมหาประทีป โชติโก
๙. พระจวน กุลเชฏโฐ
๑๐. พระทองคำ ฉาโณภาโส
๑๑. พระบัว จิตธมโม
๑๒. พระทองสา พุทธธาวาโณ
๑๓. พระหล้า เขมปตโต

หลวงปู่ผัน ปาเรสโก เล่าถึงญาณหยั่งทราบวาระจิตของท่านพระอาจารย์มั่นว่า

...ในวันหนึ่งขณะนั่งคิดอยู่เพียงลำพัง นึกอยากสวดพระปาฏิโมกข์ถวายท่านพระอาจารย์มั่น และอยากให้พระทั้งหลายทราบที่ท่านสวดปาฏิโมกข์ได้เหมือนกัน แต่ในเรื่องที่ท่านสวดปาฏิโมกข์ได้ไม่มีพระรูปใดทราบมาก่อน ครั้นวันอุโบสถเวียนมาถึง พระทั้งหมดมาประชุมกันโดยมีท่านพระอาจารย์มั่นเป็นประธาน ท่านพระอาจารย์มหาบัว ถาสนสมปนโนกำลังจะขึ้นธรรมาสน์สวดพระปาฏิโมกข์ ท่านพระอาจารย์มั่นพูดขึ้นทันทีว่า “เดี๋ยวก่อนท่านมหา...ท่านมหาสวดมามากแล้ว ให้องค์อื่นสวดบ้าง วันนี้ท่านมหาพักก่อน เห็นว่าท่านฝันบ่นว่าอยากสวดปาฏิโมกข์อยู่พอดี วันนี้ให้ท่านฝันสวดแทนก็แล้วกัน”

เมื่อท่านพระอาจารย์กล่าวอย่างนั้น ท่านว่าอย่างตายออก

มาเลย เหยื่อซึ่มไปทั้งร่างมีนขาไปหมด การสวดปาฏิโมกข์ถวายองค์ท่านก็ผ่านไปด้วยดี หลวงปู่ผันท่านย้าว่า “ยังโชคดินะที่เราคิดในทางที่ดี ถ้าเกิดคิดไปในทางที่ไม่ดี ท่านคงไล่หนีจากวัดท่านแล้ว”

ยังมีอีกเรื่อง ตอนเช้าตรู่ของวันหนึ่ง ท่านต้องไปเถรกระโถนให้ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านพระอาจารย์บอกว่าเมื่อคตินี้พญานาคมาพึ่งเทศน์ท่าน ท่านให้เขาแสดงรอยเอาไว้ เมื่อไปดูได้ฤกษ์คุณิท่านมีรอยพญานาคอย่างใหญ่ พระเถรทั้งหลายก็มาดูกัน และท่านพระอาจารย์มั่นบอกกับท่านว่า ท่านเคยเกิดเป็นคนฟิลิปปินส์เป็นคนนอกศาสนาพุทธในยุคนั้น

แล้วหลวงปู่ผันจึงกล่าวสรุปว่า ปีพุทธศักราช ๒๔๙๐ ท่านได้ถอยออกมาอยู่สำนักนอก วัดป่าหนองมะโฮงบ้านไร่ ซึ่งไม่ไกลจากสำนักท่านพระใหญ่มั่นเท่าใดนัก พยายามเข้ารับโอวาทจากท่านอยู่เป็นเนืองนิตย์ รวมอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์สำนักท่านทุกกึ่งเดือน เป็นเวลาถึง ๒ ปี จึงได้หนีห่างไกลจากท่าน

กล่าวเรื่องหลวงปู่ผันเสียนาน กลับมาเล่าเรื่องหลวงปู่ประสาร กันต่อ หลังจากงานถวายเพลิงสรีระสังขารของท่านพระอาจารย์มั่นจบลง ผู้คนที่เดินทางมาร่วมงานก็ทยอยกลับ เราก็มองหาหลวงปู่ช่วยเพราะครูบาศรีอาริย์ฝากให้เราไปกับท่านปรากฏว่า มองแล้วมองอีกหาเท่าไรก็ไม่เจอ จึงทราบที่ท่านไปแล้ว เราถูกท่านทิ้งเสียแล้ว

เราจึงมาตั้งใจตั้งใจว่าเราจะเดินไปเรื่อยๆ คำที่ไหนก็นอน

มันที่นั่น ตอนนั้นจิตใจอาจหาญไม่มีคำว่ากลัวหรือกลัวหรือท้อแท้
เดินแบกกลดสะพายบาตรไปเพียงองค์เดียว

เดินจากตัวเมืองสกลนครไปเรื่อย ๆ พระอาจารย์คำสิงห์
บ้านเกิดท่านเป็นคนยโสธร บ้านศรีฐาน เป็นเจ้าอาวาสวัดหนองโคก
ท่านนั่งรถกลับมาจากร่วมงาน ถวายเพลิงสรีระสังขารของท่าน
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มาเจอเราเดินดุ่มๆ อยู่ข้างถนนคนเดียว
ท่านจึงจอดรถถามเราว่า

“เณรเจ้าสิไปไหน?”

เราก็ตอบท่านว่า “ข้าน้อยจะไปทางพรรณานิคม”

ท่านก็ตะโกนขึ้นว่า “ฮ่วย! สั่งว่าแท้ ซิไปผู้เดียวได้จังได้เณร
บ่คือดอก มาขึ้นไปนำเอนี้มา” ท่านก็บังคับเราขึ้นรถ

ท่านเกรงว่าถ้าปล่อยให้เดินไปคนเดียวอย่างนั้น อาจจะ
ได้รับอันตราย จึงนำเรามาอยู่ที่วัดหนองโคกด้วย วัดหนองโคก
คือวัดป่าโสทรทิผล เป็นวัดที่หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ มาสร้างไว้แต่ให้
พระอาจารย์คำสิงห์ มารักษาการเป็นเจ้าอาวาส

จำพรรษาที่วัดป่าโสตติผล

ต.ช้างมิ่ง อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

“จิตเที่ยวไปไกล เที่ยวไปตามลำพัง ไม่มีรูปร่าง อาศัยอยู่ในร่างกาย ผู้ใดควบคุมได้ ผู้นั้นย่อมพ้นจากบ่วงแห่งมาร” พุทธศาสนสุภาษิตที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้สาวกดูแลจิตใจให้ดี ในเรื่องนี้หลวงปู่ประสาร ท่านเล่าว่า ในขณะที่เป็นสามเณร ครูบาอาจารย์ท่านสอนเคร่งครัดสอนให้รักษากิจวัตรไม่ยอมให้เผลอเลยทีเดียว

...ท่านถือกันว่า..*การสวดเป็นยาทา การภาวนาเป็นยากิน* ยาทาก็ทาภายนอก...มันก็ซึมเข้าไปข้างในเหมือนกัน แต่ว่ายากินเหมือนค้ำภาวนา กินเข้าไปข้างใน การภาวนาสมาธิ เอาขาขวาวางทับขาซ้าย เอามือขวาวางทับมือซ้าย นั่งท่าสง่า ผ่าเผย หลังตางับปาก ทำร่างกายให้ตรง ดำรงสติให้มั่น

บทบพิตรกรรมภาวนาพระพุทธเจ้าแสดงไว้ ๔๐ อย่าง เรียกว่ากรรมฐาน ๔๐ เป็นอารมณ์ของกรรมฐาน เราเอาเฉพาะอนุสติเป็นบางข้อเอามากำหนด

อย่างพุทธานุสตรี้ระลึกถึงคุณของพระพุทธรเจ้า ธรรมานุสตรี้ระลึกถึงคุณของพระธรรม สังฆานุสตรี้ระลึกถึงคุณพระสงฆ์ พึงง่าย ๆ ว่า พุทโธ ธัมโม สังโฆ อันนี้เป็นคำบริกรรมภาวนา พุทโธ ธัมโม สังโฆ ๓ จบแล้วก็เอาคำ พุทโธ! อย่างเดียว

หรือเราจะกำหนดลมหายใจเข้า หายใจออก พร้อมทั้งบริกรรมว่า พุทโธ พุทเข้า โธออก พุทหายใจเข้า โธหายใจออก กำหนดลมหายใจเข้าออก ต้นลมคือปลายจมูก ลมอันไหนออก อันไหนเข้าตามธรรมชาติ ถ้าหากว่าเราไม่มากำหนด มันก็ไม่ว่า เขาออกเข้าอย่างไร นี่สำคัญมีสติ

เรามีสติมากำหนดลมหายใจเข้า หายใจออก หรือบริกรรมว่า พุทโธ พุทโธ หายใจให้สะดวกให้สบายให้คล่องอย่าไปกตตัน อย่าไปกตกันลมหายใจ ปล่อยให้มันเข้าออกตามธรรมชาติของมัน การภาวนาเป็นยากินถนอมจิตถนอมใจเข้าไปสู่ภายใน อย่าส่งใจไปสู่ภายนอก

อันนี้แหละพระพุทธรเจ้าก็เลยจัดสรรให้นักปฏิบัติธรรมกรรมฐานนั้นนะ เอาอารมณ์ที่เป็นสาระประโยชน์แก่จิตใจ อย่าง พุทโธคือพระพุทธรเจ้า เป็นของบริสุทธิ์

พระพุทธรเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้พระธรรม พระธรรมคำสอนของพระองค์มาแสดงแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์ก็ได้ตรัสรู้ตามพระพุทธรเจ้า อันนี้แหละเรามาเอาพุทโธ อย่างเดียวก็ได้ พุทโธ นั้นนะคุณของพระพุทธรเจ้า กำหนดอย่างส่งจิตส่งใจไปสู่อารมณ์ภายนอก อารมณ์ภายนอกเราไม่เอาเราตัดทิ้ง **ปฐิโพธ** กังวลทั้งหลายทั้งปวงเรา

ไม่เอา น้อมจิตน้อมใจเข้ามาสู่องค์ภาวนาคือพุทฺธ

พุทฺธแปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิก ผู้บาน รู้ตื่นเบิกบานอันนี้เรียกว่าคุณของพระพุทฺธเจ้า รู้คืออะไร? รู้คือดวงใจของเรา มันรู้ อะไร รู้บาปบุญรู้คุณรู้โทษ รู้ทางเสื่อมทางเจริญอันนี้เรียกว่าความรู้ ผู้รู้ ผู้ตื่น คือตื่นจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวง กิเลสมันเกาะจิตใจของเราให้ลุ่มหลงไปตามอารมณ์ เราไม่วิ่งไปตามกระแสโลก กระแสกิเลส

หลวงปู่ประสารท่านเล่าถึงชีวิตสามเณรของท่าน ในปี พุทธศักราช ๒๔๙๓ ที่วัดป่าโสตถิผล ต.ช้างมิ่ง อ.พรรณานิคม จ.สกลนครว่า

...ปีนั้นมีพระเณรจำพรรษาาร่วมกันหลายองค์ เท่าที่เรา จำได้ก็มี **พระอาจารย์คำสิงห์ พระอาจารย์เพียร วิริโย พระอาจารย์บุญมี ปริบูรณ์** **ครูบาคำพอง และเพื่อนสามเณร อีกองค์หนึ่งคือสามเณรจำปา**

พระเณรเกือบทั้งวัดโดยส่วนมาก ตั้งแต่เจ้าอาวาสยัน สามเณรน้อย เป็นคนมาจากจังหวัดยโสธรทั้งนั้น พันเพน็สัยใจคอ จึงเป็นที่ลงใจกันได้โดยง่าย

ขอยกตัวอย่างเช่นพระอาจารย์บุญมี หรือหลวงปู่บุญมี ปริบูรณ์ ท่านเป็นศิษย์ต้นขององค์หลวงตา ปัจจุบันท่านอยู่ที่ วัดป่านาคุณ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี เป็นพระที่อยู่กับหลวงตามหาบัวมานาน กาลต่อมาหลวงตามหาบัวให้ไปอยู่ที่วัดป่านาคุณ เป็นพระที่ปฏิบัติธรรมอย่างเอาจริงเอาจังไม่มีประวัติต่างพร้อย

ท่านเป็นพระไม่ค่อยเทศน์ ท่านเอาการปฏิบัติของท่านเป็นคำสอน เมื่อท่านจะให้โอวาทท่านก็กล่าวง่าย ๆ เช่นว่า “คนเราทุกวันนี้ ถ้าเป็นคนที่มีธรรม จะคิด จะพูด จะทำอะไรก็เป็นธรรม แต่ถ้าเป็นคนไม่มีธรรม เอาเรื่องโลกมาคิด มาพูด มาทำ ก็มีแต่โลก ทั้งนั้น ให้เราทั้งหลายช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เห็นการกระทำอะไรที่ไม่ดีให้ช่วยกันบอกสอนแก้ไขให้ถูกต้อง อย่าย่ำแย่ปล่อยให้คนทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า

อย่าพึ่งเชื่อในสิ่งที่อาตมาพูดว่าดี ว่าถูก ว่าควรแล้ว ให้นำไปไตร่ตรองดูเสียก่อน หากพิจารณาว่าดี ว่าถูก ว่าควร แล้วจึงค่อยเชื่อ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ พ่อแม่ครูจารย์ก็เคยเตือนให้ฟังระวังเรื่องอายตนะ ๖ กาย ใจ ตา หู จมูก และลิ้น ไม่ให้นำสิ่งไม่ดีเข้ามา ให้คะลำ ภาษาอีสาน คะลำ หมายถึง หลีกเลียง อย่าเอาสิ่งไม่ดีเข้ามาในตัว หากรู้ว่าไม่ดีให้หลีกหนีให้ไกล”

ส่วนพระอาจารย์เพียร หรือหลวงปู่เพียร วิริโย วัดป่าหนองกอง อุดรธานี องค์นี้ท่านละสังขารไปแล้ว ท่านเป็นคนในพื้นที่บ้านศรีฐาน ต.ศรีฐาน อ.ป่าดัว จ.ยโสธร บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดป่าศรีฐาน เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๔๙๐ เมื่ออายุครบ ๒๒ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระสงฆ์ที่วัดป่าศรีฐาน หลังจากศึกษาพระปริยัติธรรมระยะหนึ่ง ก็ออกธุดงค์ไปตามที่ต่าง ๆ จนได้เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์ใหญ่สายวิปัสณาภาคอีสาน เมื่อสิ้นบุญหลวงปู่มั่น หลวงปู่เพียรได้ตามหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโนมาสร้างวัดป่าบ้านตาดจนแล้วเสร็จ ต่อมา

ได้ออกธุดงค์ไปจำวัดอยู่กับหลวงปู่บัว สิริปัญโญ วัดป่าหนองแขง อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี กระทั่งมาพบสถานที่สร้างวัดป่าหนองกอง เห็นว่าเป็นที่สงบเหมาะสมสร้างวัดปฏิบัติธรรม หลวงปู่เพียรจึงสร้างวัด ณ สถานที่แห่งนี้จนมั่นคงสืบมา หลวงปู่เพียรท่านมรณภาพด้วยอาการสงบ ของวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ อายุ ๘๓ ปี ๖๑ พรรษา

หลวงปู่เพียร ท่านเป็นพระนักปฏิบัติมิใช่พระนักเทศน์โวหารต่าง ๆ ของท่านเป็นโวหารพระป่าแสดงตรงไปตรงมาเป็นธรรมะออกจากใจ หรือที่ผู้เขียนมักจะเรียกว่า “คัมภีร์ทรวง” เพราะถนัดปากถนัดใจดี ผู้เขียนเคยไปสนทนากับท่านมากมาย ท่านเมตตาสนทนาด้วยเป็นชั่วโมง ๆ ท่านสมถะมีจิตมุ่งมั่นไปพระนิพพาน

คำสอนของท่าน ท่านก็สอนให้มีความเพียรเหมือนชื่อของท่าน ท่านสอนว่า ความเพียร ให้เพียรมีสติ ให้อยู่ในกรอบของธรรม เพียรละกิเลส อันนี้จึงเรียกว่าผู้มีความเพียร อะไร ๆ ก็ดี แต่สู้ความเพียรไม่ได้ อย่าปล่อยใจให้คิดไปทางโลกมาก ...ถ้ามีสติก็มีความเพียร ถ้าขาดสติความเพียรก็ขาด ฝึกสตินี้ให้ดีให้มาก ความเพียรอยู่ที่สติ

...มรรค ผล นิพพานนั้น ต้องกระทำเอา เพียรเอา ถ้ามีความเพียรความมุ่งมั่น มั่นถึงจะได้ ถ้าไม่ทำก็ไม่ได้อะไร

...ทำความเพียรนี้ละมันดี เพียรละเพียรวางไม่ได้เพียรเอา เพียรดูกายดูใจตัวเองนั่นละ ไม่ให้ไปไหน ดูให้มันเห็นอนิจจัง

ทุกขัง อนัตตา ให้เป็นอสุภะอสุกัง ให้เห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค
นั่นละมันจึงดี สวรรคนี้พพานมันไม่ได้อยู่กับใคร มันอยู่กับใจเรา
นี่ละ ภาวนาเพียรดูให้มันเห็นจิตเห็นใจตัวเอง มันอยู่กับใจเรานี่ละ
ภาวนาเพียรดูให้มันเห็นจิตเห็นใจตัวเอง

คิดมากก็ฟุ้งซ่านมาก คิดออกไป ไม่คิดเข้ามาหาตัวเอง
คิดส่งออกไปข้างนอก มันไม่ดี มันคิดมาก มันก็ไม่หยุดละ ตัวเรา
มันมีแต่เรื่องไม่ดี คิดถึงเขา คิดถึงลูก ทำไม มันไม่คิดเรื่องเกิด
เรื่องตาย คิดอะไรมากมาย โอ้ย...มันมีแต่เรื่องไม่ดี คิดตั้งแต่เกิด
มันเป็นแต่โลกนะ โอ้ย...คิดมาก คิดมากมันก็ไม่เห็นพ้นทุกข์
คิดมากมันก็ทุกข์มาก ทำไมไม่ดูตัวเองว่ามันคิดอะไรมาก มันมีแต่
เรื่องไม่ดี คิดมากมันมีแต่ใจเท่านั้นแหละเว้ย คิด กายมันไม่ได้คิด
ภายในก็เป็นของมันอย่างนั้น คิดออกไปมาก ไม่คิดเข้ามาหาใจ
ของตัวเอง ว่ามันจะตายเมื่อไหร่ จะอยู่อีกนานแค่ไหน คิดมาตั้งแต่
เกิด มันมีแต่เรื่องทุกข์ทั้งนั้นแหละ ไม่หยุด คิดมากฟุ้งซ่านมาก
คิดมากมันมีแต่โลก มันไม่มีธรรมแหละเว้ย ก็คิดเข้ามาดูกายดูใจ
ดูชน ผม เล็บ ฟัน หนังมันก็ดีอยู่ มันมีแต่ทางพ้นทุกข์ ทางอื่นมัน
ไม่พ้นทุกข์เว้ย ดูตัวเองทำตัวเองนี่แหละ มันจึงพ้นทุกข์

ดูตัวเองซิว่ามันมีทางไหนเป็นของตัวเองบ้าง นั่งภาวนา
ปวด ดูซิว่าตรงไหนมันปวดมันเจ็บ ใครเจ็บ กายเจ็บหรือใจเจ็บ
กระดูกเจ็บหรือหนังเจ็บ เอ็นเจ็บหรืออะไร ดูมันซิว่า อันไหนมัน
ของเรา มันไม่มีของใครสักหน่อย มีแต่กองธาตุ มันประกอบไป
ด้วยธาตุ ๔ ดิน น้ำ ไฟ ลม ไม่เห็นมีใครเป็นเจ้าของ เขาสมมุติมัน

มองไม่เห็น ตัวเรามันหลงนี่เว้ย ว่าเป็นเราเป็นเขา โอ้ย...มันดูไม่เห็น มันจึงทุกข์ มันดูไม่ออก ถ้าดูออก ทุกข์มันก็ไม่มาก พิจารณามันลงมาเป็นธรรมชาติ มันก็เบา ดูให้มันเป็นกองธาตุดองชั้นธรรมาลงเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาซะ มันก็ว่าง มันก็หยุดหรรษา ถ้ายังมีเรามีเขา มันก็ยังทุกข์มาก มันยังหนุ่มยังแน่น มันก็คิดถึงสาว คิดถึงเขา รูป รส กลิ่น เสียง มันไม่ดูสุภาว่าอันไหน ๆ มันก็ไม่จริง มันมีแต่ทางเสื่อม ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง มันมีแต่จะเสื่อมไป ๆ มันอยู่ไม่ได้ โอ้ย...มันจะดียังไง” นี่เป็นคำสอนจาก “คัมภีร์ทรวง” ของหลวงปู่เพียร วิริโย

หลวงปู่ประสารเล่าการได้อยู่ร่วมสำนักท่านกับท่านนักปฏิบัติเป็นกำไรชีวิตอย่างมาก เพราะท่านจะมุ่งหน้าปฏิบัติอย่างเดียว ไม่มายุ่งกับเรื่องโลกๆ ท่านบำเพ็ญแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ความหลุดพ้น ครูบาอาจารย์เหล่านี้ท่านจึงเป็นมหามิตร เป็นปราชญ์ ที่เราหาได้ไม่ยาก เพราะอยู่ในสำนักเดียวกันกับท่าน ทำนองเดียวกันกับอาหารจานอร่อยวางอยู่ตรงหน้า เราก็ต้องคว้ามารับประทาน มรรคผลนิพพานที่เราคบหาบุคคลเช่นใดแล้ว ทำให้เราไปถึง เราก็ต้องคบคนเช่นนั้น และต้องไปมาหาสู่ท่านบ่อย ๆ ไม่ควรห่างเหิน หากทำได้อย่างนี้ความดีก็ไม่จืดจาง

หลวงปู่ประสาร ท่านเล่าต่อว่า ในปีที ๒ แห่งการบวชเป็นสามเณรนี้ เรายังปฏิบัติข้อวัตรอย่างขยันขันแข็งเหมือนเดิม ส่วนการภาวนาก้าวหน้าตามระดับบริกรรมภาวนาพุทโธ การบริกรรมภาวนาพุทโธเราทำทั้งวัน นั่งสมาธิจิตสงบปรากฏนิมิตว่า

ตัวเองลอยเหาะเหินอยู่ในอากาศบ้างเกิดปีติอัศจรรย์ใจ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็ได้เห็นก็ยิ่งเพิ่มพูนความศรัทธาเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น คำว่าซึ้งเกียจ คำว่าท้อแท้ ไม่มีเพราะจิตมันมีสมาธิ จะทำอะไรก็คล่องแคล่วอัตโนมัติ สติปัญญารวมตัวกัน เป็นที่รักของพระสงฆ์ในวัด

ในช่วงออกพรรษา หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ท่านเดินทางมาเยี่ยมวัดป่าหนองโดกหรือวัดป่าโสตถิผล สามเณรบุญหนาก็คือหลวงปู่บุญหนา ธมมทินโน วัดป่าโสตถิผล ในปัจจุบัน ติดตามอุปัฏฐาก เราเองก็มีโอกาสเข้าไปรับใช้ หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ตกค้ำก็ไปนวดถวายท่าน ๆ ก็จะเล่านิทานบ้าง เล่าธรรมะบ้าง

มีนิทานเรื่องหนึ่งท้องค้ำท่านมักเล่า เรื่อง ไม่ถึงคราวตายก็ไม่ตาย ท่านพูดถึงท่านไปอยู่ปากปลาว์เสือคาบคอเอาไปกิน เรื่องนี้มีอยู่ว่า คน ๆ หนึ่ง จับสัตว์สองอย่าง คือ ปลาและกระต่ายได้วันเดียวกัน ปลาและกระต่ายมันฉลาด ปลาเมื่อมันถูกแหแล้วตื่นไม่หลุด ปลามันทำแก้ม้งทำเป็นตาย กระต่ายมันวิ่งตำตาข่ายแล้วมันก็ทำแก้ม้งเป็นตาย ไม่หายใจ คนผู้ได้กระต่ายก็จับขามันหิ้วมาเอาสู่มกรอบไว้บนชานเรือนกับปลานั้น สายพอถึงเวลาทำอาหารกินข้าว พ่อผู้ไปได้ปลาและกระต่ายมานั้น ก็บอกลูกสาวว่า

“จงเอาปลาที่ตายแล้วอยู่ในครุ ไปทำกิน”

ลูกสาวก็เข้าใจว่า ปลามันตายดังที่พ่อว่า จึงจับเอาไปล้างน้ำหนองใหญ่ริมบ้านนั้น ปลาก็ตื่นอย่างแรง หลุดมือลูกสาวไปพ้นจากความตาย

ลูกสาวบอกพ่อว่า “ปลาฉันยังไม่ตาย มันดิ้นหลุดมือไปในน้ำแล้ว” พ่อบอกว่า

“เอากระต่าย ที่ตายแล้ว ภูเขาสู่มกรอบไว้ทำกิน”

ลูกสาวไปเปิดสู่มออก กระต่ายลุกยืนขึ้น กระโดดไปพิงหม้อน้ำกิน ลูกบอกพ่อว่า “กระต่าย ก็ยังไม่ตาย” พ่อได้ยินเข้ารีบคว้าคันพิน วิ่งไปพาดลงใส่กระต่าย กระต่ายโดดหนี คันพินโดนโอ่งน้ำแตก กระต่ายไปพิงไหปลาร้า ตาแกวิ่งไปตีกระต่าย กระต่ายโดดหนี คันพินถูกไหปลาร้าแตก กระต่ายไปแอบอยู่ข้างหม้อแกง ตาแกวิ่งตามไปตี กระต่ายโดดหนี ตีถูกหม้อแกงแตก กระต่ายกระโดดไปแอบอยู่ที่หม้อหนึ่งข้าว ตาแกวิ่งไปตีกระต่าย กระต่ายโดดหนี ตีถูกหม้อหนึ่งข้าวแตก กระต่ายกระโดดหนีลงเรือน และวิ่งเข้าป่าหนีไป พ้นจากความตาย เรื่องเป็นเช่นนี้

ตัวข้าพิจารณาเรื่องปลาและกระต่ายที่ถูกเขาจับ จนจะทำเป็นอาหารกินอยู่แล้ว แต่เมื่อกรรมไม่เคยฆ่ากันมาก่อน มันก็ยังไม่ถึงที่ตาย เราก็จะมาเป็นบ้ากลัว ให้มันเป็นทุกข์ทำไมกัน กรรมเรากับเสือ ถ้าไม่ถึงคราวตาย เสือจ้องให้มันก็ไม่กิน เราได้ทำความเพียร ปฏิบัติศีลธรรมให้เกิดบุญอันใหญ่ อุทิศบุญกุศลไปให้สัตว์ทั้งหลาย ให้ได้รับผลอยู่แล้วดังนี้ เราก็ทำอย่างไรรีกเล่า คนเขาฆ่าคนตาย ปล้นเอาทรัพย์ลักของกัน ถ้าผู้เป็นโทษรับสารภาพ ว่าตนได้เป็นโทษแล้ว ยอมรับใช้สิ่งของที่ตนกระทำแล้ว เจ้าโจรภัยก็ยังโอหสิกรรมโทษให้ หยุดเอาเรื่องกัน มีเต็มโลกอยู่อย่างนี้

เราก็ได้บวชได้ถวายชีวิตในพรหมจรรย์ในพุทธศาสนาของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลานี้เราก็ได้ปฏิบัติศีลธรรมความดี เพื่อ
ตนและสัตว์ แม่เมตตาจิตอุทิศผลบุญไปให้สัตว์ได้รับทุกถ้วนหน้า
กรรมเราหลุดพ้นหมดแล้วละ ใจที่มันกลัวเสียหายวaporไปเลย
ใจก็มีความสุขตลอดไป

และอีกตอนหนึ่งหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ท่านได้เล่าเรื่องราว
ในอดีตให้ฟังเป็นคติเครื่องเตือนใจว่า ตอนที่ท่านยังเป็นหนุ่ม
ไปหลงรักลูกสาวกำนันที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งก็ไม่อยากไปเที่ยวจาริก
ธุดงค์ที่อื่น อยากอยู่แต่หมู่บ้านนั้น เพราะอยู่ที่นั่นเวลาไป
บิณฑบาตก็ยังได้เห็นหน้าลูกสาวกำนันบ้าง ถึงไม่เห็นหน้าเธอแต่
ได้เห็นหน้าบ้านก็ยังดี บางวันเธอก็มาถวายปันโตที่วัด ที่เราอยาก
อยู่ที่นั่นก็เพราะเพียงเพราะอยากเห็นหน้าลูกสาวกำนันเท่านั้น

อยู่มาวันหนึ่ง ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มาเข้านิมิต
แล้วท่านก็ตวาดใส่เราว่า “อ้าว! ท่านอ่อน ท่านขึ้นมาตายอยู่อียัง
หมองนี้ จะหนีไปใส่อะไรรับหนีไปซะ”

พอนิมิตถึงท่านพระอาจารย์มั่น อย่างนั้นเราก็เตรียม
บริขารเรียบร้อยหวังจะหนีออกไปไกลแสนไกล เดินทางออกจาก
หมู่บ้านไปถึงท้ายหมู่บ้าน แต่ก็เจ้ากรรมก็ยังตามจอง หนีเสียไป
เจอนางยักซิณี..ไปเจอลูกสาวกำนันคนสวยในระหว่างนั้นอีก

มันเป็นบุพเพสันนิวาสรังรัดมัดผูก ยืนเหงื่อแตกชะงัก
สักครู่หนึ่งตั้งสติเร่งฝีเท้าวิ่งเดินไปข้างหน้า ยิ่งเหมือนกับถอยกลับ
มาข้างหลัง จิตใจเราร้อนแสนทุกข์ทรมาน จะมองไปทางไหนก็

เห็นแต่ใบหน้าลูกสาวก้านั้นลอยมายิ้มหวานๆ เป็นระยะๆ

เราจึงหนีขึ้นไปอยู่บนเขาบริการคมคำที่ท่านพระอาจารย์มั่นให้มาทุกขณะจิต เพ่งกำหนดอยู่ที่กาย คือนั่นนั้น พิจารณากายทั้งร่างระเบิดแตกกระจายเสียงดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทั้งภูเขา โลกทั้งใบราบเป็นหน้ากลอง ยืนถอนหายใจ ว่า “โห! เรารอดตายแล้ว เรารอดแล้ว ไม่ตายแล้วเราคราวนี้” หลวงปู่ประสาร สมโน ในขณะเป็นสามเณรนั่งฟังนิ่งแล้วก็นวดถวายหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ จนกว่าท่านจะบอกว่าพอ

บางวันท่านหลับตื่นขึ้นมาตี ๒ ตี ๓ หลวงปู่ประสารเล่าว่า เรากียังนวดขาท่านอยู่ ท่านบอกว่า “เณรพอเถอะไปพักผ่อนเถอะ” เราค่อยไป นั่น! วัดกรรมฐานท่านเคารพครุฑบาอาจารย์เป็นที่ตั้ง ท่านไม่เกินคำสอนของครุฑบาอาจารย์

ในช่วงฤดูหนาว หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ของเราก็ดำรงมาถึงตอนค่ำ หลวงปู่อ่อน สั่งเราว่า ให้ดูแลพระอุปัชฌาย์ เราก็นั่งอยู่ที่กุฏิท่าน ท่านนอนแล้วเราก็นั่งอยู่หน้ากุฏิท่าน เพื่อว่าท่านมีกิจอะไรให้เรารับใช้

เรามีจิรวเพียงผืนเดียวนั่งขัดสมาธิหลังพิงเสา พอตกติกท่านเจ้าคุณจูม ท่านตื่นขึ้นมาปัสนาสวะ พอท่านมาเห็นเรานั่งอยู่ ท่านก็บอกว่า “เณรมาทำอะไรอยู่ตรงนี้น้ำมันหนาวมากนะ ไปๆ หานอนซะ” ท่านสั่งให้เราไปนอน

พอตอนเช้าฉันจึงหัน หลวงปู่อ่อน ท่านก็ถามเราว่า

“เณรประสาร เกิด พ.ศ.ไหน?”

เราจึงกราบเรียนท่านว่า พ.ศ. ๒๔๗๓ หลวงปู่อ่อน นั่งนับนิ้วมือทำปากขมุขมิบ แล้วองค์ท่านก็พูดขึ้นว่า “อ้าว! เณรอายุครบบวชแล้วนิ! ไปญัตติเป็นพระได้แล้วเดี๋ยวผมจะเป็นเจ้าภาพให้เอง”

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ท่านก็ขอเป็นเจ้าภาพบวชพระให้ จัดแจงบริวารให้เสร็จสรรพ อะไรที่ยังขาดตกบกพร่อง ท่านก็หามาให้จนครบเพราะท่านจะทำบุญอุทิศให้พี่สาวของท่านที่ล่วงลับ

เมื่อหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ศิษย์รุ่นใหญ่ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ออกปากขอเป็นเจ้าภาพบวชให้หัวใจเราก็พองโต อีกทั้งอัฐบริวารทั้งหมดท่านก็เป็นเจ้าภาพเอง การที่เราได้รับความเมตตาจากท่านถือว่าเป็นบุญวาสนา ยิ่งทำให้ว่าการบวชครั้งนี้ต้องปฏิบัติให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

● อุปสมบท ●

หลวงปู่ประสาร สุมโน ได้เล่าชีวประวัติของท่านในตอนนี้ด้วยความปลื้มปิติ ท่านว่า

“ความเป็นอยู่ด้วยเมตตา

เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

ภavanaสงบ

จบกิจพรหมจรรย์”

นี่คือเป็นสูตรสำเร็จสุดยอดแห่งการออกบวชของบรรพชิต

ในที่สุดวันสำคัญที่สุดในชีวิตของลูกผู้ชายก็มาถึง เป็นวันที่เรารอคอยมาตั้งนานและมีความสมหวังเป็นอย่างมาก คือเป็นวันที่เราจะได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

อุปสมบท คือการเข้าถึงความเป็นสมณะ บุคคลที่อุปสมบทเข้ามาเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ก็ด้วยว่าตนเห็นภัยในวัฏฏสงสาร การเป็นพระภิกษุนั้น เมื่ออุปสมบทเข้ามาแล้ว ก็ต้องถือศีล ๒๒๗ ข้อ ซึ่งต่อด้วยการศึกษาพระปริยัติ และปฏิบัติ เป็นลำดับไป

เราอุปสมบทในวันพุธที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๔ ตรงกับแรม ๗ ค่ำเดือน ๓ ปีเถาะ ณ พัทธสีมา วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมี

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) เป็นพระอุปัชฌาย์

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร นั่งเป็นพระอันดับร่วมอยู่ด้วย

ได้รับฉายานามว่า “**สุมนโ**” แปลว่า **ผู้มีใจงาม**

ขอกล่าวถึงหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ผู้สอนธรรมะให้กับหลวงปู่ประสาร สุมนโ หลวงปู่อ่อน ท่านเป็นพระอริยเจ้าผู้ประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมากที่สุดรูปหนึ่ง ตั้งแต่ครั้งยังเป็นสามเณร ฉันอาหารก็ฉันหนเดียว ฉันอาหาร

หลวงปู่ประสาร สุมโน (ภาพวัยหนุ่ม)

ในบาตรอย่างสำรวม คือ อาหารคาว-หวาน อยู่ในภาชนะเดียวกัน แล้วคลุกรวมกันให้ทั่วจึงฉัน จิตท่าน เลิศล้ำไปด้วยเมตตาธรรม ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อทุก ๆ คนที่เข้านมัสการท่าน ทางด้านปัญญาธรรมนั้นก็แตกฉาน สามารถแก้ไขสิ่งติดขัด หรือบุคคลที่สงสัยในข้อปฏิบัติได้อย่างแจ่มแจ้ง หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ท่านได้อยู่ปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาโคโม ระยะเวลาหนึ่ง

ท่านแสดงธรรมไว้ในตอนหนึ่งว่า ครูบาอาจารย์ท่านสอนธรรมก็เพื่อให้เราดูร่างกายนี้เอง หลักสำคัญก็คงจะมีกายนี้แหละสำคัญมาก กายก็คือ ขันธ์ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร

วิญญาณ ทุกอย่างก็อยู่ในกายเรานี่ทั้งหมดเลย

แยกแยะออกเป็นส่วนๆ ส่วนไหนเป็นรูป ส่วนไหนเป็น
เวทนา ส่วนไหนเป็น สัญญา-สังขาร-วิญญาณ เราต้องพิจารณา
ให้เห็นตามความเป็นจริง

“จิตเป็นสิ่งสำคัญ สัมมาทิฏฐิ คือความเห็นชอบ คือตัว
ปัญญามันเกิดขึ้น พอปัญญาเกิดขึ้นเท่านั้นแหละ สัมมาทิฏฐิ
ตัวเดียวชัดเจนขึ้นมา นั่นเป็นอาการของมัน ปัญญาสัมมาทิฏฐิ
เกิดขึ้นมามันก็เป็นองค์มรรค ๘ สมบูรณ์บริบูรณ์เลย เบื้องต้น
เรายังฟุ้งซ่านอยู่ ก็ต้องมาแก้ เราจะเข้าใจ จะสงบระงับด้วย
อุบายนี้ ความฟุ้งขณะปฏิบัติเพราะเราเข้าไปยึดมั่น เรายึด
เท่าไร มันก็ยิ่งฟุ้ง ตัวนั้นท่านเรียกว่า สมุทัย ยุ่งไปหมดทุกสิ่ง
ทุกอย่าง พอปัญญาสัมมาทิฏฐิเกิดขึ้น สมุทัยก็หายไป นิโรธก็
เกิดขึ้น การที่เรามาเห็นว่าเป็นสัมมาทิฏฐิ คือตัวมรรคทั้ง ๘
มารวมกันอยู่ ณ ที่เดียวนี้ เมื่อจิตรวมกันในสมาธิแน่นแค้นเต็มที
แล้ว สัมมาทิฏฐิความเห็นชอบก็เกิดขึ้น ณ สัมมาสมาธินั่นเอง คือ
เห็นทุกข์เห็นสมุทัย ส่วนจะละได้มากน้อยขนาดไหน ก็แล้วแต่
กำลังของปัญญาสัมมาทิฏฐิของตนๆ เมื่อละได้แล้ว นิโรธความ
ดับเย็นสนิทขนาดไหน ก็จะปรากฏขึ้นเฉพาะตนในที่นั้น...”

**หลวงปู่ประสารท่านเล่าประวัติต่อว่า...หลังจากที่เรา
บวชแล้วก็กราบลาพระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล) พระอุปัชฌาย์
เพื่อติดตามหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ องค์ท่านก็พาเราไปพักที่ป่าช้า
บ้านดอนเงิน ตำบลแชแล อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี**

ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านเพื่อจัดงานทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับพี่สาวของท่าน

ในคราวนั้นมีครูบาอาจารย์ที่เดินทางมาสมทบติดหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ อาทิต ท่านพระอาจารย์เพียร วิริโย ท่านพระอาจารย์บุญมี ปริบูรณ์ และสามเณรบุญหนา ขึ้นรถไฟไปตอนเช้า ได้เวลาฉันได้กวัดซื้ออาหารมาใส่บาตรถวายบนรถไฟ หลวงปู่อ่อนท่านก็ให้ฉันในบาตร นั่งฉันบนรถไฟ ท่านไม่อนุโลม ต้องฉันรวมลงในบาตรเท่านั้น ถึงแม้จะอยู่บนรถไฟก็ตามไม่ทิ้งธรรมเนียมวัดกรรมฐาน พอท่านจัดงานทำบุญอุทิศให้โยมพี่สาวเสร็จ จึงเดินทางกลับมาที่วัดบ้านหนองโดกอย่างเคย

ในขณะที่เราพักอยู่ที่วัดบ้านหนองโดก ก็มีโทรเลขมาจากจังหวัดยโสธร มาบอกว่า โยมแม่ล้มป่วยหนักและอายุครบเกณฑ์ทหารแล้วให้รีบกลับบ้านโดยด่วน เราได้รับโทรเลขเช่นนั้นก็ตกใจ จึงรีบไปกราบลาหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ องค์ท่านก่อนอนุญาตให้กลับบ้านได้

เราลุกจุกกลับบ้านถึงบ้านเกิด เห็นโยมแม่นั่งยิ้ม ต่ำมาก จ็อกๆ ไม่เห็นเจ็บป่วยอะไร ถามท่านได้ความว่า เป็นเพราะท่านคิดถึงเราเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ออกบวชไม่ยอมกลับบ้านสักครั้งไปแล้วไปลับ จึงโทรเลขหลอกให้เรากลับมาที่บ้าน ในปีนั้นเรื่องคอมมิวนิสต์กำลังวุ่นวายในประเทศ

นวกภูมิ

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๔-๒๔๙๕ ในพรรษาที่ ๑-๒ ของ หลวงปู่ประสาร สุมโน ซึ่งขณะนั้นอุปสมบทใหม่ถือว่าอยู่ในชั้น นวกภูมิ

นวกภูมิ หมายถึงชั้นหรือระดับของพระที่นับว่ายังเป็น ผู้ใหม่ คือยังมีพรรษาไม่ครบ ๕ ยังต้องอยู่ในความปกครองดูแล ของพระอุปัชฌาย์อยู่ พระวินัยเรียกว่ายังต้องถืออนันตสัยอยู่

ถ้าจัดเป็นลำดับตามอาวุโสกันแต่ ภิกษุจัดเป็น ๓ ชั้น ขั้นต้น คือ นวกภูมิ (ชั้นใหม่), ชั้นกลาง คือ มัชฌิมภูมิ มีพรรษา ตั้งแต่ ๕ ถึง ๙, และ ชั้นสูง คือ เถรภูมิ (ชั้นพระเถระ) มีพรรษา ตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป

ท่านเล่าว่า... เมื่อกลับมาถิ่นมาตุภูมิแล้ว ก็เข้าไปหา ครูอาจารย์คือพระอาจารย์ศรีอารีย์ อุตตโม เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองถ่ม ต.หนองเป็ด อ.เมือง จ.ยโสธร ซึ่งเป็นปฐมอาจารย์ ในขณะเดียวกัน หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านก็จำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้ บ้านหนองทองกลาง ต.หนองหิน อ.เมือง จ.ยโสธร ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลกันเท่าใดนัก เป็นอันว่าครูบาอาจารย์ที่เป็นหลักใจ

ให้ความอบอุ่นดีพอสมควร การประพฤติปฏิบัติก็เป็นธัมมาธัมมปฏิบัติ

เมื่อเข้ามาอยู่ในสำนักของพระอาจารย์ศรีอารีย์ เราก็ต้องเข้าไปขอนิสัยกับท่าน ซึ่งการถือนิสัยเป็นธรรมเนียมในพระวินัย พระภิกษุผู้ยังอยู่ในเขตเป็นนวกะคือพรรษายังไม่พ้นห้า จะต้องถือนิสัยต่อพระภิกษุผู้ใหญ่ในสำนักที่ตนอาศัยอยู่ และสามเณรทุกรูป ถ้ามิได้อยู่ในสำนักพระอุปัชฌายะ สมควรถือนิสัยต่อพระภิกษุผู้ใหญ่ในสำนักที่ตนอาศัยอยู่ พระภิกษุนวกะหรือสามเณร ถ้าเป็นผู้ย้ายมาจากสำนักอื่น ที่เรียกว่าพระอาคันตุกะ หรือสามเณรอาคันตุกะ ทุกรูปต้องประกอบพิธีถือนิสัยต่อท่านเจ้าอาวาสที่ตนมาสำนักใหม่นั้น ตั้งแต่ในระยะเวลาแรกที่ย้ายเข้ามา การถือนิสัยมีระเบียบพิธีดังนี้

ภิกษุสามเณรผู้จะประกอบพิธีถือนิสัย พึงเตรียมเครื่องสักการะ มีพาน หรือกระบะใส่ดอกไม้กระถางหรือดอกบัวหนึ่งดอก และวางรูปสามดอกเทียนหนึ่งเล่ม แล้วพึงปฏิบัติดังนี้

๑) เข้าไปนั่งยังที่ที่จัดเตรียมไว้ พร้อมแล้วเจ้าอาวาสจะมานั่งรับอยู่ข้างหน้า

๒) คู่กราบเข้าขึ้นพร้อมกัน กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์สามครั้ง

๓) ใช้สองมือยกเครื่องสักการะถือประคองแค่อก น้อมตัวลงเล็กน้อย แล้วกล่าวคำขอนิสัยต่ออาจารย์ตามแบบในพระวินัย

๔) กล่าวคำปฎิญาณท้ายคำขอนิสัยจบแล้ว พึงประเคน

เครื่องสักการะต่ออาจารย์ แล้วถอยกลับมาคุกเข่าอยู่ที่เดิม แล้วกราบอาจารย์สามครั้ง แล้วนั่งพับเพียบประนมมือ ฟังโอวาทของอาจารย์ จบโอวาทแล้วเป็นอันเสร็จพิธี ระเบียบการถือนิสัยนี้ทางฝ่ายพระกรรมฐานท่านถือเคร่งกันมาก ถ้ารูปใดเข้าไปขอนิสัยแล้วท่านไม่ให้ ก็มีอาจจะอยู่ในสำนักของท่านต่อไปได้

● เป็นพระปาฏิโมกข์ ●

เมื่อเราได้ถือนิสัยจากครูบาอาจารย์แล้วเราจึงตั้งสัจจะอธิษฐานว่า...ในพรรษานี้จะต้องท่องปาฏิโมกข์ให้ได้” จึงเริ่มท่องเอาปาฏิโมกข์เป็นอารมณ์ เอาปาฏิโมกข์เป็นอารมณ์ภาวนาด้วย แม้ขณะออกรับบิณฑบาตก็เขียนใส่กระดาชเล็กน้อย ท่องในใจ เดินจงกรมก็ท่อง นั่งภาวนาก็ท่อง ท่องบ่อยๆ ท่องเรื่อยๆ วันละวรรคบ้าง สองวรรคบ้าง จนท่องได้อย่างชำนาญตามที่ตั้งสัจจะเอาไว้ และขึ้นสวดช่วงใกล้จะออกพรรษา

การสวดปาฏิโมกข์ เป็นทั้งสังฆกรรมตามพระวินัย และเป็นกิจสงฆ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนา ควรที่จะสวดปาฏิโมกข์ได้ ถือกัณฑ์ว่า ถ้าบวชแล้วสวดพระปาฏิโมกข์ไม่ได้ ยังไม่ถือว่าได้ทดแทนคุณบิดามารดา แต่พระรูปใดสวดได้ ถือว่าได้ทดแทนคุณและถึงบิดามารดาขึ้นสวรรค์

ในวินัยระบุว่า วัดหนึ่งจะต้องมีภิกษุสวดปาฏิโมกข์ได้หนึ่งรูป หากไม่มีเจ้าอาวาสต้องชวนชวายเป็นให้มี หากไม่ชวนชวายเป็นอาบัติ ถ้าชวนชวายแล้วยังไม่มี พอถึงวันปาฏิโมกข์ต้องไป

ร่วมฟังในวัดที่มีการสวดปาฏิโมกข์ ถ้าในย่านนั้นไม่มีวัดที่มีภิกษุ
สวดปาฏิโมกข์ หรือมีภิกษุไม่ครบ ๔ รูป ไม่ต้องสวดปาฏิโมกข์
แต่ให้อธิษฐานอุโบสถแทน โดยตั้งใจว่า

“อ้อชะ เม อุโปสโก วันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา” หรือ

“อิมิ อุโปสถิ อธิฐานมิ ข้าพเจ้าขออธิษฐานอุโบสถ”

ปาติโมกข์ หมายถึง คัมภีร์ที่รวมวินัยของสงฆ์ ๒๒๗ ข้อ
คัมภีร์ที่ประมวลพุทธบัญญัติอันทรงตั้งขึ้นเป็นพุทธอาณา มี
พุทธานุญาติ ให้สวดในที่ประชุมสงฆ์ ทุกกึ่งเดือน เรียกกันว่า
สงฆ์ทำอุโบสถ บทปาติโมกข์เหล่านี้ปรากฏอยู่ในพระวินยปิฎก
หมวดสุดท้ายคือ

มีพุทธานุญาติให้สวดปาติโมกข์ย่อได้ เมื่อมีเหตุจำเป็น
อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

ไม่มีภิกษุจำปาติโมกข์ได้จนจบ

เกิดเหตุฉุกเฉินขัดข้องที่เรียกว่า อันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง
ในอันตรายทั้งสิบ คือ

**๑. พระราชาเสด็จมา ให้เลิกสวดปาฏิโมกข์เพื่อจะรับ
เสด็จได้**

๒. โจรมาปล้น เลิกสวดปาฏิโมกข์เพื่อหนีภัยได้

๓. ไฟไหม้ เลิกสวดปาฏิโมกข์เพื่อไปดับไฟได้

**๔. น้ำหลากมา เลิกสวดปาฏิโมกข์เพื่อหนีน้ำได้ ถ้าสวด
กลางแจ้ง เกิดฝนตกในระหว่างสวด เลิกได้เหมือนกัน**

๕. คนมากมาย เลิกสวดปาฏิโมกข์ เพื่อไปต้อนรับ
ปฏิสันถาร

๖. ฝึเข้าภิกษุ เลิกสวดปาฏิโมกข์ เพื่อขับฝึออกจาก
ภิกษุ

๗. สัตว์ร้ายเช่น เสือ เป็นต้น เข้ามาในอาราม เลิกสวด
ปาฏิโมกข์เพื่อไล่สัตว์ได้

๘. งูร้ายเลื้อยเข้ามาในที่ชุมนุม ก็เหมือนกัน

๙. ภิกษุอาพาธด้วยโรคร้ายขึ้นในที่ชุมนุมสงฆ์ อันจะ
เป็นอันตรายแก่ชีวิต เลิกสวดปาฏิโมกข์เพื่อช่วยแก้ไขได้
ถ้ามีเหตุอันจะเป็นอันตรายเกิดขึ้นในที่นั้นก็หยุดได้

๑๐. มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ เช่น มีใครมาเพื่อจับภิกษุ
รูปใดรูปหนึ่ง ให้เลิกสวดปาฏิโมกข์ เพราะความสับสนอลหม่าน

การลงอุโบสถ คือ การที่พระภิกษุสงฆ์ร่วมประชุมกันที่
พระอุโบสถเพื่อฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัย เป็นการทบทวนศีล
๒๒๗ ข้อ ของพระภิกษุ โดยจะมีการสวดทุก ๑๕ วัน คือ ใน
วันขึ้น ๑๕ ค่ำ และวันแรม ๑๕ ในเดือนเต็ม หรือวันแรม
๑๔ ค่ำ ในเดือนขาดนอกจากนั้น ยังอนุญาตให้ทำอุโบสถเป็น
พิเศษในคราวที่ภิกษุแตกความสามัคคี เมื่อภิกษุกลับมาสามัคคี
กันอีกครั้ง แม้จะยังไม่ถึงวันปาฏิโมกข์ ก็ให้สวดปาฏิโมกข์ได้
เรียกว่า สามัคคีอุโบสถ

ปาฏิโมกข์นั้นมี ๒ อย่าง คือ

(๑) โอวาทปาฏิโมกข์ คือ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
ที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้เป็นหลัก พระพุทธเจ้าแสดงด้วยพระองค์
เอง

(๒) อาณาปาฏิโมกข์ คือ ข้อห้าม ข้อบัญญัติ หรือพระวินัย
ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติเป็นหลัก ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์สาวกแสดง
โอวาทปาฏิโมกข์ เป็นหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างกว้างๆ
ที่ทรงแสดงไว้ให้พระสาวกยึดเป็นแนวทางในการสั่งสอน
ประชาชน โอวาทปาฏิโมกข์นั้นพระพุทธเจ้าแสดงด้วยพระองค์
เองท่ามกลางที่ประชุมพระสงฆ์สาวก ๑๒๕๐ รูป ณ พระเวฬุวัน
วิหาร หลังตรัสรู้ได้ ๔ เดือน วันนั้นเป็นวันมาฆบูชา มี ขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๓ พระจันทร์เต็มดวงเสวยมาฆฤกษ์ ภิกษุทั้ง ๑,๒๕๐ รูป
มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ภิกษุที่ร่วมประชุมในครั้งนั้น
ล้วนเป็นพระอรหันต์ และเป็นภิกษุที่พระพุทธเจ้าบวชให้ทุกรูป
จึงเรียกวันนั้นว่า วันจาตุรงคสันนิบาต คือ วันที่มีเหตุอัศจรรย์
เกิดขึ้น ๔ ประการ

ในวันนั้น พระพุทธองค์ทรงสถาปนาพระสารีบุตร และ
พระโมคคัลลานะให้เป็นคู่พระอัครสาวก จากนั้น พระองค์ได้ทรง
แสดงหลักการแห่งพระพุทธศาสนา เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ดังนี้

ชนดี ประมัตตไป ตีติกขา

นิพพานัง ประมัตตวทนติ พุทธา

น หิ ปพพชิตो ปรูปขมาตี

สมโณ โหติ ปรี วิหะยนโต.

สพพปาปสฺส อกรณํ	กุสลสฺสุปสมฺปทา
สจิตฺตปริโยทปนํ	เอตํ พุทฺธานสาสนํ.
อนุปวาโท อนุปมาโต	ปาฏิโมกฺখে จ สํวโร
มตฺตถนฺนตา จ ฆตฺตสฺมี	ปนตฺถจ สยนาสนํ
อริจิตฺเต จ อาโยโค	เอตํ พุทฺธานสาสนํ.

ขันติ คือความอดกลั้น เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง
พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสพระนิพพานว่าเป็นยอด
ผู้ยังทำร้ายผู้อื่นอยู่ ไม่ชื่อว่าบรรพชิต
ผู้ยังเบียดเบียนผู้อื่นอยู่ ไม่ชื่อว่าสมณะ

การไม่ทำบาปทั้งปวง ๑
การทำกุศลให้ถึงพร้อม ๑
ความยังจิตให้ผ่องแผ้ว ๑
ธรรม ๓ ประการนี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การไม่ว่าร้าย ๑ การไม่ทำร้าย ๑
ความสำรวม ในพระปาฏิโมกข์ ๑
ความเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ ๑
การอยู่ในที่นั่งที่นอนอันสงัด ๑
การประกอบความเพียรในการพัฒนาการจิตให้ยิ่ง ๑
ธรรม ๖ ประการนี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ของพระพุทธเจ้า ได้มีขึ้นครั้งนี้
เพียงครั้งเดียว หลังจากนั้นพระองค์ก็ไม่ได้แสดงอีกเลย แต่

พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ประชุมสงฆ์กันเองทุก ๑๕ วัน ต่อมาภายหลัง เมื่อทรงบัญญัติสิกขาบทแล้ว ทรงอนุญาตให้พระสาวกที่อยู่ร่วมกัน ๔ รูปขึ้นไป นำสิกขาบท ๒๒๗ ข้อมาสวดทบทวนท่ามกลางที่ประชุมสงฆ์ ในวันอุโบสถ จึงเกิดอาณัติปาฏิโมกข์เป็นแบบแห่งการลงอุโบสถเพื่อฟังปาฏิโมกข์ถึงปัจจุบัน

บทสรุปตอนจบในการสวดพระปาฏิโมกข์ ท่านแสดงว่า
...ท่านทั้งหลาย คำนีทาน ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้วแล
ธรรมทั้งหลายชื่อปาราชิก ๔ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว
ธรรมทั้งหลายชื่อสังฆาติเสส ๑๓ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว
ธรรมทั้งหลายชื่ออนิยต ๒ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว
ธรรมทั้งหลาย ชื่อนิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ ข้าพเจ้าแสดง
ขึ้นแล้ว

ธรรมทั้งหลายชื่อปาจิตติย ๙๒ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว
ธรรมทั้งหลายชื่อปาฏิเทสนียะ ๔ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว
ธรรมทั้งหลายชื่อเสขียะ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว
ธรรมทั้งหลายชื่ออธิกรณสมณะ ๗ ข้าพเจ้าแสดงขึ้นแล้ว

คำเท่านั้น ของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น นับเนื่องในสูตรแล้ว
มาในสูตรแล้ว ย่อมมาสู่อุทเทสทุกๆ กึ่งเดือน. อรรถกถาทั้งหลาย
ทั้งปวง นั้นแล พึงเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน เป็นผู้ชื่นชมด้วยดีอยู่
เป็นผู้ไม่วิวาทอยู่ ศึกษาในพระปาฏิโมกข์นั้นดังนี้.

จากนั้นพระเถระผู้เป็นประธาน ให้โอวาท และนำเจริญพระพุทธานต์ตามแต่ทางวัดจะกำหนด แต่โดยมาก วัดใหญ่ๆ ที่มีวัตรปฏิบัติเป็นแบบแผน นิยมสวดบทสวดมนต์หลังปาฏิโมกข์ โดยเฉพาะบทโอวาทปาฏิโมกข์ที่กล่าวแล้วข้างต้น

สวดจบแล้ว พระเถระผู้เป็นประธานนำคุกเข่ากราบ ๓ หน เป็นอันเสร็จพิธี

จากนั้น พระเถระผู้เป็นประธานต่อศีลให้สามเณร เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของพระสงฆ์โดยทั่วไป โดยถือว่าการต่อศีลให้สามเณรเป็นการอนุเคราะห์สามเณร ผู้เป็นเชื้อสายของสมณะที่จะทำหน้าที่สืบพระศาสนาต่อไป เพื่อทำศีลให้บริสุทธิ์และเป็นการทบทวนศีล ๑๐ ข้อ เหมือนภิกษุสวดปาฏิโมกข์ เพื่อการทบทวนศีล ๒๒๗ ข้อ พระเถระผู้เป็นประธานให้โอวาทสามเณรเป็นอันเสร็จพิธี

● พระอาจารย์ศรีอารีย์ลาสิกขา ●

หลวงปู่ประสารท่านกล่าวว่า ๓ เดือนที่เพียรท่องก็สามารถท่องพระปาฏิโมกข์ได้ขึ้นปากขึ้นใจ ให้ทรงจำ ข้าของ คล่องปาก อารมณ์อยู่กับปาฏิโมกข์ และพระธรรมวินัย บทใดที่สวดแล้วยังนำมาแปลรู้สึกว่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าลึกซึ้งเหลือเกิน เราอยู่ที่หนองถ่ม ๒ พรรษา พอออกพรรษาที่ ๒ ที่อยู่หนองถ่มอำเภอมือเมือง จังหวัดยโสธร พระอาจารย์ศรีอารีย์ ซึ่งเป็นปฐมอาจารย์ของเราบอกกับหมู่คณะว่าจะลาสิกขา เราเองก็ไม่ว่าจะทำ

ยังงี้ ขอให้ท่านอยู่ ท่านก็จะสึกทำเดี๋ยวนั้น จะไปบอกท่านมากก็ได้ เพราะท่านเป็นอาจารย์ เราจึงกราบเรียนท่านเพื่อระงับความกระสันของท่านว่า “ท่านอาจารย์ฯ จะสึกไปสร้างโลก สร้างเรือนมันทุกข์ อยู่เป็นที่พึ่งของลูกศิษย์จะดีกว่า”

เราเป็นผู้้น้อยก็พูดได้เพียงแค่นั้น ในที่สุดท่านจึงสึกออกไปแต่งงานกับสาวบ้านกระเดาหวาน สาวนี้ชอบอาจารย์ศรีอารีย์เหมือนกัน

ตั้งแต่เข้าสมัยท่านยังไม่สึก สาวคนนี้อาบน้ำใส่ของใส่บาตรทุกวัน อาจารย์ของเราที่เคยติดบ่วง กลายเป็นทิดศรีอารีย์ไปเสียแล้ว

เมื่อพระอาจารย์ศรีอารีย์ ได้สึกไปไว้ที่พึ่งเหมือนลูกกำพร้า พ่อแม่ตายจาก พระเถรที่อยู่วัดหนองถ่มนั่งมองหน้ากัน จะไปหาหลวงปู่ฉัน ปาเรสโกที่วัดป่าหนองไคร้ ท่านก็ไม่ว่างไปไหน ถามใครก็ไม่มีใครรู้จัก

เราจึงถามหมู่คณะ ถามความสมัครใจซึ่งกันและกันว่าใครอยากจะไปภาคใต้ เพราะตอนนี้ครูบาอาจารย์สายกรรมฐานผู้ที่จะเป็นที่พึ่งลงไปอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต พังงา หลายรูป

แสงวงธรรมภาคใต้.. ไต้ร่มธรรมหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๘ เราจำพรรษาที่วัด
ควนกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา รวม ๓ พรรษา

ขณะที่ไปด้วยกันมีเรา ครูบาสุภีร์ ครูบาบุญสา สามเณรศรี
และนายกัน ออกเดินทางจากจังหวัดยโสธรไปพักที่กรุงเทพฯ
มหานคร วัดเกาะ สัมพันธวงศ์ และก็ต่อไปยังภาคใต้ เดินทางมาทาง
ที่ภูเก็ตเข้าไปพัก ที่วัดเจริญสมณกิจ วัดหลังศาล หลวงปู่เทสก์
เทสรังสี เป็นเจ้าอาวาส ครูบาอาจารย์ผู้ทรงคุณมีหลายรูป
เช่น หลวงปู่วัน อุตตโม หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ เป็นต้น

ขอกล่าวถึงประวัติหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี (พระราชนิโรธ
รังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฐ์) เพื่อให้ท่านผู้อ่านเข้าใจความเป็นไป
ท่านถือกำเนิดเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๕ (ปีชาล)
ในครอบครัวชาวนา เป็นบุตรของนายอุส่าห์ นางครั้ง อยู่บ้าน
นาสีดา ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี

เมื่ออายุ ๑๘ ปี มีโอกาสติดตามพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม
ออกธุดงค์ และบรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดบ้านเคิ่งใหญ่ โดยมี

พระอาจารย์ลุ่ย เป็นอุปัชฌาย์ ต่อมาไปศึกษาธรรมที่วัดสุทัศนาราม เมืองอุบล และเรียนหนังสือที่วัดศรีทอง จนกระทั่งวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดสุทัศนาราม โดยมีพระมหารัฐเป็นพระอุปัชฌาย์ พระมหาปิ่น ปัญญาโพล เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ต่อมาได้ออกธุดงค์ไปกับพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม ได้มีโอกาสวาสนากราบนมัสการพระเดชพระคุณ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ที่บ้านค้อ อำเภอบ้านฝืด จังหวัดอุดรธานี ทำให้มีกำลังใจ จำลองใจในการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญความเพียรอย่างยิ่ง

ครั้งสมัยที่ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตไปพำนักทางภาคเหนือ หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี ได้จาริกธุดงค์กับพระอาจารย์อ่อนสี ไปกราบท่านอาจารย์ใหญ่ที่ป่าเมี่ยง ดอยแม่ปิ้ง เชียงใหม่ และได้ปฏิบัติธรรมในภาคเหนือ ถิ่นมูเซอร์ และมาโปรดสาธุชนบริเวณจังหวัดลำพูน จนกลับมาภาคอีสาน พำนักที่วัดอรุณญวาสี ท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ไปเยี่ยมหลวงปู่มั่นที่อาพาธที่วัดบ้านหนองผือนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร จนกระทั่งท่านพระอาจารย์ใหญ่ละสังขาร ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ท่านไปจำพรรษาที่จังหวัดภูเก็ตและเผยแผ่ศาสนาธรรมในภาคใต้ ร่วมกับหมู่คณะ โดยพำนักที่ภูเก็ต พังงา และกระบี่ นานถึง ๑๕ ปี จึงกลับมาพักจำพรรษาที่ถ้ำขาม จังหวัดสกลนคร ปีต่อมาจาริกมาที่วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง บรรยากาศดีเหมาะแก่การเจริญธรรมสมาธิปฏิบัติ

หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี เป็นสมณะผู้สมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตร
อันงดงามยิ่ง เป็นผู้นำศรัทธาในการอบรมสั่งสอนธรรมและนำ
สร้างศาสนสถานเพื่อการจรรโลงพระพุทธศาสนาหลายแห่งใน
ถิ่นแถบอีสาน เป็นปูชนียาจารย์ของชนทุกระดับชั้น องค์ท่านมี
มโนปณิธานว่า **“ชีวิตและเลือดเนื้อตลอดถึงข้อวัตร ที่หลวงปู่
ทำอยู่ทั้งหมด ขอมอบบูชาพระรัตนตรัยเหมือนกับบุคคลเด็ด
ดอกไม้บูชาพระฉะนั้น”**

ในปัจจุบันวัยท่านไปพำนักที่วัดถ้ำขาม และละสังขารด้วย
อาการสงบ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ เวลาประมาณ
๒๑.๔๕ น สิริรวมอายุได้ ๙๓ ปี ๗๑ พรรษา พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้
พระราชทานน้ำหลวงสรงศพ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
พระราชทานหีบทองทิพย์ และทรงรับงานบำเพ็ญกุศลอยู่ใน
พระบรมราชานุเคราะห์ พิธีพระราชทานเพลิงศพ หลวงปู่เทศก์
เทสรังสี จัดขึ้นที่วัดหินหมากเป้ง นับเป็นงานพระราชทานเพลิงศพ
พระเถรอาจารย์ครั้งประวัติศาสตร์

หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านกล่าวว่า ตอนที่เราไปอยู่ทาง
ภาคใต้กับหลวงปู่เทศก์ เทสรังสี เรื่องที่ต่อต้านขับไล่พระธรรมยุต
ก็ลดลงแล้ว ยุคแรกๆ ที่ครูบาอาจารย์ไปอยู่ลำบาก ทั้งโยมทั้งพระ
โงมตีขับไล่ เจ้าคณะจังหวัดประกาศห้ามใส่บาตรให้กับพระธรรมยุต
คนที่ใส่บาตรเอายาพิษผสมข้าวมาถวายก็มี

ขณะที่พักปฏิบัติอยู่กับหลวงปู่เทศก์ ตอนเช้าฉันข้าวเสร็จ

แล้วนั่งเซ็ดบาตร มองเห็นหลวงปู่ฉั่น ปาเรสโก เดินสะพายบาตร แบกกอลดหัวกาน้ำอีรุงตุงนังโผล่มา พอท่านเห็นเราท่านก็ว่า

“อ้าว! ท่านประสารมาได้ยังไง เออ! ดีแล้วๆ มาอยู่ด้วยกันนี้แหละ ท่านศรีอารีย์ พอที่จะเป็นที่พึ่งก็มาลี้กไปเสียแล้ว ผมก็เบื่อหน่ายหมู่คณะก็จึงหนีลงมาคนเดียวไม่ได้สั่งลาใคร”

หลวงปู่ฉั่น ปาเรสโก ท่านตั้งใจว่าจะอยู่ที่วัดหลังศาล กับ หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี แต่หลวงปู่เทศก์เห็นว่าหลวงปู่ฉั่น เป็นเถระพระผู้ใหญ่มีอายุพรรษามากแล้ว จึงสั่งให้ท่านไปดูแลวัดควนกะไหล เราจึงตัดสินใจตามหลวงปู่ฉั่น ปาเรสโก ไปจำพรรษาที่วัดควนกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

แม้ว่าเราจะจำพรรษาที่ควนกะไหล จังหวัดพังงา แต่ว่าตลอดฤดูยังหาโอกาสเข้าไปปฏิบัติกับหลวงปู่เทศก์ที่จังหวัดภูเก็ต สม่ำเสมอ หลวงปู่เทศก์ก็รียาท่านงามมาก การแสดงธรรมของท่านก็กินใจ ชวนให้นึกให้คิดแต่เรื่องที่ดีเป็นอรรถเป็นธรรม

หลวงปู่เทศก์ท่านสอนว่า....การฝึกหัดจิต จิตของคนเราต้องฝึกหัด เช่นเดียวกับสัตว์ที่อยู่ในป่าที่เขาจับมาใช้ จะใช้งานได้ต้องฝึกต้องหัดเสียก่อน จิตของเรายังไม่ได้ฝึกหัดก็เหมือนกับสัตว์ที่อยู่ในป่านั้นแหละ เราจับจิตมาฝึกหัด คือ เราตั้งใจฝึกหัดจริง ๆ จึงจะเรียกว่าเราฝึกหัดจิต

การฝึกหัดสัตว์ป่า เช่น ช้าง เป็นต้น พอจับได้มาเขาก็ผูกมันไว้กับต้นเสา ตอนแรกมันก็แข็งแรงอยู่ จะต่อสู้ดิ้นรนมาก เขาจึงไม่ให้กินหญ้ากินน้ำ หรือให้แต่เพียงเล็กน้อยพอไม่ให้ตาย

จนชুবชืดผอมลงไป ทีนี้ก็เริ่มหัดมัน หัดจนกระทั่งมันยอมคนขึ้น
ชื่อก็คือ หัดให้อยู่ในอำนาจของเราทุกอย่างได้ เมื่อมันอยู่ในอำนาจ
ของเราเรียบร้อยแล้ว เราจึงให้อาหารมันกินอย่างอุดมสมบูรณ์

การฝึกหัดจิตก็คล้ายๆ กันนั้นแหละ แต่ไม่ต้องถึงอย่างนั้น
เพราะสัตว์เป็นของภายนอกมีตัวตน ต้องฝึกหัดด้วยการทรมาน
การฝึกหัดจิตต้องหัดด้วยอุบายวิธี จิตเป็นของไม่มีตัว จะจับชื่
ก็ไม่ได้ จะตีกี่ไม่ได้ แต่ทำให้มันอยู่ในอำนาจของตนนั้นได้ แต่ก
ียากแสนยากที่มันจะอยู่ในบังคับของเรา ต้องฝึกฝนอบรม

ที่ว่าคล้ายกันคือ ให้อุดอาหารหรือฉันทอาหารเพียงเล็กน้อย
เพื่อให้มันมีกันน้อยที่สุด เป็นการฝึกหัดอบรมกาย แต่มันเนื่องถึง
จิต เหมือนอย่างพระพุทธเจ้า พระองค์ไม่เสวยพระกระยาหาร แต่
ไม่สำเร็จมรรคผลนิพพาน พระองค์จึงค่อยผ่อนเสวยพระกระยาหาร
ทีละน้อย ๆ จนกระทั่งพอดีพองาม ฉันทพอสมควรไม่ฉันทพุ่มเพื่อ
พอให้กายอยู่ได้ไปวันๆหนึ่ง อาหารนั้นถ้าฉันทมากจิตใจมันท
้อมันกำเริบเพิบฟาย มันไม่อยู่ในอำนาจของตน ผู้ที่ไม่ได้ฝึกฝ
นอบรม รับประทานอย่างอึดหนำสำราญก็ให้มันรับประทานเรื่อยไป
แต่สำหรับคนที่ฝึกหัดอบรมใจนั้นจะฉันทน้อยพอประมาณ พอบำรุง
ร่างกาย เพื่อยังชีวิตให้เป็นไปในวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น แล้วก็ให้สม
การสะสมเป็นเรื่องของกิเลส ลองคิดดู ถ้าสะสมแล้วมันเป็นการ
พะวักพะวน ท่านจึงไม่ให้สะสม นี่พูดเฉพาะเรื่องของพระภิกษุ
คือ ฉันทแล้วก็ทิ้งไป ให้มันหมดเรื่องหมดราว วันหลังหาใหม่ ได้
เท่าไรก็ฉันทเท่านั้น ฉันทเท่าที่มีอยู่ ถึงฆราวาสก็ดี ผู้ฝึกหัดจิตต้อง

ฝึกฝนอบรมอย่างนั้น คือรับประทานมือเดียว ไม่ให้เกี่ยวข้อง
พัวพันในเรื่องอื่น ๆ มาปัจจุบัน แม้ว่าจะต้องเกี่ยวข้องพัวพันบ้าง
ก็ตาม หากลงปัจจุบันในขณะนั้นก็ไม่มีอะไร เอาปัจจุบันเท่านั้น
ไม่คิดอดีต อนาคต มันถึงจะเป็นไปได้ การฝึกฝนอบรมใจมันต้อง
ไปจากกายนี้เหมือนกัน

นอกจากต้องอบรมทางกายแล้ว ยังต้องอบรมวาจาด้วย
พูดให้น้อย พูดด้วยความสำรวมระวัง การที่ว่าสำรวมในที่นี้ไม่ได้
หมายถึงไม่ให้พูด พูดได้ แต่หากว่าให้มีสติควบคุมอยู่ พูดก็รู้เรื่อง
ว่าพูดอยู่ พูดดีชั่ว หยาบละเอียด จะพูดสักเท่าไรก็ตามแต่รู้เท่า
รู้ทันอยู่ทุกขณะ เรียกว่าสำรวมวาจา จะพูดอะไรก็พูดเถอะ
การทำอะไรก็ทำเถอะ แต่รู้เรื่องอยู่ทุกขณะ สติควบคุมอยู่อย่างนี้
เรียกว่า มีสติระวังกายวาจา

ส่วนการสำรวมระวังใจ ถ้าอยู่เฉย ๆ ใจไม่มีเครื่องอยู่
ให้เอาคำบริกรรมอันใดอันหนึ่งมาเป็นเครื่องอยู่ มาเป็นหลักผูกใจ
เช่น พุทโธ อานาปานสติ ตามลมหายใจเข้าออก ยุบหนอพองหนอ
หรือสัมมารังหังก็ได้ เอาอันนั้นมาเป็นเครื่องอยู่เสียก่อน นึกคิด
อยู่เสมอ ๆ จนเป็นอารมณ์ มีสติควบคุมจิตอยู่ตรงนั้นแหละ
จิตอยู่ที่ใดให้เอาสติไปตั้งตรงไว้ในที่นั้น จึงจะเรียกว่าควบคุมจิต
รักษาจิต ที่จะห้ามไม่ให้คิดไม่ให้นึกนั้น ห้ามไม่ได้เด็ดขาด ธรรมดา
ของจิตมันต้องมีคิดมีนึก แต่หากมีสติควบคุมจิตอยู่เสมอ คิดนึก
อะไรก็รู้ตัวอยู่ทุกขณะ เรียกว่า “บริกรรมภาวนา” นี่เป็นคำสอน
โดยสังเขปของหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

● จำพรรษาพร้อมกับหลวงปู่สาม อภิญโญ ●

หลวงปู่ประสาร สุมโน เล่าต่อว่า เมื่อเรามาอยู่จำพรรษา กับหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ที่วัดควนกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัด พังงา ในพรรษานี้สิ่งก่อสร้าง ก็เพียงได้อาศัย เสนาสนะยังไม่มี อะไรมั่นคง ศาลาไม้มุงด้วยใบจาก พื้นปูด้วยไม้ไผ่แบบเรียบง่าย กุฏิหลังเล็ก ๆ พอบังแดดบังฝน นั่งพอดีชนหัว นอนพอดีชน ปลายเท้า หลวงปู่ผัน มาอยู่ที่นี้ญาติโยมเกิดความศรัทธาในคำสอน และปฏิบัติาปฏิบัติของท่านหลังไหลกันมาทำบุญทำกุศล ตอนเย็น มาสวดมนต์ทำวัตรฟังเทศน์ ท่านก็แสดงธรรมตลอดพรรษา

และในพรรษานั้นมีพระมหาเถระศิษย์รุ่นใหญ่ของท่าน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มาอยู่ร่วมจำพรรษาคือ **หลวงปู่สาม อภิญโญ**

หลวงปู่สาม มีนามเดิมว่า สาม เกษแก้วสี เกิดเมื่อวัน อาทิตย์ เดือน ๑๐ ตรงกับเดือนกันยายน พ.ศ.๒๔๔๓ ณ บ้าน นาสาม ต.นาบัว อ.เมือง จ.สุรินทร์

“ปฏิบัติาของหลวงปู่สาม อภิญโญ นั้น สาธุชนที่เคย เดินทางไปกราบนมัสการคงจะตระหนักดีว่า มีความคล้ายคลึง กับหลวงปู่ดุลย์ อตุโล มากทีเดียว ท่านมากไปด้วยขันติ โสรัจจะ อดทน สงบเยียบ เยือกเย็น ชีวิตเพศแห่งสมณะหลวงปู่ไม่เคย วางเว้นในการเดินธุดงค์ไปตามป่าเขาและในจังหวัดต่างๆ จิตของท่านเต็มไปด้วยเมตตา ไม่เคยขัดศรัทธาคณะศรัทธาญาติโยม ใครๆ เลย

หลวงปู่สาม เป็นพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านไม่ค่อยยอมอยู่กับที่ จะอยู่ที่เพียงเข้าพรรษา หรือขออุบายธรรมจากครูบาอาจารย์ชั่วครูชั่วคราวเท่านั้น ท่านก็จะเดินธุดงค์ต่อไปตั้งแต่เหนือจรดใต้จากภาคกลางจรดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคอีสานทั้งหมด ท่านเป็นพระนักธุดงค์กรรมฐานที่มีความมานะอดทนเป็นพิเศษ

ท่านถือคติที่ว่า “ท่านเป็นศิษย์ของพระตถาคต แม้ยังมีลมหายใจอยู่ ก็ต้องสู้กันให้ถึงที่สุด”

หลวงปู่สาม แต่เดิมท่านบวชพระเป็นฝ่ายมหานิกาย เพราะในจังหวัดสุรินทร์สมัยนั้นยังไม่มีพระฝ่ายธรรมยุตเลย ต่อมาหลวงปู่สามได้ย้อนกลับไปพบหลวงปู่สิงห์ ขันตยาคโม เพื่อญัตติเป็นสายธรรมยุต ณ วัดป่าสาละวัน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา โดยมีพระครูจิตวิโส เป็นพระอุปัชฌาย์, หลวงปู่สิงห์ ขันตยาคโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระอาจารย์มหามีน เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า “อภิญโญ”

หลวงปู่สามได้มรณภาพลงอย่างสงบในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๔ สิริอายุรวม ๘๑ พรรษา ๗๑ ท่ามกลางความเศร้าสลดของคณะศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชนทั่วไปเป็นอย่างนัก

หลวงปู่สาม อภิญโญ ท่านมีคำสอนเด็ด ๆ ดี ๆ เช่นมีคนไปถามท่านเรื่องเวรกรรมท่านก็จะสอนว่า..

“...เรื่องเวรกรรม ลูกเอ๋ย มันเป็นกรรมนะ ต้องใช้เวรกรรมยุติธรรมแล้ว แม้พระพุทธเจ้าของเราลูกเห็นไหม? พระองค์บริสุทธิ์แค่ไหน? พระองค์ยังต้องประสบในเรื่องเช่นนี้นะ ฉะนั้น

หลวงปู่สาม อภิณฺจโน

จงปล่อยไปตามกรรมที่ทำไว้แต่หนหลัง ปัจจุบันทำจิตใจของตน
ให้บริสุทธิ์ก็พอแล้ว ทำอย่างไรหนอ จึงจะพ้นทุกข์นี้ไปได้เท่านั้น”

คำว่า “เวรกรรม” หรือ “กฎแห่งกรรม” ถือเป็น “กฎหมาย”
ของธรรมชาติ ที่ธรรมชาติสร้างไว้ ถามว่าใครเป็นคนสร้างกฎนี้
ขึ้นมา? ก็ต้องตอบว่า “ไม่มีใครสร้าง” แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมา
คู่กันกับธรรมชาติ เมื่อเหตุปัจจัยต่างๆพร้อม มันก็ต้องมีเป็น
ธรรมดา เหมือนกับป่าไม้ ลำธาร ทะเลทราย ภูเขา เกิดขึ้นเอง
จากธรรมชาติฉันใด กฎแห่งกรรม ก็เกิดขึ้นเอง ฉะนั้น

บางครั้งอาจคิดว่ากฎแห่งกรรมนั้นไม่ยุติธรรมเพราะบางที
เหมือนเยาะจนเกินไป เช่น ฆ่าตัวตาย ๑ ครั้งชาติต่อๆมาต้อง

ฆ่าตัวตายอีกหลายร้อยชาติ หรือใครที่เคยฆ่าคนไว้ ชาติต่อๆมา ก็ต้องโดนฆ่าไปอีกหลายชาติ เป็นต้น

● หลวงปู่ผันเตือน ●

พูดเรื่องครูอาจารย์มาเสียนานสองนาน มาเล่าเรื่อง ข้อปฏิบัติที่หลวงปู่ประสารท่านปฏิบัติที่วัดควนกะไหลกันต่อ... ท่านเล่าว่า ในพรรษานั้น เราตั้งใจทำความเพียรนั่งสมาธินานๆ ลูกขึ้นเดินจงกรม อดนอนผ่อนอาหาร ๗ วันบ้าง ๑๕ วันบ้าง ตั้งสัจจะอธิษฐานไว้ในพรรษานี้เราสมาทานธุดงค์วัตรรับเฉพาะ อาหารที่บิณฑบาตได้เท่านั้นไม่รับอาหารที่ตามมาส่งที่หลัง แต่ด้วยชาวบ้านศรัทธาเป็นจำนวนมาก อาหารบิณฑบาตล้นบาตร บางวันโยมเอาปิ่นโตใส่บาตรน้ำแกงไหลย้อยออกมาถูกจีวรเปียก เปื้อนเลอะเทอะ มันไม่ใช่ธุดงค์แท้ มันธุดงค์เปียก อยู่ที่นี่ ๓ พรรษา

ในขณะที่เราอยู่จำพรรษามีเรื่องน่าเป็นคดีก็คือ มีโยมผู้หญิงคนหนึ่งมาอุปัฏฐากรับใช้เราและบวราณาอยากได้อะไรก็ขอให้เราบอก ทำดีกับเราผิดสังเกต เจาะจงด้วยว่าจะทำบุญเฉพาะ กับเรารูปเดียวเท่านั้น พระเถรองค์อื่นก็ไม่ถวายเป็นอะไรเลย

หลวงปู่ผัน ท่านก็พูดแบบแซวๆ ว่า “**ประสาร ระวังเต๋อ! ศรีอารีย์ ลีภเพราะโยมอุปัฏฐากนี่หละ**” เราก็ผ่านไปด้วยดี โยมศรัทธาองค์ไหนเขาก็ปฏิบัติรับใช้องค์นั้น แต่นางนี่คงศรัทธาเราที่หน้าตาดี ทุกวันนี้ยังมีโยมประเภทนี้ องค์ที่หน้าตาไม่ดี

พูดไม่เก่งก็คงอดตาย

หลวงปู่ฉัน อยู่ด้วยกันเพียงพรรษาเดียวท่านก็กลับจังหวัด ยโสธร โยมพี่ชายมานิมนต์ท่านกลับ เนื่องจากหลานชายของท่าน ตกน้ำเสียชีวิต ท่านจึงมาสร้างวัดป่าหนองไคร้ ต่อมาวัดควนกะไหล ก็มีหลวงปู่สาม อภิภูจน มาเป็นเจ้าอาวาส พรรษาสุดท้าย พระอาจารย์อรุณ อุตะโธ เป็นเจ้าอาวาส

ช่วงออกพรรษาเราก็มีโอกาสไปวัดหลังศาล เพื่ออุปัฏฐากรับใช้หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี อยู่เสมอ มารู้จักกับเจ้าคุณสนธิ์ (พระราชภาวนาพิณี วัดพุทธบูชา) พระอาจารย์บุญรักษ์ พระครูสถิตย์ บุญญารักษ์ เจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญมาสนิทคุ้นเคย จริตนิสัยเข้ากันได้ พูดจาถูกคอกัน ช่วยกันทำข้อวัตรรับใช้หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี ร่วมกัน

พอตอนกลางคืนไปนวดถวายท่าน คืนหนึ่งขณะนวดองค์ท่านได้เล่าระดับจิตของท่านให้ฟังว่า **จิตของท่านตอนนี้ถึงแม้ว่าจะมีผู้หญิงมานอนด้วย เราก็ไม่มีปฏิกิริยาอะไรทั้งทางร่างกายและจิตใจ**” พูดง่ายๆ คือท่านพ้นจากกามราคะแล้ว

พระไปช่วยกันนวดถวายท่าน ๓ รูป คืนหนึ่งท่านพูดว่า มีตัวอะไรมาไต่ขาเรานี้ พระก็พากันนั่งงง สักพักค่อยรู้ว่าเรานวดท่านเบาไป มันจึงเหมือนมีแมลงมาไต่มาตอม เราเป็นคนไม่ค่อยแข็งแรง ไม่ค่อยมีกำลังวังชาเหมือนพระหนุ่มรูปอื่นๆ

ต่อมาอีกไม่นานนักเราจึงหลบไปอยู่คนเดียวอีก คราวนี้

เดินจงกรม กลางวันของวันหนึ่งมีความรู้สึกเหมือนมีเครื่องบิน
จะมาทิ้งระเบิดในเขตป่าที่เราอยู่ มันไม่บินไปไหนบินไปบินมาร้อน
รอบๆ วนๆ อยู่บริเวณที่เราเดินจงกรมอยู่เท่านั้น เสียงเครื่องบิน
อื้ออึงในแก้วหู หัวใจเต้นแรงผิปกติเพราะกลัวระเบิด

ขณะจิตหนึ่งตั้งสติได้ แบบนี้มันไม่ใช่เราแล้ว เราคงวิปาส
อยู่ไปต้องเป็นอันตรายนะ จึงไปวัดหลังศาลไปขอความเมตตาให้
หลวงปู่เทศก์ เทศรงสี ช่วยแก้จิตวิปาสให้ เก็บบิหารเดินทาง
มาที่วัดหลังศาล พอเข้าเขตวัดยังไม่ทันได้กราบเรียนหลวงปู่เทศก์
เทศรงสี จิตใจที่หวาดระแวง ความกลัวที่เป็นอยู่ หายเป็นปลิดทิ้ง
จิตใจปลอดโปร่งโล่งสบาย หายเป็นปกติในทันใด....

นี่แหละบุญคุณของแม่ครูบาอาจารย์ให้เราทั้งหลายยกไว้
เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ถ้าหากเราพลาดพลั้งในเรื่องใด ๆ
ไม่ว่าหนักหรือเบา อย่าหนีจากครูอาจารย์ ให้เข้าหาท่าน.. ถ้าบ่
ก็จะหายบ่... ถ้าโง่ก็จะหายโง่... ถ้าหลงก็จะหายหลง... ถ้าดีก็จะ
ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป... เป็นการปฏิบัติสมถวิปัสสนาที่ถูกต้อง การเข้าหา
ท่านจึงเป็นมงคลอันสูงสุด... หลวงปู่ประสารท่านกล่าวด้วยความ
เห็นบุญเห็นคุณในเรื่องนี้อย่างถึงใจ

ผีหลอกเพราะลืมนวดมนต์

พรรษาที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๕๙)

จำพรรษาที่ป่าช้าบางเหี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

หลวงปู่ประสาร สุมโน ได้กล่าวว่า เราผู้เป็นพุทธสาวก ต้องดำเนินตามทางมรรคาที่สมเด็จพระบรมศาสดาทรงไว้อย่าง เคร่งครัด ความผิด ความหม่นหมอง แม้น้อยจงพยายามอย่าให้มี ในเพศสมณะ เพราะชีวิตสมณะเหมือนผ้าขาวที่สะอาด แต่ถ้า ผ้าขาวเปื้อนแล้วยากที่จะซักให้สะอาดสดใสใหม่ดังเดิม

ลูกหลานทั้งหลาย! จงยึดมั่นในพระพุทธรูปซึ่งเป็นสมบัติ อันล้ำค่าของชาวพุทธ แล้วพยายามปฏิบัติให้สิ้นทุกข์ในปัจจุบัน ชาติ พระพุทธองค์ตรัสว่า

บุคคลที่ยังมีตัณหา มานะ ทิณฺฐิ อาศัยอยู่ *ย่อมมีความ หวันไหว*

ความหวันไหวย่อมไม่มี แก่บุคคลที่ไม่มีตัณหา มานะ และทิณฺฐิอาศัยอยู่

เมื่อความหวันไหวไม่มี ย่อมมีความสงบระงับ

**เมื่อมีความสงบระงับ ย่อมไม่มีความเพลิดเพลिन ความมา
ความไปก็ไม่มี**

**เมื่อจุดและอุบัติไม่มี โลกนี้และโลกหน้า และระหว่าง
โลกทั้ง ๒ ก็ไม่มี**

นี้แหละเป็นที่สุดแห่งทุกข”

ขอให้ลูกหลานทั้งหลายยึดคำสอนของพระพุทธองค์ไว้ให้
มั่นที่สุด

หลวงปู่ประสาร ท่านเล่าประวัติของท่านต่อไปอีกว่า
ขณะที่เราจำพรรษาอยู่ที่วัดบางเหี้ยว อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต
ขณะนั้น หลวงปู่เคี่ยม คุณวโร เป็นเจ้าอาวาส หลวงปู่สุวัจน์
สุวโจ เป็นรองฯ และมีสามเณรอุ่น (ปัจจุบัน หลวงปู่อุ่น ฐิตธัมโม
วัดป่าแก้วชุมพล จ.สกลนคร) อยู่ด้วย สามเณรอุ่น องค์นี้เป็น
สามเณรมีปัญญาเฉลียวฉลาด เวลาเล่นก็เล่น ถึงเวลาทำก็ทำจริง
คล่องแคล่วว่องไวขยันขันแข็ง เวลาพูดจากับพระเจ้าพระสงฆ์ก็
ฉลาดพูด พระดำใช้งานหนักก็อดทน สามเณรอุ่นสมัยนั้น สมกับ
ท่านเป็นเหล่ากอของสมณะอย่างแท้จริง

วัดบางเหี้ยว หรือปัจจุบันเรียก วัดถาวรคุณารามหรือที่
ชาวบ้านมักเรียกว่า วัดแสนสุข ตั้งอยู่เลขที่ ๕๖๓/๑ บ้านบางเหี้ยว
หมู่ที่ ๑๑ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต วัดมีเนื้อที่ดิน
ทั้งหมด ๖ ไร่ ๔๐ ตารางวา

พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มสภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ใกล้ชายทะเล
มีตลาดและหมู่บ้าน อาคารเสนาสนะต่างๆ มีศาลาการเปรียญ

กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๕ เมตร กุฏิสงฆ์จำนวน ๘ หลัง นอกจากนี้มี หอฉัน หอระฆัง และโรงครัว

วัดถาวรคุณาราม สร้างขึ้นโดยความร่วมมือกันของชาวบ้านเดิมที่ตั้งวัดเป็นป่าช้า ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ มีหลวงพ่อเคี่ยม วรคุโณ พร้อมด้วยพระสหจรได้จาริกมาพำนักอยู่ที่ป่าช้าอันเป็นที่ตั้งวัดนี้เพื่อแสวงหาความสงบทางใจ ชาวบ้านเกิดศรัทธาอุปสาทาในปฏิบัติ จึงได้ร่วมมือกันสร้างวัดขึ้นโดยมีนายดิลก ถาวรว่องวงศ์ บริจาคที่ดินเพิ่มเติมเนื้อที่ ๓ ไร่ ๑ งาน ๘๒ ตารางวา รวมเข้ากับที่ดินป่าช้าเดิม และได้ดำเนินการขออนุญาตสร้างต่อทางราชการ ได้รับอนุญาตเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดโดยถูกต้องตามกฎหมายเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

เกี่ยวกับนามวัดคำว่า “ถาวร” มาจากนามสกุลเจ้าของที่ดิน คือนายดิลก ถาวรว่องวงศ์ คำว่า “คุณาราม” มาจาก “วรคุโณ” ฉายาหลวงพ่อเคี่ยมและต่อยอดคำว่า “อาราม” ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดแสนสุข” เพราะเป็นสถานที่สะอาดสบาย มีอากาศบริสุทธิ์ คนที่เข้ามาในวัดนี้แล้วรู้สึกสบายใจ จึงเรียกกันจนติดปาก

วัดถาวรคุณารามได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๓ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

● จำพรรษาร่วมกับหลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ ●

ขอพูดถึง หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ ซึ่งหลวงปู่ประสารได้ร่วมจำพรรษาด้วยที่ป่าช้าบางเหนียว เพราะชีวประวัติของท่านสำคัญ และหนังสือประวัติของท่านในงานพระราชเพลิงศพของท่าน ผู้เขียนเป็นผู้เขียนเอง ผู้เขียนได้พบกับองค์ท่านในช่วงท้าย แต่ว่าประทับใจไม่รู้ลืม ยากจะหาพระอย่างนี้ได้อีก ท่านชำนาญวิปัสสนาเป็นอย่างมาก ท่านเป็นพระอริยสงฆ์ผู้เป็นลูกศิษย์ต้นของหลวงปู่ฝั้น อาจาโร และถวายเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มน ญริทัตโต

ท่านเป็นพระที่รักสันโดษ โดดเดี่ยว ปลีกวิเวก มีจิตฝังลึกลงในธรรมของพระตถาคตเจ้าด้วยศรัทธา ที่มีเหตุผลมั่นคง มีความปรารถนาจะบรรพชาและอุปสมบทตั้งแต่วัยเยาว์ ท่านบรรลุนิพพานในอิริยาบถเดิน ขณะกลับกุฏิ สมณนามของท่านจึงกระเดื่องในนาม “พระอริยเจ้าผู้หลุดพ้นด้วยอิริยาบถเดิน”

ท่านเป็นผู้มีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ มีวัดสาขาของท่านในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

ท่านได้รับการยกย่องจากหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ว่าเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง อุปนิสัยของท่านชอบท่องเที่ยวจาริกธุดงค์ไปตามที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศและต่างประเทศ ไม่ยึดติดในหมู่คณะไม่ติดสถานที่ ไม่คลุกคลีกับใครหรือผู้ใด เปรียบเหมือนนกตัวน้อย ๆ โผปีกทั้งสองทะยานขึ้นสู่โลกกว้าง ไม่อาลัยกับสิ่งใด ๆ

ท่านจึงเป็นพระประภท “เอเกโกว” ชอบเที่ยวไปผู้เดียว
ปรารณารสแห่งวิเวกอันมีวิมุตติธรรม เป็นเครื่องดื่มด่ำ บางปี
ท่านเดินธุดงค์ถึง ๒ รอบ จากจังหวัดสกลนครไปทางจังหวัดอุบลฯ
ลงไปทางจังหวัดนครราชสีมา แล้วก็ย้อนกลับมาทางจังหวัด
อุดรธานี แล้วเข้าสู่สกลนครตามเดิม

บางครั้งท่านเป็นผู้นำพระกรรมฐานรุ่นน้องออกธุดงค์ เช่น
คราวที่ถวายเพลิงศพท่านพระอาจารย์มั่นสรีรังคาร พระกรรมฐาน
ระส่ำระสายขาดที่พึ่ง ท่านจึงเป็นผู้นำออกธุดงค์ไปทางเขต
อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยมีพระอาจารย์วัน อุตตโม
พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ พระอาจารย์สิงห์ทอง ธัมมวโร
พระอาจารย์คำพอง ดิสุโส พระอาจารย์บุญเพ็ง เขมาภิรโต
พระอาจารย์ประยูร เป็นผู้ติดตาม

ท่านถึงที่สุดแห่งธรรมในระหว่างปี ๒๕๑๕-๒๕๒๔ ที่ถ้ำ
ศรีแก้ว จังหวัดสกลนคร ด้วยอิริยาบถเดิน ขณะกลับกุฏิ

ท่านเล่าว่า “คำเทศน์ของหลวงปู่ฝั้น และหลวงตา
มหาบัว เป็นหัวใจอันสำคัญที่นำท่านไปสู่อมตะธรรม”

ท่านได้ทำประโยชน์ตนถึงที่สุดแล้ว ก็ยังทำประโยชน์ผู้อื่น
ให้ถึงพร้อม ท่านได้นำพระธรรมที่บรรลู้้เห็นแจ้งไปประกาศ
กังวานไกลถึงต่างแดนเป็นที่เลื่อมใสของชาวต่างชาติ

ท่านเป็นพระประภท “ปาสาณเลขุโปโม” คือสลักความดี
ลงบนแผ่นหินคือหัวใจอันแข็งแกร่ง ไม่มีใครสามารถลบล้างทิ้ง
ไปได้ ถูกจารึกตลอดอนันตกาล

เดิมท่านชื่อ “อั้ง” เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ บ้านตากูก ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เป็นบุตรของนายบุตร และนางกิ่ง ทองศรี มีพี่น้องรวมกัน ๕ คน ท่านเป็นบุตรคนที่ ๓

ในวัยหนุ่มท่านมีอาชีพเป็นช่างทอง วันหนึ่งท่านนั่งอยู่กลางทุ่งนาเห็นพระธุดงค์เดินผ่านมา เมื่อได้สนทนาเกิดความเลื่อมใส จึงตั้งความปรารถนาไว้ว่า “กาลข้างหน้าจะต้องออกบวชเป็นพระธุดงค์”

อยู่มาวันหนึ่งท่านได้ปลงธรรมสังเวชในมนุษยเป็นๆ คือ มีผู้หญิงต้องแก่ตลอดก่อนกำหนด ไม่มีใครอยู่ในหมู่บ้าน เธอร้องขอความช่วยเหลือ น้ำคร่ำไหลออกเต็มไปหมด ท่านไปเห็นเช่นนั้น จึงได้เข้าไปช่วยเหลือ ช่วยจับ ช่วยดึง ช่วยบอกให้แบ่ง ๆ ๆ สิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็นตั้งแต่วันเกิดมาประจักษ์แก่ใจมากในวันนั้น สงสารก็สงสาร สังเวชก็สังเวช ทั้งเลือดทั้งคนปะปนกันออกมา ความเกิดเป็นทุกข์ประจักษ์ใจแบบไม่มีวันลืม เกิดความเบื่อหน่ายในกามทั้งหลายขึ้นมาทันใด ได้กระทำไว้ในใจว่า “สักวันหนึ่งจะต้องออกบวชอย่างแน่นอน”

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๑ อายุ ๑๙ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดกระพุมรัตน์ บ้านตากูก ตำบลตากูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ฝายมหานิกายโดยมี พระอาจารย์อุเทน เป็นพระอุปัชฌาย์ บวชได้ ๑ ปี ก็ลาสิกขามาช่วยบิดาทำงาน

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ อายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบท เป็นพระ

ฝ่ายมหานิกายที่วัดกระพุมรัตน์ ตำบลตาถูก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยมี พระครูธรรมทักษ์พิมล (ตัน) เป็นพระอุปชฌาย์ พระอาจารย์อุเทน เป็นพระกรรมวาจาจารย์

หลังจากนั้นท่านได้เดินทางแสวงหาอาจารย์ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ จึงได้พบท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ที่วัดป่าศรีธาราม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เกิดความเลื่อมใสปฏิบัติของท่านพระอาจารย์ฝั้นเป็นอย่างยิ่งนัก จึงขอญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุติ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ณ วัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี พระธรรมฐิติญาณ (สังข์ทอง) เป็นพระอุปชฌาย์ พระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูธรรมธร (ทองดี) เป็นพระอุเทศาจารย์ ได้รับฉายาว่า “สุวโจ” แปลว่า “ผู้ว่าง่ายสอนง่าย”

เมื่อญัตติแล้วท่านได้อยู่จำพรรษาและศึกษาธรรมกับท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร และพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล หลังจากนั้นได้ติดตามพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ออกธุดงค์ไปทางพระธาตุพนม

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๘ จำพรรษาที่วัดป่าศรีไพรวัน จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านได้ธุดงค์ไปทางจังหวัดกาฬสินธุ์ ขึ้นเทือกเขาภูพาน เข้าพักที่วัดบ้านหนองผือ กราบนมัสการท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ท่านพระอาจารย์มั่นได้ให้โอวาทว่า “อาจารย์ของเธอคือ พระอาจารย์ฝั้น ตอนนี้ก็แก่มากแล้ว สมควรที่เธอจะต้อง

ทดแทนบุญคุณ เธอไม่ต้องมาอยู่กับเราที่นี่ ให้ไปปฏิบัติท่าน
พระอาจารย์ฝั้น ศึกษาและปฏิบัติกับท่านฝั้นก็เป็นเพียงพอ
แล้ว”

หลังจากนั้นท่านได้ติดตามอุปัชฌาภิกษุท่านพระอาจารย์ฝั้น
อาจารย์ จนกระทั่งนิพพาน

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕-๒๕๒๖ ท่านเดินทางไปเผยแพร่ธรรม
ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาตามคำนิมนต์ มีผู้ศรัทธาซื้อที่ดินถวาย
จำนวน ๗ เอเคอร์ สร้างวัดวอชิงตัน

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ สร้างวัดป่าธรรมชาติที่เมืองลาพอนเต้
แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เนื้อที่ ๕ เอเคอร์

ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐-๒๕๓๕ สร้างวัดภูริทัตตวนาราม
เมืองออนทาร์โอ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีชาวอเมริกันศรัทธาซื้อที่ดิน
จำนวน ๖๐ เอเคอร์ (๑๕๐ ไร่) ราคา ๑๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท ถวาย
เพื่อสร้างเป็นวัดเมตตาวนาราม เมืองแวลเลย์เซ็นเตอร์ มลรัฐ
แคลิฟอร์เนีย

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ เป็นต้นมา ท่านอยู่จำพรรษาที่
วัดป่าเขาน้อย ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ท่านละสังขารเข้าสู่อนุปาติเสสนิพพานเมื่อวันที่ ๕
เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕

สิริรวมอายุได้ ๘๒ ปี ๗ เดือน ๗ วัน ๖๑ พรรษา

● คำสอนหลวงปู่สุวัจน์ ●

หลวงปู่สุวัจน์ ท่านสอนว่า “งานกรรมฐานการภาวนานี้ เป็นงานชั้นละเอียด เพราะฉะนั้น เครื่องมือก็ต้องละเอียด สติของเราก็จะต้องละเอียด ความรู้ ความระลึก จะต้องรักษา ละเอียดไปด้วย เราจะคนองไม่ได้ อย่าปล่อยให้กิเลส มันคนอง กาย คนองวาจา และคนองใจ”

คำว่าละเอียดในที่นี้ อาจจะไม่เข้าใจ จิตของเราเมื่อถูกฝึก ให้เป็นสมาธิ จิตจะเริ่มละเอียดขึ้น จะเริ่มเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น เช่น สิ่งนี้เมื่อก่อนคิดว่าไม่บาป แต่พอฝึกจิตดีแล้ว รู้ได้เลยว่าบาป เป็นต้น

การฝึกจิต ต้องฝึกให้จิตละเอียดขนาดไหน ก็ต้องฝึกให้ถึง ขนาดที่ว่า มองเห็นกิเลสได้ทะลุโปร่งทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ญาณ จึงจะขออธิบายแบบเอาวิทยาศาสตร์มาช่วยดังนี้

สมัยก่อนมนุษย์ไม่รู้จัก เชื้อแบคทีเรีย เพราะมีขนาดเล็ก ต่อมานักวิทยาศาสตร์ได้คิดค้นกล้องที่สามารถขยายให้เห็นได้ มนุษย์จึงรู้จักเชื้อแบคทีเรีย ต่อมานักวิทยาศาสตร์ได้ผลิตกล้องที่ ขยายได้มากกว่าเดิม และส่องได้ละเอียดกว่าเดิมอีกก็คือกล้อง อิเล็กตรอน ทำให้เราได้รู้จักกับเชื้อไวรัส

เรื่องนี้เมื่อไม่นานมานี้ ยังฝึกจิตมีความละเอียดมากขึ้นแค่ไหน ก็สามารถมองเห็นสิ่งๆต่างๆได้ชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น เมื่อเรา มองเห็นกิเลสได้ชัดเจน ก็จัดการกับมันซะ อย่าให้มันได้คนอง ออกมาทางกาย วาจา และใจได้ นั่นเอง

● ผีหลอก ●

หลวงปู่ประสารกล่าวว่า หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ ท่านเป็นพระสัมมาปฏิบัติ หายาก การได้อยู่ร่วมสำนักกับท่านจึงมีแต่ความสุข มีกำลังใจในการปฏิบัติมาก

ปีนั้นหลังจากออกพรรษา เราจึงเข้าไปกราบอนุญาติจากหลวงปู่เทศก์ เทศรังสี ขออนุญาตปลีกวิเวกไปอยู่เชิงภูเขาคนเดียว เพื่อทดสอบระดับจิตของตัวเอง ไปอยู่ที่เชิงภูเขาในป่าคนเดียว สงบสงัดมาก เปลี่ยกายเปลี่ยจิต เร่งทำความเพียรอย่างหนัก เติบจนกรรมนั่งสมาธิทั้งวันทั้งคืน

การภาวนาในคืนหนึ่งคราวนั้น เราเหนื่อยเพลียเป็นอย่างมาก จึงล้มตัวลงนอนโดยไม่ได้สวดมนต์ไหว้พระ ขณะหลับตาลงแต่ยังไม่ทันหลับ สักพักหนึ่งกลิ่นเหม็นสาปเหม็นสาบก็ลอยมาเตะจมูก แทบอาเจียน ลมเจิบสวดไม่ไหวดิ้ง อยู่ ๆ ประตูกระท่อมก็เปิดปิดเอง ในนาที่นั้นรู้สึกแน่นหน้าอก หน้าร่างกาย คล้ายเหมือนมีคนรูปร่างใหญ่ ๆ มานั่งทับ จึงลืมตาขึ้นมาดู ปรากฏว่า เห็นผีหน้าตาคล้ายลิงนั่งทับที่หน้าอก ผมและเล็บยาว กลิ่นเหม็นคาว คลุ้ง.....ลอยเข้ามาเต็มจมูก จนหายใจไม่ออก มันอ้าปากกว้าง ๆ แยกเขี้ยวแยกฟัน อันยาวแหลมคม..น่ากลัวมาก

เราตั้งสติ...กำหนดบริกรรมพุทโธ ๆ จิตเข้าสมาธิแนบแน่น เพ่งเข้าสู่องค์ฌาน วางจิตเป็นกลางในอุเบกขา... ผีจึงสะดุ้ง... มันกระโดดลอยออกไปที่ประตูกระท่อม ลอยออกไปแล้ว มันยังหันกลับมามองเรา ด้วยสายตาที่อาฆาต จิตเราอยู่กับอารมณ์

ภาวนามิได้สนใจ... ถือว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา... ถือว่าเป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย... วางอารมณ์อันประกอบด้วยเมตตา... มั่นหนึ่กระโดดลงกระท่อมวังเข้าป่าหายลับไป ผีมันจากไปเสียนานสองนานแล้ว กลืนสาปสาขเหม็นคาว ยังคงคลั่งอยู่

เรามานั่งทบทวนดูศีลคุณธรรมของเรา ก็ได้ความว่า เราตั้งอยู่ในความประมาท สัมสวตมมตไหว้พระ เปิดช่องให้มาร ๆ จึงได้โอกาสเข้ามาก่อวุ่น แต่ก็ดีที่ทำให้จิตเราตื่น การประกอบความ پاکเพียรก็ยังเข้มข้น

● กราบพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช ●

ตอนที่เรายู่ทางภาคใต้ โยมผู้หญิงคนหนึ่งชื่อว่าเหลียนเกี้ยว เป็นโยมอุปัถุม์ อุปัฏฐากเรามีบุญคุณกับเรามาก

เรายู่ภาคใต้มาหลายปีจึงอยากกลับภูมิลำเนาเดิม เข้าไปกราบลาครูบาอาจารย์

เดินทางออกจากจังหวัดภูเก็ตมาจังหวัดนครศรีธรรมราช ไปแวะกราบนมัสพระบรมธาตุ ช่วงนั้นเป็นงานวันมาฆบูชาคนหลังไหลเข้ามาร่วมงาน พุทธศาสนิกชนนำดอกไม้ ธูป เทียน มาบูชาพระบรมธาตุเป็นจำนวนมาก

ธูป บูชาพระพุทธเจ้า

เทียน บูชาพระธรรม

ดอกไม้ บูชาพระสงฆ์

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ ที่ชาวนครศรีธรรมราช เรียกว่า วัดพระธาตุ

ดอกไม้ รูป เทียน เป็นเครื่องบูชาพระรัตนตรัย มีความหมาย
ดังนี้

รูป - บูชาพระพุทธเจ้า ควันรูปที่หอมอบอวลอยู่แม้เมื่อ
ไฟไหม้รูปไปแล้ว เปรียบเหมือนคุณธรรมความดีของพระองค์
ยังปรากฏออบอวลอยู่ในจิตใจของชาวโลกทั่วไป การใช้รูป ๓ ดอก
บูชาพระคุณของพระพุทธเจ้า เพราะคุณของพระองค์ เมื่อย่นย่อ
แต่ส่วนใหญ่จริงๆ มี ๓ ประการ คือ พระกรุณาคุณ พระวิสุทธิ
คุณ และพระปัญญาคุณ

เทียน - บูชาพระธรรม เพราะเทียนเป็นดวงประทีปเครื่อง
จำกัดความมืด เช่นเดียวกับพระธรรมเป็นดวงประทีปแห่งจิตใจ

ใช้เทียนบูชาพระธรรม เพื่อให้ระลึกได้ว่าพระธรรมเป็นดวงประทีปแห่งชีวิต ควรใช้เทียนบูชาเป็นคู่ การที่ใช้เทียนเป็นคู่ นั้นอธิบายว่าพระธรรมของพระพุทธเจ้านั้น เมื่อจะย่นย่อเอาเฉพาะหลักใหญ่ๆ ก็มีอยู่ ๒ คือ ธรรมะ กับ วินัย จะพูดอีกความหมายหนึ่งก็ได้ว่า เราจะไม่ทำความชั่ว จะทำแต่ความดี

ดอกไม้ - บูชาพระสงฆ์ พระสงฆ์แม้มาจากตระกูลต่างๆ กันแต่เมื่อมาบวชในธรรมวินัยเดียวกัน ย่อมมีระเบียบอย่างเดียวกัน เสมอกันโดยความประพฤติและความคิดเห็น เมื่อเราใช้ดอกไม้บูชาพระสงฆ์ก็เป็นเหตุให้เราระลึกได้ว่า พระสงฆ์ท่านงามเพราะมีระเบียบ เป็นผู้ควรเคารพ กราบไหว้ นำถวายไทยธรรม หรือไทยทาน

หลวงปู่เล่าว่า สมัยก่อนลองได้ไปเมืองนครศรีธรรมราช ได้กราบพระบรมธาตุสุดซึ่งใจ ตามตำนานกล่าวว่า พระบรมธาตุเมืองนครสร้างขึ้นครั้งแรกประมาณ ปี พ.ศ. ๘๕๔ ภายในบรรจุพระทันตธาตุ (ส่วนฟันของพระพุทธเจ้า) ณ บริเวณหาดทรายแก้ว ด้วยศิลปะการก่อสร้างแบบศรีวิชัย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๐๙๓ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช ได้ทำการสร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น พร้อมกับสร้างเจดีย์องค์ใหม่ ทรงสาธยายจักรอบพระบรมธาตุองค์เดิม จากนั้นในปี พ.ศ. ๑๗๗๐ ได้มีพระภิกษุจากลังกามาทำการบูรณะพระบรมธาตุเมืองนครให้เป็นไปตามรูปแบบสถาปัตยกรรมทรงลังกาหรือทรงโอคว่ำ ดังที่เห็นในปัจจุบัน โดยหาดทรายแก้วสถานที่สร้างพระบรมธาตุนี้

เป็นสันดอนทรายชายฝั่งที่เกิดจากการตกตะกอนสะสมในทะเล จนเกิดเป็นผืนแผ่นดินขึ้น ซึ่งก็คือที่ตั้งของ “เมืองนครศรีธรรมราช” ในปัจจุบันนั่นเอง

สำหรับพระบรมธาตุเมืองนครทรงลังกาที่ตั้งตระหง่านโดดเด่นกลางเมืองนครศรีฯ นั้น มีความสูง ๕๕.๗๘ เมตร องค์ระฆัง สูง ๙.๘๐ เมตร มีปล้องไฉน ๕๒ ปล้อง โดยปลียอดของปล้องไฉน หุ้มด้วยทองคำเหลืองอร่าม หนาขนาดใบตาล สูงถึง ๖ วา ๑ ศอก ส่วนรอบพระบรมธาตุองค์หลักก็ยังมีเจดีย์รายรอบเป็นจำนวน มากถึง ๑๕๘ องค์เลยทีเดียว

และด้วยความที่เป็นปลียอดพระธาตุเป็นทองคำเหลืองอร่าม ทำให้พระบรมธาตุเมืองนครได้รับการเรียกขานอีกชื่อหนึ่งว่า “พระธาตุทองคำ

พระบรมธาตุเมืองนคร นอกจากจะเป็นดั่งศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธแห่งคาบสมุทรแดนใต้ที่โดดเด่นไปด้วยงานพุทธศิลป์แบบลังกาแล้ว ยังมีผู้กล่าวว่าพระบรมธาตุเมืองนครนั้นแฝงไปด้วยธรรมะนิยามในศาสนาพุทธอยู่หลายส่วนด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นฐาน ๔ ด้านของรัตนเจดีย์ทั้ง ๔ ทิศ ๔ มุมนั้นเปรียบดังอริยสัจ ๔

รูปพระอรหันต์ทั้ง ๘ ที่ยืนโอบรอบพระธาตุ ทั้ง ๘ ทิศนั้น แทนความหมายของมรรคมีองค์ ๘

ปล้องไฉนที่มีจำนวน ๕๒ ปล้องนั้น หมายถึงอายุเวลาของพระพุทธศาสนา อันเกิดจาก ๑+๕๐+๑ โดย ๑ ตัวแรกหมายถึง

ช่วง ๑ ศตวรรษของพระพุทธเจ้าสมณโคดม ๕๐ หมายถึง ๕๐ ศตวรรษหรือ ๕,๐๐๐ ปี ของอายุพระพุทธศาสนา ๑ ตัวหลัง หมายถึง ๑ ศตวรรษของพระศรีอาริยเมตไตรย

ส่วนปลียอดทองคำนั้น เปรียบได้กับนิพพานในพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้คนสมัยก่อนจึงมีความเชื่อว่า หากได้ขึ้นมาเดินเวียนประทักษิณ (๓ รอบ) ณ ลานประทักษิณก็เป็นดังการเข้าสู่นิพพาน

หลวงปู่ประสาร ท่านกล่าวสรุปการท่องเที่ยวธุดงค์ทางภาคใต้ว่า... เป็นการคุ้มค่าเหลือเกิน การติดอยู่ในสถานที่แห่งเดียว ย่อมไม่ได้ปัญญาและมีอาจพบกัลยาณมิตร แม้พระพุทธองค์เอง พระองค์ก็ทรงท่องเที่ยวจาริกไปยังคามนิคมต่าง ๆ เพื่อโปรดเวไนยสัตว์ตั้งแต่ปฐมโพธิกาลจนถึงปัจฉิมกาลเข้าสู่แดนอมตมหานิพพาน

เราทั้งหลายผู้เป็นพุทธสาวก ก็ควรเอาอย่างพระพุทธองค์ ในเรื่องนี้ หลวงปู่ประสารกล่าวสรุปในตอนท้ายๆ

...หลวงปู่ประสาร สมนฺโน...

รูปเหมือนหลวงปู่ผ้น ปาเรสโก ที่พระวิหารพระพิชิตมาร

ไต่ร่มธรรมของหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก และบันทึกของหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก

พรรษาที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐)

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน เดินทางกลับมาจากท่องธุดงค์ทางภาคใต้แล้ว หลังมาบูชาของปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ นั้น ย่างเข้าสู่พรรษาที่ ๗ ท่านก็มุ่งหน้าเข้าหา **หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก** ที่วัดป่าหนองไคร้ บ้านหนองจาน ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ด้วยว่าหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก เป็นผู้ที่มีหลักใจ มีหลักวิชา เข้าใจพุทธปรัชญา และการปฏิบัติกรรมฐานของท่านเคร่งครัด รู้จริง มีญาณพิเศษเป็นที่ยกย่องในหมู่พระกรรมฐานสายท่าน **พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** หลวงปู่ประสารจึงเข้าขอนิสัยฝากตัวเป็นศิษย์ต่อหลวงปู่ฝั้นอย่างเป็นทางการ หลวงปู่ฝั้นก็เมตตาต่อหลวงปู่ประสารเป็นอย่างมาก มีเคล็ดวิชากรรมฐานการค้นพบสิ่งวิเศษ การเข้าวิปัสสนา การเพ่งฌาน การเข้าออกสมาธิ ท่านสอน

หลวงปู่ประสารจนหมด เมื่อหลวงปู่ประสารปุจฉา หลวงปู่ฉัน ท่านก็วิเศษขึ้นมา โดยไม่มีเหลือกำมือของอาจารย์เลย หลวงปู่ประสารก็ตั้งอกตั้งใจฟังคำสอนด้วยดี ใคร่ครวญยึดมั่นในโอวาท คำสั่งสอนโดยถ่องแท้โดยถือว่าคำสอนหลวงปู่ฉันมีน้ำหนักยิ่งกว่าสิ่งอื่น เป็นรองเพียงคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งมีน้ำหนักยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ

หลวงปู่ฉันอบรมสั่งสอน แม้ว่าจะจะเป็นความรู้เล็กๆ น้อยๆ ท่านก็น้อมจิตจดจำจนขึ้นใจ เพียรพยายามสั่งสมศีล สมาธิ ปัญญา ทีละน้อย เหมือนหยดน้ำ ทีละหยดเมื่อสั่งสมมากเข้า ย่อมกลายเป็นสายน้ำที่กว้างใหญ่ได้ฉะนั้น

หลวงปู่ประสารเล่าว่า แม้ว่าจะถูกเข่นหมัก ๆ ก็น้อมรับ เพราะถือว่าท่านตีกิเลสให้เรา ให้เราคิดเสียว่าเรายังดีไม่พอ แล้วก็ยังต้องท่องคำสอนของท่านไว้ในใจว่า **จะไม่เกียจคร้าน ไม่อ้อวอด มีใจสะอาด ชี้อัตถ์ ไม่โลภ และใฝ่ประโยชน์** ท่านแนะนำสิ่งที่ควรแนะนำ ชักจูงแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ สอนแต่เรื่องที่ดี แม้ว่าบางครั้งท่านจะพูดคำหนัก ๆ ควรหรือที่เราจะโกรธ คำที่ท่านพูดขึ้นอย่างหนัก ก็เพราะท่านเห็นว่าเราพอฝึกฝนอบรม เป็นศิษย์ได้ ท่านจึงพยายามฝึกฝนให้เรา แสดงว่าท่านไม่ทอดทิ้งเรา ท่านเองเดียวกันกับพ่อแม่ เห็นมือและเท้าของลูกเปราะอะเปื้อน ของสกปรก ท่านจึงพยายามชำระล้าง รักษาให้สะอาด มิใช่ท่านจะตัดทิ้งไป

● สิ่งที่เป็นไต่ยาก ●

หลวงปู่ผันท่านสอนว่า มนุษย์โลกเรานี้ มันอยากจะเป็น โน่นเป็นนี่ เห็นเขาเป็นอะไรก็นึกว่าดี ก็อยากเป็นบ้าง พอได้เป็น อย่างนี้เข้าแล้ว อยากเป็นอย่างนั้นต่อ บางทีอยากไปอยากมา สู้ที่เคยเป็นอยู่แล้วไม่ได้

ที่ว่าเป็นยากนี้เพราะไม่รู้ถึงนิสัยจิตของตนกับตำแหน่ง ฐานะที่อยากจะเป็น ผู้หญิงบางคนอยากเป็นดารา พอได้เป็นเข้า แล้ว บางคนก็กลับตัวแทบไม่ทัน ในกระบวนตำแหน่งหรือฐานะ ที่อยากจะเป็น ดูเหมือนจะเป็นไต่ยาก ๔ ประการ

๑. **เป็นคนเป็นไต่ยาก** เพราะต้องมีธรรมอันคนพึงมี ประกอบอยู่ด้วย เช่น เมตตากรุณาเป็นต้น ไม่ใช่เกิดเป็นคนแล้ว จะต้องเป็นคน อย่างโบราณท่านว่า “มีคอหยักๆ ลักแต่ว่าคน” เดียวนี้คอหยักที่ว่าเป็นคนก็เลิกใช้เสียแล้ว กลับมาใช้คอควาย แทนคอคคน

๒. **เป็นพ่อแม่เป็นไต่ยาก** บางคนไม่ต้องการมีลูกแต่ก็เกิด มาเสียแล้ว เลยหาว่าเกิดมาทำความเสื่อมเสียอับอายมาให้ มา ทำให้ลำบาก ไปเสียให้พัน บางคนมีลูกแล้วก็เลี้ยงดูสั่งสอนไม่เป็นผู้หญิงผู้ชายจึงเป็นกันได้แค่ผิวเมีย แต่เป็นพ่อเป็นแม่เป็นยาก เพราะต้องมีธรรมะของผู้ครองเรือน ธรรมะของพ่อแม่ควบคุมไว้ อีกมากมาย

๓. **เป็นครูเป็นไต่ยาก** เมื่อก่อนเขารู้ว่าครูเหมือนเรือจ้าง แต่เดี๋ยวนี้ท่านว่าครูไม่ใช่เรือจ้างเสียแล้ว ครูจึงวัดกันด้วย ป.ป.,

ป.ม. หรือปริญญา กลายเป็นอาชีพขายวิชาประเภทหนึ่ง เรียกว่า “อาชีพครู” ธรรมชาติของครูมีอะไรบ้าง เห็นจะต้องถือเอาพระบรมครู มาเป็นเกณฑ์

๔. **เป็นผู้ใหญ่เป็นไฉย** เราคงเคยได้ยินคำว่า เดินตาม หลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด เป็นเด็กจึงต้องมองข้างหน้า เป็นผู้ใหญ่ต้อง มองทั้งข้างหน้าและข้างหลัง

เมื่อหลวงปู่ประสารสุมโน ได้เล่าคำสอนของหลวงปู่ผัน ให้ฟัง ท่านเปลี่ยนอิริยาบถพองาม จิบน้ำร้อนเล็กน้อยพอสัมผัส แล้วองค์ท่านก็ดำเนินเรื่องต่อไปโดยที่ผู้ถามยังไม่ทันได้ถามว่า...

วัดป่าหนองไคร้ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านเป็นผู้ก่อตั้ง สร้างเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา มีศาลาหลังใหญ่เป็นศาลาไม้ พระพิจิตมาร ก็สร้างเสร็จแล้ว แต่ก่อนยังไม่มีวิหาร พระวิหารสร้างในสมัยหลัง พระประธานตั้งตระหง่านอยู่กลางแจ้ง

เวลาทำวัตรสวดมนต์เรียบร้อยได้เวลานั่งสมาธิภาวนา ลูกศิษย์ หลับตานั่งทำสมาธิ หลวงปู่ผัน ท่านจะเดินตรวจมือท่าน ถือชอล์ค ถ้าพระเถรองค์ไหนขยับกระดูกกระดูก ท่านจะเอาชอล์ค ขีดที่หน้าผาก อาจารย์อุทัย (หลวงปู่อุทัย สิริธโร) วัดเขาใหญ่ เจริญธรรม ตอนนั้นท่านเพิ่งจะบวชใหม่ๆ จำพรรษาด้วยกัน ปีนั้น ก็เคยถูกขีดเหมือนกัน

หลวงปู่ผัน ท่านเป็นทหารเก่า ท่านมีทั้งความเข้มแข็ง หนักแน่นและรวดเร็วเป็นอุปนิสัยของทหารติดตัว

พระบุญมา ที่เคยออกเที่ยวรุดงค์กับท่านเล่าให้ฟังว่า เวลาจะย้ายที่ปักกลด หลวงปู่ฉัน ท่านจะไม่รีรอใคร ลูกศิษย์เก็บข้าวของไม่ทัน ต้องเดินเข้าป่าตามท่าน ทั้งที่มีมือเก็บเชือกกรรมราวตากผ้าไปด้วย สายตาของท่านเหมือนเสือ คนที่เข้าไปหาท่าน ไม่กล้ามองหน้า

หลวงปู่ฉันท่านเล่าว่า ท่านผ่านการศึกษามากหลายสำนัก ถ้าเงื้อมผาป่าเขา ท่านท่องไปทั่วประเทศ เวลาที่มีพระรูปใดมาเล่าให้ท่านฟังว่า ไปปฏิบัติกรรมฐานอยู่ตรงนั้นตรงนี้ ป่านั่นเขาลูกนี้ ท่านก็จะบอกว่า “เออ...ตรงนั้น ผมเคยไปมาแล้ว” หลวงปู่อ่อนญาณสิริ เรียกท่านว่าพระกรรมฐานม้า คือ มีปฏิปทาประดุจม้าศึก

หลวงปู่ฉันท่านกล่าวถึงพ่อแม่ครูอาจารย์ที่ท่านได้อาศัยศึกษาสมณธรรม เป็นที่เคารพนับถือเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมของท่าน ท่านเหล่านั้นได้ประสิทธิ์ประสาทธรรมะตลอดความรอบรู้ต่างๆ ในข้อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้แก่ท่าน

ผู้เขียนกราบเรียนหลวงปู่ประสารว่า อยากให้หลวงพ่อเล่าเรื่องหลวงปู่ฉันให้ฟังบ้าง ประวัติท่านเป็นมาอย่างไร หลวงปู่ประสารให้พระเณรที่วัดป่าหนองไคร้ไปยกกล่องพลาสติกขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นบันทึกของหลวงปู่ฉัน ปาเรสโก เป็นลายมือที่ท่านบันทึกเอง ลายมือท่านสวย เขียนเป็นระเบียบอ่านง่าย แล้วท่านบันทึกทุกบททุกตอน แสดงถึงความเป็นผู้ใฝ่รู้ สติปัญญาดี ผู้เขียนนั่งอ่านตั้งแต่วันที่ได้รับมา จนถึงวันนี้ก็ยังอ่านไม่จบ ท่านบันทึก

แม้กระทั่งว่าเงินหนึ่งสลึงญาติโยมนำมาถวาย ท่านเอาไปทำอะไรบ้าง

หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก ท่านได้บันทึกเอาไว้ในสมุดบันทึกของท่านถึงครูอาจารย์ที่ท่านได้อาศัยศึกษาสมณธรรมว่า

...ข้าพเจ้าได้อาศัยศึกษาสมณธรรม จากครูบาอาจารย์หลายท่าน เท่าที่ผ่านมาแล้วในอดีต เป็นที่เคารพนับถือล้นเกล้าเหนือกระหม่อมของข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง ท่านเหล่านั้นได้ประสิทธิ์ประสาทธรรมะตลอดความรอบรู้ต่างๆ ในข้อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้แก่ข้าพเจ้าที่เด่น ๆ มีอยู่ ๑๐ ท่าน

๑. ท่าน**พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล** ข้าพเจ้าได้เข้าสดับรับฟังพระโอวาทจากท่านเป็นบางครั้งบางคราวบางสมัย แต่มิได้ร่วมจำพรรษาในสำนักของท่าน

๒. ท่าน**พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต** ข้าพเจ้าได้ร่วมจำพรรษาในสำนักของท่าน ๑ พรรษา ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบลนาใน อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร แล้วต่อมาได้ถอยออกมาอยู่สำนักนอกวัดป่าหนองมะโฮงบ้านไร่ ซึ่งไม่ไกลจากสำนักท่านเท่าใดนัก พยายามเข้ารับโอวาทจากท่านอยู่เป็นเนืองนิตย์ ร่วมอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ในสำนักของท่านทุกกึ่งเดือน เป็นเวลาถึง ๒ ปี จึงได้หนีห่างไกลจากท่าน

๓. ท่าน**พระอาจารย์สิงห์ ขนดฺยาคโม** หัวหน้าพระวิปัสสนาจารย์ ต่อมาท่านได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตร และเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่พระญาณวิศิษฐ์ เจ้าอาวาส

วัดป่าสาละวัน ต.หนองจะบก อ.เมือง จ.นครราชสีมา ข้าพเจ้าได้อยู่ร่วมจำพรรษาในสำนักท่านเป็นเวลาถึง ๓ ปี

๔. ท่าน**พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ** ข้าพเจ้าได้อยู่อบรมเจริญธุดงค์กัมมัฏฐาน จำพรรษาร่วมสำนักกับท่านเป็นเวลาถึง ๔ ปี

๕. ท่าน**พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล** ป.ธ.๕ (น้องชายท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม) ซึ่งเป็นบุพพอาจารย์หรือปฐมาจารย์ของข้าพเจ้า และท่านยังเป็นที่กรรมวาจาจารย์ให้ข้าพเจ้าเมื่ออุปสมบทครั้งนี้ด้วยที่วัดสุทธจินดา จังหวัดนครราชสีมา

เมื่ออุปสมบทแล้วข้าพเจ้ามิได้จำพรรษาร่วมกับท่านเลย เพราะอยู่ห่างไกลกัน ต่างจังหวัด (ท่านอยู่จังหวัดปราจีนบุรี) ท่านรักเมตตาสงสาร สงเคราะห์ข้าพเจ้ามาก ถึงอยู่ห่างไกลกัน ท่านยังอุตส่าห์ส่งโอวาทธรรมะมาทางจดหมาย และส่งบริวาร เช่น บาตร จีวร มีดโกนที่ดีๆ ตามนิยามมาให้ข้าพเจ้าเป็นกรณีพิเศษ

ข้าพเจ้าทราบซึ่งในใจเป็นคุณกตัญญูล้นเกล้าเหนือกระหม่อม พระโอวาทธรรมะตักเตือนแนะนำมาทางหนังสือในข้อวัตรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่างๆ และแนะนำวิภาวนาแก้จิตใจที่ขัดข้องและท่านแก้ปัญหาธรรมะที่ข้าพเจ้าเรียนถามได้อย่างดีเลิศทีเดียว ท่านพูดสั้นๆ กะทัดรัดเข้าใจง่าย จะหาพระอาจารย์เช่นนี้ได้ยากมาก

๖. ท่าน**พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร** ข้าพเจ้าได้ร่วมจำพรรษาที่สำนักท่าน ๑ พรรษา ที่วัดป่าศรีธารวม จังหวัดนครราชสีมา พระอาจารย์องค์นี้ท่านเข้มงวดกวดขันเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติ ดีนัก ไม่ให้สานุศิษย์กระทำโดยความหย่อนยานเหลวไหลในชุดงควัตรและข้อวัตรอื่นๆ ฟังโอวาทของท่านเย็นอกเย็นใจ สม่่าเสมอเรียบๆ

๗. ท่าน**พระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ** ข้าพเจ้าได้ร่วมจำพรรษาที่สำนักท่าน ๑ พรรษา ที่วัดเขาน้อยนาว่า ท่าแฉลบ อ.เมือง จ.จันทบุรี ฤดูแล้งได้ติดตามองค์ท่านไปหลายแห่ง ท่านให้โอวาทเป็นที่จับอกจับใจแปลกกว่าองค์อื่น

๘. ท่าน**พระอาจารย์บุญหนัก เกสโร** ภูมิลำเนาเดิมท่านเกิดที่บ้านภูเม็ง ต.ภูเม็ง อ.หนองเรือ จ.ขอนแก่น ข้าพเจ้าได้ติดตามอาศัยศึกษาอบรมการเจริญจิตเจริญใจและรับอุบายในการแก้ไขจิตเรื่องภาวนาภายใน และความรู้อบตัวฝ่ายโลกียวิสัยหาวิธีหลักเลี้ยงในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ ท่านมีวิธีมีโอาหาร มีโอวาทซ้ำๆ ซ้ำๆ ฟังง่าย คือปฏิบัติตามได้ง่ายๆ ท่านยกอุทาหรณ์สาธกเรื่องราวมีอุปมาอุปไมยในตัวเสร็จ ข้าพเจ้าได้ร่วมจำพรรษาในสำนักท่าน ๑ พรรษา เมื่อออกพรรษาแล้วก็ไปวิเวกธุดงค์กับท่าน ผ่านหลายจังหวัดในประเทศไทย ท่านมรณภาพที่ จังหวัดสุรินทร์ ท่านเป็นโรคเหน็บชา

๙. ท่าน**พระอาจารย์แวน ธนปาโล** ข้าพเจ้าได้อาศัยติดตามท่านไปวิเวกธุดงค์ เจริญกัมมัฏฐานอยู่รูกขมูลในฤดูแล้ง

ส่วนฤดูฝนท่านส่งให้ข้าพเจ้ากับพระ ๒ รูป สามเณร ๑ รูป ไปจำพรรษาถ้ำพระสบาย อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ตัวท่านพระอาจารย์แว่น ท่านจำพรรษาที่วัดสำราญนิवास อ.เกาะคา จ.ลำปาง ข้อวัตรปฏิบัติของท่านคงเส้นคงวาม่าเสมอคืนวัน ข้าพเจ้าเลื่อมใสในองค์ท่านมาก ถือเป็นเนติแบบแผนเท่าที่จะประพฤติปฏิบัติตามได้ ท่านมีนิสัยพูดน้อย แต่การกระทำของท่านมากกว่าการพูด ทายกทายิกาเลื่อมใสปฏิบัติทาของท่านมาก

๑๐. ท่าน**พระอาจารย์เทสก์ เทสรังสี** ข้าพเจ้าได้ศึกษาฟังพระโอวาทข้อแนะนำตักเตือนของท่าน ร่วมสำนักที่วัดเจริญสมณกิจหลังศาล จังหวัดภูเก็ต เฉพาะฤดูแล้ง ส่วนฤดูฝนท่านส่งข้าพเจ้าไปจำพรรษาโปรดญาติโยมที่วัดควนกะไหล อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา เลยไม่ได้ร่วมจำพรรษาที่สำนักท่าน เพราะพระมหาปิ่นชลิต ซึ่งเคยเป็นเจ้าอาวาสอยู่วัดควนกะไหล ย้ายไปอยู่วัดป่าสำนักวัดกระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา ขาดสมภารวัด ท่านจึงได้ส่งข้าพเจ้าไปแทนพระมหาปิ่น

ข้าพเจ้าจำใจจากท่านไป ไม่สมหวังที่มีเจตนาว่าจะไปร่วมจำพรรษาที่สำนักท่าน นำเสียดายชีวิตเป็นของมีค่า อย่างน้อยควรจะไปรับการอบรมเป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดกับท่านสัก ๑ พรรษาก็เลยกลายเป็นสมภารวัดด้วยความจำเป็น ซึ่งข้าพเจ้าเพื่อการเป็นสมภารวัดเต็มทีแล้ว เป็นการไปสอนผู้อื่น ขาดประโยชน์ตัวเอง ที่ต้องการจะรับการศึกษาอบรมจากพระเถระผู้ใหญ่ ที่สมควรจะศึกษาเมื่อข้าพเจ้าจะฝ่าฝืนไม่ไปให้ ก็ไม่เป็นการสมควร

ท่านว่าหาพระเถระพรรษา ๑๐ ขึ้นไปได้ยาก

สำนักวัดควนกะไหลนี้ก็เป็นสาขาในการปกครองของท่าน ท่านย้อนพูดกับข้าพเจ้าอีกว่า เาละพวกเราเป็นลูกศิษย์ พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคุโม และลูกศิษย์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต มาด้วยกันแล้ว การมาอยู่กับผมก็มีประโยชน์ส่วนรวม แก่พุทธบริษัทนิดหน่อย ควรแยกกันไปสอนญาติโยมตามสำนัก ที่ว่างไม่มีหัวหน้าสมภาร” ข้าพเจ้าก็เลยนั่งรับปฏิบัติตามคำ บัญชาของท่านด้วยความฝืนอกฝืนใจมิใช่น้อย

● ฟังธรรมของท่านพระอาจารย์มหาปิ่น ปัญญาพโล ●

หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก ท่านได้จัดบันทึกอัตชีวประวัติของท่าน ซึ่งเป็นสมุดเล่มที่เก่ามาก ท่านบันทึกถึงความเป็นมาแห่ง ชีวิต ในช่วงวัยอายุต่างๆ ของท่านไว้ว่า

เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๙ อายุข้าพเจ้าล่วงได้ ๑๙ ปี กำลังหนุ่ม คณองเต็มไปด้วยความสนุกเพลิดเพลินร่าเริง ขณะนั้นเป็นครูใหญ่ โรงเรียนประชาบาลตำบลหนองหิน ๒ (วัดบ้านยางเดียว) อ.เมือง จ.ยโสธร รับเงินเดือน ๆ ละ ๑๕ บาท

ฤดูหนาวในคืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนพฤศจิกายน หรือ ธันวาคม เดือนหงายพระจันทร์เต็มดวง เวลาประมาณ ๑๙.๐๐น. บรรดาเฒ่าแก่ชายหญิงและหนุ่มสาวกำลังคณอง ต่างชักชวนกันไปฟังเทศน์ ในป่าช้าบ้านยางเดียว เพราะมีพระธุดงค์กรรมฐาน มาพักได้ร่มไม้รุกขมูลปักกลดเรียงรายเป็นระยะห่างกัน ในป่าช้า

มีพระรูดงค์ประมาณ ๔ รูป สามเณร ๕ รูป ตาปะขาว ๒ มี
พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล ป.ธ.๕ เป็นหัวหน้าคณะกัมมัญฐาน
ชุดนี้

ข้าพเจ้าก็ได้ไปร่วมฟังเทศน์กับชาวบ้านเขาด้วยคนหนึ่ง
ครั้งถึงเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ท่านอาจารย์มหาปิ่น ถู้อโอกาส
เทศนา ว่ากล่าวสั่งสอนประชาชนโดยง่าย ๆ ไม่มีวิธีตอ้งแต่อย่างใด
ท่านเริ่มเทศนาโดยไม่ขึ้นบทนม ๓ จบ และยกคาถาแต่อย่างใด
ท่านเทศนาโวหารไปเลย

ขณะข้าพเจ้านั่งฟังเทศน์กับหมู่ประชาชนนั้น เท่าที่จำ
คำเทศนาได้ ท่านให้อวาทว่า

“...คนเราหลงในกายของตนโดยมาก การหลงอื่นๆ เช่น
หลงทาง หลงทิศ หลงบ้าน หลงเมือง หลงถนนไม่สำคัญ ส่วนการ
หลงกายของตนเข้าใจว่ากายสวย กายงาม นี่แหละสำคัญยิ่งนัก
ลำพังดูแลกันเพียงผิวหนังด้วยตาเนื้อ ตานอกของปุถุชน ก็เป็น
เหตุให้รักกันชอบพอกันระหว่างชายกับหญิง

แล้วก็แต่งงานอยู่ร่วมสมสู่ เกิดมีบุตรธิดาหลานเหลน
สืบสายโลหิตกันไปพะรุงพะรัง กังวลทอ้งเที่ยว เกิด แก่ เจ็บ ตาย
เวียนว่ายในวัฏสงสาร ไม่มีทางจะพ้นทุกข์จากเกิด แก่ เจ็บ ตาย
ไปได้เลย ร่างกายอาการ ๓๒ หรือธาตุขันธ์ เป็นของเน่าเปื่อย
อสุภะไม่สวยไม่งามก็พากันหลงมกมายว่าดีว่างาม

ดังนั้นทุกคนให้พิจารณากายของตนให้รู้ตามเป็นจริงใน
สังขาร เมื่อจิตภายในเห็นกายของตน เป็นของโสโครกเน่าเปื่อย

แล้ว ใครเล่าจะเห็นว่าสวยว่างาม จะบรรเทากิเลส ตัณหา ราคะ โทสะ โมหะ ไปในตัว จนสิ้นอาสวะเครื่องดองสันดานด้วยอำนาจ การบำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญา ให้แก่กล้าเต็มที แล้วก็จะประหัต ประหารกิเลสตัณหา ไฟราคะในตัวให้พ้นทุกข์ สิ้นภพสิ้นชาติไป ได้ทุกคน”

ข้าพเจ้าจำห้วงข้อเทศนาได้เพียงย่อ ๆ เท่านั้น ครั้นเมื่อเลิก ประชุมฟังเทศน์ กลับไปบ้านเรือนของตนแล้ว ข้าพเจ้าถือโอกาส ไปเที่ยวสาวเล่นซู้(แฟน)ของตนที่ชอบบพอกัน คุยสาวอยู่จนถึงเวลา ตี ๓ ตี ๔ ในคืนวันนั้น ขณะนั่งพูดเกี้ยวสาวอยู่นั้น ข้าพเจ้าใช้ สายตาเพ่งมองหญิงสาวไม่ขาดระยะ เป็นเวลาประมาณ ๓๐ นาที ปากพูดจาไปแต่สายตา ก็เพ่งไปโดยไม่ให้ฝ่ายหญิงรู้ตัว บังเกิดเห็น ภาพอุคคหะนิมิตร ติดอกติดใจ

ปรากฏว่าหญิงเป็นร่างผิtibมีขน สีขาวๆ ขยายรูปใหญ่โต ขึ้นมา ขณะหญิงนั่งอยู่แล้วตัวใหญ่ขยายขึ้นสูงหนึ่งเท่าหรือสอง เท่าตัวหญิง แล้วข้าพเจ้ากลับสายตามาคู่ตัวเอง ก็ปรากฏว่า ตัวเองเป็นร่างผิtib มีขนขยายใหญ่โต เช่นเดียวกันกับหญิง

ข้าพเจ้าก็เลยเกิดสลดสังเวชในใจ นึกคิดภายในใจตนเอง ว่า ไฉนมนุษย์หนอ ต่างคนต่างเป็นผิtibมานั่งชมร่างกายกัน อันเป็น อสุภะซากผี ดังพระท่านเทศน์ให้โอวาทมาแล้วเมื่อตอนหัวค่ำคืนนี้เที่ยวหนอ มโนภาพนิมิตอันนี้ได้ติดตาติดใจของข้าพเจ้าเรื่อยๆ มา เป็นบทเรียนส่วนตัวเองชนิดจำไม่ลืม แปลกประหลาดชอบกล ภายในจิตใจของตนเองเป็นธรรม เกิดจำเพาะตนเอง

● นิमितเห็นซากศพ ●

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๘ อายุข้าพเจ้าล่วงมาได้ ๒๘ ปี ขณะนั้นรับราชการทหารอยู่ค่ายทหารพล ๓ จังหวัดนครราชสีมา เป็นนายสิบโท ตำแหน่งเสมียนกองบังคับการกองพัน ๓ ทหารราบ

เมื่อถึงวันอาทิตย์หยุดราชการ ไม่ติดธุระเวรยามใดๆ ข้าพเจ้าถือโอกาสไปนอนที่วัดป่าศรัทธารวม ใกล้ๆ ค่ายทหาร พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล ป.ธ.๕ ท่านเป็นเจ้าอาวาส พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร เป็นรองฝ่ายวิปัสสนาธุระ ท่านจัดกลด และมุ้งเสื่อหมอนให้นอนกุฏิเล็กๆ ในวัดของท่านในคืนนั้น

เบื้องต้นอนเียนสวดมนต์ไหว้พระพอสมควรแล้วถือโอกาสนั่งสมาธิภาวนาเป็นเวลาสัก ๓๐-๔๐ นาที จิตรวมสงบ ดีแล้วพิจารณากายของตนแต่เบื้องบนเส้นผมบนศีรษะ ถอยลงมาหาเบื้องต่ำฝ่าเท้าของตนในอาการ ๓๒ เป็นปฏิโลม อนุโลม ถอยขึ้นไปลงมา พิจารณาวิตกวิจารณ์ให้เป็นของเน่าเปื่อย อสุภะ ไม่จีรังยั่งยืน เป็นไปตามธรรมดา ใจของตนนึกคิดเป็นเวลา ประมาณ ๑ ชั่วโมงแล้วล้มตัวลงนอนในท่าสี่หุสยาสน์

ด้วยการสำรวมจิตให้เป็นสัมปชัญญะ รู้ตัวอยู่เสมอ จนกว่า เผลอหลับนอนไป บังเกิดนิมิตในฝันว่ามีประชาชน ในบ้าน หัวทะเลเหนือค่ายทหารหามซากศพคนตายขึ้นอืด เน่าเฟะ นอนมา ในโลงผีไม่มีฝาปิด ส่วนไม้โลงผีเป็นกาบกล้วยติดคานหาม หามมา ที่วัดป่าศรัทธารวม เห็นซากผีได้ถนัด มาวางโลงผีไว้ที่กุฏิเล็ก

หัวนอนของข้าพเจ้าในคืนนั้น

ปรากฏในนิมิตมี พระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม หัวหน้าพระกัมมัฏฐาน กับพระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพล พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ยืนปลงกัมมัฏฐาน ต่อหน้าศพอยู่

ขณะนั้นตัวข้าพเจ้าเองก็ไปปรากฏยืนข้างหลังพระอาจารย์ทั้ง ๓ ดูซากศพเช่นพระอาจารย์เหมือนกัน แล้วท่านพระอาจารย์สิงห์ ขนตยาคโม หัวหน้าพระกัมมัฏฐาน เหลียวหน้ามามองข้าพเจ้า แล้วท่านเอามือขวาของท่านชี้ตรงมายังข้าพเจ้าที่ยืนปลงกัมมัฏฐานดูซากผี ท่านพูดมายังข้าพเจ้าว่า “นี่ คุณลิบโทฉันมานอนหัดภาวนาที่วัด คุณก็จะตายเน่าเปื่อย หามมาเผาหรือฝังเช่นกัน ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้” ข้าพเจ้าตกใจสะดุ้งตื่นจากที่นอน ลุกขึ้นนั่ง ก็รู้สึกได้ว่าไม่ใช่ซากศพจริง เป็นเพียงความฝันหรือนิมิตเท่านั้น

ต่อจากนั้นมาข้าพเจ้าก็ปรากฏเห็นซากศพเน่าเปื่อยติดตาติดใจเรื่อยๆ มา ว่าตนเองก็เป็นอย่างนั้น จิตใจหดหู่เหี่ยวแห้งไปทุกอย่างไม่มีความสุขเพลิดเพลินกับการเป็นฆราวาส รับราชการเลี้ยงชีพ เปื่อหน้ายต่อครอบครัวลูกเมีย สลดสังเวชต่อตนเอง สะดุ้งอยู่เนืองนิตย์ เห็นว่าการเป็นฆราวาส เห็นทางต่อศีลธรรมทางพ้นทุกข์เดินทางอ้อมเอาจริงๆ

จริงอยู่ฆราวาสก็ประพฤติศีลธรรม ทำมรรค ทำผล บำเพ็ญบารมีได้ บรรลุอรหัตต์ได้อยู่เหมือนพระ แต่เห็นว่าทางแคบ เป็นหินเพศไม่ใช่อุดมเพศ ข้าพเจ้าจึงหาโอกาสเบี่ยงตัวขึ้นไปลาออก

จากราชการทหารในเวลาต่อมา มีจุดประสงค์เป้าหมายจะลาราชการทหารออกบวชในพระพุทธศาสนา ฝ่ายวิปัสสนาธุระ เจริญธุดงค์กัมมัฏฐานตามรอยพระพุทธรบาท และครูบาอาจารย์นำประพฤติปฏิบัติดีชอบสืบๆ กันมา จะได้เลื่อนขั้นยศฐาณะของตนเอง จากหินเพศฆราวาส เป็นนักบวชอุดมเพศ อุดอาดเหมือนเพศคฤหัสถ์ ฆราวาสเพื่อจะได้พิจารณาหาหนทางเปลื้องทุกข์

ได้รับปัญญาไหวพริบ ประหารกิเลส อาสวะเครื่องดองสันดาน ละสังโยชน์เครื่องผูกพันได้ มีโลหะ โกรธ หลง เป็นอาทิจิตใจจะได้มีกายวาจาใจสะอาดบริสุทธิ์ ไกลต่อมรรคผลเข้าสู่พระนิพพาน อันเป็นที่สิ้นทุกข์ภัยในวัฏฏะสงสาร ดีกว่าการเป็นเพศฆราวาส เป็นไหนๆ ทีเดียว นี่เป็นจุดเป้าหมายเจตนาเดิมของข้าพเจ้าในการปรารถนาออกบวชเป็นเบื้องต้น จะได้มรรคผลคุณงามความดีขนาดไหน บรรลุขั้นภูมิใดๆ ก็แล้วแต่ศาสนาबारมีของข้าพเจ้าเองจะบำเพ็ญให้เกิดมีในตน จนสุดวิสัยของตนที่จะกระทำได้

● เฟ่งกระโหลกเป็นกรรมฐาน ●

พ.ศ.๒๔๘๐ เมื่อข้าพเจ้าได้รับการอุปสมบทแล้วเป็นปีแรก ข้าพเจ้าได้จำพรรษาอยู่สำนักวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างกลางพรรษา วันหนึ่งขณะที่ข้าพเจ้ากำลังนั่งฟังธรรมเทศนาอยู่บนศาลาการเปรียญ โดยท่านพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ เป็นองค์แสดงท่านแสดงแนววิธีกาหนดให้จิตใจเป็นสมาธิ ปล่อยวางต่ออุปาทานต่างๆ แล้วใช้จิตที่สงบนั้นเฟ่งในกาย

ข้าพเจ้าก็ได้ปฏิบัติตามทุกประการ เมื่อข้าพเจ้าภาวนาทำจิตให้สงบได้แล้ว เพ่งกะโหลกศีรษะตนเองเห็นชัดภายในใจแล้ว ลืมตาดูกะโหลกศีรษะคนอื่น ๆ ที่นั่งฟังธรรมเทศนาด้วยกัน พระ ๓๐ รูป ก็เห็นกะโหลกศีรษะมีแต่กระดูกเช่นกัน (เห็นภายในใจ ไม่ใช่เห็นภายนอกด้วยตาเนื้อ) ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงเศษ

● กลัวผี ●

ในฤดูแล้งปี พ.ศ. ๒๔๘๐ เมื่อออกพรรษาปวารณาเลยเขตกาลกฐินถวายทอดแล้ว ข้าพเจ้าขออนุญาตจากเจ้าอาวาส ออกไปหัดภาวนาธรรมานตนที่ป่าช้าบ้านดอนขวาง อ.เมือง จ.นครราชสีมา พักที่กุฏิในป่าช้าบ้านดอนขวาง มีพระไปด้วยกัน ๓ รูป มีกุฏิอยู่ ๓ หลัง อยู่อาศัยคนละหลัง กุฏินี้ปลูกไว้ห่างๆ กันประมาณ ๓ - ๔ เส้น มีต้นไม้ร่มไม้ใบดกปกคลุม ไม่ค่อยมองเห็นกันในเวลากลางวันเลย

คุณหลวงเพชรสงคราม ข้าราชการบำนาญ ในเมืองนครราชสีมา ท่านมีศรัทธาเอกเทศ ปลูกไว้ต้อนรับพระธุดงค์มัมภูฐาน ผู้ประสงควิวะเจริณกัมมภูฐาน ข้าพเจ้าไปอยู่หลังทางทิศใต้ของป่าช้านั้น กลางวันตะวันยังไม่ตกดินพออยู่ได้ ตกกลางคืนมาลงเดินจงกรมไม่ได้ กลางกลดและมุ้งในกุฏิ ใช้อริยาบถนั่งและนอน ในใจกลัวผีหลอกเอามากๆ เพราะในชีวิตเกิดมายังไม่เคยนอนกลางป่าช้าคนเดียวสักทีเลย รอบๆ กุฏิห่างจากต้นเสาไป ๕-๖ วาเท่านั้น ก็มีแต่หลุมฝังผี (คนตาย) หรือเฝารอบๆ กุฏินั้น สัก ๑๐ ชุม

การภาวนาจิตไม่สงบเลยมีแต่ฟุ้งซ่าน ดันรณวิตกวิจารณ์
กลัวแต่เรื่องผีจะมาหลอกหลอน นิสัยข้าพเจ้าเป็นคนซี้กลัวมา
แต่เล็กๆ กลัวอย่างมากทีเดียว จะพักนอนให้หลับสบายจิตก็
ไม่ยอมหลับเลย ระมัดระวังวอกแวกอยู่อย่างนั้น ทั้งกายและใจ
ตลอดคืนจนย่ำรุ่ง พักนอนให้สบายได้ก็แต่กลางวันเท่านั้น กลางคืน
ตาเป็นตาไก่ประวังตัวอยู่เรื่อย ๆ

แม้จะเดินลงกุฏิมาเดินจงกรม ก็ไม่กล้าลง ปิดประตู
หน้าต่างลงกลอนให้เรียบร้อย เมื่อปวดท้องจะถ่ายหนักและเบาขึ้นมา
คราวใด ก็ไม่กล้าลงมาถ่ายเสียเลย จำเป็นต้องถ่ายใส่กระโถนมูตร
คู ซึ่งมีประจำไว้ในกุฏินั่นเอง ตื่นเช้ามาก็ต้องเป็นภาระตัวเอง
นำกระโถนมูตรและปัสสาวะมาเทล้างด้วยตนเอง เกรงคนอื่นจะ
มาพบเห็นเกือบตาย

ดูซิคนเราซี้กลัวแล้วยังละอายต่อคนอื่นอีกหนอ ธรรมดา
สัญญาตาญาณของมนุษย์ปุถุชน ผู้ยังปลงกัมมฐานยังไม่ตก เช่น
ตัวข้าพเจ้านี้เอง ทนต่อสู่ไปตั้งนี้ทุกวันทุกคืน เป็นเวลา ๑ เดือน
เต็ม จึงออกจากสำนักป่าช้านี้ไปที่อื่น

โทษที่ได้รับในการมาพักป่าช้าทรมานซี้กลัวของข้าพเจ้า
ก็คือใช้อิริยาบถ ๔ ไม่สม่ำเสมอ ใช้เพียง ๒ อิริยาบถ คือนั่ง กับ
นอน เท่านั้น แต่มิใช่นอนหลับดังกล่าวนั้นแล้ว เลือดลมในกาย
เดินไม่สม่ำเสมอ ก็เลยลมขึ้นเบื้องบน ทำให้สายตามัวหมองดูอะไร
ไม่ถนัด อ่านหนังสือไม่ได้ความ ตาลายเหมือนคนแก่ฉะนั้น

กลับมาวัดป่าศาลวัน สถานิหวัธไพนครราชสีมา เล่าเรื่อง

ซีกซ้ายให้ทายกฟิง คือ พ.อ. คุณพระศรีพิชัยบริบูรณ์ ซึ่งท่านปลุก
ศาลารักษาศีล ๘ ประจำวัด ท่านหัวเราะหึๆ ท่านเลยซื้อแว่นตา
ถวาย พออ่านหนังสือได้บ้าง

นี่แหละโทษที่ได้รับของคนซีกซ้าย ผู้เป็นปุถุชนปลงกัมมัญฐาน
ไม่ตกคือพิจารณากายคตาสติไม่แตกฉาน พอจะเห็นสังขารธรรม
เนื่องนิมิตได้ ความซีกซ้ายจึงเต็มสันดาน ก็ต้องเสวยผลกรรม ตามัว
ตาฟางไป ฉะนั้นแล ประสพการณ์คราวนี้ไม่มีผลทางดีงามที่จะให้
เกิดสลดสังเวชเห็นสังขารธรรมแต่อย่างใด เพราะกลัวผีมาก

● พิจารณากาย แก่ความกลัว ●

พ.ศ. ๒๔๘๒ ข้าพเจ้าอายุได้ ๓๒ ปี พรรษา ๓ ไปภาวนา
อยู่เขาพริกสถานีรธไฟคลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ไปคนเดียว
ไม่มีสามเณรหรือเด็กวัดติดตามเลย โดยขออนุญาตจากพระอาจารย์
อ่อน ญาณสิริ และพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ท่านอนุญาตอนุมัติ
ให้อยู่แต่ผู้เดียวเป็นเวลา ๑ เดือน

พระอาจารย์เถระทั้ง ๒ นี้คุณเจือ นายสถานีรธไฟปากช่อง
นิมนต์ไปในงานขึ้นบ้านใหม่ เสร็จงานแล้วท่านแวะดูน้ำตกเขาพริก
โดยผู้บัญชาการ (พัสดิ) เรือนจำคลองไผ่นำเที่ยว ส่วนข้าพเจ้าและ
พระชาลี อชิโต ๒ รูป เป็นพระอนุจรหรือนวกะลูกศิษย์ติดตาม
ปรนนิบัติท่าน

ตั้งแต่เกิดมาหรือตั้งแต่อุปสมบทมา ยังไม่เคยอยู่ภูเขา
อยู่ถ้าเพียงคนเดียว ไหนๆ จะขอต่อสู้จิตใจของตนเองสัก ๑ เดือน

จะได้ผลอันดีอย่างไรในเรื่องภาวณา หรือเห็นโทษอย่างใด ที่คนทำวิบัติ ปฏิบัติไม่ถูกแนวทาง จะได้รู้ขึ้นด้วยตนเองคราวนี้แหละ

ที่พักบังกาโล ๑ หลังเล็ก ๆ พออาศัยได้ของกองเรือนจำนักโทษคลองไผ่ ปลุกไว้เป็นสาธารณะ ประตูหน้าต่างไม่มีบานปิดปล่อยโล่งไว้อย่างนั้น เอาละจะได้รู้เรื่องราวกันคราวนี้ ศาลาบังกะโลหลังนี้ปลุกไว้ริมเชิงเขา ห่างจากพื้นราบขึ้นไปประมาณ ๑๐๐-๒๐๐ เมตรเศษ ส่วนน้ำอาศัยดื่มฉันและอาบสรง มีถังกลลอนใหญ่ ๑ ใบ บรรจุน้ำฝนได้ประมาณไม่เกิน ๑๐๐ ปีบ ตั้งไว้ชายคามุมศาลามีรางรับน้ำฝนเก็บน้ำฝนไว้แต่คราวฤดูฝนมีกุญแจและลูกบิดเปิดได้ ผู้บัญชาการเรือนจำมอบให้ไว้กับข้าพเจ้าแล้ว ที่พักนับว่ามีน้ำมีท่าสะดวกพอแล้ว

เวลากลางวันเดินจงกรม และนั่งภาวณาได้ตามร่มไม้ริมเชิงเขา ได้ตามปรารถนา พอตะวันตกดินเป็นเวลากลางคืน สงบสงัดเยือกเย็นมากชอบกล ข้าพเจ้าก็อยู่คนเดียวโดดเดี่ยววังเวงมากมาย ไม่มีเสียงอะไรบกวน นอกจากได้ยินเสียงจิ้งหรีดร้องจืด ๆ เท่านั้น

ครั้นถึงเวลาประมาณ ๒ ทุ่ม (๒๐.๐๐น.) กำลังนั่งภาวณาในมุ้ง ได้ยินเสียงอะไรไม่ทราบ เสียงดัง เบ๊บบ ๆ เบ๊บบ ๆ หรือ ก๊าบ ๆ ก๊าบ ดังเป็นตอน ๆ คล้ายเสียงเปิดเสียงห่านร้อง แต่ก็ไม่ใช่ห่านร้องเป็นตอน ๆ เป็นพัก ๆ ไกลเข้ามาหาศาลาที่พักใกล้เข้ามาเรื่อย ๆ

ข้าพเจ้ายิ่งนึกกลัวจนขนหัวลุกซู่ๆ เนื้อตัวสะบัดหนาวสั่น ผิดปกติ เข้าใจเอาเองว่าเป็นเสียงผีกองกอย มันได้กลืนมนุษย์จะเดินมารบกวนเรา จกตัมจักไต่เราไปกินคราวนี้แหละ เสียงนี้ได้ยินนานเป็นเวลาลึก ๕ นาທີเศษๆ แต่ไม่ถึง ๑๐ นาทีก็ก็นอนหลับไปไม่เห็นมีอะไรเข้ามากินตัมไต่ตามนึกคิด นอนไม่หลับตลอดคืน

พอรุ่งสางเป็นวันใหม่ก็ล้างหน้า เตรียมตัวออกบิณฑบาตตามหมู่บ้านร้านตลาด พวกพ่อค้าริมทางรถไฟ และเข้าไปตามคลองบริเวณบ้านเรือน เจ้าหน้าที่กองเรือนจำ ญาติโยมศรัทธาตีมาตั้งใจตักบาตร มีอาหารการบริโภค ข้าวสุก ผลไม้ ขนม ไข่เค็ม ปลาทอดเกือบเต็มบาตร

กลับถึงที่พักจัดอาหารในบาตรฉันในบาตรอิมหน้าสำราญเรียบร้อย ข้าวสุกและอาหารอื่น เช่นผลไม้ ขนมเหลือนฉันเยาะเย้ยฉันเอากวนละครึ่งเดียว หรือเอากาสนิกังครุดงค์ เป็นปกติ อาหารเหลือนฉันเทไว้ในขามกะละมังใหญ่ ครั้นถึงเวลา ๐๙.๐๐ น.

มีญาติโยมผ่านก็สละให้รับไปกินไปทานจนหมด ไม่มีการสะสม เก็บไว้ฉนั้นวันหลังอีก จะเป็นอาหารสันนิสีลวงคืนไปแล้ว ขึ้นฉนั้นวันหลังผิตวินัยต้องอาบัติปาจิตตีย์

ระยะต่อมามีโยมผู้ชายชื่อ นายฝั่ง จงดี อายุประมาณ ๕๐ ปี นักโทษอุกฉกรรจ์ฆ่าคนตาย ศาลตัดสินจำคุก ๑๐ ปี เขาเล่าเรื่องว่า เข้าคุกมาแล้วยังเหลืออีก ๓ เดือนจะพ้นโทษ ทางราชทัณฑ์ผ่อนผันปล่อยหากินตามฉสรนอกที่กักขังได้ในเวลากลางวันไม่มีการควบคุม ส่วนกลางคืนกลับไปนอนที่เรือนจำตามระเบียบ

ข้าพเจ้าถามโยมนายฝั่ง จงดี ว่าเสียงอะไรร้องในเวลากลางคืน ระหว่าง ๑ หรือ ๒ ทุ่ม ดังเบ๊บ เบ๊บ หรือก๊าบ ก๊าบ คล้ายเสียงห่านฉิดหน่อย โยมนายฝั่ง นักโทษบอกว่า เสียงอีแก้งร้องเพี้ยวเดินหากินมะกอกสุกตกหล่นตามริมเชิงเขา ซึ่งมีต้นมะกอกอยู่หลายต้น ข้าพเจ้าก็ออกอกุทานว่า อ้ออย่างนั้น หรือ หายสงสัยหายกลัว

คืนต่อมาข้าพเจ้าหายกลัวแล้วสำหรับเสียงสัตว์ป่าทุกชนิดก็ได้นอนหลับตามปกติ ส่วนการภาวนาคืนต่อมาข้าพเจ้าได้ยกเอาความกลัวมาตั้งเป็นอารมณ์เฉพาะหน้า วิตกวิจารณ์ตั้งคำถาม-คำตอบด้วยตนเองขึ้นมา

อาการ ๓๒ ที่มีอยู่ในกายนี้ มีสาเหตุสิ่งใดกลัว ถามทีละอย่าง-ตอบทีละอย่าง คือเบื้องต้นถามใน ตจปัญจกัมมัฏฐาน ว่า

เกสา = ผม เจ้ากลัวผีหลอกไหม

แล้วก็ตั้งสตินั่งภาวนาว่า เกสา = ผมจะตอบขึ้นมาว่า
อย่างไร เป็นเวลา ๓ นาที หรือ ๕ นาที ก็ไม่ได้ยิน เกสา ตอบขึ้น
มาอย่างไร เจียบเลย

โลมา = ขน เจ้ากล้วยผีหลอกไหม แล้วตั้งสตินั่งภาวนาให้
ใจเป็นสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่เสมอ ฟังว่า โลมา = ขน จะตอบขึ้นมา
อย่างไร เป็นเวลาถึง ๓-๕ นาที ก็ไม่มีเสียง โลมา = ขน ตอบขึ้น
มาอย่างไร เฉยเจียบอีก

จากนั้นก็ถามอาการ ๓๒ ทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลม
อยู่อย่างนี้เป็นเวลา ๑ ชั่วโมงเศษ ก็ไม่มีธาตุสิ่งใดตอบขึ้นมาเจียบ
เฉยไปตามๆ กัน เมื่อได้สติสัมปชัญญะ ระมัดระวังติดต่อกันอยู่
อย่างนี้ ก็ได้รับความขึ้นมาว่า อาการของกายทุกชิ้นทุกส่วน เขาไม่ได้ว่า
เขากลับเขากลับแต่อย่างใด เขาพูดไม่เป็น เขาตอบไม่เป็นทั้งนั้น
เป็นเรื่องของใจผู้ถาม ผู้ตอบแต่ผู้เดียว ใจเป็นนามธรรมไม่ใช่
รูปธรรม จะกลัวอะไรมากินดับกินไต่ได้เล่า เมื่อรู้เท่าทันต่ออารมณ์
ของใจที่ส่ายแส่ดิ้นรน โดยอำนาจพลังของสติและสัมปชัญญะ
จิตก็หยุดสงบเข้าสู่วังค์เดิม เป็น **จิติภูต** แล้วจะมีอะไรพูดขึ้นมา
ว่ากลัวอีก

แยกจิตเป็นส่วนหนึ่ง แยกกายเป็นส่วนหนึ่ง

ไม่ให้เข้าสัมปะยุตกัน ก็เกิดปัญญาความคิดขึ้นว่า การภาวนา
ฝึกหัดจิตก็เกิดความคล่องตัวง่ายขึ้น ตลอดทุกอย่างทุกประการ
ก็เกิด

จิตตลหุตา=จิตเบาขึ้นมา กายลหุตา=กายเบาขึ้นมา

ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยประสบการณ์ปรากฏกายและจิตแยกจากกันเป็นคนละส่วนอย่างนี้สักทีเดียว เป็นประวัติการณ์ยาวนานมาก่อนเลย

มีช่องมีทางแนวความคิดปัญญา พอจะฝึกหัดจิต ทรมานภายในปัจจุบันและอนาคตได้สะดวก ตามควรแก่เวลาจึงหะก็เกิด วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา

การหัดภาวนาที่เขافرึกได้ความ แยกจิต-แยกกาย เป็นคนละอย่าง แต่อาศัยซึ่งกันและกัน ทำความเพียรภาวนาอยู่เป็นเวลา ๑๕ วัน ๑๕ คืน ไม่ถึง ๑ เดือน ตามตั้งปณิธานขออนุญาตต่อพระอาจารย์พระเถระทั้ง ๒ ที่กล่าวมา ก็ได้หลีกเลียงไปจากสถานที่นี้ไปบำเพ็ญภาวนาที่ภูมิประเทศอื่น เพื่อตั้งใจภาวนาค้นคว้าสัจธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อครบกำหนด ๑ เดือนแล้ว ข้าพเจ้าจึงกลับไปสำนักเดิม คือวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมาตามที่ขออนุญาต

ส่วนความรู้ความเห็นความเป็นอย่างอื่น เป็นสารธรรมส่วนสูงกว่าที่กล่าวมานั้นการก็เป็นเรื่อง **ปัจจุตตํ** รู้เฉพาะตัว **เวทิตพฺโพ วิญญูหิ** วิญญูชนผู้ใดประพฤติปฏิบัติ ย่อมรู้แจ้งเห็นจริง **อกาลิโก** ไม่เลือกกาลเลือกเวลา ด้วยประการฉะนี้แล

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่ประสาร สุมโน และหลวงปู่สนธิ์ อนาลโย ออกรับบิณฑบาตที่วัดป่าหนองไคร้

คำสอนหลวงปู่ประสาร

บันทึกหลวงปู่ผัน ปาเรสโก การต่อสู้กับเลือบอง

หลวงปู่ประสาร สุมโน หรือที่ผู้เขียนเรียกว่าหลวงพ่อบ้านมีเมตตาเป็นสาธารณะ อยู่ใกล้ท่านจะรู้สึกเย็นกายเย็นใจในเมตตาธรรมขององค์ท่าน ท่านเป็นพระผู้เฒ่าอารมณ์ดี แซ่มซีน เบิกบาน ชอบช่วยเหลือคนและสัตว์เป็นกิจวัตร เมื่อมีผู้ใดมาขออะไรท่านมักจะชวนขวยหามาให้เสมอ แม้สิ่งนั้นท่านจะไม่มีก็ตาม แต่ท่านก็หามาให้ได้ ผู้เขียนเรียนท่านว่า อยากจะให้หลวงพ่อบุตรธรรมะให้พระลูกหลานฟังบ้าง

“ดีชั่วก็รู้กันหมดแล้วจะให้พูดอะไรอีก” เสียงท่านเครือ ๆ เบา ๆ แล้วองค์ท่าน จึงกล่าวสอนยาว ๆ ต่อไปว่า...

“... บรรพบุรุษของพวกเราทั้งหลาย ตั้งอกตั้งใจ ประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นการชำระจิตใจของเราให้สะอาดผ่องใส ในฐานะที่พวกเราทั้งหลายเป็นชาวพุทธ นับถือพระพุทธศาสนา มาแต่โบราณกาล ซึ่งพระพุทธเจ้าของเรานั้นเป็นครูของเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย พระพุทธองค์ประกาศพระศาสนาอยู่ตลอด ๔๕ พรรษา เป็นปึกแผ่นแน่นหนาครบถ้วนบริบูรณ์ พร้อมทั้งอรรถ

พร้อมทั้งพยัญชนะ งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด
บริสุทธิบริบูรณ์ ทุกสิ่งทุกอย่าง

พระองค์ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเรตถาคต
ได้ดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ธรรมวินัยจะเป็นตัวแทนของเรา
ตถาคต ศาสนาของเราตถาคตนั้นจะมอบให้ท่านทั้งหลายเป็น
เจ้าของศาสนา”

ศาสนาจะเจริญจะเสื่อมก็อาศัยพวกเรานี้แหละ คนอื่นจะ
มาทำให้ศาสนาของเราเสื่อมนั้นเป็นการยาก ฉะนั้นพระพุทธ
ศาสนาจึงมอบให้พวกเรานี้แหละช่วยกันดูแลรักษาอุปถัมภ์บำรุง

อันที่จริงศีลธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น ทรง
บัญญัติไว้มีถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ มารวมลงมาเป็นปิฎกก็
มี ๓ ปิฎก พระสูตร พระวินัย พระอภิธรรม ปิฎกทั้ง ๓ อย่างนี้
เป็นที่บรรจุพุทธพจน์คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้ให้กุลบุตร
กุลธิดาได้ศึกษาเล่าเรียนและนำมาปฏิบัติ อันนี้เรียกว่าคำสอน
ของพระพุทธเจ้า มรรค ผล ธรรมะวิเศษนั้นก็ยังมิ

พระพุทธศาสนาของพวกเรานั้นได้ล่วงเลยมาแล้วสองพัน
กว่าปี เป็นศาสนาประจำโลก เป็นมรดกโลก พระพุทธศาสนา
ของเรานั้นเป็นศาสนาที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีคำสอนอื่นมาเจือปน
มีแต่คำสอนที่บริสุทธิ์ล้วนๆ ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
พระองค์เป็นผู้ตรัสรู้เอง คำสอนของพระพุทธศาสนานั้นไม่เป็นพิษ
เป็นภัยแก่ใครในโลก คำสอนของพระพุทธศาสนานั้นใครจะนำ
ไปปฏิบัติก็ได้ทั้งนั้น ไม่ขัดข้องแต่อย่างใด อันนี้จึงเป็นคำสั่งสอน

เป็นสากลของศาสนา

โชคดียิ่งพวกเราทั้งหลายได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้มาพบพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะประเทศไทยของเรานั้นเป็นเมืองพุทธ ผู้ที่ให้ความสำคัญดูแลอุปถัมภ์ดูแลศาสนาเรียกว่าอุปัชฌาย์ก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของพวกเรา แต่ทุกพระองค์ ๆ ก็มาบำรุงพระพุทธศาสนา ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาเป็นพระศาสนาที่มีเหตุมีผล สอนให้คนมีปัญญาเข้าใจถึงหลักเหตุหลักผล ไม่ได้สอนให้คนงมงาย อันนี้พวกเราทั้งหลายนั้นต้องให้เข้าใจอย่างนี้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล ฉะนั้นอะไรถ้ามันขาดเหตุขาดผล ผลกับเหตุไม่สมดุลกัน ถ้าขาดเหตุขาดผลแล้วอันนั้นไม่ใช่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

เวลานี้โลกของเรามันเป็นโลกวิวัฒนาการมาหลายแสนหลายกัปป์ไปแล้ว มันก็มี มันก็เป็นอยู่อย่างนี้ บางกัปป์ก็มีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ ๑ พระองค์บ้าง ๒ พระองค์ ๓ พระองค์บ้าง ๔ พระองค์บ้าง แต่กัปป์ที่พวกเราอยู่นี้เรียกว่าภัทรกัปป์

ภัทรกัปป์นี้ มีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ ๕ พระองค์แต่ตรัสรู้ไปแล้ว ๔ พระองค์ ยังเหลือพระองค์หนึ่งคือพระศรีอริยเมตไตรย์จะมาตรัสรู้ในภายภาคหน้า ยุคปัจจุบันนี้เรียกว่าภัทรกัปป์ พระพุทธเจ้าของเราองค์ที่ ๔ นี้พระพุทธองค์ก็ตรัสรู้แล้วนิพพานไปแล้ว เหลือแต่คำสอนที่พระองค์วางไว้ให้พวกเราทั้งหลายปฏิบัติตาม

ฉะนั้นวันนี้พวกเราทั้งหลายก็ได้เดินตามรอยยุคลบาท เดินตามรอยนักปราชญ์บัณฑิตและปู่ย่าตายาย การเกิดมาเป็นมนุษย์ไม่ใช่ว่าเกิดมาได้ง่ายๆ ยากแสนยากที่เราจะเกิดมาเป็นมนุษย์

คุณงามความดีมีทาน ศีล ภาวนา เราก็ไม่สามารถที่จะไต่เต้าเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเพราะบุญเพราะกุศล บุญกุศลเป็นผู้ตกแต่งพวกเราให้มาเกิด ถ้าเราไม่มีบุญพามาเกิดเราก็ไม่สามารถเกิดเป็นมนุษย์เป็นบุรุษเป็นผู้หญิงเป็นผู้ชาย

อันนี้พวกเราทั้งหลายต้องเข้าใจอย่างนี้ว่าเป็นบุญลาภของพวกเรา **กิจโฉ มนุสสปฏิลาโภ** การที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น เป็นลาภอันประเสริฐ อคฺคิ ฐานํ มนุสเสสุ เราในฐานะเป็นมนุษย์นั้น เป็นเลิศ เป็นฐานะอันประเสริฐ เรามีทุกสิ่งทุกอย่างแล้วมนุษย์สมบัติ

สมบัตินั้น แปลว่า **ความสมบูรณ์ไม่ขาดตกบกพร่อง** พวกเราทั้งหลายที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั่งรวมกันอยู่นี้แหละมองเห็นกันอยู่นี้แหละ ทุกคนนั้นสมบูรณ์หมด ตาก็สมบูรณ์ หูก็สมบูรณ์ แข็งขาอวัยวะทุกอย่างทุกส่วน ตลอดทั้งด้านจิตใจก็สมบูรณ์หมด ไม่เป็นคนไข้บ้าวิปริตผิดมนุษย์ทั้งหลาย เป็นคนสมบูรณ์มีศรัทธามีจาคะมีจิตมีใจ สมบัติอันนี้เราได้มา เป็นสมบัติอันมีค่า เราสามารถพัฒนาเอาทั้งทางโลกและทางธรรม คดีโลกและคดียุทธธรรม

คติโลกพระพุทธเจ้าก็ได้สอนไว้ว่า **ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์**

ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ๔ อย่าง เรียกว่า **หัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ”** หมายถึง ธรรมที่เป็นไป

เพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนามิทรพย์ ยศ เกียรติ ไมตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม ๔ ประการ คือ

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบกิจการงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่องอันเป็นอุปายในการงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ (ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม) เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

๓. **กัลยาณมิตตา** คบคนดี ไม่คบคบชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

๔. **สมชีวิตา** อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่าย พุ่มพายนัก ไม่ให้ฟืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

พวกเราทั้งหลายอย่าดูแคลนอย่าประมาทตนว่าเรามีบุญวาสนาน้อย ที่จริงทุกคนนั้น เป็นคนมีบุญวาสนา ทุกคนมีบุญด้วยกัน

ทั้งนั้นแหละ แต่บุญกุศลเราก็สร้างเอาเรียกว่าสร้างบุญสร้างกุศล บุญกุศลก็เกิดขึ้นจากจิตใจของเรา นี่แหละให้เข้าใจอย่างนั้น ให้เกิดด้วยศรัทธา ศรัทธาไม่มีก็สร้างก็ปลูกขึ้น ศรัทธามันเกิดขึ้น ศิลไม่มีก็รักษา ภาวนาไม่มีก็ภาวนา อันนี้ว่าทุกสิ่งก็สร้างเอาทั้งนั้น สร้างบุญสร้างกุศล เมื่อสร้างบุญสร้างกุศลแล้วบุญกุศลนี้แหละ อำนวยอวยพรให้พวกเราทั้งหลาย ได้เต้าขึ้นมาเป็นมนุษย์

นอกจากเป็นมนุษย์แล้วก็ได้ทิพย์สมบัติ สวรรค์ชั้นฟ้า เขาเป็นเทวดาเขาเป็นได้อย่างใด เขาก็เป็นได้เพราะบุญกุศล เขาทำบุญไว้เขาจึงได้เป็นเทวดา อานิสงส์แห่งความดีที่ได้เกิดในโลกทิพย์

โลกทิพย์สมบัติเขาเสวยทิพย์ มนุษย์ของเราก็เสวยสมบัติของมนุษย์ เทวดาเขาก็เสวยสมบัติของเทวดา เรียกว่า โลกทิพย์ การที่จะเกิดมาเป็นมนุษย์ก็ดี เป็นเทวดาก็ดี เป็นพรหมโลกก็ดี ก็อาศัยการสร้างความดีตามภูมิตามภพ ตามอำนาจวาสนา บุญกรรมของแต่ละคน แต่ละสัตว์ที่ได้สั่งสมอบรมเอาไว้ สร้างบุญแก่กล้า ก็ไปเกิดที่สูง บุญน้อยก็ไปเกิดที่ต่ำ

นิพพานสมบัติก็เป็นสมบัติที่พวกเราทั้งหลายทุกคนปรารถนา หนีพ้นวิภวภูตสังสารคือความเวียนว่ายตายเกิด อันเป็นภัยใหญ่ พวกเราทุกคนให้ทาน รักษาศีล ปฏิบัติธรรมภาวนา เราก็ปรารถนานิพพานสมบัติ

อย่างสมัยก่อนโน้นแล ค้างคาวจำพวกหนึ่งไปอาศัยอยู่ถ้ำ ๕๐๐ ตัวมีพระคุณเจ้า พระเจ้า พระสงฆ์ ไปอาศัยอยู่ถ้ำนั้น สวด

พระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ สวตมมตฺ สวดในถ้ำดังกึกก้องไพเราะ
ค้ำคาวไฉนก็ตอกตื๋อใจชื่นใจ จิตใจก็น้อมไปในธรรมะคำสอนของ
พระพุทธเจ้าพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ ก็เลยล่วงลงมาร่างกายมา
กระทบพื้นหินก็เสียชีวิตไปทั้ง ๕๐๐ ตัวไปบังเกิดในโลกสวรรค์
โลกทิพย์

จนกว่าพระพุทธเจ้าของเราอุบัติขึ้นในโลก ค้ำคาวที่ไป
เกิดเป็นเทวดาก็จุติลงมาเกิดเป็นมนุษย์ จากนั้นก็ได้เข้ามาบวชใน
พระพุทธศาสนา ได้มาฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์
รู้จักนิสัยว่า มานพทั้งหลายนี้แต่ก่อนนี้เคยได้ฟัง พระเจ้าพระสงฆ์
เจริญอภิธรรม ๗ คัมภีร์ อภิธรรมนั้นแหละ ใจที่มีนิสัยอยู่พระองค์
ก็เอาอภิธรรมมาเทศน์ให้ฟัง จิตใจก็หลุดพ้นจากอาสวะกิเลสเป็น
พระอรหันต์ทั้ง ๕๐๐ องค์ นั่นเอง

อันนี้แหละอันสงส์การทำบุญให้เป็นนิสัยกับใจไว้ ถึงแม้ว่า
เรายังไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในชาติปัจจุบันก็ดี บางคนก็
ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าบ้าง เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าบ้าง เป็น
พระอรหันต์สาวกบ้างก็แล้วแต่จิตใจของเราจะปรารถนา เมื่อเรา
ทำความดีแล้ว **เจตนาหัง ภิกขเว สิลัง วะทามิ** ศีลเกิดเพราะ
ความเจตนา **เจตนาหัง ภิกขเว ปุญญัง วะทามิ** บุญเกิดจากการ
เจตนาในการทำบุญทำด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ ใจเป็นบุญ ใจเป็น
กุศล ใจดวงนี้แหละวิญญูณดวงนี้แหละ

ถ้ามีบุญมีกุศลบรรจุในดวงจิตดวงใจของเราเมื่อไร ใจเป็น
เทพ เราก็เกิดเป็นเทพ ใจเป็นมนุษย์จิตใจก็เกิดมาเป็นมนุษย์

ใจเป็นเปรตก็เกิดมาเป็นเปรต ใจเป็นสัตว์เดรัจฉานก็เกิดมาเป็นสัตว์เดรัจฉาน ใจของเรานั้นเปลี่ยนได้แปลงได้ พัฒนาได้ ยกให้มันสูงขึ้นก็ได้ มันต่ำมันเลวมันทราม ก็เอามาฝึกหัด

ความงามความดีทั้งหลาย ทั้งปวงนั้นอยู่ที่จิตใจ บางคนร่างกายไม่สวยไม่งามขี้ริ้วขี้เหร่แต่ใจเขาดี ใจเขาเป็นเทวดา ใจเขาเป็นพรหม ใจเขาเป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์แต่ร่างแต่ว่าใจเขาเป็นเทวดา มนุษย์แต่ร่างใจเขาเป็นพรหม

บุญกุศลที่ทำแล้ว... มันก็เหมือนกับเงาตามตัว พวกเราไปไหนก็ติดตามไปส่งเสริม อุปถัมภ์บำรุงให้พวกเราได้รับแต่ความสุข ความเจริญ” นี่คือโอวาทธรรมคำสอนของหลวงปู่ประสาร สุมโน

พอท่านกล่าวจบลง ผู้เขียนก็เรียนท่านว่า วันนี้หลวงพ่อบอกเสียยาว ธรรมะดี ๆ ทั้งนั้น ถ้าคนในโลกนี้นำไปปฏิบัติคงไม่มีสงคราม ไม่มีความเกลียดชังกัน โลกคงอยู่เย็นเป็นสุข เพราะทุกคนมีจาคะเสียสละและปฏิบัติเป็นธรรม

แล้วจึงกราบเรียนท่านต่อว่า สมุทบันทิกของหลวงปู่ฉันท์ที่หลวงพ่อบอกให้นั้น ท่านบันทิกไว้เยอะแยะ “ก็ใช่ละซี ท่านเป็นครูเก่า แต่ก่อนท่านเป็นครูใหญ่ ต่อมาท่านก็เข้ารับราชการทหาร ท่านเป็นคนเก่งสอบอะไรก็ได้หมด” หลวงปู่ประสารกล่าวขึ้นในประวัติของหลวงพ่อบุญจะนำบันทิกของหลวงปู่ฉันท์ มาลงได้มัย ท่านก็บอกว่า “ได้ นั้นอาจารย์ของเรา...กล่าวถึงเรื่องของท่านมาก ๆ เพราะท่านเป็นพระสำคัญ”

● หลวงปู่ผัน ต่อกู้กับเสือบอง ●

ตั้งนั้นผู้เขียนจึงขอนำสมุดบันทึกอีกเล่มที่หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ที่องค์ท่านบันทึกถึงการภาวนาเมื่อคราวที่ท่านออกธุดงค์ไปทาง ถ้ำวัวแดง อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

หลวงปู่ผัน ท่านได้บันทึกเอาไว้ว่า....

“..เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ อายุข้าพเจ้า ๓๒ ปี อุปสมบทมาแล้ว ๓ พรรษา จำพรรษาที่วัดป่าสาละวัน อ.เมือง จ.นครราชสีมา ยังเป็นพระนวกะอยู่ ฤดูแล้งระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม-มกราคม ได้ขออนุญาตจากพระอาจารย์เจ้าอาวาสออกรุกขมูล แสวงหาที่วิเวก ทำความเพียรเจริญธุดงค์กัมมัฏฐาน มีพระภิกษุ ๒ รูป สามเณร ๑ รูป ตาผ้าขาววัยแก่อายุ ๖๐ ปี ๒ คน เด็กวัด อายุ ๑๒ ปี ๑ คน

ได้ไปพักปรารภทำความเพียรอยู่ที่ถ้ำวัวแดง ห่างจาก บ้านเฉลียงไปทางตะวันออก ๒ กม. ท้องที่ ต.เฉลียง อ.ครบุรี จ.นครราชสีมา พักทำความเพียรเจริญกัมมัฏฐานอยู่เป็นเวลา ๓ เดือนเศษ กระจ่ายที่พักเรียงรายไปตามสันภูเขา ปักกลดกางมุ้งนอนได้ร่มไม้ตามถนัดใจ ใครชอบที่ใดก็ตามใจ ระยะห่างกัน ประมาณ ๓-๔ เส้น (๑ เส้น = ๒๐ วา) เฉพาะภิกษุสามเณร ส่วนตาผ้าขาว ๒ คนและเด็กวัด ๑ คน ให้รวมนอนแห่งเดียวกัน พระปฐม พรรษา ๓ ท่านเป็นหัวหน้าอาวสุโส

รุ่งเช้าขณะออกภิกขาจารบิณฑบาต บ้านเฉลียง ขากลับ ผ่านพันไร่เขตหมู่บ้านแล้วได้คุยสนทนากันกับพระปฐมใน

ระหว่างทาง

พระปฐมคุยว่า “คืนนี้เวลาห้าทุ่มเสือเดินเข้ามาหาผม ที่แรกได้ยินเสียงเสือเหี้ยบไบตองแห่ง ก๊อบๆ แก๊บๆ เข้ามาใกล้ ที่พักเรื่อยๆ ห่างจากกลดปักไว้ได้ร่มไม้ประมาณสัก ๕-๖ วา ผมนอนฟังอยู่ในมุ้งแล้วผมค่อยๆ ลุกขึ้น เปิดตีนมุ้งนิดหน่อย เห็น เสือ ๑ ตัวยืนนิ่งอยู่ เห็นได้อย่างถนัด เพราะคืนวันนั้นเดือนหงาย ช่างขึ้น ๑๕ ค่ำ พระจันทร์เต็มดวงไม่มีเมฆบัง พระจันทร์ส่องแสง สว่างดี เสือที่มองเห็นนี้ตัวใหญ่ขนาดสุนัขชาวบ้านพันธุ์พื้นเมือง ไทยๆเรานี่เอง”

ชาวบ้านเขาเรียกว่า**เสือบอง** หรือเสือตระกูด เพราะเสียง มันร้องตระกูดๆ เสือตัวนี้ชาวบ้านเคยให้การว่า มันเคยไล่ ตะครุบเอาลูกวัวหรือลูกควายไปกินอยู่เนื่องนิตย์ ชาวบ้านเขา พยายามจะฆ่ามันโดยเอาปืนยิง แต่ก็ฆ่ามันยังไม่ได้เพราะบริเวณ ถ้ำวัวแดงเป็นเนินภูเขา มีป่ารกชัฏ และเป็นเทือกเขาติดกันเป็นพืด

ป่าไม้แถบเขาลูกนี้เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่าหลายชนิดได้ อย่างดี ผมกลัวจนตัวสั่นเหงื่อแตกตั้งสติไม่ได้ นอนไม่หลับ ตลอดคืน แต่เสือก็ไม่เห็นทำไมกับผม ผมก็นั่งภาวนาอยู่ในมุ้ง หลับตานั่งนิ่งๆ เป็นเวลาสัก ๓๐ นาที ได้ยินเสียงเสือเดินเหี้ยบไบตองแห่ง ก๊อบๆ แก๊บๆ ผมกลัวมาก เกิดมาไม่เคยเห็นเสือ เข้ามาใกล้ๆ เช่นนี้สักทีเลย

ผมรอดพ้นปากเสือ เสือไม่ตะครุบผมกิน ผมเข้าใจว่า
“คุณศีล คุณธรรมคุ้มครองปกป้อง”

ส่วนข้าพเจ้าก็ฟังพระปฐมเล่าเรื่องราวผจญกับเสือมาโดยตลอด เข้าใจดี ข้าพเจ้าแกล้งพูดเย้ยหลอก เยาะเย้ย หัวเราะกับพระปฐม โดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่า

“ท่านเป็นคนซี้ตลาดซี้กล้วมาก เพียงแต่ได้ยินเสียงจิ้งเหลน กิ่งกือ ไต่เหยียบใบตองแห้งมาก็คุ้ยว่าเสือเข้ามาหา ผมยังไม่เชื่อท่านหรอก” พูดเป็นเชิงอวดขี้ ไม่ใช่อวดดี หรือเป็นเชิงตลกกันเล่นหัวเราะกันเล่น เป็นเพื่อนสหายธรรมิกพรราชาเท่ากัน สนทนสนมเป็นกันเอง

พระปฐมตอบข้าพเจ้าว่า “ไม่เชื่อก็รอคอยฟังไปเกิดอีกสัก ๒-๓ คีน ผมเชื่อว่าเสือตัวนี้จะไปเยี่ยมทดลองทุกคนนั่นแหละ จะต่อสู้อัลลภยวิธีใดๆ ก็ตามเกิด ผมก็จะคอยฟังพวกท่านจะเป็นเหมือนผมไหม? จะเป็นจิ้งเหลน กิ่งกือ ก็คงรู้กันละน่า”

คืนที่ ๓ ต่อมา เวลา ๒๑.๐๐น. ข้าพเจ้ากำลังไหว้พระทำวัตรเย็นถึงพระธรรม ยังเหลือบทพระสงฆ์บทเดียวก็จะจบทำวัตรเย็น ได้ยินเสียงเสือเดินเหยียบใบตองแห้ง ก๊อบๆ แก็บๆ เดินเข้ามาเรื่อยๆ เออ! เสือจริง ๆ ดังท่านปฐมว่า กรรมตามทันสนองเราเสียแล้ว ไปเยาะพระปฐมเล่นว่า จิ้งเหลน กิ่งกือ เป็นเสือที่นี้เสือจริงๆ เสือเดินเข้ามาใกล้ในราว ๔-๖ วา เช่นกัน เปิดมุ้งดูนิดหน่อยเห็นเสือได้ถนัดเพราะเดือนหงาย

ข้าพเจ้าก็หยุดไหว้พระทันที ตั้งสติผจญกับเสือ ถึงที่ตายกันละคราวนี้ จะเปิดมุ้งร้องโวยวายให้ใครมาช่วยก็ไม่สมควร หรือจะเปิดมุ้งกระโดดหนีไป เสือยังได้ใจไล่ตะครุบกัดตายเลย รีบดับ

เทียนในมุ้ง นั่งภาวนา ขัดสมาธิ สำรวมใจตั้งสติว่าคำบริกรรม “มรณํ ฯ ฯ ฯ ตาย ฯ ฯ ฯ” อยู่อย่างนี้ประมาณ ๓๐ นาที ใจก็ไม่ค่อยสงบเพราะกลัวชนหัวลูกชู้ๆ ตัวสั่นหนาวสั่นผิดปกติ ต้องเปลี่ยนคำบริกรรมใหม่

ไหนๆ เราก็จะตายอยู่แล้ว เมื่อ “มรณัง เออไม่อยู่ ก็ขอให้ตายกับคำบริกรรมว่า “พุทโธ ฯ ฯ ฯ ที่ท่านพระอาจารย์มั่นสอนมา” ประมาณ ๓๐ นาที ใจสงบรวมเป็นหนึ่ง รู้สึกว่าใจของตัวแห้งๆ ว่าพุทโธไป ก็เป็นพุทโธแห้งๆ แสบๆ ไม่เบิกบาน เพราะความกลัวเสื่อปางตาย

เมื่อนั่งภาวนาผ่าน ๑ ชั่วโมงไปแล้ว ใจเป็นอุปะการะสมาธิ โดยพลังสติสัมปชัญญะ รู้สึกเบาใจเบากาย หายกลัวได้บ้าง จิตถอนจากสมาธิ เสื่อก็หลบหนีไปแต่เมื่อไรไม่ทราบ เลิกนั่งสมาธิ ทอดตัวนอนท่าสี่เหลี่ยมผืนผ้าไปจนหลับ นอนธรรมดาจนถึงเวลาตี ๕ จึงตื่นขึ้น ปลอดภัยพ้นจากความตายในคืนวันนี้ไปแล้ว

เมื่อประสบการณ์ผจญกับเสื่อผ่านพ้นไปแล้วได้ความว่า ความกลัวเกิดจากอุปาทานหวนกาย อาการ ๓๒ ทั้งหมดว่าเป็นกายของตนไม่ยอมปล่อยวางอุปาทานปลงกัมมัญฐานตกได้ง่ายๆ จะนึกถึงไตรลักษณ์ว่า “ทุกขํ อนิจจัง อนตตา” ก็สักแต่ปากว่า แต่ใจผู้ถืออุปาทาน ว่าเป็นกายของตน เขาไม่ยอมปล่อยวางง่ายๆ ต้องต่อสู้ ทำจนชำนาญพอสมควร ในการพิจารณากายคตาสติ จึงเห็นอนิสงส์ไตรลักษณ์ตามเป็นจริงได้ ประสบการณ์ต่อสู้กับเสื่อบอง ที่ครบุรี เพียงเท่านั้นแล

● การต่อสู้กับกิเลสของตัวเองที่บ้านพระเนาว์ ●

หลวงปู่ฉ่น ปาเรสโก ได้จัดบันทึกประวัติของท่านโดยการเขียนด้วยลายมือ ที่เขียนสวยประดุจคัดไทยว่า...

“...พ.ศ.๒๔๘๔ อายุข้าพเจ้า ๓๔ ปี อุปสมบทได้ ๕ พรรษา แล้วได้พักรุกขมูลในป่าไผ่กลางป่าช้าบ้านพระเนาว์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ริมตะวันตกทางรถไฟสายนครราชสีมา-อุบลราชธานี กับโยมบิดาซึ่งเป็นตาผ้าขาว อายุ ๖๗ ปี รักษาศีล ๘ เป็นนิตย์ ติดตามข้าพเจ้า พ่อกับลูกภวานาในกลางป่าช้า ๑ คื่น ในฤดูแล้งปีนี้ การพักภวานาในป่าช้ามีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ

๑. เจริญธุดงค์ข้อสุสานิกังคะ เพื่อพิจารณาในกายคตาสติ ให้ชำนาญแจ่มชัดเท่าที่สามารถจะกระทำได้

๒. เป็นที่ลี้ลับซ่อนเร้นในป่าไผ่กลางป่าช้า เป็นสถานที่ผู้คนกลัวผี ไม่กล้าเข้ามาพลุกพล่าน หวังความสงบวิเวก ไม่ต้องการให้หมู่มนุษย์เข้ามารบกวน จะได้มีเวลาภวานา ในเรื่องมรณัสสติ มีหลุมฝังซากผี เผาผีคนตายเป็นสักขีพยานเป็นเครื่องอุปกรณ์ในการพิจารณาได้เป็นอย่างดี

รุ่งเช้า ข้าพเจ้าออกภิกขาจาร บิณฑบาตในหมู่บ้านพระเนาว์องค์เดียว ส่วนโยมบิดาให้รักษาเผ่าสิ่งของบริวารอยู่รุกขมูลกลางป่าช้า เดินบิณฑบาตไปตามถนน และตรอกละแวกบ้านไปได้ประมาณสัก ๒๐-๓๐ หลังคาเรือนของชาวบ้าน โยมตักบาตรได้ข้าวเจ้าสุกครึ่งบาตรแต่ไม่มีอาหารกับข้าวอย่างใด

ยังเหลืออีก ๒ หลังคาเรือนจะผ่านพื้นที่เขตรั้วหมู่บ้านนี้ไป

ขณะเดินบิณฑบาตอยู่ ก็เลสเข้าสิงใจข้าพเจ้าเกิดอาละวาด
ขึ้นมาบังคับให้ข้าพเจ้าออกปากขอกับข้าวจากโยมผู้ไม่ใช่ญาติไม่ใช่
ปวราณา โดยข้าพเจ้าไม่รู้สีกตัวว่าผิดต่อพระวินัยที่พระพุทธองค์
ทรงบัญญัติห้ามไว้ในหนังสือพระปาฏิโมกข์ หมวดปาจิตติยวรรค

เห็นว่าการบิณฑบาตในเช้าวันนี้ โยมตักบาตรมีแต่ข้าวเปล่า
แต่อย่างเดียว อาหารและกับไม่มี จะฉันแต่ข้าวเปล่าๆ กลืนลงคอ
ได้ยาก เห็นว่าโยมไม่ฉลาดในการตักบาตร จึงต้องบอกโยม
ออกปากขออาหารว่า

“โยม...เช้าวันนี้มีผู้ใส่บาตรให้แต่ข้าวเปล่าไม่มีอาหาร
ถ้าได้อาหาร เกลือ พริก ผัก น้ำปลา ปลาร้า ปลาจ่อม ปลาเค็ม
เหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่ง สักหน่อย ไปฉัน ก็จะเป็นการดี”

เมื่อโยมได้ยินวาจาออกปากขอจากข้าพเจ้า จึงนิมนต์ว่า
“พระคุณเจ้า...ยืนรออยู่หน้าบ้านสักประเดี๋ยว ดิฉันจะจัดห่อ
อาหารสำเร็จให้ได้รับความสะดวก”

ข้าพเจ้าก็ตกลงใจยืนสะพานบาตร อุ้มบาตรคอยอยู่หน้า
บ้านโยมเป็นเวลาสัก ๑๐ หรือ ๑๕ นาที เห็นโยมห่ออาหารใหญ่
เกือบเท่าส้มโอหวานหัวจุกนครชัยศรี ๑ ห่อ ลงบันไดเรือนมาใส่
บาตรให้ ข้าพเจ้าก็น้อมบาตรเปิดฝาบาตรรับโดยเฉพาะอย่าง
สำรวมดี แล้วก็เดินเลยออกจากเขตรั้วหมู่บ้าน เดินตรงไปยังที่พัก
กลางป่าช้า ด้วยความปิติยินดีชอบใจว่าได้อาหารกับข้าวแล้ว
ไหนๆ จะได้ฉันเอร็ดอร่อยถูกใจกิเลสกลืนลงคอได้ง่ายๆ สำเร็จ

ตามความปรารถนาของกิเลสตัณหาที่อาละวาดบังคับให้ข้าพเจ้า
ออกปากขออาหารโยม ผิดทำนองคลองธรรม บทปฏิสังข
โยนิโส ปิณฑปาตํ ข้อ ๒ หาได้พิจารณาโดยแยบคายอย่างใดๆ ไม่
มีความผิด ๒ ประเด็น คือ

๑. ผิดบทปฏิสังขาโย

๒. ผิดปาจิตติยวรรค

ข้าพเจ้าเผลอรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ที่ว่าเห็นโยมไม่ฉลาด
ในการตักบาตร ที่แท้จริงตัวเราเองไม่ฉลาดโง่บัดซบ กระทำผิด
ต่อพระวินัยห้ามไว้ เชื่อกิเลสตัณหาฝ่ายพญามารเข้าสิงใจแต่
ด้านเดียว คือเห็นผิดเป็นชอบ เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เห็นความชั่ว
เป็นของดี ได้อาหารขอมในทางมิถุนาชีพ ไม่เป็นสัมมาชีพโดยแท้
เดินทางปฏิบัติหลักอัฐังคิกะมรรค ๘ ด้วย นำทุเรศทุรัง
เสียจริง เป็นโจรปล้นพระพุทธานุศาสน์ ไม่ถือตามหลักสันตสุติตามมี
ตามได้ แล้วแต่ผู้ใดจะศรัทธาถวายเป็นจะถูกเป็นสัมมาอาชีโว

ข้าพเจ้าสะดุ้งกระเทือนรู้ตัวภายหลัง ขณะเดินพันริ้วประตู่
เขตหมู่บ้านไปแล้ว แต่ยังไม่ถึงที่พักกลางป่าช้า ข้าพเจ้ารู้สึกตัว
และเสียใจเป็นอย่างมาก ว่าได้หลงเล่ห์กลของกิเลสตัณหาพญามาร
เสียแล้ว

เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกตัวว่าได้กระทำผิดไปแล้วดังนี้ ข้าพเจ้าก็
ตัดสินใจโดยเร็วพลัน เปิดฝาบาตรออกเอามือขวาล้วงลงไปใน
บาตร จับเอาห่ออาหารนั้นขึ้นมาแล้วขว้างทิ้งเข้าป่าไปโดยไม่ยั้ง
ไม่ยอมให้ฉันเป็นเตี๊ตขาด เพราะอาหารได้มาโดยไม่ชอบทาง

พระวินัย เป็นมิจฉาชีพ ไม่ใช่สัมมาชีพดังกล่าวมาแล้ว เหลือไว้แต่ข้าวสุกแต่อย่างเดียวที่ได้มาโดยชอบ จำต้องฉันแต่ข้าวเปล่าๆ ไปตามมีตามได้ จึงจะจัดว่าเป็นสมณสารูป สงฆ์ผู้ไม่ลุ่มลุ่มอำนาจชั่วแก่กิเลสตัณหา

เมื่อไปถึงกลางป่าช้าที่พักแล้ว พุดกับโยมบิดาผ้าขาวว่า วันนี้บิณฑบาตได้แต่ข้าวเปล่าๆ จะทำอะไรดี มีเกลือหรืออะไรอีกบ้างไหม? ที่จะพอเป็นน้ำกระสายให้กลืนข้าวลงคอได้ง่ายๆ โยมบิดาบอกว่าผมมีน้ำตาลก้อนเล็กๆ กลั่นจากต้นตาลเท่าผลสมอยู่ ๔ ก้อน เออ! ถ้าอย่างนั้น อาตมาขอแบ่งจากโยมสัก ๒ ก้อนนะ แบ่งกันคนละครึ่งพอได้ฉันกับข้าวกลืนลงคอได้ง่ายๆ โยมบิดาก็เอามาถวายให้นั่งฉันอาหารไปเรื่อยๆ หมดน้ำตาลไป ๑ ก้อนแล้ว ส่วนก้อนที่ ๒ ฉันไปได้ครึ่งก้อน

ได้ยินเสียงโยมผู้หญิงร้องเรียกเสียงดังจากริมป่าช้าเข้ามา “พระคุณเจ้าพักอยู่ไหน ทางเข้าไปอยู่ที่ไหน?” ทันใดนั้นข้าพเจ้าตอบโยมไปว่าอาตมาอยู่นี่แหละโยม ทางเข้ามาเดินหน้าไปอีก ๑๐ ก้าว แยกซ้ายมือจะพบหนทางเข้ามา โยมก็เดินเข้ามาสะดก เพราะพบทางเดินแล้ว เป็นโยมผู้หญิง ๒ คน ชาย ๑ คน หาบสาแหรก ๑ หาบ และถือสิ่งของไทยทานมาหลายอย่าง ปลงหาบสิ่งของลงแล้วโยมพุดว่า “เมื่อเช้านี้พระคุณเจ้าออกเดินบิณฑบาตตามถนนในบ้าน แลเห็นพระคุณเจ้าอยู่ตักบาตรไม่ทัน คิดว่าจะนิมนต์ขึ้นฉันในบ้านก็ไม่ทันอีก บ้านดิฉันทำบุญเลี้ยงพระ จึงได้แบ่งอาหารเครื่องไทยทานมาถวายทางป่านี้อีก”

อาหารอุดมสมบูรณ์ มีหวาน-คาว ชนม ผลไม้หลายอย่าง เหลือเหลือ โยมยกถวายภัตตาหารเหล่านั้น ฉันทตามสบายอิมหันต์ สำราญ ให้ศีลให้พร และให้อโวาทโยมในเรื่องอานิสงส์การถวาย จตุปัจจัยพอสมควรแก่เวลาก็เลิกกลับบ้านไป

นี่แหละหนอที่ท่านว่า ผู้มีศีลมีความสุข ผู้มีศีลมีโภคทรัพย์ สมบัติ ผู้มีศีลไปพระนิพพานได้ พระภิกษุสงฆ์เป็นเนืองนิตย์ของ ชาวพลโลก เรื่องอะไรกิเลสตัณหาของตัวเอง เกิดจากใจ อาละวาดเราเอง ให้แหวกคอกแหวกแนวศีลธรรมไปเมื่อเข้านี้ บุคคลที่เป็นนักบวชผู้ใด ๆ ก็ตาม อย่าได้เอาตัวอย่างทางบาป ทางชั่ว ที่ข้าพเจ้ากระทำผิดมาแล้วนี้เลย ส่วนข้าพเจ้าเองก็จะ พยายามตั้งใจ มิให้ความผิดเช่นนี้เกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๒ ได้เลย”

นี่เป็นตอนหนึ่งที่เป็นคติที่พระมหาเถระสมัยก่อนท่านถือ ปฏิบัติ ท่านไม่ละเลยพระธรรมวินัยแม้เล็กน้อย ถ้าจะเทียบกับ พระสมัยจรวดดาวเทียมทุกวันนี้ มันห่างไกลกันราวฟ้ากับดินทีเดียว ผู้เขียนกราบเรียนบันทึกตอนนี้ให้หลวงปู่ประสารฟัง ท่านกล่าว นิม ๆ ว่า “นั่นแหละ ท่านผู้ที่จะเป็นพระดีเด่น ท่านต้องเด็ดขาด อย่างนั้น ถ้าไม่ถูกต้องก็ไม่ต้องกิน ไม่ต้องเอา”

ผู้เขียนก็ขอกกล่าวเสริมประวัติและปฏิบัติ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก “พระอริยเจ้าผู้มีปฏิบัติประดุจม้าศึก” ซึ่งผู้เขียน ได้เคยเรียบเรียงเอาไว้ในหนังสือพระธุดงค์เจดีย์ เจดีย์แห่งพระ กรรมฐาน ในตอนหนึ่งว่า

พระเดชพระคุณหลวงปู่ผัน ปาเรสโก พระอริยเจ้าผู้มีวิถิ

ชีวิตและปฏิบัติที่ไม่หยุดนิ่งในความเพียรที่จะเสาะแสวงหาที่สงัด
วิเวกเปล่าเปลี่ยว อดีตชาติท่านเคยเกิดเป็นคนประเทศฟิลิปปินส์

ท่านเป็นศิษย์ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่สำคัญรูป
หนึ่ง เริ่มแรกท่านศึกษาธรรมกับ **พระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม**
พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพล และ**พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร**
ท่านมีอุบายในการปฏิบัติที่แปลกแต่อุบายนั้นให้ผลในทางบวกเสมอ
และมีญาณวิถียาวไกลสามารถบอกวันตายล่วงหน้าได้ถึง ๒ ปี

ท่านชอบจุดธูปและท่องเทียวอยู่ตามถ้ำเป็นส่วนมาก ถ้ำ
ทั่วทุกภาคในประเทศไทยไม่ว่าใกล้หรือไกลท่านได้เข้าไปอาศัย
ภาวนามาแล้วแทบทั้งนั้นตามบันทึก การเดินทางจุดธูปของท่าน
นับได้กว่า ๗๒ ถ้ำ ถ้ำที่ท่านสร้างและอยู่จำพรรษาคือ ถ้ำเอราวัณ
อำเภอตากกลาง จังหวัดอุตรธานี และถ้ำพระสบาย อำเภอแม่ทะ
จังหวัดลำปาง

ท่านได้รับการยกย่องจากพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ว่า
“**เป็นพระกรรมฐานม้า**” หมายความว่า เหมือนม้าศึกตัวปราดเปรียว
ฝีเท้าเร็วในเชิงรุกและรับ ท่านมีนิสัยต้องเทียวไปเหมือนม้า คือ
ต้องเดินท่องเทียวรอนแรมปีนป่ายป่าเขาอาศัยอยู่ตามท้องถ้ำ
อาศัยปัญญาเป็นอาวุธในการรุกรบกับกิเลส

ท่านเกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ กรกฎาคม พุทธศักราช
๒๔๕๑ ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๙ ปีวอก เวลาใกล้รุ่ง ณ
บ้านหนองหิน หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
เป็นบุตรของขุนเสลวาปี (ศรีศัทตมาส ลูกคำ) และนางหา ลูกคำ

มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันรวม ๑๑ คน เป็นชาย ๕ คน และหญิง ๖ คน

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๙ อายุ ๒๑ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย บวชได้ ๔ เดือนก็ลาสิกขาเข้ารับราชการเป็นนายทหาร

ครั้งต่อมา ท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุครั้งที่ ๒ ในคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐ อายุได้ ๒๙ ปี ณ พัทธสีมาวัดสุทธจินดา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี ท่านเจ้าคุณพระธรรมฐิติญาณ (สังข์ทอง นาควโร พันธุ์เพ็ง ป.ธ. ๕) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ พระโพธิวงศาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์, พระอาจารย์มหาปิ่น ญาณพาโล เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระมหาสุทัศน์ สุทสฺสโน เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เมื่อบวชแล้วไปศึกษาธรรมกับพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยาโคโม และพระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ที่วัดป่าศาลวัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ปีพุทธศักราช ๒๔๘๑ จำพรรษาที่วัดป่าศรีธารารวม ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กับพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร จากนั้นท่านธุดงค์ไปจำพรรษาตามถ้ำและป่าเขาในจังหวัดต่างๆ

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๐ อายุ ๓๙ ปี พรรษา ๑๐ จำพรรษา กับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ตำบล

นาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ท่านได้ศึกษาวัตรปฏิบัติ และอุบายธรรมในสำนักของท่าน
พระอาจารย์มั่นเป็นที่เข้าใจสมประสงค์แล้ว เมื่อท่านจะออกไป
ทำความเพียรเฉพาะตน ท่านได้ตั้งเจตนาของท่านไว้ ๙ ข้อ ดังนี้

๑. จะไม่ไปคลุกคลีหมู่คณะอีก นอกเสียจากสามเณรที่
ติดตามท่านมาแต่ไหนแต่ไรมา ๒ รูป

๒. จะไปเลือกหาสถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสมสะดวกในการ
ทำความเพียรได้แล้วจะอยู่เป็นที่ไม่เที่ยวเตร่เด็ด

๓. จะพยายามใช้สติปัญญาให้มาก พิจารณากายคตาสติ
แต่อย่างเดียว ให้เป็น เอกายโน อโย ภิกขเว มคโค สัตตานิ
วิสุทธียา

๔. การเทศนาแก่สาธุศิษย์ และพุทธบริษัทภายนอกจะให้
มีน้อยที่สุด

๕. คุณวิเศษจะไม่เกิดขึ้นในจิตโดยเร็วพลัน ท้นความ
ประสงค์ของตนสักปานใดก็ตามจะถือเอาความสงบสงัดวิเวกกาย
วิเวกวาจาเป็นหลัก

๖. เท่าที่ศึกษาอบรมกับท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
พอควรแก่การอบรม ย่อมเป็นแนวทางจะฝึกตนดำเนินตนไป
ข้างหน้าได้แล้ว ไม่ต้องได้ยินได้ฟังอีก ก็พอจะเป็นไปบ้างแล้ว
เว้นเสียแต่จะเกิดวิจิตรกิจจลาลังเลขึ้นภายหลังอีก จึงจะไปศึกษา
กราบเรียนท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

๗. จะเที่ยวเลือกหาสถานที่ทำความเพียร ที่ไม่ห่างไกลจากท่านพระอาจารย์มั่นจนเกินไป สถานที่ที่ได้เลือกคือ บ้านหนองมะโฮง ตำบลไร่ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ระยะทางห่างจากวัดป่าบ้านหนองผือ (วัดป่าภูกิริยาตตถิรวาส) ประมาณ ๔-๕ กิโลเมตรเท่านั้นและจำพรรษาที่นี่๑พรรษา

๘. ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ซึ่งศึกษาอบรมมาจะพยายามทำให้เป็นเนืองนิจ สม่าเสมอ ไม่ให้ลุ่มๆ ดอนๆ ให้คงเส้นคงวา เป็นบรรทัดฐานตั้งอยู่ ถึงแม้จะเสื่อมถอยไปโดยอนุโลมสามัญศรัทธาหรือญาติโยม และกิเลสของตน เหล่านี้ให้มันน้อยครั้งที่สุด

๙. ถ้าเห็นสำนักใดหรือหมู่คณะใดประพฤติเลวทรามกว่าตน เจตนาจะไม่เพ่งโทษสำนักใดหรือใครเป็นอันขาด

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๓ กำนันโทน ลูกคำ ซึ่งเป็นพี่ชาย ได้นิมนต์ท่านให้กลับมาโปรดคณะศรัทธาญาติโยมในถิ่นเกิด ท่านพักภาวนาที่เสนาสนะป่าแห่งหนึ่ง

ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๙ ขณะที่ท่านพักจำพรรษา มีแสงสว่างสุกใสพวยพุ่งขึ้นมาจากทางด้านทิศตะวันตก เป็นอย่างนี้ตลอดพรรษา ด้วยบุญนิมิตแห่งเทพบันดาลแนะนำสถานที่อันเป็นมหามงคล ท่านจึงได้สร้าง “วัดป่าหนองไคร้” ขึ้น ณ บ้านหนองทองกลาง ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ ท่านได้สร้างพระพุทธรูปใหญ่ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๔ เมตร สูง ๕ เมตร (วัดจากฐาน ๗ เมตร) ที่วัดป่าหนองไคร้ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้กราบไหว้

อีกทั้งเพื่อเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับจากท่านพ่อลี ธมฺมธโร กับอรหันตธาตุของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งท่านมีอยู่มาก

เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (พิมพ์ ธมฺมธโร) วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กรุงเทพฯ ได้ประทานนามพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “พระพิชิตมาร” โดยได้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ที่พระเศียร และบรรจุอรหันตธาตุของท่านพระอาจารย์มั่นจำนวนหลายร้อยองค์ ประมาณครึ่งแก้วไว้ที่พระนาภี (สะดือ) ในงานคราวนั้นพระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม เป็นประธานฝ่ายสงฆ์

ท่านบรรลุอุดมธรรมขั้นสูงสุดที่วัดป่าหนองหัวเสือ บ้านโต้งไต้น ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดโยธธร ในเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ ก่อนมรณภาพเพียง ๕ เดือน โดยท่านมรณภาพเข้าสู่อนุภาติเสสนิพพาน เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ ณ โรงพยาบาลโยธธร สิริรวมอายุได้ ๗๙ ปี ๑๐ เดือน พรรษา ๔๙

นี่คือเรื่องราวของหลวงปู่ผัน ปาเรสโก บุรพาจารย์ของหลวงปู่ประสาร สุมโน และของพวกเราซึ่งเป็นลูกหลานขององค์ท่าน เรื่องราวของท่านน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เขียนขอแทรกนิดหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลวงปู่ผัน ที่ผู้เขียนประสบมาเอง ก่อนที่ท่านจะละสังขารไม่นานเลย ผู้เขียนได้โอกาสเข้าไปกราบนมัสการท่านใกล้ ๆ เพียงลำพัง ขณะนั้นท่านพักที่ศาลาหอดฉัน ในห้องเล็ก ๆ จึงเรียนถามท่านว่า

รูปเหมือนหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ที่พระวิหารพระพิฆิตमार

“หลวงปู่ หลวงปู่ศรีบ อยากรเรียนถามหลวงปู่ว่า หลวงปู่
รู้วันตายมั้ยครับ” ท่านนั่งนิ่งอยู่พักใหญ่ไม่ตอบ มองหน้าผู้เขียน
แบบจ้องเขม็ง นิ่งรอคำตอบท่านตั้งนานท่านก็ไม่ตอบแล้วท่านก็
ไม่ไล่หนีด้วย ท่านก็นิ่งเฉย ๆ ท่านคงคิดว่าคำถามบ้า ๆ นี่มาถาม
กูทำไม ธรรมะวินัยเยอะแยะดันไม่ถาม มาถามทำไมวันเกิด
วันตาย มึงไม่เคยตายรีใจ เมื่อท่านไม่ตอบผู้เขียนก็กราบลาท่าน
ออกมา และต่อมาอีกไม่นานเลย ท่านก็ละสังขาร

เรื่องบันทึกของหลวงปู่ผัน ที่องค์ท่านบันทึกไว้มีเป็น
จำนวนมาก ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ถ้าได้โอกาสอันควรเกี่ยว
เนื่องกับหลวงปู่ประสาร ก็จะนำมาเขียนในตอนที่เกี่ยวข้องในตอน
ต่อไป

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

พระพิชิตมาร วัดป่าหนองไคร้ ต.หนองหิน อ.เมือง จ.ยโสธร
(ภาพเก่า)

จิตใจอีกเหิม ประราธนาจะออกธุดงค์

พรรษา ๘ พ.ศ. ๒๕๐๑

จำพรรษาที่วัดพระงามศรีมณฑล อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

พรรษาที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๐๒)

จำพรรษาที่วัดป่าหนองถ่ม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน ได้ศึกษาและปฏิบัติตาม พระพุทธรูปอยู่อย่างเคร่งครัด และยังได้ฟังคำสอนจากหลวงปู่ ผั่น ปาเรสโก ก็ยิ่งทำให้จิตใจของท่านอีกเหิม ประราธนาจะออกธุดงค์ให้พ้นทุกข์ภายในวันนี้พรุ่งนี้ ไม่อยากรื้ออให้เสียเวลา จะเป็นการเน้นซ้ำ เพราะชีวิตเป็นของไม่แน่นอน การออกธุดงค์ ท่านได้ออกมาหลายครั้งนับไม่ถ้วนแล้ว แต่คราวนี้ความพร้อมมีมากกว่าทุกครั้ง ท่านกล่าวว่า

นิสัยมุตตกะตามพระวินัยก็พ้นแล้ว

พระปาฏิโมกข์ก็ได้อย่างคล่องแคล่ว

ข้อวัตรปฏิบัติที่ได้ศึกษามาจากครูบาอาจารย์ใหญ่ เช่น หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พันธุโล) หลวงปู่

อ่อน ญาณสิริ หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก เป็นต้น
มีอยู่เต็มพวงแล้ว

การศึกษาด้านปริยัติก็สอบนักธรรมชั้น โท ได้แล้ว เป็นที่
เข้าใจทุกอย่างทุกประการแล้ว ถ้าภาษาบ้าน ๆ คือ พออยู่พอกิน
ไม่อายใครแล้ว

ท่านว่า ท่านเห็นภัยในวัฏฏสงสารเต็มที่ จิตมุ่งตรงสู่ทาง
สายเอก ที่เป็นไปพร้อมเพื่อความบริสุทธิ์หมดจดเพื่อดับทุกข์ทาง
กาย ดับทุกข์ทางใจ เพื่อบรรลุมรรคผล พระนิพพานในปัจจุบันชาติ

ความเวียนว่ายตายเกิด ท่องเที่ยวอยู่ในวัฏฏสงสารตลอด
กาลนานนับไม่ถ้วน ก็เพราะอวิชชาบังใจ ไม่ให้รู้แจ้งแทงตลอดใน
อริยสัจธรรม แส่นจะน่าเบื่อหน่ายเอือมระอา มีเพลิงไฟกิเลส
เผาไหม้ตลอดเวลา ท่านเตือนตนว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน
เราผู้เดียวเท่านั้นที่จะถอดถอนเสี้ยนหนามออกจากใจของเราได้
พระพุทธเจ้า พระองค์ก็เป็นเพียงผู้บอกแนวทางเท่านั้น ดังที่
พระองค์ตรัสว่า

ตุมเหติ กิจจิ อตปปิ อุกขาตาโร ตถาคตา

ปฏูปนฺนา ปโมกฺขนฺติ ฌายีโน มारพฺนฺธา

เธอทั้งหลาย จงรีบทำความเพียร เพื่อเผากิเลสให้สิ้นไป
จากขันธสันดาน เพราะพระตถาคตทั้งหลายเป็นแต่ผู้ชี้บอกทาง
ให้เท่านั้น

เมื่อชนเหล่าใดปฏิบัติตามทาง ที่ตถาคตชี้บอกไว้แล้ว พง
ด้วยฉานทั้ง ๒ คือ อารัมมณูปนิชฌาน ลักขณูปนิชฌาน ได้แก่

เจริญสมณกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน คนเหล่านั้น ย่อมหลุดพ้นจากเครื่องผูกแห่งมาร กล่าวคือ วัฏฏะเป็นในภูมิ ๓”

● ได้ศิษย์องค์สำคัญ ●

ต้นปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ หลวงปู่ประสาร สุมโน ซึ่งเป็นพระหนุ่มวัยกำดัด ท่านจึงขอโอกาสกราบลา หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ออกเดินธุดงค์จากจังหวัดยโสธรไปยังจังหวัดหนองคาย ในคราวนั้นมีเด็กวัดติดตาม ๑ คน คือนายนัน เดินท่องธุดงค์ไปตามเขาลำเนาไพร เลื่อนถ้ำและหุบผา จนถึงบ้านหนองหอย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ได้พักภาวนาบำเพ็ญเพียรตามป่าตามเขา และตามสถานที่สัปปายะต่าง ๆ ท่านได้ลูกศิษย์เพิ่มอีก ๑ คน คือ โยมเงิน โยมเงินคนนี้เป็นคนบ้านโนนค้อ จังหวัดยโสธร ได้เดินทางมาเยี่ยมบุตรสาวที่ย้ายภูมิลำเนามาอยู่ที่ภูเวียง ได้เห็นคณะกรรมการของท่าน เกิดความศรัทธาเลื่อมใส จึงฝากตัวเป็นศิษย์ ขอบวชติดตาม หลวงปู่ประสารจึงเป็นผู้สอนนาคน และนำไปบวชที่วัดภูเวียง

ต่อจากนั้นพวกคณะธุดงค์ของท่านจึงพากันเดินทางต่อไปยังจังหวัดหนองบัวลำภู รอนแรมค้ำที่ไหนดอนกันที่นั่น หาสถานที่ตามความเหมาะสมในการภาวนา ทั้งพระและฆราวาสที่ติดตามปฏิบัติจนถึงขั้นสามารถรวมจิตสงบเป็นสมาธิ ทำให้มีกำลังใจในการประพฤติปฏิบัติเป็นอย่างมาก ในคราวนั้นมี นายหล่อ อยู่บ้านหนองหอย มีศรัทธาออกปฏิบัติติดตามไปด้วยอีกคน ท่านนำ

คณะชุดงค์ท่องเที่ยวภาวนาไปจนถึงอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เข้าพักปฏิบัติที่วัดอรัญญิกาวาส ในคราวนั้นมีโยมกุดซึ่งเป็นน้องชายของพระเจ็น ได้เดินทางติดตามมาบอกว่า อยากจะบวช หลวงปู่ประสารท่านจึงรับไว้เป็นศิษย์ด้วยความเมตตา

หลวงปู่ประสารเล่าว่า ในการชุดงค์คราวนั้น ยังบุคคลผู้พบเห็นให้เกิดศรัทธาเลื่อมใส ออกบวชจนได้ดิบได้ดีกันหลายคน เช่น โยมเจ็น โยมกุดและโยมหล่อได้บวชพระ ส่วนโยมนั้นได้บวชเป็นสามเณร เราจึงมีพระติดตาม ๓ รูป สามเณร ๑ รูป รวมทั้งเราด้วยเป็น ๕ รูป คณะชุดงค์จึงกลายเป็นหมู่สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่ประกาศพระศาสนาและเผยแผ่พระธรรมคำสอนไปในตัว จากชุดงค์เดี่ยว กลายเป็นชุดงค์หมู่ จากหมู่กลายเป็นหมู่สงฆ์ ดังคำที่ว่า

ฐาตุ จิรัง สะตัง ัมโม	ัมมัทธะรา จะ ปุคคะลา
สังโฆ โหตุ สะมัคโค วะ	อตัถายะ จะ หิตายะ จะ
ัมเห รักขะตุ สัทธัมโม	สัพเพปิ ัมมะจาริโน
วุฑฺฒิง สัมปาปุณเณยยามะ	ัมเม อะริยัปปะเวทิตะ

ขอธรรมของสัตบุรุษทั้งหลาย จงตั้งอยู่นาน อนึ่งขอบุคคลทั้งหลาย ผู้ทรงไว้ซึ่งธรรมดำรงอยู่ ขอพระสงฆ์ จงมีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์และสิ่งอันเกื้อกูลกันเกิด ขอพระสัทธรรม จงรักษาพวกเราทั้งหลาย แล้วจงรักษาไว้ซึ่งบุคคลทั้งหลายแม้ทั้งปวง ขอเราทั้งหลายพึงถึงพร้อม ซึ่งความเจริญในธรรมที่พระอริยเจ้าประกาศไว้เกิด

ท่านเล่าว่า บรรยาการในการรุดงค์ครั้งนั้น สุดโหด แต่ว่า
ข้างในเพลิดเพลินปีติในธรรมโดยตลอด

ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วว่า “การรุดงค์ของท่านในครั้งนี้
ได้ยังบุคคลผู้ศรัทธาออกบวชตามจนได้ดีหลายคน” อาทิ
เมื่อนายเงิน ได้บวชเป็นพระเงินแล้ว ก็ได้ออกปฏิบัติกรรมฐาน
ติดตามหลวงปู่ประสารเป็นเวลานานพอสมควร เมื่อท่านได้
หลักใจแล้วจึงขอแยกไปอยู่กับหลวงปู่บัว สิริบุญโณ วัดป่าหนองแขง
อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และต่อมาท่านไปตั้งสำนักเอง
และเป็นหลวงปู่เงิน สิริจินโท ที่มีชื่อเป็นที่รู้จัก ณ วัดป่าศิลาอาสน์
ตำบลหนองหิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เมื่อท่านมรณภาพลง
ประชุมเพลิงเก็บอัฐิเรียบร้อยแล้ว โดยกาลไม่นานนักปรากฏว่าอัฐิของ
ท่านมีสัญญาณสวยงาม เป็นที่กล่าวขานในบุคคลผู้พบเห็น

เมื่อนายกุด ได้ออกบวชเป็นพระกุด ต่อมาได้เป็นหลวงปู่
กุด รกขิตสีโล ทราบจากประวัติเล่าขานบางส่วนของท่านว่า
หลังจากหลวงปู่ประสารบวชให้แล้ว ท่านติดตามหลวงปู่ประสาร
เป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ท่านจึงรุดงค์ออกปฏิบัติไปตาม
สถานที่ต่าง ๆ หลวงปู่กุดเป็นพระกรรมฐานซึ่งมุ่งมั่นในการปฏิบัติ
ว่ากันว่าเดิมนั้นท่านปรารถนาพุทธภูมิเป็นที่หมาย แต่เมื่อปฏิบัติ
มากเข้า ในที่สุดก็ขอลาพุทธภูมิเพื่อให้จบกิจในชาตินี้ภพนี้เป็น
ที่สุด เหล่าศิษยานุศิษย์จึงลงใจกันว่า เพราะเหตุนี้เองทำให้ท่าน
ต้องประสบวิบากสังขารในชีวิตหลายครั้งหลายครา แต่ท่านก็
ไม่หลบไม่เลี่ยง หากแต่เผชิญกับวิบากนั้นด้วยความเมตตาและ

อาจหาญอย่างที่สุด เพื่อจะได้ไม่ติดค้างหนี้เวรหนี้กรรมใดๆ อีก

หลวงปู่เกิดเป็นพระกรรมฐานซึ่งมุ่งมั่นในการปฏิบัติมาก ว่ากันว่าเดิมนั้นท่านปรารถนาพุทธภูมิเป็นที่หมาย แต่เมื่อปฏิบัติมากเข้า ในที่สุดก็ขอลาพุทธภูมิเพื่อให้จบกิจในชาตินี้ภพนี้เป็นที่สุด... เรื่องราวการต่อสู้กับกิเลสด้วยความอดทนของท่านได้กล่าวถึงกันมากคือ

“...ครั้งหนึ่งท่านได้ออกปฏิบัติได้อาศัยถ้าเป็นที่ภาวนามีให้ผู้ใดมารบกวน จนกระทั่งถึงเช้า พระ-เถรที่มาเฝ้าอยู่หน้าถ้าได้เข้ามาดูท่าน เห็นฝูงมดรวมก่ดปกคลุมร่างของท่านดำมืดไปทั้งองค์ จึงรีบนำท่านส่งโรงพยาบาล ซึ่งแพทย์ก็ได้ให้เข้าไอซียูทันที แม้เมื่ออยู่โรงพยาบาลแล้ว ยังไม่วายต้องคอยจับฝูงมดออกจากตัวท่าน ตามร่างกายส่วนใดที่ถูกมดใหญ่กัดแทะก็จะเห็นเป็นรอยแผลรอยเนื้อหนังแหงนออกไป ส่วนใดที่เป็นพื้นที่ของมดเล็กก็จะไม่ค่อยเห็นรอยหนังเปิด แต่ก็อีกเสบวมแดงจากพิษอย่างน่ากลัว ยับเยินไปทั้งร่าง

แม้ธาตุขันธ์ท่านจะชอกช้ำ น่าเจ็บปวดทรมานสักเพียงใด ท่านก็ยังทรงไว้ซึ่งสติและความเมตตาเป็นปกติธรรมดาอย่างที่สุด ซ้ำยังลุกขึ้นมานั่งเทศน์แสดงธรรมให้แก่ลูกศิษย์ที่รู้ตมาดูอาการด้วยความห่วงใย ธรรมะที่ท่านได้แสดงอย่างเอาธาตุขันธ์เข้าแลกสุดจะแจกแจงบรรยาย แต่อย่างน้อย ประการหนึ่งก็ได้เห็นเป็นอศรรรยในคุณธรรมอันวิเศษเหนือสติปัญญาของเรา ที่ท่านวางธาตุขันธ์ราวกับซากศพให้ฝูงมดกัดแทะเป็นอาหารได้ตลอดคืน

อีกประการหนึ่งก็ได้เห็นการแสดงผลของกฎแห่งกรรม ได้เห็นความทุกข์ทรมานจากการทรงขันธในวัฏสงสาร ไม่เว้นแม้ภิกษุชราภาพผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม ”

หลวงปู่กุด รุกขิตสีโล ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๕๙ ปีมะโรง ที่ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร บิดามารดา คือ นายชาย และนางดี คำโพธิ์มีพี่น้องร่วมท้อง ๗ คน

คนที่ ๑ หลวงปู่เงิน สิริจันโท

ท่านเป็นบุตรคนที่ ๖ ในพี่น้อง ๗ คน

การศึกษา : หลวงปู่ท่านได้ศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เท่านั้น ต่อมาเมื่อจบเรียนแล้วจึงสอบนักธรรมชั้นตรี ได้เมื่ออายุ ๑๘ ปี หลวงปู่ประสาร สุมโน ได้นำท่านไปอุปสมบทและจำพรรษาที่วัดพระงามศรีมงคล ตำบล น้ำโมง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ในวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๑ โดยมีพระราชบัณฑิต เป็นพระอุปัชฌาย์

พระครูสีลขันธสังวร : เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระอาจารย์บุญกง : เป็นพระอนุสาวนาจารย์

ท่านมรณภาพในวันพฤหัสบดีที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๐.๔๓ น. อายุ ๙๔ ปี ๕๓ พรรษา หลวงปู่ประสาร สุมโน เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ในงานถวายเพลิงศพหลวงปู่กุด ณ วัดป่าศิลาอาสน์ จ.ยโสธร ในวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๔

ได้แวะเล่าประวัติครูบาอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่

ประสารมากพอสมควร คงเป็นคติเตือนใจและเห็นถึงปฏิบัติ
ของหลวงปู่ประสารเด่นชัดขึ้นมากพอสมควร

จากนี้มาเล่าเรื่องกันต่อ หลวงปู่ประสารท่านเล่าว่า...

“...พอใกล้เข้าพรรษา พุทธศักราช ๒๕๐๑ เราจึงไป
จำพรรษาที่วัดพระงามศรีมงคล ตำบลน้ำโมง อำเภอบำบ่อ
จังหวัดหนองคาย โดยมี พระครูศีลขันธ์สังวรณฺ (อ่อนศรี สุมโน)
เป็นเจ้าอาวาส หลวงปู่อ่อนศรี สุมโน ท่านมีโอวาทคำสอนที่
กินใจ ท่านเป็นลูกศิษย์ที่เคยติดตามท่านพระอาจารย์ออกธุดงค์
ไปทางภาคเหนือ ท่านสอนสานุศิษย์เสมอว่า

“ในความสงบของจิตนั้นแหละ ลูกหลานเอ๋ย ! จะได้พบ
กับความเป็นจริงอย่างชัดเจน ในธรรมชาติของพระพุทธเจ้า

...เรากำลังพูดอยู่นี้... ยังจะนั่งพูดกันอีกกี่นาน มันก็จะ
แสดงให้เห็นถึง ...ความไม่แน่นอนเสียแล้ว คือ...ตาย”

ในการเจริญสมาธิภาวนาในขั้นเริ่มแรก มีจุดมุ่งหมายคือ
ความสงบสุขของจิต เมื่อจิตเกิดความสงบไม่ฟุ้งซ่านแล้ว จิตใจ
จะเริ่มมีกำลังขึ้นมา ให้ใช้กำลังจิตใจนี้ ในการพิจารณาธรรม
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การนึกถึงความตาย

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงตรัสกับ
พระอานนท์ว่า “ตถาคตยังนึกถึงความตายอยู่ทุกลมหายใจ
เข้า-ออก การนึกถึงความตายอยู่เสมอ เป็นของดี”

ในยุคนี้สมัยนี้ การพูดถึงเรื่องตาย เป็นเรื่องอับมงคล เป็น
ลางร้าย ซึ่งความจริงแล้วไม่เกี่ยวกันเลย การนึกถึงความตายนั้น

ทำให้นักปฏิบัติเกิดความ “ไม่ประมาท” หากยังมีลมหายใจอยู่ จะนึกถึงบุญถึงกุศลและคุณงามความดีตลอดเวลา ทำให้จิตใจค่อยๆ สะอาดขึ้น ก็เลสเริ่มลดลง เพราะจิตใจที่ปล่อยวางร่างกายนี้เอง

แต่ถึงแม้ว่า การนึกถึงความตายเป็นของดี ก็ไม่ควรพูดส่งเดชเช่นกัน เพราะอาจจะทำให้คนที่ไม่ทราบเกิดอาการกลัวได้ เพราะฉะนั้นนึกไว้ในใจดีที่สุด ว่าเราอาจจะตายเมื่อไหร่ก็ได้ อย่าประมาททำความชั่วถึงแม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใด และจงทำแต่ความดี ถึงแม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใด เช่นกัน”

หลวงปู่ประสาร เล่าต่อว่า...เราไปอยู่ที่วัดพระงามศรีมิ่งคล ได้ไม่นานนัก ท่านหลวงปู่อ่อนศรี สุขเมโธ จึงสั่งให้เราไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สอนนักธรรมชั้นตรี ชั้นโท ให้กับพระเณร ซึ่งครูสอนในสมัยนั้นหายาก เราเป็นครูสอนปริยัติธรรมตลอดพรรษา พระเณรที่เข้าเรียนประมาณ ๑๐ ท่าน ซึ่งทุกท่านก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดี

เมื่อออกพรรษาแล้วเราจึงเดินธุดงค์ย้อนกลับถิ่นมาตุภูมิ วัดป่าหนองไคร้ จังหวัดยโสธร โดยมีสามเณรนั้นติดตามไปด้วย

● งานสมโภชเฉลิมฉลองวัดป่าหนองไคร้ ●

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๒ เรามาจำพรรษาที่วัดป่าหนองถ่ม อำเภอมือเมือง จังหวัดยโสธร อันเป็นพรรษาที่ ๙ ของเรา กลับมาจำพรรษาที่บ้านหนองถ่ม จังหวัดยโสธร สมัยนั้นบรรยากาศร่มรื่น

ด้วยปามะพร้าว มีหลวงตาบุญมี เป็นเจ้าอาวาส ท่านเป็นคนบ้านหนองถ่ม องค์กรนี้เป็นผู้ปลูกต้นมะพร้าว มีพระร่วมจำพรรษา ๕ รูป อยู่ด้วยกันผาสุก ตามสมณะวิสัย

จนถึงช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม เรามาช่วยงานวัดป่าหนองไคร้ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านสร้างพระพิชิตมารและศาลาเสร็จ จึงจัดงานสมโภชเฉลิมฉลองวัดป่าหนองไคร้ในวันงานญาติโยมสาธุชนพระสงฆ์องค์สามเณรใกล้และไกลหลั่งไหลมาร่วมงานอย่างล้นหลามสุดลูกหูลูกตา

หลวงปู่ผัน มอบหน้าที่ให้เราในการต้อนรับครูบาอาจารย์ และองค์หลวงปู่ผัน ก็กล่าวชมเราว่า **“ได้ท่านประสาร มาอยู่ด้วยสบายใจขึ้นเยอะ เป็นผู้แทน เป็นผู้ให้ความอบรมพระเถรแทนเราได้”**

ผู้เขียนเห็นว่าตอนนี้เกี่ยวเนื่องกับวัดหนองไคร้และพ่อแม่ครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นบูรพาจารย์หลายองค์ จึงจะขอเรียบเรียงเรื่องราวของวัดป่าหนองไคร้ที่เกี่ยวข้องระหว่างหลวงปู่ผัน ปาเรสโก และหลวงปู่ประสาร สุมโน ให้ท่านทั้งหลายได้ทราบ

วัดหนองไคร้ หรือวัดป่าหนองไคร้ ที่ชาวบ้านแถบถิ่นนี้นิยมเรียกกันติดปาก ได้รับจดทะเบียนให้เป็นวัดโดยกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ บ้านหนองทองกลาง ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีสถานะเป็นวัดราษฎร์ สังกัดนิกายคณะธรรมยุต เขตปกครองภาค ๑๐ ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของหนองไคร้ ห่างจากหมู่บ้านหนองทองกลาง

๑ กิโลเมตร ห่างจากหมู่บ้านโนนกง ประมาณ ๔๐๐ เมตร ที่มีชื่อว่า “วัดหนองไคร้” เพราะตั้งอยู่ใกล้หนองน้ำที่มีชื่อว่า หนองไคร้ จึงเอาชื่อหนองไคร้มาเป็นมงคลนามของวัด

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ “พระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก” พร้อมด้วยพระอาจารย์บุญหนัก เกสาวโ ได้จาริกธุดงค์กัมมัฏฐาน จากวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อโปรดญาติโยมทาง ภูมิลำเนาเดิมของพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ที่บ้านหนองหิน ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พระธุดงค์คณะนี้ ได้จาริกมาปักกลดเพื่อเจริญสมณะธรรมอยู่ทางทิศตะวันออกของ บ้านหนองหิน

ได้มีประชาชนมาทำบุญฟังเทศน์อบรมวิธีทำสมาธิภาวนา เป็นจำนวนมาก และเกิดศรัทธาเลื่อมใสพร้อมใจกันนิมนต์ พระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ให้อยู่จำพรรษาในละแวกนั้น นายโทน ลูกคำ กำนันตำบลหนองหินสมัยนั้น ซึ่งเป็นพี่ชายท่านพระ อาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ได้ถวายที่ดินสำหรับสร้างวัดจำนวน ๘๖ ไร่เศษ ทางด้านทิศใต้ของหนองไคร้ได้พร้อมใจกันกับชาวบ้าน หนองทองหลาง บ้านโนนกง บ้านโนนสาวท บ้านหนองหิน บ้าน โนนค้อ บ้านหนองเป็ด บ้านหนองถ่ม บ้านยางเดี่ยว บ้านหนองบ่อ และหมู่บ้านใกล้เคียงที่ศรัทธาเลื่อมใสท่านพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ปลุกสร้างเสนาสนะที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณรตามรูปแบบ ที่พักของพระกัมมัฏฐานสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

วัดหนองไคร้จึงเป็นศูนย์กลางของวัดฝ่ายอรัญญวาสีที่มี

พระภิกษุสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามพระธรรมวินัยพำนักอยู่ประจำเป็นจำนวนมาก โดยมีพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก เป็นผู้อบรมปลูกฝังวิธีการปฏิบัติ

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๐ พระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ได้ปรารภกับพระภิกษุสามเณรและญาติโยมว่า “ได้นิมิตเห็นแสงประหลาดๆ ในเวลาเดินจงกรมและทำสมาธิ หรือเวลาเดินไปมาภายในบริเวณวัด คล้ายแสงตะเกียงเจ้าพายุแต่สว่างไสวมาก พวยพุ่งอยู่ตลอดเวลา แสงดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ทางทิศตะวันตกของวัด ห่างจากเขตป่าช้าประมาณ ๔๐ เมตร นิมิตนี้ปรากฏตลอดพรรษา”

ท่านพระอาจารย์ฝั้น ปรารภต่อไปอีกว่า “นิมิตที่ปรากฏนั้นเป็นนิมิตเทวดาบอกถึงสถานที่ๆ จะสร้างวัดให้เจริญรุ่งเรืองเป็นหลักชัยแห่งการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในอนาคต”

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๑-๒๔๙๕ พระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณรและประชาชน ได้ย้ายเสนาสนะเดิมที่อยู่ในเขตวัดด้านทิศตะวันออก ไปปลูกสร้างในด้านทิศตะวันตกติดต่อกับเขตป่าช้า มีทางน้ำไหลผ่านลงไปสู่หนองไคร้ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของเขตวัด ตามนิมิตที่ปรากฏ

ปีพุทธศักราช ๒๔๙๖-๒๕๐๐ พระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ได้นำคณะญาติโยมสร้างศาลาการเปรียญขนาดเสา ๑๒๐ ต้น หลังคามุงสังกะสี ชั้นเดียวยกพื้นสูง ด้วยโครงสร้างเป็นไม้ทั้งหลัง

ตั้งอยู่กลางสระน้ำทำสะพานทอดเข้าไปหา เป็นศาลาการเปรียญใหญ่ที่สุดในเขตอำเภอเมืองยโสธรยุคนั้น ศาลาการเปรียญหลังนี้ได้ใช้เป็นสถานที่อบรมศีลธรรมแก่ประชาชนทั่วไป บางขณะทางราชการได้ขอใช้เป็นสถานที่อบรมประชาชนในท้องที่ตำบลหนองหิน

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ พระอาจารย์ผั่น ปาเรสโก ได้เห็นความลำบากของญาติโยมที่มีจิตศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดีงามของบรรพบุรุษพอถึงเทศกาลสงกรานต์ ประชาชนชาวพุทธในท้องถิ่นนี้ยึดถือเป็นเทศกาลสงกรานต์พระอีกด้วย (ในระหว่างวันที่ ๑๓ เมษายน เป็นต้นไปจนถึงสิ้นเดือน) ต่างพากันไปสงกรานต์พระพุทธรูปโบราณ เช่น วัดบ้านสิงห์ ตำบลสิงห์, วัดบ้านกว้าง ตำบลเชียงคำ, วัดบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมืองยโสธร, วัดบ้านไผ่ ตำบลไผ่ อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร บางแห่งระยะทางก็หลายสิบกิโลเมตร ต้องเสียสละเวลาเป็นวันๆ เพราะถือว่าเป็นประเพณีนิยม เป็นกุศลแก่ชีวิตมีความสุขทางใจ นี่เป็นประการที่ ๑

ประการที่ ๒ **อัฐิธาตุของท่าน “พระอาจารย์ใหญ่มั่น ภูริทัตโต”** ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของท่าน พระอาจารย์ผั่น ปาเรสโก ที่ท่านให้ความเคารพเป็นอย่างยิ่งและท่านได้รับมาเยอะกว่าคนอื่น ๆ ยังไม่มีที่ที่เหมาะสมจะเก็บรักษาไว้อย่างถาวร เพราะนานไปผู้ไม่เห็นค่าของอัฐิธาตุอาจทำสูญหายไป

พระอาจารย์ผั่น ปาเรสโก อาศัยปรารภเหตุ ๒ ประการนี้

จึงชักชวนญาติโยมและนำพาทำการก่อสร้างพระพุทธรูปใหญ่ขึ้น โดยว่าจ้าง ส.ท.คำมั่ว ภัคดีปัญญา เป็นนายช่างปั้นพระพุทธรูป ก่อด้วยอิฐถือปูนเสริมเหล็ก หน้าตักกว้าง ๔ เมตร สูง ๗ เมตร ปางมารวิชัย ประดิษฐานไว้ภายในศาลาการเปรียญ โดยก่อฐาน จากพื้นขึ้นรองรับองค์พระพุทธรูป ศาลาการเปรียญ และ พระพุทธรูปดำเนินการก่อสร้างมาแต่แรกจนแล้วเสร็จ ได้อาศัย กำลังศรัทธาจากหลายฝ่าย ดังแผ่นจารึกหลังแท่นพระพุทธรูป ใหญ่ดังนี้

“องค์พระทั้งหมดหล่อซีเมนต์เทคอนกรีตเสริมโครงเหล็ก เริ่มก่อสร้าง ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ เสร็จเมื่อ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๐๒ รวมเวลาก่อสร้าง ๙ เดือนเต็ม ลิ่นเงินก่อสร้าง ๑๔,๐๑๗.๕๐ บาท

ศาลาโรงธรรม เริ่มก่อสร้าง ๑๕ ธันวาคม ๒๔๙๗ เสร็จ เมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๐๐ รวมเวลาก่อสร้าง ๒ ปี ๑๑ เดือน ๕ วัน ลิ่นเงินก่อสร้าง ๓๖,๘๙๑.๗๐ บาท

พระพุทธรูปและศาลาโรงธรรม สำเร็จรูปขึ้นได้ด้วยกำลัง ความคิด ปัญญา กำลังทรัพย์ กำลังกาย ของพระภิกษุสามเณร เด็กวัด นางชี และข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ สารวัตร กำนัน ครูประชาบาล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการตำบล สมาชิก สภาตำบล ชาวบ้านราษฎร ชาย-หญิง ทุกวัย ทั้งบ้านไกลและ ไกลในแถบถิ่นนี้ ตลอดถึงกำลังสัตว์พาหนะที่ลากเช็นด้วย”

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๒-๒๕๐๓ เมื่อสร้างศาลาโรงธรรม

และพระพุทธรูปใหญ่เสร็จแล้ว ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหา
วิระวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร) วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กรุงเทพมหานคร สมัยดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมปิฎก ตำแหน่งสังฆมนตรี
ได้ประทานพระนามพระพุทธรูปใหญ่ว่า “**พระพิชิตมาร**” แต่
ชาวบ้านทั่วไปนิยมเรียกว่า “**พระเจ้าใหญ่**”

ในงานสมโภชพระพิชิตมาร ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก
สังฆมนตรี พร้อมด้วยพระเถรานุเถระได้อัญเชิญพระบรม
สารีริกธาตุบรรจุประดิษฐานไว้ที่พระเกศ และได้อัญเชิญต้น
“**พระศรีมหาโพธิ์**” พันธุ์พุทธรักษา จากประเทศอินเดีย มาปลูก
ไว้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่วัด บริเวณที่ปลูกต้นพระศรีมหาโพธิ์ นิยม
เรียกกันว่า “**ลานโพธิ์**” พอถึงเทศกาลสงกรานต์จะมีประชาชน
แถบถิ่นนี้มาร่วมสร้างน้ำต้นพระศรีมหาโพธิ์เป็นประจำทุกปี

อนึ่ง ในงานสมโภชพระพิชิตมาร ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก
สังฆมนตรี ได้บรรจุอัฐิธาตุท่านพระอาจารย์ใหญ่มั่น ภูริทัตโต
มีจำนวนประมาณครึ่งแก้ว ขนาดปกติ เมื่อถึงวันที่ ๑๕-๑๖
เมษายน ของทุกๆ ปี จะมีงานเทศกาลสงกรานต์ “**พระเจ้าใหญ่**”
ถือเป็นงานประจำปีอีกงานหนึ่งของวัดหนองไคร้ ที่มีประชาชน
จากที่ต่างๆ มาสร้างน้ำกันอย่างเนืองแน่น

ต่อมาหลวงปู่ประสาร สุมโน เป็นเจ้าอาวาสให้เปลี่ยนเรียก
พระนามพระพุทธรูปใหญ่ใหม่ว่า “**หลวงพ่อกุญแจ**” หรือ “**หลวงพ่อกุญแจ
พิชิตมาร**” แทนคำว่า “**พระเจ้าใหญ่**” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่ประสาร สุมโน

ช่วยหลวงปู่ปั้นสร้างอำเภอกุดชุม

พรรษาที่ ๑๐-๑๒ (พ.ศ. ๒๕๐๓ - พ.ศ. ๒๕๐๕)

จำพรรษาที่วัดป่าประชาชุมพล อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ปีพุทธศักราช ๒๕๐๓ หลวงปู่ประสาร สุมโน บวชได้ ๑๐ พรรษาแล้ว รู้พระปาติโมกข์แจ่มแจ้งแล้ว ทางธรรมวินัยถือว่าเป็นพระเถระ เป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ ทรงไว้ซึ่งเถรธรรม พระพุทธองค์ท่านแสดงถึงเถรธรรม คุณธรรมที่ทำให้พระเถระอยู่สำราญในที่ทุกสถาน ๑๐ ประการ คือ

๑. **เถรรัตตัญญู** เป็นผู้ใหญ่ บวชนาน รู้เห็นกิจการ ทรงจำเรื่องราวไว้ได้

๒. **สีลวา** มีศีล เคร่งครัดในสิกขาบททั้งหลาย

๓. **พหุสสุโต** เป็นพหูสูตทรงความรู้

๔. **สวาคตปาฏิโมกโข** ทรงปาติโมกข์ รู้หลักแห่งวินัย แคล่วคล่อง ชำนิชำนาญ สามารถวินิจฉัยได้ด้วยดี

๕. **อธิกรณสมุปปาทวุปสมกุสโล** ฉลาดในการระงับ อธิกรณ์ที่เกิดขึ้น

๖. **ธัมมกาโม** เป็นผู้ใคร่ธรรม รักความรู้ รักความจริง รู้จักรับฟังและรู้จักพูด ทำให้เป็นที่ชื่นชมสนทนสนมสบายใจ นำเข้าไปปรีกษาสนทนา และชอบศึกษา ยินดีปรีดาในหลักธรรมหลักวินัยที่ยิ่งๆ ขึ้นไป

๗. **สันตุฎฐิ** เป็นผู้สันโดษด้วยปัจจัยสี่ตามมีตามได้

๘. **ปาสาทิกิ** จะไปจะมา มีอาการกิริยาน่าเลื่อมใส แม้เข้าไปในละแวกบ้าน ก็สำรวมเป็นอันดี

๙. **ฉานลาภี** ได้แคล้วคล่องในฉาน ๔ ที่เป็นเครื่องอยู่สุขสบายในปัจจุบัน

๑๐. **อนาสวเจโตวิมุตติปัญญาวิมุตติ** บรรลุเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ สิ้นอาสวะ

หลวงปู่ประสาร ได้ประพฤติปฏิบัติตามพุทธโอวาทดังที่กล่าวแล้วมาด้วยดี ท่านเล่า ชีวิตในสมณะเพศช่วงเป็นชีวิตที่เย็นสบาย การได้ออกปฏิบัติตามป่าเขา ป่าช้า หรือสถานที่อันน่าสะพรึงกลัว ได้ขัดเกลากิจใจของท่านที่นิ่งอยู่แล้วให้ยิ่งสงบยิ่งขึ้น การภาวนาไหล เหมือนสายน้ำไหลพัดเอาสิ่งสกปรกโสโครก ออกนอกสายทาง จิตใจขณะนั้นแนบแน่นมั่นคงไม่เอนเอียงในคุณพระรัตนตรัยและคุณแห่งศีลที่พระอริยเจ้าทรงสรรเสริญ องค์ท่านสอนว่า.

...ข้อปฏิบัติโดยตรง จะนำหนทางตรง เป็นหนทางที่เจริญไปถึงที่พ้นจากทุกข์ภัยในวัฏฏะสงสาร เวลานี้พวกเราทั้งหลาย

ถูกภัยคุกคามอยู่ตลอดไป เราได้รับเป็นภัยในวัฏฏะสงสาร ภิกษุ
แปลว่าผู้เห็นภัย ผู้ใดเห็นภัยผู้นั้นก็เป็นภิกษุ ไม่ใช่ภิกษุเฉพาะ
หัวโล้นนุ่งเหลืองห่มเหลือง แม้เป็นฆราวาสญาติโยมก็เมื่อเรา
เห็นภัยก็ถือว่าเป็นภิกษุทั้งนั้น

ภัยในวัฏฏะสงสารคืออะไร? ภัยนี้คือความเกิด ความแก่
ความเจ็บ ความตาย อันนี้เป็นภัยในวัฏฏะสงสาร เราเกิด เราแก่
เราเจ็บ เราตาย เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏฏะ

ความเกิดไม่ใช่เป็นของดี ความเกิดนั้นเป็นกองทุกข์
พระพุทธเจ้าสอนแล้วชาติปิทุกขา ชาติความเกิดเป็นทุกข์ เราเกิด
มานี้ คนทุกคนบ่นแต่ทุกข์ทั้งนั้นแหละ ไม่มีใครบ่นว่าสุขหนอ ๆ...
นอนก็ทุกข์ นั่งก็ทุกข์ ได้กินก็ทุกข์ ไม่ได้กินก็ทุกข์ กินแล้วก็ทุกข์
กินแล้วมันไม่ออกมันก็ทุกข์ มีแต่กองทุกข์ทั้งนั้นแหละเกิดมา
แสวงหาอยากหากิน **ค่าไม่ได้ยิน คินไม่ได้อยู่ หลังสู้ฟ้า หน้า
สู้ดิน** หาอยากหากิน มันทุกข์หรือมันสุข พระพุทธเจ้าสอนว่า
เป็นทุกข์ทั้งนั้นแหละ

นี่แหละภัยในวัฏฏะสงสาร พระพุทธเจ้าต้องมองเห็นภัย
อันนี้ เราทุกคนเกิดมาแล้วต้องแก่ ความแก่คือความชราคร่ำคร่า
ของสังขารร่างกายมีหู มีตา มีจมูก มีอวัยวะน้อยใหญ่ทั้งหลาย
ทั้งปวงอันนี้แหละ มันเกิดขึ้นมามันก็ทรุดโทรม แปรเปลี่ยนไป
ตามธรรมชาติของๆ มัน ทรุดโทรมไปเสื่อมไปชราไป เรียกว่า
ความแก่ ความเจ็บ

ความเจ็บทุกคนก็เจ็บทั้งนั้นแหละ เพราะเป็นโรคภัยไข้เจ็บ

ขึ้นมา นั่งนานก็ปวดหลังปวดเอว ...เรามีอวัยวะน้อยใหญ่ทุกอย่าง ทุกอย่าง มีหู มีตา มีจมูก ล้วนแต่เป็นบ่อเกิดแห่งโรคทั้งนั้น มีตาก็เป็นโรคตา มีหูก็เป็นโรคหู มีขาก็เป็นโรคขา มีอวัยวะอาการ ๓๒ เป็นโรคตับ โรคปอด โรคหัวใจ โรคอะไรทุกอย่างทุกอย่าง โรคกระดูก มีแต่โรคทั้งนั้น เราไล่ไป มีปอดก็เป็นโรคปอด มีไตก็เป็นโรคไต มีไส้ก็เป็นโรคไส้ มีกระเพาะก็เป็นโรคกระเพาะ มีแต่โรคทั้งนั้น เต็มอยู่นั้นะ มันจะมีของดีของวิเศษอะไรอยู่ในนี้ มีแต่โรคภัยไข้เจ็บ มีแต่ภัยทั้งนั้นแหละ

ความเจ็บคือความทรมานและความทุกข์ ไม่ว่าเจ็บตา เจ็บแข้ง เจ็บขา เจ็บอะไรทุกอย่างทุกอย่างเป็นของทรมานทั้งนั้นแหละ นี่มันทุกข์มันสุขขนาดไหน ความเจ็บมันสุขไหมมันทุกข์ไหม เราก็ถามซิ สุขหรือทุกข์

พระพุทธเจ้าถามสาวก **สุขัง วา ทุกขัง วา** ...มันสุขหรือมันทุกข์ พระพุทธเจ้าถาม ปัญจวัคคีย์นั้น มันสุขหรือมันทุกข์ ปัญจวัคคีย์ก็ตอบว่า มันทุกข์พระเจ้าข้า “ทุกขัง ภันเต”

รูปก็ดี เวณาก็ดี สัญญาก็ดี สังขารก็ดี เบญจขันธ์ทั้ง ๕ นี่เป็นภาระอันหนัก หนักหน่วงทีเดียวพวกเรา ก็แบกไปแบกมา ทุกคนก็แบกทั้งนั้นแหละหาม มัวแต่แบกหามมันทั้งหามทั้งแบกไปแบกมาขันธ์ ๕

รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เรียกว่าขันธ์ ๕ อันนี้เป็นของหนัก ทุกคนก็มีคนละ ๕ ขันธ์ทั้งนั้นแหละ โยมก็ ๕ ขันธ์ พระก็ ๕ ขันธ์ เราแบกคนละ ๕ ขันธ์นี้แหละแบกไปแบกมา

นอนก็นอนอยู่กับชั้น ๕ กินก็แบก นอนก็แบกไปหามาไป มันทุกข์ขนาดไหน ไม่มีใครปล่อยใครวางสักที มีแต่แบกแต่หามมันก็เป็นกองทุกข์ พระพุทธเจ้าสอนให้เห็นมันทุกข์อันนี้แหละ

ความทุกข์ก็เพราะความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เวทนา สัญญา สังขาร เวทนาความเสวยอารมณ์ สุขบ้างทุกข์บ้าง สัญญาคือความจำ สังขารความปรุงแต่ง วิญญาณความรู้สึก อันนี้หละเรามาแบกอันนี้ไว้ แบกชั้น ๕ ไว้ พระพุทธเจ้าว่า **ภาราทะเว ปัญจขันธา** ปัญจขันธเป็นภาระอันหนัก เป็นของหนักหน่วง เราทุกคนมีชั้น ๕ คนละกองๆ ไว้ ...

ชั้น ๑ แปรว่ากอง กองรูป กองเวทนา กองสัญญา กองสังขาร กองวิญญาณ เมื่อสรุปแล้วก็เป็น ๒ คือ รูปธรรม นามธรรม รูปคือประกอบด้วย ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ไฟ ลม

... สังขารร่างกายของเราทุกคนทั้ง ๔ อย่างนี้ประกอบกันขึ้นผสมกันขึ้น รวมกันเข้าคือธาตุ ๔ ดิน น้ำ ไฟ ลม ทุกคนที่มองเห็นอยู่เป็นลูกผู้หญิงเป็นลูกผู้ชายอาศัยของ ๔ อย่างนี้แหละมาประกอบกันเข้า อากาศธาตุกับวิญญาณธาตุมาผสมเข้าเรียกว่าเป็นมนุษย์ เป็นบุรุษ เป็นผู้หญิง เป็นผู้ชาย สมมุติกันขึ้นเป็นบุคคล แยกกันไปแยกกันมา แม่ออกก็แบก พระก็แบกไป แบกโรค... แบกแข่ง แบกขา แบกหู แบกตา แบกผม แบกขน แบกเล็บ แบกฟัน แบกหนัง แบกไปอยู่นี้แหละ รวมเรียกว่าธาตุ ๔

แบกธาตุแบกชั้น ๑ ไปหามาเป็นทุกข์อันนี้แหละ เป็นทุกข์ต้องหามาเลี้ยงมาบำรุงรักษามัน ตั้งแต่เกิดจนตายหามาให้มัน

กิน... หามากินหามาใส่ลงไว้ อาศัยมันไว้ มาเยียวมายามันไว้
รูปอันนี้จำงให้มันอยู่ เอาข้าวปลาอาหารมาจำงให้มันอยู่มาบำรุง
มาปรนมาเปروมารักษาให้มันอยู่...นี่มันเป็นอย่างนี้ เพราะหามา
บำรุงรักษา มันจะทุกข์ขนาดไหน

เวลาทำไว้ได้มามากมายกายกอง แต่ละปีๆ เงินได้มาเอา
มาทำไม เอามาเลี้ยงร่างกายนี้แหละเอามาบำรุงบำเรอมาปรน
มาเปโรมัน ให้มันกินอาหารคาวหวานทุกอย่างทุกอย่าง เสื้อผ้า
อาภรณ์ ทุกสิ่งทุกอย่างก็หามาให้มัน หามาแสวงมา หามาแล้ว
มันก็กิน มันก็เกิด มันก็แก่ มันก็เจ็บ มันก็มาตาย... ธรรมดาทุก
อย่างนี้แหละ พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พิจารณาเห็นกองทุกข์

อนิจจัง เป็นของไม่เที่ยง ทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นอยู่นี้ มัน
ไม่เที่ยง ผมก็ไม่เที่ยง ขนก็ไม่เที่ยง เล็บฟันหนังทุกสิ่งทุกอย่างที่
มันมีมันไม่เที่ยง ตาหูจมูกที่เรามีมันเป็นของเที่ยงเมื่อไร มันก็
แปรสภาพไปทุกวันๆ นั้นแหละ มันแก่ไปทุกวัน ๆ มันเสื่อมไป
ทุกวัน ...เวลานี้อายุชั้ววัยชรา เรานับอายุเท่านั้น อายุเท่านั้น ...
นี่มันเสียไป มันหมดไป เสื่อมไป ตาก็เสื่อมไป หูก็เสื่อม ขาก็เสื่อม
เนื้อหนังอะไรก็เสื่อมไปหมด เวลานี้มีแต่ของเสื่อมไปหมดไป มัน
จะมีอะไรมันเสื่อมไปเรียกว่า **ขะยะวะยะธัมมา สังขารา** แปลว่า
มันเสื่อมไปแล้ว มันหมดไปทุกวันๆ มันหมดไป

ฉะนั้นอายุของเรามันหมดไปแล้วมันเหลือน้อยเต็มทีแล้ว
เวลานี้...เรายังไม่ได้อะไรเป็นทุนเป็นกำไร บุญกุศลซึ่งเป็นของ
จำเป็น คุณงามความดีสำหรับที่จะติดสอยห้อยตามไปกับจิตใจ

ของเราๆ มีหรือยัง เตรียมพร้อมหรือยัง ถ้าเราไม่มีก็รีบๆ ขวนขวายปฏิบัติเอา” นี่คือการสอนของหลวงปู่ประสาร สุขโม

● บารมีหลวงปู่ผัน ●

เมื่อหลวงปู่ประสารพูดปรารภเรื่องต่าง ๆ แล้ว ท่านจึงได้กล่าวถึงประวัติขององค์ท่านที่ติดตามหลวงปู่ผันไปอยู่วัดป่าประชาชุมพล อำเภอกุดชุมว่า...

พุทธศักราช ๒๕๐๓ ร.ต.ท.พวง ศรีบุญลือ นายอำเภอโยธธรในสมัยนั้นดำริเห็นว่า ท้องที่ตำบลโนนเปือย ตำบลโพนงาม ตำบลก้ามแมด และตำบลไผ่ อยู่ห่างไกลจากอำเภอโยธธร หนทางทุรกันดาร ลำบากแก่ราษฎรในการไปมาติดต่อราชการ

นายอำเภอโยธธร ได้กราบบอราธนานามินต์ หลวงปู่ผันไปช่วยสร้างวัดกุดชุม เพราะเห็นว่าท่าน เป็นผู้มียบารมี ชาวจังหวัดโยธธร แดงนี้ต่างล้าลือถึงกิตติศัพท์กิตติคุณของท่าน ในความศักดิ์สิทธิ์วิเศษ ผีสางเทวดาเคารพยำเกรงไม่มีพระองค์ใดเทียบได้ และหลวงปู่ผัน เคยท่องเที่ยวธุดงค์มาโปรดญาติโยมแถวนี้เกือบทุกหมู่บ้านแล้ว

การสร้างกิ่งอำเภอในสมัยนั้นรัฐบาลไม่มีงบประมาณชาวบ้านต้องลงขันบริจาค ทั้งที่ว่าการอำเภอ โรงเรียนและสถานี่ต่างๆ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านได้พิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ องค์ท่านจึงรับอารธนารับเป็นผู้นำสร้างกิ่งอำเภอกุดชุมและวัดป่าประชาชุมพลด้วยความยินดี

หลวงปู่ประสารเล่าว่าในวันนั้นหลวงปู่ฝันจึงเรียกประชุมพระสงฆ์ว่า “ใครบ้างที่จะตามผมไปที่บ้านกุดชุม ไปสร้างอำเภอนิคม วัดมหาณิกายเขาก็มีแล้ว แต่ยังเหลือวัดธรรมยุต ใครจะไปกับผมบ้าง” หลวงปู่ประสารจึงชวนอาสาเสนอตัว และมีพระเถระขอติดตามอีกรวมประมาณ ๘รูป

หลวงปู่ฝัน ปาเรสโก จึงสั่งให้หลวงปู่บัวทอง เรวโต เป็นผู้ดูแลวัดป่าหนองไคร้แทน จากนั้นจึงนำคณะได้ออกเดินทางด้วยเท้าเปล่า ชดงค์ไปยังบ้านกุดชุม ไม่มีรถยนต์หรือล้อเกวียนแต่ประการใด

เมื่อไปถึงเข้าไปพักอยู่ที่ศาลปู่ตาและป่าช้า สถานที่สัปปายะมีหนองน้ำอยู่ทางด้านตะวันออก มีต้นไม้ใหญ่และเทือกป่าให้ร่มเงาเป็นอย่างดี การประพฤติปฏิบัติราบรื่นดี เริ่มคิดเรื่องสร้างวัดสร้างศาลา สร้างกุฏิ บิณฑบาตวันแรก หลวงปู่ประสารไปบิณฑบาตที่กุดชุมเป็นองค์แรก เพราะแต่ก่อนเป็นพื้นที่ป่าทั้งหมดมีต้นยางใหญ่ ๓-๔ คนโอบเป็นจำนวนมาก ญาติโยมตัดมาทำศาลา แต่ก่อนตำรวก็ไม้จับ บอกว่าเอามาทำศาลา เขาก็อนุโมทนาบุญ การชักลากไม้ผ่านโรงพักเข้าไปวัดอย่างสบาย หลวงปู่ประสารเป็นขุนพลเอกช่วยงานรับใช้ หลวงปู่ฝัน ปาเรสโกตั้ง ๓ ปี เต็มๆ

ท่านจึงสร้างวัดติดหนองมะทอ และป่าช้าบ้านกุดชุมรวมพื้นที่ประมาณ ๑๐๐ ไร่เศษ

เมื่อหลวงปู่ฝันและคณะมาอยู่ที่ป่าช้ากุดชุม พระรูปหนึ่ง

ที่ติดตามมาเห็นผิคนแก่ อายุหลายร้อยปี ผมสีขาวเดินผ่านมา ขณะที่ท่านกำลังเดินจงกรมอยู่ แล้วพูดขึ้นเสียงฟังชัดว่า

“อยู่ชะ ๆ”

พูดภาษาอีสานแล้วก็หายวับไปกับตา ทำให้พระรูปนั้น ขนพองสยองเกล้า ท่านจึงรีบเข้าไปกราบเรียนให้หลวงปู่ผันทราบ หลวงปู่บอกว่าเทพยดาเขายินดีต้อนรับ แล้วองค์ท่านก็กล่าวว่า ไม่เพียงพระเท่านั้นที่เจอ ท่านก็เจอเหมือนกัน นั่นมิใช่ผี เป็น เทวดาเจ้าถิ่น เขาได้เข้ามาราบเราแล้ว ร่างกายาล้ำสันสูงใหญ่ ไม่ใส่เสื้อนุ่งเพียงผ้าโบราณผืนเดียว เข้ามาขอให้ท่านตั้งเขาเป็น เจ้าเมืองที่จะสร้างขึ้นใหม่ องค์ท่านกล่าวว่าทุกอย่างเป็นไปตาม บุญวาสนาบาปมี บุญและบาปนั้นแหละจะเป็นผู้แต่งตั้งสัตว์โลก ให้เป็นไปตามกรรม ถ้าบุญของท่านเทวดามี อย่าว่าแต่เป็นเพียง เจ้าเมืองเลย จะเป็นอะไรก็ได้ทั้งนั้น ถ้าบุญถึงพร้อมมูลแล้ว แต่ถ้าบุญมิได้สั่งสมเอาไว้ แม้ไม่อยากจะได้อะไร ก็มีอาจสมปรารถนา อยากจนกระทั่งตาย ก็มีอาจได้สิ่งนั้น

ผู้เขียนจึงกราบเรียนแทรกขึ้นว่า หลวงพ่อครับตั้งแต่ บวชมา ตั้งแต่เป็นสามเณรจนเป็นพระมานี้ ถึงนี้แหละถึงพรรษา ที่ ๑๐ นี้แหละครับ ความสงบของจิตนี้ เคยสงบถึงฐาน ถึงหลัก ของจิตนี้บ้าง สักก็ครั้ง ที่หลวงพ่อบุ๊ได้คิดวามั่นใจว่า คำสอนของ พระพุทธเจ้านี้ แหม...มีอยู่แท้ๆ ได้ประสบเห็นแล้ว เห็นความสงบ ทางสมาธิบ้างที่แนใจ องค์ท่านกล่าวขึ้นด้วยเมตตาว่า เรื่องปฏิบัติ ธรรม ถ้ามันเห็นแล้วก็เรียกว่า **สันติภูมิจิโก โหติ** ย่อมเห็นเอง

ถ้ามันเกิดขึ้นมีเป็นสมาธิแต่ครั้งก็เป็นของอัศจรรย์ที่เราไม่เคยเห็น แต่เป็นเรื่องของเราเองที่พบเห็นที่จิตใจไม่เคยสงบมาก่อนก็มาสงบ ก็ภูมิใจดีใจของมันเอง ที่ทำความเพียรไปต่อเนื่องไม่ขาดวรรคขาดตอน ถึงเวลามันสงบมันก็เป็นเองของมัน ไหลสงบจะยืนอยู่มันก็สงบ จะนั่งจะยืนจะไปทำงานเหตุการณ์เวลาไหนมันก็สงบอยู่ของมัน ไม่เลือกกาล เลือกเวลาสถานที่สงบ เวลาบางวัน ก็ปิดกวาดอยู่ ปิดไป ๆ เราภาวนาพุทโธมีสติรักษาใจไปด้วยเรื่อย ๆ ๆ ไปนาน ๆ เวลาสงบมันก็สงบ

เมื่อเวลาจิตใจมันสงบมันก็อ่อนลง เราก็ต้องพักงานเสียก่อน ยืนกำหนดจิตให้มันสงบลงไปเสียก่อน อันนี้เรียกว่า **จิตใจมันสงบ**

บางครั้งมันจะสงบ ทำงานไปไ้ วันนี้จิตใจมันคล้าย ๆ มันจะสงบ เวลาไปนั่งก็ไม่นานก็สงบจริงๆ คือมันรู้จักแล้วตั้งแต่กลางวัน ตั้งแต่เอนั่งภาวนา ก็บางทีเอนั่งสัยเวลาทำกิจวัตรเรียบร้อยแล้วก็เข้าไปนั่ง ตอนที่ภารกิจที่เราทำ จากปิดกวาดอาบนํ้าสร่งนํ้าแล้วก็เดินจงกรม ไปนั่งก็สงบแล้ว มันเป็นเพราะเราทำความเพียร มันมีสติมันต่อเนื่องตลอดเวลาช่วงนั้น ก็ภูมิใจจิตใจสงบ ๆ ที่นี้ก็สบายที่นี้

คำว่า **เห็นธรรม ๆ ธรรมที่เราเห็น คือ ความสงบ** สมาธิ ความเย็นความเบาสบายนี้แหละ มันเกิดแล้วทุกสิ่งทุกอย่างมันก็ตามมาความขยันความเพียร ความเกียจคร้านความใจอ่อนนุ่ม ถ่อมตัวทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นไปของมันเองตามธรรมชาติมัน

ไม่มี ๆ ทัศนียมานะ คือมันลง คือมันอ่อนแล้ว ไม่มีทัศนียมานะ ใครจะว่าใครจะด่าอะไรก็ไม่สะเทือน”

หลวงปู่ประสารเล่าว่าจากนั้นหลวงปู่ผันท่านนำสร้างเสาหลักเมือง โดยนำก้อนหินศักดิ์สิทธิ์สมัยขอมมาจากเมืองขอมโบราณที่บริเวณหนองทรายवाल บ้านฝักกะยา ต.โนนเปือย อ.กุดชุม เติมอยู่บนต้นไม้ใหญ่ ต่อมาตกลงมานอนเอียงอยู่กับพื้นดินในเขตนาของนายเล่

ความน่าอัศจรรย์ของหินก้อนนี้ก็คือ อยู่ๆ ก้อนหินก็ตั้งตรงขึ้นเอง ชาวบ้านจึงเล่าต่อกันว่าหินก้อนนี้รู้ว่าจะมีการสร้างเมืองกุดชุม จึงตั้งขึ้นเอง แสดงอภินิหารต่าง ๆ นานา บ้างก็มีแสงพวยพุ่งออกจากก้อนหินให้เห็นเป็นอัศจรรย์

ได้เวลาตั้งเสาหลักเมืองหลวงปู่ผันท่านจึงนำชาวบ้านหลายพันคนมาอัญเชิญก้อนหินก้อนนี้ นายเล่ซึ่งเป็นเจ้าของ เกิดเสียดายเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เขานับถือกราบไหว้มานาน และอยู่ในเขตนาเขาเอง จะไม่ยอมให้แก่หลวงปู่ผัน อยู่ ๆ ปรากฏว่าวัวเทียมเกวียน ๒ ตัว ของนายเล่ ล้มซัดลงทันทีต่อหน้าต่อตาฝูงชน นายเล่ กลัวตายจึงยินยอมมอบก้อนหินศักดิ์สิทธิ์นั้นให้หลวงปู่ผันนำไปตั้งเสาหลักเมือง ท่านเรียกหินก้อนนี้ว่าชื่อ “เจ้าฟ้าจุ่ม”

ในบันทึกประวัติอำเภอกุดชุมจังหวดยโสธร ได้เขียนไว้ว่า

“ในที่สุดผลแห่งการร่วมมือร่วมใจของประชาชนและข้าราชการก็เสร็จสิ้นลงในราวเดือนพฤษภาคม ๒๕๐๔ มีสถานที่

ราชการและบ้านพักซึ่งสร้างด้วยน้ำพักน้ำแรงของราษฎรสำเร็จ
เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง ผู้มีส่วนสำคัญยิ่งอีกท่านหนึ่งในการสนับสนุนเป็น
กำลังใจให้การก่อสร้างกิ่งอำเภอกุดชุม เป็นผลสำเร็จคือ ท่าน
พระครูปลัดปาเรสโก (ผั่น) ท่านเป็นผู้ริเริ่มก่อสร้างวัดประชา
ชุมพลขึ้นมาพร้อม ๆ กับการสร้างกิ่งอำเภอฯ และในระยะเวลา
ต่อมาหลังจากสร้างกิ่งอำเภอ ฯ แล้วเสร็จไม่นาน ท่านก็เป็นผู้
ดำเนินการตั้งหลักเมืองให้เป็นศักดิ์ศรีแก่กิ่งอำเภอด้วย”

พ.ศ.๒๕๐๔ ซึ่งเป็นพรรษาที่ ๑๑ ของหลวงปู่ประสาร
สุมโน ในฐานะที่องค์ท่านเป็นมือขวาของหลวงปู่ผั่น ปาเรสโก
ท่านจึงมีหน้าที่จัดการดูแลงานบุญกุศลที่นายอำเภอ คณะ
ข้าราชการพ่อค้าประชาชน จากที่ต่าง ๆ ร่วมเป็นเจ้าภาพทอดกฐิน
สามัคคีที่วัดป่ากุดชุม ในงานนี้มีสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ เป็น
ประธานฝ่ายสงฆ์ พระธรรมบัณฑิต วัดสุปัฏนาราม พระศาสนดิลก
เดินทางมาร่วมงาน เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ ได้ประทาน
ชื่อวัดใหม่ว่า “วัดป่าประชาชุมพล” และองค์ท่านได้นำต้น
พระศรีมหาโพธิ์ พันธุ์พุทธคยาอินเดียมาปลูกเป็นอนุสรณ์เครื่อง
ระลึกถึงพระพุทธเจ้าอีกด้วย

หลวงปู่ประสารเล่าว่า แม้ในขณะที่มีการก่อสร้างอย่าง
หนัก แต่หลวงปู่ผั่นท่านมักสอนสานุศิษย์อยู่เสมอว่า พึงเป็น
ผู้ไม่ประมาท ซึ่งเป็นบทรธรรมอันไม่ตาย พึงเป็นผู้มีสติ
เฉพาหน้าอยู่เสมอ พึงเป็นผู้มีสัมปชัญญะรู้จิตเสมอ

ออกพรรษาแล้วหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านจึงนำสาธุศิษย์ ออกเที่ยวธุดงค์ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ สั่งสอนอบรมธรรมชาวบ้าน ที่มีความเดือดร้อน เดือดร้อนเพราะไม่รู้จักศีลธรรมประการ ๑ อีกประการหนึ่งเดือดร้อนเพราะถูกผีไร่ผีนาทำร้าย

เรื่องผีนาทำร้ายเป็นเรื่องที่น่าคิดมากในสมัยนั้น เพราะในสมัยนี้แทบไม่มีแล้วอาจจะเป็นเพราะว่าคนสมัยนี้ร้ายกว่าผี หรือดีไม่ดีคนนั้นแหละจะเป็นฝ่ายไปหลอกผี ผีจึงพากันหายหน้าหนีไม่กล้ามาหลอกคน เมืองยโสธรเป็นเมืองนับถือผีสงนางไม้ ป่วยไข้ไม่สบายต้องไปหาผีก่อนแล้วจึงค่อยหาหมอที่หลัง ไปหาหมอไม่หายไปหาผีแล้วหาย คนจึงเข้าหาผีมากกว่าพระ

ในครั้งนั้นโรคผีเข้าระบาดหนัก ชื่อเสียงหลวงปู่ผันจึงดังอย่างหนัก ๆ เพราะเมื่อองค์ท่านไปปักกลดที่ใดที่แห่งนั้นปรากฏว่าไม่มีผีรบกวนชาวบ้านอีกต่อไป ผู้คนจึงมักนิยมนามิมนต์ให้หลวงปู่ผันธุดงค์ปักกลดที่นา ๑ คื่น หรือ ๒ คื่นบ้าง ผีก็จะไม่ทำร้ายอีกต่อไป หากมีคนป่วยเนื่องมาจากเหตุผีปอบเข้าสิง เมื่อนำมาหาท่านก็จะหายเป็นปกติโดยวิธีง่าย ๆ เพียงเอ่ยชื่อท่าน หรือบอกว่าถ้าไม่ยอมออกจะพาไปหาหลวงปู่ผัน เพียงผีได้ยิน แค่นั้นขวัญก็กระเจิง

หมู่บ้านใดที่ไม่อยากเลี้ยงผีปู้ตา จึงนิมนต์หลวงปู่ผันไปธุดงค์พักแรม เมื่อท่านไปถึงท่านให้ไตรสรณคมน์ ถือศีล เทศน์ให้ฟัง ถวายจันทน์เช้า จากนั้นก่อนท่านจะเดินทางต่อไปยังที่อื่น ท่านจะให้ทำลายศาลผีปู้ตาทิ้ง ผีก็จะไม่มารบกวนชาวบ้านอีก

ต่อไป องค์ท่านจึงเป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้านเป็นอย่างนัก

● พญาปากเข็ด ●

หลวงปู่ประสารพูดถึงหลวงปู่ท่านทุกครั้ง องค์ท่านจะแสดงออกถึงความเลื่อมใสในปฏิปทาทุกครา...ท่านว่า ด้วยบุญญาบารมีของหลวงปู่ท่าน ปาเรสโก สิ่งที่ท่านดำริทุกอย่างสำเร็จทุกประการ บุญบารมีของท่านแผ่ไปโดยทั่ว ในจังหวัดยโสธร จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดร้อยเอ็ด ในยุคนั้นแทบไม่มีใครไม่รู้จักองค์ท่าน ชื่อเสียงท่านโด่งดังทั้งทางคุณธรรม ทั้งทางอิทธิปาฏิหาริย์ แม้หมอผีเวทมนต์กลคาถาก็ออมสยบน้อมตัวเข้ากราบสมัครเป็นลูกศิษย์ท่านมากต่อมาก

จนกระทั่งชาวบ้านทั้งหลายตั้งฉานานามให้ท่านว่า **“พญาปากเข็ดๆ”** หมายความว่า พุดอย่างไรต้องเป็นอย่างนั้น เป็นผู้มีความฉลาด มีแต่เทวบุตร เทวดา ภูตผีปีศาจ ก็ยังครั่นคร้าม

มีนายอำเภอคนหนึ่งสมัยนั้น ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่นำกำลังจับไม้ที่ท่านให้ชาวบ้านเลื่อยเพื่อนำไปสร้างวัด เมื่อจับแล้วยังขู่เชิญให้องค์ท่านเซ็นรับเป็นผู้กระทำความผิด ท่านอธิบายว่าจะนำไปทำประโยชน์เพื่อพุทธศาสนา เป็นสมบัติของแผ่นดิน แม้ท่านจะอธิบายถึงผลดีอย่างไร นายอำเภอก็ไม่ยอมฟัง ยกกฎหมายเป็นที่ตั้ง ไม่นึกถึงบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ แถมยังพุดจาข่มขู่องค์ท่านอย่างแรง องค์ท่านจึงพุด

ขึ้นว่า “หนูเจ้านี้ใหญ่แต่ชื่อ เป็นคนบໍູຮັກຊັກວັດວາສາສນາ ບໍູຮັກຊັກ ປະໂຍຊນ໌ແກ່ສ່ວນຮວມ ອາດໃຫ້ເຂົາເຫັນ ເຂົາກໍລິເຫັນໃຫ້ເບິ່ງ” ວ່າ ແລ້ວລອງປູກໍ່ເຫັນຮັບຜິດຫັນທີ

เมื่อท่านเห็นลายชื่อรับผิดตามที่นายอำเภอคนนั้นต้องการ นายอำเภอคนนั้นนั้นก็เกิดอาการชักกระตุกอย่างแรง เหมือนคน เป็นโรคลมบ้าหมู เมื่อเป็นดังนั้นจึงเกิดความกลัวตาย สำนึกผิด เชื่อในบาปบุญ จึงเข้าไปกราบขอขมาท่าน อาการนั้นจึงหาย

● ปราบพระขมังเวทย์ ●

ด้วยคุณสมบัติพิเศษที่ท่านสามารถในด้านต่าง ๆ ผู้คนจึง นับถือท่านว่าเป็นผู้วิเศษ ความจริงก็เป็นเช่นนั้น แน่นอนทีเดียว พระอย่างท่านไม่เรียนไสยศาสตร์เวทมนต์กลคาถา ท่านเรียนเพียง วิชาจิตใจ เรียนกระทั่งบรรลุอภิญญา ผู้ทรงอภิญญาจึงสามารถ พิเศษที่มนุษย์สามัญมามีอาจทำได้ วิธีการรักษาคนถูกผีเข้าของท่าน ท่านก็ไม่ได้ทำอะไรเป็นพิธีรีตองเลย เพียงท่านไปฉันทข้าวบ้านนั้น ให้พรเสร็จเดินทางกลับ บ้านที่องค์ท่านไปฉันทข้าวผีจะไม่เข้าสิงคน อีกเลย

พวกหมอธรรมหมอไสยศาสตร์ทั้งหลายจึงไปเคาะพกราบ ไหว้ท่านมาก เวลาผีตัวที่เก่งๆ เข้าคนแล้วใครก็รักษาไม่หาย ผีที่สิงร่างคนอยู่ก็มักจะพูดว่าไม่กลัวใครทั้งสิ้น นอกจากพระ อาจารย์ฉัน เท่านั้น

อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าคิด มีบันทึกไว้ในประวัติของ

ท่านว่า....มีเจ้าคุณฯอยู่องค์หนึ่ง ทางเมืองเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ชำนาญเดรัจฉานวิชาเป็นอย่างมาก ได้ยินคำร่ำลือว่า “หลวงปู่
ฉั่น เป็นอาจารย์เหนืออาจารย์ขมังเวทย์” คำพูดเหล่านี้ได้
แพร่ไปทำให้พระเจ้าคุณฯเกจิอาจารย์ด้านไสยศาสตร์ เดรัจฉาน
วิชา ผู้ขมังเวทย์รูปนี้ไม่ค่อยพอใจ ท่านชื่อว่าเจ้าคุณวิโรจน์ ท่าน
เป็นเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด ท่านเก่งมากด้านคาถาอาคมทำได้
ทุกอย่าง เช่น ปล่อยของใส่คน เสน่ห์ยาแฝด ปล่อยวัธนู เสกหนังสือ
เสกตะปูเข้าท้อง ยาสั่ง และสามารถถึงขั้นทำลายคาถาอาคม
คนอื่นให้เสื่อมสูญเป็นต้น

นอกจากนั้นท่านเจ้าคุณฯจอมขมังเวทย์ ยังบอกหวย
แมนย่าไม่มีใครเทียมได้ เคยมีบางคนมาทำท่านว่าไม่ถูกหรือ
งวดนี้ ท่านเลยเขียนเลข ๗ ตัว แล้วปิดไว้พิสูจน์กับกลุ่มผู้ทำ
พอรางวัลที่หนึ่งประกาศทุกคนเปิดดูตรงกับที่ท่านเขียนไว้ทั้งหมด

ท่านเลียงวิญญาณ์ผิตายโหง ผิด่างๆ ไว้มากมาย มีห้อง
หวักระโหลกผี ห้องศักดิ์สิทธิ์เพื่อพิธีเหล่านี้โดยเฉพาะ เวลามีกคน
ที่ไม่เคยรู้จักกันไปหาท่านๆ จะพูดถึงเรื่องราวพื้นเพของคนนั้น
ได้ถูกต้อง ด้วยมนต์พราย พรายกระซิบ รวากับตาเห็น

ในยุคนั้นหากมีพระรูปใดเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นมาเทียบชั้นกับ
ท่าน ท่านจะทำลายเวทย์มนต์ของผู้นั้นให้เสื่อมไปทุกราย เช่น
พระครูคำตาบ้านแหม อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี ว่ากันว่า
สามารถบอกหวยยังกับตาเห็น บอกหวยถูกทุกงวดถ้าท่านจะ
บอก ชื่อเสียงเริ่มโด่งดังทัดเทียมท่านๆ ก็ได้ส่งกล้วยไปถวายให้

พระครูคำตาฉั่น หลังจากพระครูคำตาฉั่นกล้วยที่ท่านส่งไป ถวาย เวทย์มนต์กลคาถาเสื่อมสูญ บอกหอยไม่เคยถูกอีกเลย

จากนั้นหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ได้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยม เจ้าคุณฯวิโรจน์จอมขมังเวทย์ ที่อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ท่านได้ให้หลวงปู่ผัน นอนในห้องกระโหลกผีห้องศักดิ์สิทธิ์ อาถรรพ์

ท่านได้กระทำทุกอย่างที่สวดยอดที่ได้ร่ำเรียนมา ทั้งยาสั่ง ทำให้เสื่อม ปล่อยัวธนู เสกตะปู เสกหนังเข้าท้อง คือมีอะไรดี เอามาทดลองกันกับหลวงปู่ผัน จนหมดสิ้น หลวงปู่ผันนั่งเฉย เหมือนไม่มีอะไร เอาเสียจนคนจอมขมังเวทย์หมดปัญญา

หลวงปู่ผันท่านกล่าวว่า “ไสยศาสตร์คาถาอาคม เดรัจฉานวิชาเป็นของต่ำ เป็นของชาวบ้าน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วย ประโยชน์ หมกมุ่น ปุถุชนคนหยาบชอบศึกษาไว้เบียดเบียนกัน วิชาต่ำใช้ได้เฉพาะกับคนต่ำ พระที่คิดต่ำๆ เท่านั้นจึงเรียน เดรัจฉานวิชา มิใช่หนทางเครื่องนำออกจากทุกข์ ช้ายังเป็น ทางเพิ่มทุกข์เพิ่มบาปให้กับตนเอง ผู้ที่จะมุ่งสู่โลกุตระธรรม อยาก หลุดพ้นจากกิเลส เปื้อน่ายร่างกาย ไม่สนใจคาถาอาคมฤทธิ์เดช ฌาณโลกีย์เหล่านี้ เพราะไม่สามารถช่วยให้หมดกิเลสได้ มีแต่เพิ่ม กิเลสให้หนาขึ้น ส่วนจิตที่ฝึกได้แล้วเป็นจิตที่สูงมาก ย่อมพ้นจาก โลกของเดรัจฉาน ซึ่งเป็นวิชาไฟต่ำ”

แม้หลวงปู่ผันจะกล่าวสอนเจ้าคุณฯจอมขมังเวทย์เช่นนั้น ด้วยทวิภูมิมานะก็หายอมไม่ ยังดิ่งดันปล่อยวิญญาณผิตายโง่

ว้าวธนู ตะปูเสก หนังสือ อีกชุดใหญ่เพื่อให้หลวงปู่ผันดับดินไป
ต่อหน้าต่อตา กรรมใดใครก่อกรรมนั้นตามสนอง ประทุษร้ายแก่
ท่านผู้ไม่ประทุษร้ายตอบ เจริญงานวิชาที่เจ้าคุณฯจอมขมังเวทย์
ปล่อยมาทั้งหมดแทนที่จะวิ่งเข้าร่างหลวงปู่ผัน มันกลับย้อนพุ่ง
เข้าสู่ร่างพระเถระผู้เฒ่าจอมขมังเวทย์เอง เป็นที่น่าสลดสังเวชใน
ความอวดดีอวดเก่ง

อาการของเจ้าคุณฯนั้นปางตายร้องโอดโอยครวญคราง
คลานเข้ามาหาหลวงปู่ผันขอขมากรรมด้วยความสำนึกและน้อม
เคารพจึงทำให้เจ้าคุณฯ นั้นรอดตายได้

จะเห็นได้ว่าพระที่เก่งๆ ทางไสยศาสตร์พรรษามากๆ
อายุมากๆ ไปหาของดีตามถ้ำ ตามเขา ถูกผีห้กคอยตามมากต่อ
มากแล้ว แต่พระเถระบวชใหม่บางองค์ เพียง ๒-๓ พรรษา ที่จิต
สูงมุ่งสู่ความหลุดพ้นมุ่งหาโลกุตระธรรม ประพฤติปฏิบัติดีตาม
พระธรรมวินัย จะไปอยู่ที่ถ้ำใดเขาใดไม่เคยมีอันตรายเลยเพราะ
จิตแผ่ธรรม จิตแผ่สูง ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมเสมอ

ก่อนหลวงปู่ผันท่านจะลากลับ ท่านยังได้นิมนต์เจ้าคุณฯ
จอมขมังเวทย์ให้ไปเยี่ยมวัดที่ป่าประชารวมพล อำเภอกุดชุมด้วย

จากนั้นมาหลวงปู่ผันก็ได้ไปมาหาสู่เคารพกราบไหว้เจ้าคุณ
วิโรจน์ อยู่เสมอ ท่านทั้งสองได้กลายเป็นกัลยาณมิตรที่ใคร่ใคร่
ชอบพอกันมาก

วาระสุดท้ายของเจ้าคุณฯจอมขมังเวทย์ ได้ป่วยหนักรักษา

ที่โรงพยาบาลร้อยเอ็ด หลวงปู่ผันได้เดินทางไปเยี่ยม ท่านเจ้าคุณฯ ได้กล่าวสั่งลา ท่านทั้งสองอโหสิให้แก่กันและกันตามควร

ผู้เขียนจึงเรียนถามหลวงปู่ประสารถึงความเก่งกาจสามารถของหลวงปู่ผันซึ่งเป็นอาจารย์ของท่าน หลวงปู่ผันท่านเป็นพระที่ประชาชนแถบนั้นเค้าเรียกว่าพระยาปากเข็ด เพราะมีฝีที่ไหนเข็ดๆ ก็นิมนต์ท่านไป ท่านก็ไปนั่งไปอะไร วิญญาณนั้นก็จิตจางไปหมด อันนี้เรื่องผี หลวงปู่ผัน ท่านปราบผีเก่ง ปราบคนก็เก่งเหมือนกัน ปราบลูกศิษย์ลูกหา ท่านปราบหนักยิ่งกว่าภูตผี เวลาท่านจะสอนเรากิริยาท่าทางท่านเป็นต่าย่านหลาย ๆ

“หลวงปู่ผันท่านดุไหมครับ”

“ดีมาก ถ้าไป เข้าไปผิตทางก็เข้าไม่ถึงเพราะหน้าท่านหน้าตึงเครียด แต่ใจไม่ตึงเครียด แต่หน้าตึงเครียด ท่านก็ไม่ด่าโยม แต่ชอบด่าพระ”

หลวงปู่ผันท่านมีคาถาดีอะไรบ้าง ผู้เขียนอยากได้เอาไว้ไล่ภูตผีบ้าง

หลวงปู่ผันท่านเล่าให้ฟังในสมัยท่านไปพักภาวนาอยู่ถ้ำวัวแดง ฝันไปบอกคาถา ๆ ไส้ผี ผีไปบอกคาถาไล่ผี แล้วผีไม่กลัวคาถาไล่ผีหรือ อันนี้เป็นความลับของผี

วันหนึ่งหลวงปู่ผันเข้าสมาธิ จิตท่านท่องเที่ยวไปในโลกทิพย์ภพภูมิต่าง ๆ แล้วไปเจอผี ผีถามท่านว่าครุบา ผีเรียกท่านว่าครุบา เอาไหมหละ คาถากันผี จะบอกคาถากันผีให้ คาถาไล่ผีๆ

มันกลัว “อิ สะ วา สุ” นี่คือการป้องกัน ท่องเมื่อไหร่ผีไม่เข้ามาทำร้าย

หลวงปู่ประสารท่านกล่าวเสริมว่า คาถานี้เป็นคาถาหัวใจ อิติปิโส อี ก็ อิติปิโสนั้นแต่ สะวา ก็ สะวากขาโตสุ สุปปัญโน แล้วผู้เขียนก็เรียนถามท่านว่า

“หลวงพ่อ แล้วผีตัวนั้นให้คาถากันผีแล้ว เมื่อหลวงปู่ผันท่อง แล้วผีตัวนั้นมันหนีไหม ถ้าผีตัวนั้นไม่หนีแสดงว่าคาถานี้ไล่ผีไม่ได้”

“อ้อ... เจ้าของคาถา เป็นผู้มอบคาถาให้ท่าน แต่เค้าคงจะไม่กลัวละมัง เพราะเป็นเค้าบอกคาถาเอง หรือเค้าจะกลัวไม่ทราบได้”

การสนทนาเรื่องผี ๆ กับหลวงปู่ประสารก็จบเพียงเท่านี้

สหายนธรรมของหลวงปู่ประสาร สุมโน

พรรษาที่ ๑๓-๒๐ (พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๑๓)

จำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้ อำเภอมะนัง จังหวัดยโสธร

ประวัติวัดป่าหนองไคร้ได้บันทึกไว้ว่า...

“...ปีพุทธศักราช ๒๕๐๖ ท่านพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก พร้อมญาติโยมในพื้นที่เขตตำบลหนองหิน ได้มีมติเป็นเอกฉันท์สมควรให้พระอาจารย์ประสาร สุมโน ศิษย์ผู้ใหญ่ของพระอาจารย์ฝั้น ปาเรสโก ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่าหนองไคร้ แทน และให้หลวงพ่อบัวทอง เรวโต ซึ่งอยู่ประจำที่วัดป่าหนองไคร้ กลับไปจำพรรษาที่วัดประชาชุมพล อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร”

ผู้เขียนขอนำเรื่องที่น่าสนใจยิ่งเข้ามาแทรกแซงในเรื่องนี้ คือเรื่องของหลวงปู่บัวทอง เรวโต ซึ่งเป็นศิษย์น้องของหลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านเป็นพระผู้เฒ่าบวชในวัยชรา และเป็นศิษย์สำคัญของหนึ่งของหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่บัวทอง เรวโต

เรื่องของหลวงปู่บัวทอง ได้ถูกบันทึกไว้ในประวัติของหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก และในบันทึกของหลวงปู่ฝั้นเอง ผู้เขียนก็เคยได้อ่าน หลวงปู่ฝั้นได้กล่าวถึงหลวงปู่บัวทองหลายครั้งหลายคราว่าไม่ยิ่งหย่อนกว่าการกล่าวถึงหลวงปู่ประสาร สุมโน ถ้าจะกล่าวกันให้เต็มปากเต็มคำ หลวงปู่ประสาร สุมโน และหลวงปู่บัวทอง เรวโต ท่านทั้งสองเป็นดั่งวัวคู่งาม เป็นสหยาธรรม เป็นสหจร และเป็นศิษย์องค์เด่นในหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก

ผู้เขียนขอนำเรื่อง หลวงปู่บัวทอง เรวโต มาเล่าให้ท่านทั้งหลายได้ทราบเลย

“...ท่านกล่าวว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเห็นเรารู้จักภายใน โลกนี้ล้วนแต่เป็นสิ่งสมมุติ เช่นสมมุติให้รอบของดวงอาทิตย์ ขึ้นลง ๑ รอบเป็น ๑ วัน ครบ ๓๐ วัน สมมุติว่าเป็น ๑ เดือน ถ้าเปลี่ยนใหม่สมมุติให้ ๙๐ วันเป็น ๑ เดือนก็ได้ ใน ๑ ปี ก็จะมี เพียง ๔ เดือนเท่านั้น ขึ้นอยู่กับการสมมุติ

ท่านขึ้นไปที่ดินมะม่วงแล้วพูดว่า นี่เราก็สมมุติว่าเป็นมะม่วง ฝรั่งเศสใครก็สมมุติเป็นชื่ออื่นไม่เหมือนกัน เงินทองตำแหน่งยศถาบรรดาศักดิ์ล้วนแต่เป็นสิ่งสมมุติทั้งสิ้น ท่านบอกว่า ท่านพ้นจากโลกแห่งการสมมุติไปแล้ว ไม่มีลูกไม่มีเมีย ไม่มีญาติพี่น้อง ซึ่งความจริงลูกท่านมีหลายคน แต่ท่านกล่าวโดยปริมัตถ์ ไม่รัก ไม่โกรธไม่เกลียดไม่มีบุญไม่มีบาป ลืมเรื่องต่างๆ ของโลกทั้งสิ้น มีแต่จิตมีแต่ธรรมเท่านั้น ไม่เคยลืมไม่เคยหลง จะให้สวดมนต์ บทใดสวดพระปาฏิโมกข์ พระไตรปิฎกได้หมดอย่างแม่นยำ

มีลูกศิษย์ไปถามธรรมะกับท่าน ท่านบอกว่าดีใจที่มีคนมาถามเรื่องธรรมะ ชาวบ้านที่มาถวายอาหารจังหัน ไม่เคยมีใครอยากรู้จักธรรมะ อยากรู้ได้แต่บุญอย่างเดียว ลูกศิษย์จึงถามท่านว่า “โลกของวิมุตติท่านไปอยู่เป็นอย่างไร?”

ท่านบอกว่า “ที่พูดมาทั้งหมดนั้นแหละคือวิมุตติหลุดพ้นจากกิเลสทั้งมวลเข้าสู่พระนิพพาน”

ลูกศิษย์เรียนท่านว่า ที่เคยเรียนมาพระอรหันต์หรือพระ

พุทธเจ้าต้องตายแล้วเท่านั้นจึงจะเรียกว่า “ไปนิพพาน”

หลวงปู่บัวทอง บอกว่าคนยังไม่ตาย ก็นิพพานได้ เพียงแต่รอให้ร่างกายสิ้นลมหายใจเท่านั้น แต่จิตได้เข้าสู่นิพพานก่อนแล้ว ท่านได้อธิบายสถานที่ที่เหล่าบรรดาพระอรหันต์ทั้งหลายที่นิพพานแล้วไปอยู่รวมกันคือแดนนิพพานนั้นมีความสว่างไสว ไม่มีกลางวันกลางคืน บรรยากาศไม่ร้อนไม่หนาวและอีกหลายอย่าง แต่จุดที่สำคัญก็คือ

(๑) คนที่ยังไม่ตายก็นิพพานได้

(๒) คำว่านิพพานมิใช่ตายแล้วสูญสลายไปหมดอย่างที่เคยเข้าใจ

ท่านบอกว่า “แดนนิพพานเป็นสถานที่ของบรรดาพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์ต่างๆ มิได้สูญสลายไป เพียงแต่ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสารอีกเท่านั้นเอง ดังเช่นท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พบเห็นพระพุทธรูปองค์ต่างๆ พระอรหันต์สาวกองค์ต่างๆ มาแสดงธรรม มาให้กำลังใจ มาแสดงความยินดีอยู่เสมอ ซึ่งแสดงว่ามีได้สูญหายไปแต่ยังดำรงอริยประเพณี คือกลับมาให้ธรรมะแก่ผู้ปฏิบัติจริงหวังหลุดพ้นอยู่ตามแต่โอกาสอันควร

กล่าวคือยังมีแก่จิตแก่ใจมองลงมายังโลกมนุษย์อยู่เสมอ เพื่อหาทางดึงผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้หลุดพ้นกิเลสเช่นเดียวกัน แม้หลวงปู่ฝัน ปาเรสโก ท่านเองก็มีนิมิตเห็นท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งได้นิพพานไปแล้วมาสอนธรรมหลายครั้งหลายหน

หลวงปู่บัวทอง ท่านบรรลุลุทธิธรรมชั้นสูงราวปีพุทธศักราช ๒๕๒๒-๒๕๒๕ เบื้องต้นท่านกล่าวถวายเป็นการภวนาต่อหน้าหลวงปู่ฉันว่า “**ทันครูบาอาจารย์แล้ว**”

ลูกศิษย์เรียนถามท่านว่า “ถ้าอย่างนั้นปู่ก็คงจะรู้วันตายของตัวเองสิว่าจะมรณภาพเมื่อใด?”

ท่านหัวเราะแล้วพูดว่า “ทำไมวันตายของตัวเองจะไม่รู้ แม้แต่วันตายของชาวบ้านหนองเมืองกลาง คนใดจะตาย จิตเขาจะมาราบลากับปู่ทุกคน บอกวันเวลาไว้ด้วย เมื่อถึงกำหนดนั้นก็ตายทุกคนไม่เคยผิด แต่ตัวเขาเองไม่รู้ตัวหรอกว่าตัวจะตายปู่ก็ไม่ได้บอกเขา”

“แล้วหอยจะออกตัวไหนปู่หรือเปล่า?” ลูกศิษย์เรียนถาม

ท่านบอกว่า “สมัยก่อนเมื่อบวชได้ ๕ พรรชายังอยู่ที่วัดป่าหนองไคร้จะนั่งยืนเดินหรือทำอะไรก็ตามจิตจะรู้ว่าหอยจะออกตัวไหนทั้ง ๗ ตัว ไม่ต้องจดไว้ก็ไม่ลืมนั่นเด่นชัดอยู่อย่างนั้น แต่ไม่เคยเล่าให้ใครฟัง พอหอยออกก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ ทั้ง ๗ ตัวเป็นลักษณะนี้อยู่ยาวนานหลายเดือนถูกทุกงวด พยายามกำจัดมันอยู่นาน ในที่สุดมันก็ยอมแพ้ ไม่เคยเกิดขึ้นอีกเลยจนปัจจุบัน ถ้ารู้เท่าทันมันแล้วไม่ตกเป็นทาสมัน ไม่หลงกับมัน ก็ไม่เป็นไรอย่าให้มันเป็นหัวหน้า วิ่งตามกันอ่อนวอนอยากรู้จักมัน ผู้รู้ผู้ฉลาดบางคน เคยนำมันมาใช้งานได้ นำมาสร้างबारมีได้ เมื่อมีสติรู้เท่าทัน ไม่หลงตามมัน”

นอกจากนั้นหลวงปู่บัวทอง ยังได้กล่าวถึงหลวงปู่ฉันใน

ขณะนั้น คือราวปีพุทธศักราช ๒๕๒๒-๒๕๒๕ ด้วยความเป็นห่วงว่า

“ท่านอาจารย์ใหญ่! (ท่านอาจารย์ใหญ่หมายถึงหลวงปู่ผั่น) ท่านยังไม่บรรลุมรรคผลขั้นสูงสุดเพราะยังติดปัญหาหนึ่งอยู่ ปัญหานี้แก้ได้ค่อนข้างยากคือการติดบารมี

ชาติก่อนๆ นั้น อาจารย์ใหญ่มิบุญมาก สร้างบารมีมาก ชาตินี้จึงมารับกรรมนั้น ไปที่ไหนมีแต่คนกราบไหว้ติดสอยห้อยตาม ทั้งเจ้าขุนมูลนาย ทั้งสามัญชนเข้าไปหามิได้ขาด เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการมุ่งสู่ความหลุดพ้น

ถ้าแก้บารมีได้ มรรคผลนิพพานก็จะเกิด”

แล้วหลวงปู่บัวทอง ท่านก็กล่าวถึงวิธีการปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นกิเลสได้โดยง่าย ท่านบอกว่า การไปพระนิพพานไปง่ายไปสะดวก ไปรวดเร็ว แต่การไปนิพพานแบบของท่าน บารมีไม่มาก คือ คือไม่มีบริษัทบารมี ทำนองที่ว่า อยู่คนเดียวสบายตายคนเดียวสะดวก

วิธีไปนิพพานโดยสะดวกของท่านมี ๑๒ วิธี คือ

๑. ไม่สร้างบุญ
๒. ไม่มีลูกศิษย์
๓. ไม่สร้างวัด
๔. ไม่สร้างบาป
๕. ไม่สร้างกุญ
๖. ไม่มีญาติพี่น้องคนสนิท
๗. ไม่รับรู้เรื่องภายนอก
๘. ไม่ฟังข่าว
๙. ไม่อ่านหนังสือพิมพ์
๑๐. ไม่มีโยมอุปัฏฐาก

๑๑. ทำตัวเป็นคนโง่เง่าหลงตาแก่ ๆ ให้คนเขามองข้าม

๑๒. ส่วนธรรมที่ควรนำไปพิจารณาปฏิบัติ นั้นคือ
กายคตาสติ

หลวงปู่บัวทอง ท่านเทศน์ก็จะเริ่มจากเมืองกายนคร
เกศา โลมา ทันตา นขา... ฯลฯ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส โลภะ
โทสะ โมหะ ท่านจะเทศน์เรื่องเดียวตลอด ไม่ว่าปีไหนก็ตาม จะ
เทศน์แต่เรื่อง “เมืองกายนคร” เทศน์จนผู้ฟังจะท่องจำตามๆ ได้

และในครั้งนี้หลวงปู่บัวทอง ได้เล่าถึงอดีตความหลัง
ตอนมีครอบครัวให้ฟัง ลูกหลานท่านได้ดิบได้ดีเป็นข้าราชการ
หลายคน ท่านเบื่อหน่ายครอบครัวอยากออกบวชมานานแล้ว
จึงไปปลุกกระท่อมอยู่สวนริมหมู่บ้านดงบัง อำเภอมะนังยโสธร
ถือศีล ๘ ปฏิบัติธรรมะมาตลอด ทำสดีได้ตั้งแต่ก่อนบวช แต่ยัง
หาครูบาอาจารย์ดีๆ ไม่ได้ จนกระทั่งได้มาพบหลวงปู่ผันที่วัดป่า
หนองไคร้ จึงได้ฝากตัวเป็นศิษย์ เข้าบวชเมื่ออายุมากแล้วจึงต้อง
เร่งความเพียรตลอด

ท่านบอกว่า *บวชบั้นแก้อย่างท่าน จะไปมัวติดญาติ
ติดโยม สร้างวัดสร้างวาอุบธรรมสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหาอยู่ไม่ได้
เพราะชีวิตท่านมีเวลาน้อย*

ท่านมรณภาพราว ปีพ.ศ.๒๕๒๗-๒๕๒๘ ด้วยอายุประมาณ
๙๐-๙๕ ปี

ประวัติชีวิตของหลวงปู่บัวทอง นั้นค่อนข้างเรียบง่ายและ
ลึกลับ

หลวงปู่บัวทอง มีคำถามปริศนาธรรมแปลกๆ ถามเพื่อทดสอบปัญญาอยู่เสมอ เช่น **ท่านถามว่า** ถ้าหากคิดจะเดินทางไปสถานที่แห่งหนึ่งที่เราต้องการไปให้ถึง แต่เราไม่เคยไปสถานที่นั้นมาก่อน เราควรจะออกเดินทางไปเวลาใด?

ลูกศิษย์กราบเรียนท่านว่า **ออกเดินทางเวลาเช้าตรู่**

ท่านบอกว่า **ผิด** ต้องออกเดินทางเวลากลางคืนจึงจะถูกต้อง เริ่มจากความมืดบอดไปสู่ความสว่าง จากความโง่เง่าไปสู่ปัญญา จากผิดไปสู่ถูก จากลำบากไปสู่สุขสบาย ถ้าหากออกเดินทางเช้าตรู่ และไปยังไม่ถึงจุดหมายปลายทางมืดค่ำพอดีจะทำอย่างไร เพราะจุดหมายปลายทางเราไม่เคยรู้ไม่เคยไป

อีกข้อหนึ่งท่านถามว่า “หากจับปูมาใส่กระดังให้มันเดิน มันจะเดินไปอย่างไร?”

ลูกศิษย์กราบเรียนท่านว่า “มันก็เดินไปเรื่อยๆ แต่ไม่ค่อยตรง แล้วก็จะไต่หนี้ออกจากกระดัง”

ท่านบอกว่า “ผิดอีก! สัตว์โลกจะเดินตามขอบกระดังวนไปวนมาไม่มีที่สิ้นสุด มีแต่พระอรหันต์ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพระพุทธเจ้านั้น ที่เดินผ่าไปตรงกลางกระดัง แล้วหลุดออกจากขอบกระดังไปพ้นจากวัฏฏสงสาร”

นี่คือหลวงปู่บัวทอง ศิษย์น้องในทางธรรมของหลวงปู่ประสาร สุมโน เป็นส่วนแห่งธรรมที่บ่มเพาะมาจากท่านหลวงปู่ผัน ปาเรสโก

ขอย้อนกล่าวถึงวัดป่าหนองไคร้ต่อ หลวงปู่ผันท่านได้สอนคุณและโทษแห่งการอยู่วัดป่าหนองไคร้เป็นคติเตือนใจ ให้ท่านทั้งหลายได้รับรสกันต่อ

คุณแห่งการไปอยู่วัดป่าหนองไคร้

๑. ใกล้เคียงดีเดิมว่านอนสอนง่าย
๒. ได้รับอาหารสะดวก
๓. ญาติเดิมคือกตိใจมาก
๔. เรียกโยมรับใช้สอยสะดวก

และโทษของการอยู่วัดป่าหนองไคร้

๑. เป็นภาระซ่อมแซมใหญ่โตทั้งสระทั้งศาลา
 ๒. ปีนี้อ้างเสมอกัน
 ๓. ประชาชนบอบปี (บอบซ้ำ) มาก
 ๔. พระเณรมีน้อยคนอาศัยอะไรไม่ได้
 ๕. ยุ่งเหยิงกับญาติใกล้ชิดมากมาย
 ๖. อยู่ทางซอยเข้าๆ ออกๆ หารถยาก
 ๗. ผู้ร้ายอำยขโมยมีเสมอกันทุกแห่งไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน
- เลย”

เมื่อพิจารณาดูตามข้อดีข้อเสียข้อเด่นข้อด้อย รู้สึกว่าข้อเสียและข้อด้อยจะมีมากกว่า ดังนั้นหลวงปู่ประสารมาเป็นเจ้าอาวาสก็ต้องเจอศึกหนักเป็นแน่แท้

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน ได้รับคำสั่งจากพ่อแม่ครู

อาจารย์หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ให้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่าหนองไคร้ ท่านก็ยินดีสนองงานด้านการพระศาสนาตามคำสั่งของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ด้วยความยินดียิ่ง แม้ว่าในขณะนั้นท่านจะยังไม่อยากเป็นเจ้าอาวาส ยังอยากท่องเที่ยวธุดงค์ไปตามสถานที่ต่าง ๆ หาประสบการณ์ใหม่ ๆ ตามประสาพระวิญญู

คำว่า **เจ้าอาวาส** คือพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองวัด มีหน้าที่ปกครองดูแลอำนวยการทุกอย่างเกี่ยวกับวัด กฎหมายกำหนดให้วัดหนึ่งมีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง แต่จะมีรองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสได้หลายรูปตามควรแก่ฐานะของวัด เจ้าอาวาสเป็น พระสังฆาธิการ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เจ้าอาวาสมีหน้าที่ บำรุงรักษาวัด จัดกิจการ และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม เป็นธุระในการอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัย แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ความสะอาดตามสมควรในการทำบุญทำกุศล

เจ้าอาวาสมีอำนาจ ห้ามบรรพชิต และคฤหัสถ์ที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด สั่งให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัด ทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บนหรือขอขมาโทษ ในกรณีบรรพชิต

หรือศิษย์วัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

หลวงปู่ประสาร ท่านกล่าวว่า ประเทศไทยของเรานี้ เป็นประเทศแห่งเมืองพุทธ พระพุทธศาสนา พ่อแม่ปู่ย่าตายายของพวกเราทำเป็นแบบฉบับตัวอย่างให้พวกเราเห็น อันนี้แหละพวกเราทั้งหลายดำเนินตามบรรพบุรุษของเรา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระเจ้าแผ่นดินพระมหากษัตริย์ไทยของเราทุกพระองค์ ก็ดำรงตนเป็นพุทธมามกะทั้งนั้น

อันนี้แหละพวกเราทั้งหลายเกิดมาในแผ่นดินไทย แผ่นดินธรรม แผ่นดินพระพุทธศาสนา ชื่อว่าประเทศไทยนี้ เป็นมัชฌิมประเทศ เป็นท่ามกลางของการสร้างชาติ ยิ่งเวลานี้โลกมันมีความวุ่นวาย ยิ่งพวกเราทั้งหลายผู้ต้องการที่จะสร้างชาติใส่ตน ความเป็นอยู่ของชีวิตของเราเป็นของไม่จีรังยั่งยืน เป็นของไม่แน่นอน ควรที่จะต้องรีบชวนชวายกอบโกยเอา

เมื่อได้ฟังธรรมะบรรยาย คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอให้ทุกท่านทุกคน ขอให้ตั้งมั่นในคุณงามความดี ในทาน ในศีล ในภาวนา อันเป็นทางที่พระพุทธเจ้าแนะนำสั่งสอนพวกเราไว้

ในฐานะที่พวกเราเป็นชาวพุทธก็ขอให้ยึดมั่นคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสาระแก่นสาร เมื่อเราได้เอาสิ่งเหล่านี้ไป เราก็ไปได้มีความสุขใจเพราะว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องประคับ

ประกอบดวงจิตดวงใจของพวกเรา สู่สัมปรายภพในโอกาสหน้า”

หลวงปู่ประสารองค์ท่านตั้งจิตมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ว่า

“จะสร้างวัดให้เป็นวัด สร้างพระให้เป็นพระ สร้างคนให้เป็นคนดี สร้างแผ่นดินแม่นี้ให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง”

สมดังที่พระพุทธร่องค์ทรงตรัสสอนไว้ว่า **เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักพยายามบำเพ็ญธรรมที่สูงๆ ขึ้นไปประณีตขึ้นไป จักทำให้แจ้งซึ่งวิมุตติอันเป็นธรรมชั้นเยี่ยมดังนี้แล”**

องค์ท่านกล่าวว่า เราทั้งหลายต้องเอาอย่างและเดินตามทางพระพุทธเจ้า ถึงคราวที่จะเป็นผู้นำก็ต้องนำ ถึงคราวที่จะต้องเป็นเจ้าอาวาสก็ต้องเป็น หลีกลิ้นหนีไปก็จะเสียประโยชน์ใหญ่ที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์เมตตา เราบวชอยู่ในพระศาสนามาถึง ๑๓ พรรษา ๑๓ หนาว ๑๓ ฝน ครูบาอาจารย์องค์เด่นองค์ดังก็เห็นมาหมดแล้ว พระอรหันต์คือหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นต้น เราก็ได้พบมาแล้ว หนาวร้อนอ่อนแอก็สัมผัสมาหมดแล้ว ดีเหมือนกัน การหยุดอยู่กับที่อาจจะเห็นอะไรที่ดีๆ ที่ชัดเจน มากกว่าวิ่งไปแบบไม่มีที่หยุดหย่อน พระพุทธเจ้าท่านสอนโลกด้วยความลำบาก ลำบาก ท่านยังสู้อดทนได้

หมู่บ้านยังต้องมีนายบ้านเป็นผู้นำ วัดก็ต้องมีผู้นำ แม่โคควายมันยังมีจำฝูง ช้างยังมีผู้นำโขลง ทุกหมู่ชนล้วนมีผู้นำ แต่ในบรรดาผู้นำทั้งหลาย ยกให้เบอร์หนึ่งคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์คือที่สุดของที่สุดของผู้นำ เพราะพระองค์

นำทางไปในสิ่งที่ยากที่สุด คือ นำพาสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทั้งปวงให้หลุดพ้นบ่วงแห่งภพ บ่วงแห่งชาติ บ่วงแห่งมาร และ บ่วงแห่งการเวียนว่ายตายเกิด และพระองค์ทรงเป็นผู้นำในการ สร้างคุณงามความดีของสรรพสัตว์ ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังเป็นปุถุชน เป็นพระโพธิสัตว์สร้างบารมีอยู่

ในขณะที่ชาวโลกหลงใหลใฝ่ฝันกระเสือกกระสนดันไป ตามกระแสกิเลส แต่พระโพธิสัตว์ทั้งหลายทวนกระแสกิเลสเป็น ตัวอย่าง เป็นผู้นำในการสร้างคุณงามความดี สร้างความอัศจรรย์ใจต่อ ผู้รอบข้าง และก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ให้มนุษย์ปุถุชนและ สรรพสัตว์ทั้งหลาย กระหายอยากสร้างคุณงามความดีให้ได้เช่นนั้นบ้าง

การสร้างคุณงามความดี ผู้นำสร้างคุณงามความดี ตำแหน่งเจ้าอาวาสคือตำแหน่งผู้นำบุญกุศล สร้างคุณงามความดี จึงเป็นตำแหน่งอันทรงเกียรติยิ่ง ดังเช่นพระพุทธเจ้าคราวทรงเป็น พระโพธิสัตว์ทั้งหลาย หรือพระสาวกผู้บำเพ็ญบารมีเพื่อความ หลุดพ้นทั้งหลาย เป็นผู้ที่จะเป็นหลัก เป็นกำลังใจ และจุดให้ ชาวโลก พ้นจากภัยของกระแสกิเลสอันเชี่ยวกราก แต่ การเป็น ผู้นำสร้างคุณงามความดีที่เรียกว่า **“บุญกุศล”** มิใช่เป็นไปได้โดยง่าย มิได้เป็นด้วยชื่อ หากแต่เป็นด้วยการกระทำ กระทำสิ่งที่ดีกว่า กระทำสิ่งที่เป็นอย่าง กระทำสิ่งที่เป้นแรงบันดาลใจ ให้คน รอบตัวเกิดกำลังใจในการสร้างคุณงามความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป และการเป็น ผู้นำจะต้องอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ ถ้าอดทนไม่ได้การเป็น ผู้นำเขาและการเป็นเจ้าอาวาสก็ล้มเหลว เหมือนบุคคลล้มละลาย

จะหาทรัพย์สินมาจากไหน หัวใจที่ล้มละลายจะหาทรัพย์สินมาจาก
ที่ใด

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน รับเป็นเจ้าอาวาสวัดป่าหนองไคร้
แล้ว ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๐๖ จนถึงปัจจุบัน แม้กาลเวลาได้
ล่วงเลยมานาน วัดหนองไคร้ ยังทรงความเป็นวัดฝ่ายอรัญญวาสี
ถืออุดมคติธรรมตามแบบพระกัมมัฏฐานสายท่านพระอาจารย์ใหญ่
มั่น ภูริทัตโต เป็นพระเถระผู้ใหญ่ เป็นผู้นำทางการปฏิบัติพัฒนา
เป็นที่ปรึกษาข้ออรรถข้อธรรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชน เป็น
ศูนย์กลางแห่งวัดฝ่ายอรัญญวาสี ในเขตจังหวัดยโสธร

ในขณะเดียวกัน หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ได้ออกเที่ยวธุดงค์
เพื่อค้นหาถ้ำซึ่งปรากฏในนิมิตของท่าน จนกระทั่งท่านได้ไปเจอ
ถ้ำแห่งหนึ่งในป่าลึก ซึ่งตั้งอยู่กลางป่าดง เขตจังหวัดเลย ติดต่อ
กับจังหวัดอุดรธานี เมื่อพบแล้ว เป็นที่ชอบบอกชอบใจของท่านและ
เหมือนถ้ำที่ปรากฏในนิมิตของท่านทุกประการ

ท่านจึงกลับวัดป่าหนองไคร้ มาตามลูกศิษย์ไปช่วยงาน
ก่อสร้าง หลวงปู่ผัน ให้พระมนตรี สามเณร เฝ้าวัดป่าหนองไคร้
แทนหลวงปู่ประสาร และมีคำสั่งเด็ดขาดให้หลวงปู่ประสาร สุมโน
ติดตามองค์ท่านไปที่ถ้ำกลางป่าลึกในเขตระหว่างจังหวัดอุดรธานี
และจังหวัดเลยโดยไม่รอช้า

ตามรอยธรรมรอยบารมี หลวงปู่ผัน ปาเรสโก

พรรษาที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๑๔)

จำพรรษาที่วัดถ้ำเอราวัณ ตำบลวังทอง อำเภอनावัง
จังหวัดหนองบัวลำภู

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน ติดตามหลวงปู่ผัน ปาเรสโก มาจำพรรษาที่ถ้ำลึกในกลางป่าดง ที่เต็มไปด้วยผู้ก่อการร้าย อันตรายรอบด้าน ทั้งจากคน สัตว์ และภูตผีปีศาจ การปฏิบัติสมาธิภาวนาของท่านในพรรษานี้เข้มข้น จิตตั้งมั่นอยู่ในองค์ฌาน และการพิจารณาธรรมทั้งหลาย เรื่องกิเลสอย่างหยาบได้มลายไปสิ้น เหลือแต่ส่วนละเอียดที่เคลือบแฝง จิตมีอารมณ์เดียวเป็นสุขตลอดวัน พึ่งเข้าดูอยู่ภายใน จิตตั้งมั่น จากนั้นเข้าสู่องค์แห่งการเจริญวิปัสสนา ให้จิตเรียนรู้ตามความเป็นจริง เมื่อรู้ตามความเป็นจริง นิโรธความดับทุกข์ย่อมเกิดเป็นผลอานิสงส์ ถ้ำแห่งนี้ชาวบ้านเรียกว่า “ถ้ำช้าง” แต่ต่อมาหลวงปู่ผันท่านตั้งชื่อให้ใหม่ว่า “ถ้ำเอราวัณ”

ในปีพ.ศ.๒๕๑๔ ที่หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านมาจำพรรษา ร่วมกับหลวงปู่ผ้นั้น มีพระ ๑๑ รูป เณร ๓ รูป แม่ชี ๕ คน ทุ่กันดารมาก ต้องไปบิณฑบาตบ้านหนองปลาชีว ไกลออกไปอีก ๕-๖ กิโลเมตร ไม่มีถนนหนทางต้องบุกป่าฝ่าดงเข้าไป ทางนายอำเภอหนองบัวลำภู ก็ให้รถอีแต๋มของทหารขนส่งเสบียงเครื่องกระป๋องและอุปกรณ์ต่างๆมาส่ง เส้นทางโหดถึงขนาดรถทหารเพลลาขาด

ในเรื่องเป็นพื้นี่อันตรารอบด้าน จึงทำให้พระเณรแม่ชี และคนวัดตลอดจนญาติโยมผู้ติดตาม หวาดหวั่นพรั่นพรึงไปตาม ๆ กัน ในแต่ละวันที่ผ่านไปมักมีเรื่องชวนขนหัวลุก ยิ่งถ้าวันใดท่านอาจารย์หลวงปู่ผ้นเดินทางไปข้างแรมยังที่อื่น พระเณรแม่ชีที่อยู่ถ้ำเอราวัน ไม่เป็นอันอยู่สุข ขวัญหนีดีฝ่อ เพราะภูตผีหรือเทพยดาของถ้ำยังไม่ยอมรับใครง่าย ๆ และในแต่ละวันก็มักมีเหตุการณ์สยองขวัญอยู่เสมอ กลางคืนบางวัน ฝันถึงดกอนหินก้อนมหึมาลงจากถ้ำ เพื่อให้มาทับกระท่อมเล็ก ๆ ของพระ ๓-๔ หลัง เสียงกอนหินตกลงมาแตกกระจายกระเด็นไปโดนกอไผ่ใหญ่ๆ ที่มีอยู่มากมายตลอดระยะทาง จากปากถ้ำลงมาถึงพื้นดินทั้งสูงและไกล เสียงดังรุนแรงมากพอๆ กับเสียงปืนใหญ่ทีเดียว พระเณรกลัวมากแต่ยังดีที่กอนหินติดกอไผ่หมด

เมื่อหลวงปู่ผ้น เดินทางกลับมาเหตุร้ายน่าสยงต่าง ๆ นั้น ก็พลันหายเข้าสู่ภาวะปกติ แต่ถ้าหากท่านเดินทางจากไปอีกเหตุร้ายก็เกิดขึ้นอีก หลวงปู่ผ้นท่านบอกว่า ๑ เดือนแรกที่ท่าน

มาอยู่ สู้กันกับมันเต็มที มันจะเอาท่านให้ได้ เมื่อเขาสู้ท่านไม่ได้ เขาจึงยอมรับให้ท่านอยู่และบอกว่าในชาติก่อน ๆ หลวงปู่เคยเป็นญาติพี่น้องร่วมมารดาเดียวกัน

หัวหน้าเทพที่ถ้าเอราวัณ เขาชื่อว่า **พระภูวนาทศไตรภูมิ** อาหารที่เทวดาตนนี้ชอบคือของหวาน เช่น มะขามหวาน เป็นต้น

เมื่อสัมพันธไมตรีเป็นเครือญาติกันแต่ชาติปางก่อน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทวดาประจำถิ่นก็ดีขึ้น จากนั้นมาก็ไม่มีเหตุการณ์ใดๆ ที่เป็นภัยอันตรายเกิดขึ้นแก่พระเถระอีกเลย

หลวงปู่ประสารเล่าว่า เมื่อหลวงปู่ฝันมาอยู่ใหม่ๆ มีพระอาจารย์องค์หนึ่งมาจากที่อื่น เป็นอาจารย์ที่เก่งกล้าวินชาวาคม มีโยม ๕-๗ คนติดตามอุปฐาก พระองค์นี้และคณะแอบขึ้นไปบนถ้ำในตอนกลางคืน ไปหาเหล็กไหล ไปขอหอยจากผี ปรากฏว่า ๒-๓ ทุ่มในวันนั้น ทั้งหมดวิ่งหน้าตั้ง ตาตื่น ตัวสั่นนั่งงอกลงมาราบหลวงปู่ฝัน บอกท่านทั้งที่เสียงสั่นเครือว่า ท่านอาจารย์ ผมเจอผีงู ตัวใหญ่มาก มันอ้าปากพ่นพิษจะมาจับกินหัวเป็นตาย่านโพดโพ ไม่เคยพบเคยเห็นผีตัวไหนที่น่ากลัวขนาดนี้ คาลาที่มีใช้การไม่ได้เลย หลวงปู่จึงนิมนต์ท่านให้นอนด้วยท่านก็ไม่ยอม บอกว่ากลัวมาก ขึ้นนอนต้องตายในคืนนี้เป็นแน่ จึงพากันหนีไปในเวลากลางคืน ต้องเดินด้วยเท้าบุกป่าฝ่าดงเพราะถนนหนทางยังไม่มี

อีกครั้งหนึ่ง เป็นเรื่องอภิญญาของหลวงปู่ฝัน ปาเรสโก ที่ลูกศิษย์ใกล้ชิดต้องค์ท่านได้เล่าให้ฟังว่า

“...มีโจร ๓ คน บุกรเข้ามาที่วัดถ้ำเอราวัณในเวลาดึกสงัด โจรเหล่านี้คงเตรียมการมาอย่างดี เพราะรู้ว่าหลวงปู่พักบนศาลาการเปรียญซึ่งเป็นห้องเล็กๆ ประตูห้องทำด้วยไม้ไผ่ไม่ใช่ประตูถาวร ใช้เชือกดึงมัดกับตะปูเวลาปิดห้อง โจรตั้งใจวางแผนจะจับหลวงปู่เป็นตัวประกัน เพื่อบังคับเอาเงิน

เมื่อโจรเดินขึ้นศาลาการเปรียญหลวงปู่ก็ได้ยินเสียงและแปลกใจจึงระวังตัวอยู่ภาวนาอยู่ในกลด ด้วยเหตุที่วัดถ้ำเอราวัณตั้งอยู่บนภูเขาที่เป็นรอยตะเข็บเขตติดต่อกันระหว่าง จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดเลย กลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) มักนิยมตั้งกองกำลังอยู่ในแนวรอยต่อเหล่านี้เสมอ หมู่บ้านหนองนกกกก็ใกล้ๆ วัดเป็นเขตอิทธิพลของ ผกค.

การมาของโจรในกลางคืนวันนั้น ตอนแรกหลวงปู่อาจจะคิดว่าเป็น ผกค. แต่เมื่อโจรมาร้องเรียกให้เปิดประตูจึงรู้ว่าไม่ใช่ เพราะ ผกค. เขาจะมาแบบสุภาพเรียบร้อย

แต่ครั้งนี้อาตมาแบบโจร ดึงประตูอย่างรุนแรง หลวงปู่ก็ดึงไว้ข้างใน เมื่อแรงท่านสู้แรงโจรไม่ได้ ท่านจึงปล่อยมือ กำหนดจิตเข้าฌาน เปิดประตูแล้วองค์ท่านจึงเดินออกมาอย่างธรรมดา โจรก็เดินสวนเข้าไป ท่านเห็นมันแต่ว่ามันไม่เห็นท่าน โดยที่องค์ท่านเห็นโจรทุกคนว่ารูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร อายุประมาณเท่าไร แต่โจรไม่เห็นท่าน เดินสวนกันไปมา พวกมันจึงพยายามค้นหาองค์ท่านภายในห้องเล็กๆ หาอยู่นานก็ไม่พบ โจรหมดท่า โมโหไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อ จึงขโมยเอาวิทยุเทปในห้องของท่าน

ไป ๑ เครื่อง และออกมาทูลผู้บริจาคบนศาลาการเปรียญได้เงิน
ไปบ้างเล็กน้อย

ส่วนองค์ท่านเมื่อเดินออกมาแล้วก็มายืนอยู่ใต้ถุนศาลา
การเปรียญรอให้โจรหนีแล้วจึงขึ้นไปสำรวจความเสียหายและ
เรียกพระเณรมาประชุมกัน วันรุ่งขึ้นได้ไปแจ้งความกับตำรวจทั้ง
๒ อำเภอ คือ อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู และอำเภอ
วังสะพุง จังหวัดเลย

พอลงค์ท่านบอกสัณฐานคนร้ายให้ตำรวจฟัง ตำรวจ
อำเภอวังสะพุง รู้ทันทีว่าเป็นใคร เพราะเป็นโจรโหดร้ายอำมหิต
มีชื่ออยู่ในแฟ้มของตำรวจอยู่แล้ว และในเดือนต่อมาตำรวจ
อำเภอวังสะพุง ได้มากราบเรียนหลวงปู่ว่าได้สังหารโจรทั้งหมด
แล้วที่ตลาดหนองหิน ถนนขอนแก่น-เลย ช่วงระหว่างผานกเค้า-
วังสะพุง องค์ท่านถามว่า ทำไม ถึงทำจึงรุนแรงขนาดนั้น ทาง
ตำรวจบอกว่ามีคดีอื่นๆ อีกมากมายล้นแต่หน้ๆ ทั้งนั้นเป็น
โจรปล้นฆ่า มีโซ่โซ่มัดมิดตัวไป

ในเรื่องนี้บรรดาลูกศิษย์และตำรวจคุยกันในสภาพ
ลงความเห็นตรงกันว่า หลวงปู่ต้องหายตัวได้แน่ๆ เพราะโจรมี
ไฟฉายขนาดใหญ่ ยังไม่สามารถจับตัวองค์ท่านได้เลย

หลวงปู่ประสาร ท่านเล่าอีกว่า ต่อมาหลวงปู่ผัน ปาเรสโก
ท่านนำก่อสร้างบันไดขึ้นชมถ้ำเอราวัง ข้างเอราวัง ๓ เคียรและ
พระพุทธรูปใหญ่ปากถ้ำหน้าตักกว้าง ๘ เมตร สูง ๑๓ เมตร
เนื่องจากถ้ำเอราวังเป็นถ้ำที่มีขนาดใหญ่มาก และมีความ

สวยงามมาก รวมทั้งความศักดิ์สิทธิ์ ตรงกลางถ้ำมีหินงอกหินย้อย คล้ายรูปช้างนอนอยู่

เคยมีคนลองขึ้นขึ้นหลังช้างปรากฏว่ากลายเป็นบ้ำเสียสติไป คู่บ่าวสาวที่เดินกอดกันในถ้ำ เคยตกเหวบาดเจ็บสาหัสมาแล้ว มีถ้ำเล็กๆ ภายในถ้ำใหญ่มากมาย

ถ้ำแห่งหนึ่งหลวงปู่ผันท่านตั้งชื่อว่า **ถ้ำฤาษี** ทุก ๆ ถ้ำที่ องค์ท่านตั้งชื่อมีความหมายทั้งนั้น

อย่างเช่นถ้ำฤาษีมีเรื่องเล่ามาว่า

“...มีแม่ชีคนหนึ่งเดินเข้าไปเที่ยวในถ้ำนั้นคนเดียวหาทางออกไม่ได้ เดินวนไปมาอยู่นาน จึงเห็นคนแก่หนุ่มสาวห่มขาว เหมือนฤาษีนั่งสมาธิอยู่ จึงขอโทษท่านแล้วถามว่าทางออกอยู่ตรงไหน พระฤาษีก็ชี้บอก จึงออกมาได้ และมาเล่าให้แม่ชีอื่นๆ ที่ไปด้วยกันว่า ถ้าไม่มีคนแก่นั่งสมาธิอยู่ในถ้ำบอกทาง คงออกมาไม่ได้ ตายอยู่ในถ้ำเป็นแน่

คนอื่นๆ ก็ถามว่า คนแก่มีที่ไหน ตอนที่พวกเราเข้าไปทำไมไม่เห็น ว่าแล้วจึงชวนกันเข้าไปดูอีกครั้ง ปรากฏว่าในถ้ำว่างเปล่า ไม่มีใครเลย แม่ชีที่เห็นพระฤาษี เป็นคนแก่ ถึงกับตัวสั่นหน้าซีด รีบนั่งลงกราบพื้นถ้ำทันที แปลงอุทานว่า **“มิน่าหละ..หลวงปู่ผัน จึงได้ตั้งชื่อว่าถ้ำพระฤาษี เพราะมีท่านผู้บำเพ็ญบารมีที่เป็นประเภทกายทิพย์ ท่านมาอาศัยอยู่ในที่นี้นั่นเอง”**

หลวงปู่ประสารกล่าวย่ำว่า **เหล่าเทพดาในแถบอำเภอกัลป์เตียงวัดถ้ำเอราวัณ เคารพนับถือหลวงปู่ผันมาก เทวดา**

**ทั้งหลายมักมีเหตุการณ์ประหลาด ๆ มาสนทนากับหลวงปู่ฝัน
เสมอ**

● ประวัติถ้ำเอรารัตน์ ●

ถ้ำเอรารัตน์ ตามประวัติความเป็นมาของถ้ำอันเป็นมรดกทางธรรมชาติ ชาวบ้านเรียกถ้ำแห่งนี้ว่า “ถ้ำช้าง” ตามชื่อของภูเขาคือภูผาถ้ำช้าง ต่อมา หลวงปู่ฝัน ปาเรสโก ได้ธุดงค์มาพักปฏิบัติธรรมอยู่ที่เชิงเขา ท่านมาตามนิมิตที่ท่านเห็นสมัยที่ท่านจำพรรษาที่วัดป่าประชาชุมพล อำเภอภูทอก จังหัดยโสธร เมื่อท่านมาดูแล้วว้าใจ เห็นว่าเป็นที่เหมาะสมต่อการทำความเพียรบำเพ็ญภาวนา จึงได้ศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้าง “ช้างปั้นเอรารัตน์” เอาไว้ตรงเชิงบันไดขึ้นถ้ำจึงเรียกชื่อวัดใหม่ว่า วัดถ้ำเอรารัตน์ และเรียกชื่อของถ้ำว่า “ถ้ำเอรารัตน์” เพื่อให้สอดคล้องกัน จึงชื่อว่า ถ้ำเอรารัตน์มาจนเท่าทุกวันนี้ ผู้มาเที่ยวมาเห็นที่หลังจึงเรียกชื่อนี้ตามกันไปเรื่อย ๆ เนื่องจากเป็นชื่อที่ไพเราะมีความหมายตามวรรณกรรมพื้นบ้านพื้นเมืองของชาวอีสาน เรื่องนางผมหมอนั้น

คำว่าถ้ำช้าง ผาถ้ำช้าง หรือ วัดถ้ำช้าง จึงไม่ค่อยมีใครรู้จักกันในปัจจุบัน นอกจากคนในพื้นที่ใกล้เคียงและคนเก่าแก่ที่มีถิ่นฐานเดิมในพื้นที่นั้นมาก่อนเท่านั้น

ที่ตั้งและลักษณะทั่วไปของถ้ำเอรารัตน์นั้น ตั้งอยู่บนภูเขาหินแข็ง ชาวบ้านเรียกภูเขานี้ว่า ผาถ้ำช้าง เพราะเมื่อมองจากที่ไกลแล้วเห็นภูเขาลูกนี้ มีลักษณะเหมือนกับช้างหมอบและเมื่อ

มองจากบริเวณทางเข้าก่อนจะถึงวัด จะเห็นหน้าผามีลักษณะเหมือนกับหน้าผากของช้าง เหตุที่เรียกกันอย่างนั้น เพราะชาวบ้านแถบนี้มักเรียกชื่อภูเขาแตกต่างกันไป ที่พบเห็นตามลักษณะ เช่น ภูเขามีหินสีขาวอยู่หน้าผาเหมือนกับผู้หญิงก็เรียกว่า “ผานาง” หรือภูเขาที่มีช่องมีโพรงถูกเจาะจนทะลุก็เรียกว่า “ผาเจาะ” ภูเขาที่มีต้นยาเกิดอยู่ตามผามากก็เรียกว่า “ผายา” อย่างนี้เป็นต้น

ส่วนบนของผาลำช้างเป็นหินแข็งแหลมคมขรุขระเป็นก้อนเล็กก้อนน้อย ทั้งมีถ้ำกระจายอยู่ทั่วไป แต่ไม่ใหญ่โตสวยงามอย่างถ้ำเอราวัณ ซึ่งโดยมากเป็นที่อยู่อาศัยของฝูงค้างคาว

ภูเขาผาลำช้าง ที่ตั้งของถ้ำเอราวัณ เป็นภูเขาที่ไม่สูงมากนัก ทอดตัวยาวสลับซับซ้อน กันเขตแดนของสองจังหวัดเอาไว้ คือ อยู่รอยต่อของอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย กับอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ถ้ำเอราวัณอยู่ในเขตปกครองของผาอินทร์แปลง ตำบลวังทอง อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ในปัจจุบัน

วัดถ้ำเอราวัณ ตั้งอยู่บนภูเขาที่เป็นรอยตะเข็บติดต่อระหว่างจังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดเลย กลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มักนิยมตั้งกองกำลังอยู่ในแนวรอยต่อของ ๒ จังหวัดนี้ เสมอ

สิ่งที่น่าสนใจและถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ได้นำพาศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชนสร้างเอาไว้ อาทิ

๑. หลวงพ่อพระพุทธรชัยศรีมหาโมหนิครีโลกนาถ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง

๒. บ้านไคสวรรค์ - บ้านไคขึ้นถ้ำ ๖๒๑ ชั้น ที่เลาะเลี้ยวไปตามไหล่เขาพร้อมศาลาพักชมวิว ๓ ที่ ในระหว่างทาง

๓. กองหินวางเป็นรูปร่างคล้าย “เจดีย์” มีความเชื่อว่าถ้าใช้หินมาก่อเป็นรูปเจดีย์ ๙ ชั้น จะโชคดี

๔. “ปล่องดาว” ๓ ปล่อง บนหลังคาถ้ำ ที่แสงสามารถส่องเข้ามาถึง

๕. หินรูปพญาช้างนั่งคุกเข่า - ตำนานเล่าว่า พญาช้างตรอมใจตายและสาปตัวเองให้กลายเป็นหิน

๖. หินรูปทรงต่าง ๆ อาทิ หินนางผมหอม / เห็ดหิน / อ่างหิน

๗. ห้องโถงใหญ่บริเวณด้านในถ้ำ

● นางผมหอม ●

ผู้เขียนขอเล่าตำนานเรื่องนางผมหอม ซึ่งเกี่ยวกับถ้ำเอราวัณ มาเล่าให้ท่านทั้งหลายได้ฟังกัน ถือว่าเป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่าขานกันมานาน

ณ ถ้ำเอราวัณนี้เป็นสถานที่เกิดนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “นางผมหอม” ซึ่งมีการเล่าสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ตามประวัติความเป็นมาเล่าว่า

“...เจ้าเมืองนครศรีมียะพระธิดานามว่า “นางสีดา” วันหนึ่งนางเที่ยวชมป่าไม้และเกิดหลงทางกลางป่า และกระหายน้ำมาก จึงดื่มน้ำในรอยเท้าพญาช้างสาร พอเดินต่อไปกระหายน้ำอีกจึงดื่มน้ำในรอยเท้าวัวกระทิง ปรากฏว่านางสีดาดั้งครรภ์ และถึงเวลาคลอดลูกได้หญิงฝาแฝด คนพี่เชื้อสายพญาช้างสาร มีนามว่า **นางผมหอม** เพราะเส้นผมของนางมีกลิ่นหอม คนน้องมีเชื้อสายวัวกระทิงมีนามว่า **นางลุน** เพราะเกิดมาที่หลังจึงได้นามว่านางลุน

เมื่ออายุได้ ๑๓ ปี ได้ออกตามหาบิดาไปในป่า ต่อมาทั้งสองได้พบพญาช้างสารแต่พญาช้างสารไม่รับเป็นลูกทั้งสองคน พญาช้างสารได้พิสูจน์ด้วยการอธิษฐานให้เด็กทั้งสองไต่บนางของตน ใครข้ามไปได้จึงจะเป็นลูก ผลปรากฏว่านางผมหอมไต่เงาช้างข้ามไปได้โดยตลอด ส่วนนางลุนไต่เงาช้างและก้าวเท้าพลาดตกมาศีรษะกระแทกพื้นเสียชีวิต

พญาช้างสารได้พานางผมหอมไปอาศัยอยู่ในถ้ำช้าง ก็คือถ้ำเอราวัณในปัจจุบัน จนกระทั่งนางผมหอมเจริญวัยโตเป็นสาวลงเล่นน้ำและเสี่ยงทายเพื่อหาคู่ครอง โดยการนำเอาปอยผมและสารเสี่ยงทายบรรจุลงในผอบแก้ว แล้วอธิษฐานลอยน้ำไป จนกระทั่งถึงเมืองเป่งจาน ขุนไทกษัตริย์ผู้ครองนครเก็บผมนั้นได้และออกตามหานางผมหอม จนพบกันที่ถ้ำเอราวัณแห่งนี้ เมื่อทั้งสองพบกันก็เกิดความรักใคร่เสน่หาซึ่งกันและกัน ทั้งสองครองรักกันจนมีบุตรธิดาด้วยกัน ๒ คน คือ คนพี่เป็นชายนามว่า “สีลา” คนน้องเป็นหญิงนามว่า “ซาดา” ต่อมาทั้งสองได้พาบุตร

ธิดาหนีพญาข้างสารจะไปอยู่เมืองเป่งจานนคร ฝ่ายพญาข้างสาร ได้ออกตามหาลูกและหลานจนพบ ด้วยความเสียใจที่ถูกลูกและหลานทิ้งไปอยู่เมืองอื่นจึงขาดใจตาย ก่อนตายได้ได้มอบนางของตนให้ขุนไทไว้เป็นอาวุธ เพื่อป้องกันตนเอง ขณะที่กำลังเดินทาง และพักแรมจนกว่าจะถึงเมืองเป่งจานนครนั้น ปรากฏว่าเส้นทางนั้นมีนางผีป่าเฝ้าอยู่และเกิดความเสนาหาในขุนไท เมื่อนางดมหอมอาบนํ้าจึงถูกนางผีป่าปลักตกนํ้าไป และนางผีป่าก็แปลงตนเองเป็นนางดมหอมแทนโดยที่ขุนไทไม่รู้ตัว

เมื่อถึงเมืองเป่งจานนคร นางผีป่าก็เข้าอยู่ในวังกับขุนไท ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่เนื่องจากพฤติกรรมของนางผีป่าแปลกแตกต่างกับนางดมหอมจริง เมื่อขุนไททราบความจริงจึงหาทางกำจัดนางผีป่า และไปรับนางดมหอมมาอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ต่อมาได้ไปเยี่ยมมารดาที่เมืองนครศรี

จากนั้น ขุนไท นางดมหอม และบุตรธิดาจึงกลับมามากครองนครเป่งจานสืบมา ตำนานนี้ต่อมาบันทึกไว้กลายเป็นวรรณกรรม หนังสือผูกใบลาน เขียนเป็นตัวหนังสือไทยน้อยใช้อ่านในงานงันเฮือนดี นับเป็นวรรณกรรมที่มีสถานที่เกิดอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู เรื่องพญาข้างสารกับถ้ำเฮอร์วณ ผู้เขียนขอเอวังก่อน

● กุสโลบายในการก่อสร้าง ●

หลวงปู่ประสาร สุมโน เล่าเรื่องหลวงปู่ผัน ปาเรสโก

นำก่อสร้างวัดถ้ำเอราวัณ ว่า หลวงปู่ฉันท่านมีอุปบายในการอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหาญาติโยมมากมายหลายประการ โดยเฉพาะอุปบายในการก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นก้อนอิฐหรือก้อนหินที่องค์ท่านสั่งซื้อเข้ามากองเอาไว้ เมื่อสถานที่ก่อสร้างอยู่บนยอดเขาสูงสมัยก่อนไม่มีไฟฟ้าหรือสลิงดึงขึ้นไป องค์ท่านใช้ปัญญาบอกว่า **“คนที่มาเที่ยวถ้ำเป็นธรรมเนียมประเพณีจะต้องถือก้อนอิฐหรือหินทรายขึ้นไปด้วย มาวัดต้องมาสร้างบารมี”** คนมาเที่ยวเยอะในแต่ละวัน การขนส่งลำเลียงวัสดุก่อสร้างก็ลำเลียงขึ้นไปได้เยอะ ด้วยบารมีขององค์ท่านไม่มีปัญหาแต่ประการใดเลย

ในช่วงพรรษามีเหตุการณ์ๆ หนึ่งคือคืนหนึ่งที่เรากำลังนั่งสมาธิภาวนาอยู่ เสียงก้อนหินขนาดใหญ่มโหฬารตกลงมาจากภูเขา จะมาทับกระท่อมที่เราอยู่ เสียงก้อนหินกลิ้งลงมาดังสนั่นหวั่นไหว เรารู้ดีว่า มาลักษณะนี้คงไม่ใช่ธรรมชาติเป็นแน่ เราจึงนั่งเข้าสมาธิกำหนดจิตแผ่เมตตาว่า **“อย่าได้มาเบียดเบียนกันเลย เรามาอยู่ที่นี่เพื่อช่วยเหลืองานครูบาอาจารย์ มิได้คิดจะมาทำร้ายหรือเบียดเบียนท่านผู้อื่นผู้ใดเพราะเราคือนักบวชในพระพุทธศาสนา”**

ก้อนหินก้อนใหญ่มโหฬาร ที่กลิ้งกระหน่ำลงมาด้วยความเร็วสูง กลับมาติดที่กอไผ่เล็กๆ ซึ่งอยู่ไม่ไกลเท่าไรนัก นี่เป็นเหตุบังบอกให้ทราบว่า ผู้ใดก้าวเข้ามาอยู่ถ้ำเอราวัณ แล้วไม่ปฏิบัติสมาธิภาวนา ย่อมประสบเหตุ ๒ ประการคือ ๑. ตาย ๒. เป็นบ้าเท่านั้น

● สนทนาธรรมกับหลวงพ่ocha สุภทโท ●

เมื่อเขียนเรื่องหลวงปู่ประสาร ก็ต้องเล่าเรื่องหลวงปู่ผันไปด้วย เพราะท่านทั้งสองเหมือนพ่อกับลูก เหมือนโคกับลูกโค ไปไหนก็ต้องเปียดเสียดเคล้ากันไป เพื่อเป็นการเทอดเกียรติคุณของหลวงปู่ผัน ผู้เขียนจึงขอนำเรื่องหลวงปู่ผัน สนทนาธรรมกับ **หลวงปู่ชา สุภทโท** ทราบว่าทั้งสองท่านสนิทกันมาก หลวงปู่ชามีพรรษาน้อยกว่า ท่านเคารพหลวงปู่ผันเป็นอย่างยิ่ง เพราะทั้งสองเป็นลูกศิษย์หลวงมั่นด้วยกัน และหลวงปู่ผันท่านก็เคยไปจำพรรษาอยู่วัดป่าแสนสำราญ อำเภอวารินชำราบและวัดบ้านกอกนาแก้ว อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ไปมาหาสู่กับหลวงปู่ชา สุภทโท เป็นประจำ

ตอนหนึ่งหลวงปู่ผันท่านพูดกับหลวงปู่ชาว่า “อาการป่วยโรคมลาเรื้อรังขึ้นสมองอย่างร้ายแรงของผมเข้าขั้นโคม่าก็หายปกติมานานแล้ว ได้ประสพการณ์ต่อสู่ข้าศึกศัตรูในชั้นธมมารภายในหรือพญามารเสนามารภายนอกก็ดีได้ความว่า “การป่วยอาพาธดีกว่าไม่ป่วยไม่อาพาธ”

การที่ญาติโยมผู้จงรักภักดีต่อผมไปรับคืนมาพักพื้นที่กุศุมติกว่าไม่กลับคืนมาและเห็นอานิสงส์คุณและโทษ ในการไปอยู่ถ้ำเอราวัณ ๑๐ ปี ดีกว่าไปอยู่ในที่ใดๆ ทั้งสิ้นเท่าที่เป็นมาในอดีตกาล เพราะได้เข้าสนามยุทธภูมิที่เป็นภูเขา เป็นถ้ำใหญ่โตมโหฬาร เท่ากับได้ขึ้นเวทีสนามมวยต่อสู่ข้าศึกศัตรูด้วยตนเอง ดีกว่าคนนั่งดูมวย

หลวงปู่ผัน ท่านพูดถึงคุณของการอยู่ประจำวัดถ้า
เอราวณเรื่อย ๆ คือ รายได้ก่อสร้างดีมาก จะได้ไม่น้อยได้มากก็
เป็นการเป็นไปเองเรื่อย ๆ ควบคุมรั้ววัดซ่อมแซมเป็นนิจไม่มีใคร
จะกล้ำกรานได้เท่าใดนัก ถึงมีก็น้อยราย ไม่มีการเสียหาย ดูแล
การปลูกฝังได้อย่างดี ไม่มีการรับนิมนต์ไปสวดนอกวัดบ่อยนัก
ถือว่าเป็นการวิเวกไม่วุ่นวายในตัวถ้าไปอยู่หนองใครจะรับนิมนต์
ทำบุญที่ต่างๆ มากมาย วุ่นวายกว่านี้ ไม่มีใครกล้ำมาทะเล้งวุ่นวาย
เขากลับนัก เพราะวัดนี้เกิดเป็นมาด้วยทุนของวัดเองโดยมาก
มีพระเณรนางชีไม่มาก อยู่วิเวกสบายดี ๆ และคัดเลือกเอาด้วย
ไม่รับพระเณรสัญญาจรให้อยู่ประจำ เว้นไว้แต่มาพักชั่วคราว พระ
เณรนางชีคนแถบนี้อ่อนใจไปเรื่อย ๆ การก่อสร้างทุกสิ่งทุกอย่าง
ค่อยเป็นค่อยไปสมำเสมอ เย็น ๆ ไม่ยุ่งยากจำเป็นเกินควรเพราะ
ได้ก่อสร้างมา ๘ ปี พออาศัยได้สบาย ๆ แล้ว อยู่ถ้าเอราวณ
สมเกียรติฐานะของตนพอดี ๆ แล้ว การปกครองสงฆ์ฝ่ายบริหาร
ไว้วางใจได้ไม่ก้ำก๋ายเข้ามายุ่งเหยิงอยู่เป็นปกติๆ ได้แล้ว ประชาชน
ถิ่นแถบใกล้และไกลรู้ทั่วกันแล้ว ทั้งฝ่ายสงฆ์ด้วยเป็นที่รู้จักกันไปมา
หาสู่ตามปกติ การไฟฟ้าและน้ำใช้น้ำดื่มถึงขัดข้องก็พอแก้ไขได้
ไม่กัณดารพอเป็นพอไปได้แล้ว ไกลญาติพี่น้องดีมาก เป็นตายอะไร
ก็ติดต่อกันยากกลายเป็นเครื่องวิเวก ถ้าใกล้นักกลายเป็นเครื่อง
วุ่นวาย เพราะขัดกันไม่ได้ต้องอนุโลมไปมาหาสู่พอลำบากดี ๆ
ที่ดินของวัด การปลูกป่าดีมากเท่าที่ดำเนินมากำลังได้รับผล
ถ้าหนีไปจะเสียหายมากกว่านี้

เรื่องพระเณรนางซึ่งจะมากจะน้อยไม่เป็นปัญหา ถือสันตมูฐีตามมีตามได้ อยู่ติดทางหลวงแผ่นดินสายเอกลาดยางไปมาสะดวกมาก ถ้าไปอยู่ที่อื่นทางซอยจะลำบากกว่านี้ผู้คนจะเข้าจะออกง่ายดีมาก ได้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำวันง่ายกว่าไปอยู่วัดป่าหนองไคร้

และหลวงปู่ผันท่านได้กล่าวถึงโทษแห่งการอยู่วัดถ้าเอราวัดเรื่อย ๆ คือประชาชนไม่รู้สึกรู้สิดีชั่วอะไรเพราะเราอยู่เรื่อย ๆ ถ้าหนีชั่วคราวเป็นการกระทบกระเทือนให้มีข้อนึกคิดขึ้นมาบ้าง อยู่ในเขตแดนป่าดงภูเขาระวังตัวยากสักหน่อย แต่ก็พออยู่ได้

แล้วหลวงปู่ผัน ท่านก็กล่าวกับหลวงปู่ชา สุภทโท ว่า ปัจจุบันนี้ผมออกธุดงค์อยู่รุกขมูลหาที่วิเวกตั้งชัฏฐิณีในวัดเกาะสมุย เขตอำเภอกุดชุม เป็นเวลาเกือบ ๒ เดือนแล้ว อยู่ในสถานที่คดเคี้ยวของลำน้ำโพงทิศใต้ของบ้านช่งแย้ อำเภอลำเทียง ห่างประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร เป็นป่ารกชัฏ มีสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องอุปการณการเจริญสมณะธรรมภาวนา มีน้ำธรรมชาติ दिनฟ้าอากาศอำนวยดี เป็นสัปปายะที่ซอบใจตนเองได้พอควร ภูมิประเทศแถบนี้เจ้าคุณคงรู้ดีเพราะเคยอยู่ป่าดาวคำเคย ภูกลอยมาแล้ว...

ธรรมะที่พระมหาเถระทั้งสองได้สนทนากัน เป็นธรรมะขั้นสุดยอด คืออริยสัจ ๔ โดยเน้นที่อัฐังคิกมรรค ดังนี้

๑. ไตรโลกธาตุมีคุณอนันต์ มีโทษมหันต์

๒. ความทุกข์ทั้งปวงจะได้ง่าย ส่วนความสุขจะได้ยาก
ทั้ง ๒ เจื่อนนี้อยู่ชั้น อามิสสุข ส่วนนิรามิสสุขนั้น เป็นชั้นสุดท้าย

๓. สังขาร สมมุติ บัญญัติ เป็นชั้นโลกีย์

๔. วิสังขาร วิมุติ พระนิพพาน เป็นชั้นโลกุตระ

๕. ศาสนาอื่นๆ ในสากลโลกไม่กล่าวถึงว่าบรรลุอริยสัจ ๔
เลย มีแต่พุทธศาสนาเท่านั้น

๖. เวไนยสัตว์เป็นไตรโลกธาตุ ติดข้องอยู่ด้วยเหตุผลกรรม
ของตนเองที่กระทำ

๗. มรรค ๘ มีสัมมาทิฐิ เป็นผู้นำอีก ๗ ข้อ หลังจากนั้นเป็น
ผู้ตาม

อย่างที่คุณเขียนเคยกล่าวไว้ว่า หลวงปู่ฉันท่านเป็นพระ
อภิญญา และหลวงปู่ประสารก็เล่าว่าหลวงปู่ฉัน ท่านสามารถทำ
ในเรื่องแปลกประหลาดและมหัศจรรย์ที่คนสามัญอาจทำได้
อย่างเช่นเรื่องหายตัวหรือเหาะไปบิณฑบาตไกล ๆ ที่มีบันทึกใน
ประวัติขององค์ท่าน

บางทีคนทั้งหลาย เขาก็รำลือกันว่า “ท่านมีกายอัน
แผ่นดิน” คือ ทำแผ่นดินให้สั่นลง พลังจิตอธิษฐานของท่านผู้ทรง
ฌานแก่กล้า ท่านสามารถย่นที่ ๆ อยู่ไกล ๆ มาอยู่ใกล้ก็ได้ หรือ
บางทีเมื่อท่านออกจากฌานอันเป็นบาทแล้ว รำพึงถึงเทวโลกหรือ
พรหมโลก ซึ่งตั้งอยู่คนละภพและอยู่ในที่ไกลว่า “จงมาอยู่ในที่
ใกล้” เมื่อรำพึงแล้วบริกรรมไป จิตเข้าฌานอีกแล้วอธิษฐานด้วย

ญาณว่า “เทวโลกหรือพรหมโลกนั้น จงมาอยู่ในที่ใกล้” มันก็จะมาอยู่ในที่ใกล้

อย่างเช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้งเสด็จไปสู่เทวโลก ก็ทรงทำเขายุกันธและเขาสีเนรุไว้ใกล้ๆ จากพื้นดินทรงวางพระบาทข้างหนึ่งบนเขายุกันธ แล้ววางพระบาทข้างที่สองลงบนยอดเขาสีเนรุ

ไม่เพียงแต่พระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ทำได้ยังมีพระสาวกเช่น **พระมหาโมคคัลลานะเถระ** พระเถระย่านเมืองจากสังกัดสละประมาณ ๓๐ โยชน์ ยังบริษัธอันเต็มในเนื้อที่ ๑๒ โยชน์ซึ่งทำภัตตกิจแล้วออกจากกรุงสาวัตถีให้ถึงพร้อมกันในทันทีที่เดียว

การแสดงฤทธิ์มีหลายอย่าง “**ทำของน้อยให้เป็นของมาก**” ก็ได้ เช่นอาหารมีน้อยท่านใช้ฤทธิ์อธิฐานให้พอแก่ความต้องการของทุกคนก็ได้ เช่น **พระมหากัสสปเถระ**นำข้าวต้มที่บิณฑบาตได้จากเรือนของคนเข็ญใจ จึงนำไปประเคนพระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอธิฐานทำข้าวต้มนั้นให้มากขึ้น พอแก่พระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่

หรือแม้แต่ “**ทำของไม่อร่อยให้เป็นของอร่อย**” ก็ได้ เช่น **พระมหานุรุทธเถระ** ท่านเห็นภิกษุเป็นอันมาก เทียวบิณฑบาตได้อาหารปอน ๆ มา นั่งฉันกันอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำ ท่านอธิฐานว่า “**น้ำในแม่น้ำจงเป็นสัปปีมัตตะ**” สัปปีมัตตะ คือ หัวเนยใส คือดีกว่าขนมมนมเนยทุกอย่างทุกชนิด

เมื่อท่านอธิฐานแล้วจึงให้สัตตญาณแก่สามเณรทั้งหลาย

คือชี้ให้สามเณรทั้งหลายทราบว่าน้ำในแม่น้ำกลายเป็นเนยแล้ว สามเณรเหล่านั้นจึงได้ใช้ถ้วยตักมาถวายแก่ภิกษุสงฆ์ ภิกษุทั้งปวง ก็ได้ฉันอาหารกับหัวเนยใสกันอย่างเอร็ดอร่อย

ในสมัยปัจจุบัน พระอริยเจ้าที่แสดงฤทธิ์ได้อย่างนี้มีหลายรูป เช่น หลวงปู่ทวด วัดช้างให้ ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หรือแม้แต่หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก แต่การแสดงได้นั้นย่อมมีอ่อนมีแก่แตกต่างกันไปตามบุญวาสนาบาปมี เพราะคำว่าฤทธิ์เป็นเรื่องของบุญเก่าที่สั่งสมมา ถึงแม้ว่าจะมีใคร คิดอยากทำฤทธิ์ให้ได้ แต่ก็มีอาจทำได้ หากไม่มีบุญเก่าเป็น เครื่องสนับสนุน พระผู้มีอภิญญาย่อมมีเทวดาคอยอารักขา อุปถัมภ์อุปฐากเสมอ

● เทพยดา นำเงินมาถวาย ●

เช่นในบันทึกหลวงปู่ฝั้นซึ่งผู้เขียนได้พบ ท่านบันทึกไว้ว่า...

“...วันนี้ตื่นจากนอนตอนจวนสว่าง ก่อนจะล้างหน้าแปรง ฟัน เวลาประมาณ ๐๕.๔๐ น. เป็นวันใหม่พอดีปรากฏมีเทพยดา มายืนของธนบัตรให้ ของขาด ๆ ด้านทางสันมองดูเห็นธนบัตร ใบแดง ๆ พับครึ่งในซองขาด ๆ มากมาย ประมาณว่ามีเงินเป็น หมื่นๆ บาทไม่ได้จับนับดูแต่อย่างใด ไม่ใช่ฝันไม่ใช่นอนหลับกำลัง นิ่งจะล้างหน้าถูหน้านี้เอง เมื่อเขาถวายแล้วก็หายไป”

ซึ่งในช่วงนั้นท่านกำลังต้องการใช้เงิน เพราะมีพระเณร และแม่ชีหลายคนจำเป็นต้องสร้างกุฏิศาลาโรงฉัน สิมน้ำ เป็นต้น

เทพยดาเลยนำเงินมาถวายเป็นเงินจริง ๆ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างเหลือเชื่อเอามาก ๆ เงินเป็นหมื่นในสมัยนั้นถ้าเทียบกับเงินสมัยนี้ก็เป็นเงินล้านเลยทีเดียว

หลวงปู่ประสารเล่าว่า นอกจากองค์หลวงปู่ผ้น จะสามารถในอภิญญาและติดต่อกับกายทิพย์ได้แล้ว ท่านยังมีความรู้ความสามารถพิเศษในการจดจำภาสิตผณูคำสอนของคนโบราณอีสาน ท่านหลวงปู่ผ้นถือว่าเป็นยอดคนหนึ่ง ผู้เขียนขอยกบันทึกของท่านมาให้ฟังเพียงสังเขปเท่านั้น ท่านสอนว่า

“เถิงลิมีความฮู้ เต็มพุงเพียงปาก ก็ตามถ่อน

โตสอนโตบได้ ไผลีย่องว่าดีท่านเฮย”

“เป็นนายนี้ มีดีตั้งเที่ยง คั้นผู้หมายโลภล้น มีแล้วตีบบ่น
มันก็อลหม่นในทรวงแทบสแตก ตายแล้วกลับตัวบั้น
เป็นไต้แม่บ่มบิบุญ

หวับเคยได้สังวาลคำ พญานาค ขี้ดินดาก ติดหัวแต่ละน้อย
หลงเอ็นว่าหอน”

“ส่วนว่าคนผู้ทำกรรม ฮ่อนบ่มีกรรมห่มห่อ

แม่นจักตาย ก็บ่มีผู้คิดพ้อ ส้มจ้อยบ่จ่มหา

แม่นจักมุดมอดเมี้ยนดับชาติเหิงนานก็ดี ตายเป็นคนผู้มี
ธรรโม ก็บ่ลืมวางเว้น”

“ต่อใดสูงเงินเทิน คนบ่ห่อนซุนสะดุด เพราะตาเล็งแลเห็น
ค่อยคอยระวังไว้

ดีต่อฝูงคนได้ สะดุดตาต่อตา ความผิดมีโทษแท้โดยด้าม
ดังตอ

ว่าวขึ้นสูงสู่ฟ้า ลมทอซुकัก ย่อมยังมีกหลัก เชือกยาโยงไว้
ผู้ที่สูงศักดิ์ได้ บ่ถอยหลังมาต่ำ เพราะว่ามีเส้นค้ำ เสริม
สร้างช้อยย่อ

“มีกระบวยบมีด้าม
เขาซิเอ็นว่ากะโป่มากพราว

“คั่นมีนาบมีห้วย
ข้าวชิโฮยเหี่ยวแห้ง

“มีดงบมีเสือเผ่า
มีวัดบมีสงฆ์อยู่เผ่า
มีระฆังบมีฆ้อง
มีกลองเส็งบมีหนังห่อหุ้ม
มีไหมบมีครั่งย่อม

มีเดือนเพ็ญบมีเมโฆบัง

มีสำเภาบมีแม่น้ำ

มีไม้บมีแก่นซ้อน

มีคนคิดหมิ่นต้อ

คือมีเบ็ดบมีสาย

มีเทียนบมีไส้

มีกระบุงบมีข้าวอยู่เล่า

คันได้กินลาบก้อย

ชิเสียทรงเสียท่า

บมีเอ็นว่ากระบวย”

ฝนบฮวยชิแล้งเปล่า

ตายแล้วบสง ท่านเอ๋ย”

นานไปซิแมนเปล่า

กุฎิเจ้าส่วนชิพัง

เคาะตีดั่งมวนเป็นลือ

ชิเส็งได้มวนจ้งใจ

มันบห่อนสีแดง

ห่อนลือชิแสงเศร้า

ขับไปมันชิเล่นได้ฤา

ลมต้องแมนบทนแท้แหละ

บมีหนึ่งคนเห็ด

ห่อนสิหมานปลาได้

จุดไฟมันชิหุงเป็นลือ

บุงชิค่างชวนตายแท้แหละ

อย่าลืมแจ่วชิงเผ็ด เฮาเนอ

ได้กินพานเงินพानคำ	อย่าซีลื้มกะเบียนฮ้าง
คันหากได้ขี่ช้าง	กั้มหมเป็นพระยา
อย่าซีลื้มอีสานทุกซ์	ผู้ขี่ควายคอนกล้า
ชาติที่คนเฮานี้	เอาแนวคือปลวก
ต่างส่อยชนต่างส่อยอยู่	สูงขึ้นเป็นหน่วยโพนแท้แหล่
เจ้าผู้โพธิ์ศรีเฒ่า	ไบตกนกบ่แก่น
หมากหากสุกมากลั่น	เต็มตันมดบ่กิน
คือจ้งคนเฮานั่น	อย่าทำตนเป็นคนถ่อย
อย่าเฮ็ดคือตาลยอดด้วน	ปลายซีขึ้นกะบมี..เด้อโยมเด้อ.

นี่เป็นเพียงคำผญาส่วนน้อย ที่องค์ท่านบันทึกไว้ด้วยลายมือของท่านเอง แล้วองค์ท่านก็มอบให้หลวงปู่ประสาร สุมโนเก็บรักษาไว้ หลวงปู่ประสาร สุมโนก็นำมามอบให้ผู้เขียน ผู้เขียนอ่านแล้วน้ำตาซึม พุดกับใครในเรื่องแบบนี้ก็ไม่ว่าเรื่อง นึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ห้วงลูกหลานอยากให้เป็นคนดีบ้านเมืองจะได้มีความสุข แต่ลูกหลานรู้จักมรดกตกทอดรีเปลา่ก็ไม่ว่า หรือมันอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องตลก ก็อาจเป็นได้ สมุดบันทึกนี้ ผู้เขียนจะนำไปมอบให้ใครต่อ...ก็กะยังคิดบ่ออก

เรื่องหลวงปู่ประสาร สุมโนไปอยู่ถ้ำเอราวัณมีมากมายที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ผัน ปาเรสโก แต่ผู้เขียนเห็นว่ายาวเฟื้อเกินไปแล้ว หากมีอะไรสัมผัสเกี่ยวพันจักได้กล่าวพรรณนาในตอนต่อไป

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

หลวงปู่ประสาร สุมโน กับลูกศิษย์ (พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร)

อาจารย์เคร่งครัด ลูกศิษย์ก็เคร่งครัดตาม

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน จำพรรษาพร้อมกับหลวงปู่ผัน ปาเรสโกด้วยความผาสุกเย็นใจทุกอย่างทุกประการ พระภิกษุสามเณรนางชีได้กวัดตั่งจิตตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมกันโดยถ้วนหน้า ทุกองค์ทุกท่านตั้งความปรารถนาบรรลุถึงมรรคผลพระนิพพาน นับได้ว่าสมเป็นสมณศากยบุตรพุทธชินโรส ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า

“..ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! วรรณะ ๔ จำพวก คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิม ถึงการนับว่า**พระสมณศากยบุตร**ทั้งนั้น เปรียบเหมือนแม่น้ำใหญ่ ๆ คือ แม่น้ำคงคา ยมuna อจิรวดี สรรภู มหิ แม่น้ำเหล่านั้นไหลไปลง มหาสมุทรแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิมหมด ถึงการนับว่า มหาสมุทรนั่นเองฉะนั้น นี่ก็เป็นธรรมอันน่าอัศจรรย์

เธอทั้งหลายมีชาติก็ต่างกัน มีชื่อก็เพี้ยนกัน มีโคตรก็แตกต่างกัน มีตระกูลก็ผิดกัน พวกกันทั้งเหยาเรือนเสีย มาบวชเป็นบรรพชิต

เมื่อจะมีผู้ถามว่า ท่านทั้งหลายนี้เป็นพวกไหน เธอทั้งหลายพึงตอบเขาว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายเป็นพวกพระสมณศากยบุตร ดังนี้เถิด

ก็ผู้ใดแล มีศรัทธาตั้งมั่นเกิดขึ้นแล้วแต่รากแก้วคือ อริยมรรคประติษฐานมั่นคง อันสมณพราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือผู้ใดผู้หนึ่งในโลก ไม่พรากไปได้ ควรเรียกผู้นั้นว่า **เป็นบุตรเกิดแต่พระอรุณ เกิดแต่พระโอฐของพระผู้มีพระภาค เป็นผู้เกิดแต่พระธรรม เป็นผู้ที่พระธรรม เนรมิตขึ้น เป็นผู้รับมรดกพระธรรม**

ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะคำว่า ธรรมกายก็ดี ว่าพรหมกายก็ดี ว่าธรรมภูตก็ดี ว่าพรหมภูตก็ดี เป็นชื่อของตถาคต ฯ

จากสมุดบันทึกหลวงปู่ผัน ปาเรสโกที่องค์ท่านได้บันทึกเอาไว้ ในคราวที่องค์ท่านและหลวงปู่ประสาร สุมโนได้ร่วมกันจำพรรษาที่วัดถ้ำเอราวัณ บ่งบอกถึงความมุ่งมั่นของสมณศากยบุตรเป็นอย่างยิ่ง ท่านสอนสาธุศิษย์และหลวงปู่ประสาร ทุกแห่งทุกมุม ผู้เขียนเห็นว่ามิประโยชน์อย่างมาก ถ้าจะผ่านเลยไปก็อดเสียดายไม่ได้ จึงขอย้อนนำมาลงเพียงบางส่วน

ท่านสอนว่า “....เรื่องของความโลภ คนเรานี้ก็มักจะลืมตัว มีความโลภ กอบโกย เอาวัตถุของโลกมาเป็นของตัว ถึงกับฆ่าฟันเอาของกัน ด่าเอาของกัน โกงเอาของกัน เข้าใจว่า ตัวได้อย่างนั้นได้อย่างนี้ ที่สุดเหลวทั้งนั้น เสียแรงทะเลาะกันเกือบตาย

จริงอยู่บางคนอาจจะนึกว่า โกงไว้เพื่อลูก หรือแต่เอาไว้เพื่อหลาน แต่ก็ไม่น่าจะลืมนะว่า ทั้งลูกทั้งหลานก็ชนเอาวัตถุของโลกไปไม่ได้เลย แม้แต่กระดูกของเขาเอง สักชิ้นเดียวก็เอาไปจากโลกไม่ได้

โลกชั้นที่ ๑ คิดว่า ตู้เขากินไม่เป็นไร

โลกชั้นที่ ๒ คิดว่า โกงเขากินไม่เป็นไร

โลกชั้นที่ ๓ คิดว่า ขโมยกินไม่เป็นไร

โลกชั้นที่ ๔ คิดว่า ปล้นกินไม่เป็นไร

โลกชั้นที่ ๕ คิดว่า อะไร ๆ ก็ไม่เป็นอะไรทั้งนั้น

ทางโลกกับทางธรรมมีวิธีการต่างกันมาก

“โลกวิธี” บังคับคนอื่นให้รัก

“พุทธวิธี” ทำอย่างไรเราจึงจะเป็นที่รักของเขา

บริวารมาเพราะน้ำใจมี บริวารหนีเพราะน้ำใจลด บริวารหมดเพราะน้ำใจแห้ง ๓ ข้อนี้ควรจำ

แล้วองค์ท่านก็สอนยกตัวอย่างเรื่องไฟโดยแยบคาย ท่านสอนว่า

“....เรื่องของไฟ ไฟเป็นสิ่งที่ประหลาดในโลกมนุษย์เรา จะให้คุณต่อเมื่อถูกชั่งเอาไว้ ให้โทษเมื่อถูกปล่อยเป็นอิสระ คืออยู่อย่างไม่มีขอบเขต ไฟที่ถูกชั่งเลี้ยงดูคนทั้งเมือง แต่ก็ไฟอีกนั้นแหละที่หลุดจากการคุมชั่ง แล้วผลาญบ้านเมืองย่อยยับ เหลือเพียงขี้เถ้า ความอยากได้เกียรติของคนเราก็ก็นั่นแหละ ถ้าใคร

ควบคุมดี ก็มีคุณอนันต์ ถ้าใครไม่ควบคุม ก็มีโทษมหันต์

คนบางคนทุกข์เพราะยศ เมื่อยังไม่ได้ยศก็ทุกข์เพราะอยากได้ เมื่อได้ยศแล้วก็ทุกข์เพราะอยากมีอาหารให้ยศ เมื่อยศเสื่อมก็ทุกข์เพราะเสียดายยศ เรื่องของคน ถ้าไม่มียุ่ง มันก็ไม่ใช้คนมีคนที่ไหน มันยุ่งที่นั่น

เรื่องพาล คนพาลไม่มีเวลาพอที่จะติตัวเอง เพราะมัวแต่นั่งนินทาคนอื่น ฝ่ายบัณฑิตไม่มีเวลาไปนั่งนินทาใคร เพราะมัวแต่สำรวจหน้าที่ตัวเอง คำติคำชมของคนพาลใช้ไม่ได้ เพราะคนพาลติคนทำดี ชอบคนทำชั่ว ใครเชื่อเอาเป็นจริงเป็นจังจักเสียตัว

ส่วนคำติคำชมของบัณฑิตมีค่ามาก เพราะบัณฑิตชมคนดีติคนชั่ว ใครเมินเฉยจักเสียคนอีกเหมือนกัน **“รับติ”** ให้รับรับทันที **“รับชม”** ให้รับช้าๆ ควรระวังคำชมให้มากกว่าคำติเสียอีก เพราะถ้าศัตรูจะวางยาพิษทำลายเรา เขาก็น่าจะใส่ไว้ในขนมหวาน ะมากกว่าที่จะเอาใส่ไว้ในบอระเพ็ดขม ะ จริงไหม? อย่างนี้กว่าเราถูกคนเดียว **“ช่างกลิ้งฟิ้งช่างชัก ช่างสลักฟิ้งช่างเขียน ช่างตีเทียนไม่ต้องฟิ้งใคร”**

คนลืมหัดยอมเป็นคนทรยศต่อพ่อแม่พี่น้อง เช่นเดียวกับคนลืมหัดตาย คนทรยศต่อตัวเอง กฎธรรมดา **“มะม่วง”** ผลที่สุดก็ต้องแก่ **“ดอกไม้”** ผลที่สุดก็ต้องโรย **“ไข่เป็ด”** ผลที่สุดก็ต้องตาย **“คน”** ผลที่สุดก็ต้องตาย ตัวเราเองผลที่สุดก็ต้องตาย **“ความตาย”** เป็นกฎธรรมดา อยู่เหนือกฎทั้งปวง จงเอาประโยชน์กับร่างกายก่อนจะตาย

ถ้ากลัวตายให้ทำงานมากๆ ทำงานก็เลือกทำแต่งานดีๆ งานที่เป็นบาปอย่าทำ เสียเวลา พุดย่อยๆ คือให้รีบด่วนเอาประโยชน์จากร่างกาย นี่ให้พอ หรือให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก่อนที่มันจะตายไปเสีย ประโยชน์ที่เราจะได้นั้นแหละจะไปทดแทนสีกหรือของร่างกาย เหมือนขาวนาที่เก็บพืชผลได้มาก แม้นจอบเสียมจะสึกจะบิ่นก็ไม่ทุกข์ใจนักหนา จำไว้เถอะว่า

“เรานี้ ถ้าเหงื่อออกน้อย น้ำตาก็ออกมาก และถ้าเหงื่อออกมาก น้ำตาก็ออกน้อย”

หลวงปู่ประสาร ท่านเล่าว่า “...พระเถรผ้าขาวนางสี จำพรรษาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๕ ดังนี้

๑. หลวงปู่ฝั้น ปาเรลโก อายุ ๖๖ ปี พรรษา ๓๗
๒. เรา (พระครูสมุทรประสาร สุมโน อายุ ๔๒ ปี พรรษา ๒๒)
๓. หลวงพ่อพิมพ์ ปภากรโธ อายุ ๖๙ ปี พรรษา ๓
๔. หลวงพ่ออ่อน โชติปัญโญ อายุ ๖๖ ปี พรรษา ๓
๕. หลวงพ่อคำ ปภังกรโธ อายุ ๖๐ ปี พรรษา ๓
๖. หลวงพ่อปาน เขมวีโร อายุ ๖๒ ปี พรรษา ๑
๗. พระบุญชู กตปัญโญ อายุ ๒๙ ปี พรรษา ๑
๘. พระสมาน เขมะโก อายุ ๒๑ ปี พรรษา ๑
๙. หลวงพ่อที ปภากรโธ อายุ ๖๔ ปี พรรษา ๑
๑๐. สามเณรสด บุญสิงห์ อายุ ๑๔ ปี พรรษา ๑

๑๑. ผ้าขาวบุญทัน อะมุลราช อายุ ๑๕ ปี

๑๒. ผ้าขาวกลิ้ง ใจดี อายุ ๗๖ ปีและนางชี ๑๑ คน

พระเณรอุบาสกอุบาสิกาถ้วนอาภายในการปฏิบัติธรรมยิ่ง
ทุกคนตั้งสัจจะ ในการถือธุดงค์ในระหว่างพรรษา ถือเคร่งครัด
กันอย่างมาก หลวงปู่ประสารกล่าวว่า แม้แต่องค์หลวงปู่ผัน
ปาเรสโก ท่านยังตั้งสัจจะถือธุดงค์เป็นแบบอย่าง ดังนี้คือ

๑. เจริญพรหมวิหาร เข้า ๑ หน เย็น ๑ หน กลางคืน ๑ หน

๒. ทุกวันสิ้นเดือนเพ็ญ-แรม เข้าเยี่ยมป่าช้าภวนาตลอดคืน

๓. เดินจงกรมวันละ ๓ หน ไม่ขาด

เมื่อองค์ท่านนำเป็นแบบอย่าง พระเณรอุบาสกอุบาสิกา
ทั้งหลายก็ถือธุดงค์ตาม ซึ่งองค์ท่านถือปฏิบัติอย่างนี้ทุกพรรษา

จะขอยกตัวอย่างพระเณรทั้งหลายที่ถือปฏิบัติขัดเกลาใน
ธุดงค์วัตร เพื่อว่าพุทธศาสนิกชนรุ่นหลังจะได้เห็นแบบปฏิบัติ ซึ่ง
หลักการนี้หลวงปู่ประสารท่านก็นำมาใช้เป็นแบบสอนพระเณร
เช่นเดียวกัน

พระเณรเถรชีหรือเตี๊ยกวัดไม่มีเลยที่ใครจะไม่ถือธุดงค์ คือ
การตั้งสัจจะอธิษฐานปฏิบัติให้เต็มที่ตลอดพรรษา ขอยกตัวอย่าง
เช่น

พระสมาน เขมะโก ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน ฉันทเฉพาะ
อาหารบิณฑบาตได้ ท่องปาฏิโมกข์หรือสวดมนต์เป็นนิจทุกวัน
ไม่ให้ขาด ฉันทเฉพาะในบาตรไม่มีภาชนะที่สอง

หลวงพ่อพิมพ์ ปากโร ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน
ภาวนาไม่ให้ขาดทุกวัน จนสิ้น ๓ เดือน เติญจกรรมไม่ให้ขาดวันละ ๑ ครั้ง บิณฑบาตสายเดียวเป็นวัตรที่บ้านหนองปลาชีวัน ฉั่นในภาชนะเดียว ฉั่นเฉพาะบิณฑบาตได้

หลวงพ่อบาน เขมะวีโร ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน
ภาวนาวันละ ๑ ครั้งไม่ให้ขาด เติญจกรรมวันละ ๑ ครั้งไม่ให้ขาด ฉั่นเฉพาะบิณฑบาตได้

หลวงพ่อดองคำ ปักกรโ ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน
บิณฑบาตทุกวันไม่ให้ขาด ไม่ฉั่นเปิบชี น้ำตาลและขนมของอื่น หลังอาหารเช้าแล้ว ทำวัตรเช้า-ค่ำ สวดมนต์เท่าที่สวดได้ เฉพาะตัวทุกๆ วันเป็นเวลา ๑ ชั่วโมง นั่งภาวนาอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓ ชั่วโมงทุกวันมิให้ขาด

พระบุญชู กตปุญโญ ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน บิณฑบาตเป็นนิจเวณอาพาธ บิณฑบาตประจำสายเดียวตะวันออกภูเขานั่งภาวนาวันละครั้ง กวาดตาดวันละครั้งไม่ให้ขาด เติญจกรรมวันละครั้งไม่ให้ขาด

หลวงพ่อดันตี ปากโร ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน
นั่งภาวนาให้ได้วันละ ๒ ชั่วโมงทุกวัน เติญจกรรมวันละ ๑ ครั้งไม่ให้ขาด บิณฑบาตสายเดียวบ้านหนองปลาชีวัน ฉั่นวันละหนเดียว

หลวงพ่อดอน โชติปัญโญ ถือธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน
บิณฑบาตสายเดียวตะวันออกภูเขานั่งในบาตรเป็นวัตร ฉั่นเฉพาะบิณฑบาตได้ขึ้นศาลาแล้วไม่รับ เติญจกรรมวันละ ๒ ครั้ง

ไม่ให้ขาด นั่งสมาธิกลางคืน คืนละ ๒ ครั้งไม่ให้ขาด

สามเณรสด กุลสิงห์ ถิธุดงค์ตั้งสัจจะอธิษฐาน บิณฑบาต
สายเดียวบ้านกองหิน ฉ้นเฉพาะในบาตรภาชนะเดียว กวาดตาด
เป็นวัตรทุกวันไม่ให้ขาด

หรือแม้แต่ได้กวัดแม่ชี ทุกคนปฏิบัติเคร่งครัดเคร่งตลอดทั้ง
พรรษา หลวงปู่ประสารกล่าวว่า “หายากมากที่ในวัด เต็มไปด้วย
บุคคลผู้ยึดมั่นในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
แบบถวายชีวิต”

หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ท่านสอนสานุศิษย์ของท่านมี
หลวงปู่ประสาร สุมโน เป็นต้น ท่านพูดถึงผู้ควรเป็นตัวอย่างเป็น
เป็นเนติแบบอย่างทางที่ดี ให้ถือตามอย่างท่านเหล่านี้ให้มั่นคง
มรรคผลพระนิพพานจะอยู่ไม่ไกล

๑. พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ในอดีตกาล

๒. พระอาจารย์เสาร์ กันตสีโล ท่านมีพรหมวิหารมากมาย
คำพูดจาปราศรัยเป็นคมอาวูธได้อย่างดี

๓. พระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม ท่านเทศนาไพเราะ
กังวาลปฏิภาณมาก และมีศิษยานุศิษย์มากมาย

๔. พระมหาปิ่น ปัญญาพโล ท่านสงบบคมคายดี แก้ปัญหา
เฉพาะหน้าได้ดีมาก

๕. พระอาจารย์สิม พุทธาจาโร ท่านชอบจังหวัดเชียงใหม่
มีนิสัยใจคอหนักแน่น ไม่หวาดหวั่นใดๆ เทศนาเรียบๆ ฟังง่าย

๖. พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ ท่านเป็นผู้มีอุบายปัญญาฉลาด แก้ไขกิเลสตัณหาได้ดี

๗. พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ท่านเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติ กระทำได้สม่ำเสมอกว่าองค์อื่น คงเส้นคงวาเป็นนิจ

๘. พระอาจารย์มหาบัว ญาณสัมปันโน ท่านเป็นผู้เคร่งครัดในรุดงค์ระเบียบ แบบแผน ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านสืบทอดได้มากกว่าองค์อื่น และเป็นผู้เขียนชีวประวัติของท่านพระอาจารย์มั่น เป็นอย่างดี บันลือไปทั่วโลก

เมื่อองค์ท่านกล่าวสอนจบลง ในตอนท้ายองค์ท่านยังได้แสดงทัศนะความเห็นพิเศษว่าการมาอยู่ถ้ำเฮอร์วณ เป็นชัยภูมิเหมาะแก่นักวิปัสสนาธุระเป็นตัวอย่างสอนพุทธบริษัทได้ดีหรือเป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาได้ นักวิปัสสนาลบหลู่ดูหมิ่นไม่ได้ง่าย ๆ ผู้จะไปนิพพานได้ต้องเป็นผู้ละทิ้งบุญทั้งบาป ทั้งสุขและทุกข์ ความทุกข์ละได้ง่าย เพราะทนได้ยาก ต้องดิ้นรนหาทางออก ส่วนความสุขความสะดวกสบาย ละได้ยาก เพราะมันสุขมันสะดวก คนทั้งหลายจึงติดสุขโดยมาก เหมือนสุกรกินอímแล้วนอนหิวโหยก็ร้องขออาหาร มีประโยชน์น้อยมาก

● นิमितหลวงปู่ฝั้น ●

ในบันทึกของหลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก ท่านบันทึกถึงนิมิตที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติปฏิบัติพาอันเนื่องกันหลายประการ ท่านได้นิimitว่า

“....ท่านกับชาวบ้านญาติโยม ประสงค์จะตัดทางใหม่ให้ตรง กำลังตรวจเลือกหาเส้นทางอยู่ แต่อยู่ๆ ก็มีผู้มาตัดทางไว้ก่อนแล้ว ๓ เส้นทาง เมื่อเป็นดังนั้นจึงต้องตรวจดูก่อนว่าทางเส้นใดจะไปตรงตามที่ต้องการ

ขณะกำลังเลือกทางอยู่นั้นไปพบสายโทรศัพท์และหลักฝังไม้ดีอยู่ ๑ หลัก จึงนำสายไป พบว่าปักกับกอไม้ คล้ายๆ กอไผ่ แต่ตรวจดูมีเจ้าหน้าที่เดิมเขาแก้ไขสายลวดนั้นไว้แล้ว แต่ตัดผ่านกอไม้ แต่มีท่อแป๊บใหญ่ ๆ วางเฉียงขึ้นไปท่อกอไม้ แล้วใช้สายต่อรอดไป นี่เรื่องที่ ๑

เรื่องที่ ๒ ทำทางนี้ไปตามริมน้ำและริมไร่นา พบทางสร้างไว้เดิมปลายของเส้นทางไม่ตรง คดเคี้ยว จึงไปเล็งดูว่าจะตัดให้แน่นอน ทางที่ตัดอยู่เดิมแล้วเป็นทางเดินของสัตว์พาหนะ ทำคดสลับซับซ้อน มีรั้วไม้ ๒ ข้างทาง เพื่อกันสัตว์มิให้กินข้าวกล้าในริมนาของเขา ตัดเลี้ยวไปในที่นาของเขาเห็นได้ชัดว่าที่ตัดไว้เดิมมีตรงบ้าง คดเคี้ยวบ้างสลับกันไป แต่ที่ริมหัวนาเห็นทางหักมุม ๙๐ องศาไปตามริมสุดทุ่งนาแห่งหนึ่ง ที่สุดทุ่งนาก็ตัดคดเห็นได้ถนัด แต่เมื่อจะทำถาวรให้แนวจะทำกันอย่างไร ยังไม่เป็นการแน่นอน แต่ที่สุุดทางที่ผู้ทำไว้เดิมไม่เจาะถางป่าเล็งไป มีทางสามเส้น เมื่อเดินตรวจตามทางไปจึงตกทุ่งนาของชาวบ้านทั้งนั้น

ภูมิประเทศที่ทำทางไว้นั้นเป็นป่าช้า ป่าไม้ มีไม้พวง ไม้เต็ง ต้นใหญ่ ๆ แต่ไม่สวยงามเป็นปมเป็นตุ่มทั่วไป

ขณะโอกาสที่ตรวจทางเดิมเขาไว้นี้ ได้เห็นกระปอมก่า

จับตามต้นไม้อยู่หลายตัว สัก ๕-๖ ตัว จึงเอามือตะครบกะปอมก่า จับมันได้ ๓ ตัว กะปอมกำลังนอนหลับอยู่ จับได้ง่ายตายทุกตัว จึงชักชวนหมู่เพื่อนว่าจับเอาไปก้อยกินจะชอบไหม หมู่เพื่อนที่ไปด้วยก็ไม่เห็นยินดีในการชักชวนเท่าไรนัก

นิमितตามที่บ้านทักไฉนข้าพเจ้าทราบ ว่า กำลังปฏิบัติทางเรื่องทางปฏิบัติตัว ข้อวัตรปฏิบัติล้วนแต่ไม่จริงจังทางปลอม ๆ ทั้งนั้น ไม่ถูกหลักแนวแน่แต่อย่างไร จะตัดสินใจ เอาทางจริง ในทางปลอม ทางตรง ทางคดเคี้ยวอย่างไร ก็เป็นเรื่องปัจจัยจัดตั้ง (ปัจจัยตัด) เฉพาะตัวเองทั้งนั้น จึงน้อมจิตเข้าสู่คำสอนของท่านพระอาจารย์ มัน ภูริทตฺโต ที่ท่านสั่งสอนเอาไว้ว่า

“ดีใดไม่มีโทษ ดินนั้นชื่อว่าเลิศ ได้สมบัติทั้งปวง ไม่ประเสริฐเท่าใดตน เพราะตัวตนเป็นที่เลิศแห่งสมบัติของตน”

ท่านพระอาจารย์มันเมื่อท่านอธิบาย ตจปัญจกกรรมฐาน จบลง มักจะกล่าวเตือนขึ้นเป็นคำกลอนว่า

“แก้ให้ตกเนื้อ แก้บ่ตกคากเจ้าไว้ แก้บ่ได้แขวนคอ นำต่อแแต่ง แก้บ่พันคากันยังยายๆ เวียนตายเวียนเกิด เวียนเว้ากำเนิดในภพทั้ง ๓ ภพทั้ง ๓ เป็นเรือนเจ้าอยู่”

เมื่อคราวท่านเทศนาสั่งสอนพระภิกษุผู้เป็นสานุศิษย์ ถือนัลลธิฉนฺเจ ให้เข้าใจทางถูก และละเลิกลัทธิอื่น ครั้นจบลงแล้ว ได้กล่าวคำเป็นคติขึ้นว่า **“เหลือแต่เว้าบ่เห็นบ่อนเบาหนัก เดินบ่อไปตามทาง ซิถิกดงเสือฮ้าย”** ดังนี้

นิมิตที่เห็นนั้นเป็นปริศนาธรรมเป็นบทเรียนสุดแล้วแต่จะตัดสินใจเลือกปฏิบัติทั้งนั้น ไม่ต้องไปไต่ถามคนอื่นใครก็ได้ ตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไรเท่าที่สื่อแสดงในนิมิตเป็นเรื่องภายนอกโลเลทางปฏิบัติทั้งนั้น ไม่เดินเป็นสายกลาง กลายเป็นโลกาธิปไตย ไม่ถูกหลักธรรมาธิปไตย อัฐังคิกมรรค อริยสัจ ๔ กายคตาสติ หรือเดินตามสติปัฏฐาน ๔ แต่อย่างใด

เรื่องคด ๆ เคี้ยว ๆ พลอม ๆ ลังเลต่อหนทางทั้งนั้น ไม่มีกำลังใจจะปฏิบัติต่อไป ถึงทำไปก็เป็นเรื่องอนุโลมหย่อนยานเป็นโลกาธิปไตย ไม่ใช่ธรรมาธิปไตยเสียเลย เพียงเป็นแต่โลกาธิปไตยนิยมในทางวัตถุนิยม ไม่เป็นธรรมนิยมที่แท้จริง พอจะได้รับกำลังใจก้าวหน้าในทางธรรมพันทุกข์ตามเป้าหมายเจตนาเดิมของตนเสียเลย

● วิญญานผีปู่หลุบและบริวาร ●

หลวงปู่ประสาร สุมโน เล่าว่า ในขณะที่จำพรรษาปฏิบัติธรรมอยู่ที่ถ้ำเอราวัณนั้นมีเรื่องราวประสบการณ์มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคน ภูตผี เทวดา มนุษย์อมมนุษย์กายทิพย์กายเทพ มาปรากฏให้หลวงปู่เห็น หรือแม้บางครั้งเขาไม่สามารถมาให้เห็นทางนิมิต ก็จะมาในรูปแบบเข้าสิงร่างมนุษย์เพื่อจะได้เข้ามาหาท่านได้สะดวก อย่างเช่นผู้หญิงคนหนึ่งชื่อว่า **นางหม้อสอนโครต** อายุ ๕๒ ปี สามิตายไปนานแล้ว ครอบครัวอยู่บ้านไทรนิยม ต.นากลาง อ.นากลาง จ.อุดรธานี ได้มาในงานต้อนรับ

พระเถระที่สำนักถ้ำเอราวัณ ได้ถูกผีสิงแล้วเวลา ๓ โมงเช้า ปู่หลุบ ตบหู ตบตา ตบขมับของนางหมื่อ บอกให้มาช่วยงานต้อนรับ พระเถระ นางหมื่อกล่าวขึ้นว่า

ผีปีศาจที่ถ้ำนี้อยู่ในปกครองของปู่หลุบ ปู่หลุบ อยู่ด่าน ผานกเค้า อ.ภูกระดึง จ.เลย วิญญาณของผีรักษาเขตในที่ต่างๆ ดังนี้

๑. **ปู่หลุบ** อยู่ทั่วไป เพราะเป็นใหญ่ในเขตถิ่นนี้ทั้งหมด ตามปกติอยู่ด่านผานกเค้า

๒. **ท้าวผาแดง-นางไอ่** อยู่หนองหาน กุมภวาปี เป็นลูกชาย ของปู่หลุบ และทหารจันทร ภูเก้าฉีก หนองหาน กุมภวาปี เป็นเมืองแม่ฮ้าง แม่ม้า ห้ามกัณกระรอกต่อน (ขาว) เพราะ เมืองบ้านชีหล่มหลวง (บ้านเมืองจะพินาศ)

๓. แก้งค้อ จ.ชัยภูมิ แห่ง ๑

๔. ด่านภูเขาชน นาดอกไม้ ๑

๕. ปู่ก้อน อยู่อำเภอฟือ

๖. หลวงพ่อแก้ว อ.เทิง จ.เชียงราย

๗. ท้าวอัคคี อยู่ภูที

๘. นางผ่อง ชีช้าง อยู่ธาตุต่อมตัวดอยทา

๙. ปู่ขุนศรี อยู่ภูน้อย วังสำราญ เคยเป็นพระมาถวายที่นั่ง

๑๐. หลวงพ่อน้อย บ้านปากภู ไกลๆ ถ้ำผาปู่ ๑

๑๑. ปู่หลวง อยู่ผาแง่ม ดงนกก

๑๒. ทหารจันทร์ อยู่ภูเกล้า เป็นลูกชายปู่หลุบ เช่นกัน

๑๓. ปู่พื้ม อยู่บนภูกระดิง

๑๔. ปู่หลวงชัย อยู่ถ้ำผาปู่ เวลานี้หนีไปแล้วมอบให้พระอาจารย์คำดี ปภาโส

และนางหมื่อ กล่าวต่อไปว่าเขาเป็นคนผีสิงผีเทียม ปู่หลุบ บอกว่าต่อไปอีกไม่เกิน ๓ ปี ทรัพย์สมบัติในถ้ำเอราวัณ จะมอบให้พระครูปลัดผั่น ปาเรสโกทั้งหมดเพราะเท่าที่มาอยู่ถ้ำเอราวัณ ผีปู่หลุบ และปีศาจเผ่าถ้ำ คือพระภูมิเจ้าที่ เขายินดีศรัทธาเลื่อมใส ในคณะครูปลัดผั่น แล้ว ทรัพย์สมบัติอยู่ถ้ำเอราวัณ ถ้ามืดมี ดังนี้ ๑. เหล็กไหล ๒. ไหเงิน ๓. ไหทองคำ ฯลฯ

เทพเจ้าที่เป็นพี่ชายของหลวงปู่ผั่นในอดีตชาตินั้น สถิตอยู่บนหลังถ้ำเอราวัณ หรือถ้ำผาชัน ทิศเหนือ นั้น บอกว่าดีใจที่น้องชายมาแล้ว ต่อไปอีก ๓ ปี จะมอบหมายถ้ำให้แล้วจะพ้นภัย เวรหนีไป นางหมื่อ กล่าวอีกว่า ปู่หลุบไว้ใจพระครูปลัดผั่น ถ้าจะตกแต่งสถานที่ใดๆ ให้สวยงามดัดแปลงแห่งใดๆ ก็ทำได้ อย่าให้คนนอกหรือคนที่ไม่ไว้ใจกระทำ เมื่อทำลงไปจะเกิดอันตรายต่างๆ เช่น ตัดไม้ ะ ล้มทับ ฟันขวานๆ ถูกเจ้าของ ฯลฯ หรือจะป็นปายถ้ำต้องพลาดตกลงทีเดียว สิ่งต่างๆ ที่ปู่หลุบ สั่งไว้ ๒ ประการ ดังนี้

๑. ปู่หลุบ ไม่ชอบเรื่องการพนันต่างๆ เช่น บัตรๆ เบอร์ๆ

๒. พระสงฆ์ที่ปู่หลุบ ชอบใจ และเลื่อมใสศรัทธา คือ พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ พระครูปลัดผั่น ปาเรสโก เจ้าคุณ

จันทโศปมาจารย์ พระอาจารย์สมบุรณ์ พระอาจารย์คำดี ปภาโส
วัดถ้ำผาปู และพระครูญาณสีลขันธ

หลวงปู่ประสารเล่าว่า การอยู่กับพ่อแม่ครูบาอาจารย์
ทำให้กายวาจาใจของเราละเอียดขึ้น การอยู่กับผู้ใหญ่เหมือน
นั่งเก้าอี้มีพนักพิง มักได้รับความสะดวกสบายและฉลาด อย่าง
ได้อยู่กับหลวงปู่ผ้น ท่านละเอียดจนบางครั้งบางคนอาจจะรำคาญ
ก็เป็นเป็นได้ เวลาท่านท่านจะไปไหนมาไหนท่านจะสั่งกำชับ เป็น
คำสั่งเด็ดขาดของเจ้าอาวาส ดังนี้

๑. ระวังควายจะเข้าวัด
๒. เปิดปิดประตูวัดต้องเอาใจใส่จริงๆ
๓. รื้อวัดไม่ตรีบซ่อมแซม
๔. ตรวจดูของปลูกฝังในวัดเสมอ
๕. อย่ารับนิมนต์ไปนอกวัดทุกองค์โดยไม่มีใครเฝ้าวัด
๖. อย่าหนีจากศาลาใหญ่โดยไม่มีใครเฝ้าหรือลั่นกุญแจ
๗. ตักน้ำใช้ น้ำฉัน ใส่โอ่งทุกวัน
๘. ระวังคนจับสัตว์น้ำหนองในวัด
๙. ตรวจรับส่งสิ่งของให้ถูกต้อง

ข้อปฏิบัติเหล่านี้เป็นสิ่งที่ท่านหลวงปู่ผ้น ปาเรสโก เพียร
สั่งสอนอบรมจนสาธุศิษย์จำขึ้นใจ แม้เราก็ได้นำมาใช้จนกระทั่ง
ถึงทุกวันนี้ หลวงประสารกล่าวซ้ำท้ายในการสนทนาธรรมกับท่าน
ในวันนั้น

...หลวงปู่ประสาร สมนฺโน...

ชายโสธรนิมนต์หลวงปู่ประสาร กลับวัดป่าหนองไคร้

พรรษาที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน)
จำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ต้นปีพ.ศ. ๒๕๑๕ หลวงปู่ประสาร สุขโน ช่วยงานด้านการ
พระศาสนาของหลวงปู่ผัน ปาเรสโกที่วัดถ้ำเอราวัณเจริญรุ่งเรือง
ขึ้นโดยลำดับ แต่ในทางตรงกันข้ามทางวัดป่าหนองไคร้ จังหวัด
ยโสธร ที่ท่านจากมา กลับเสื่อมโทรมแทบจะกลายเป็นวัดร้าง

กำนันผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านเห็นสภาพวัดป่าหนองไคร้
ที่กำลังจะเจริญรุ่งเรืองกลายเป็นวัดร้างไม่ไหว จึงเชิญชวนกัน
ลงขันเหมารถ ๕ คัน คนนั่งเต็มคันรถทั้ง ๕ คัน มาตามเราถึง
จังหวัดเลย เพื่อให้เราเดินทางกลับไปจำพรรษาที่วัดป่าหนองไคร้

เมื่อญาติโยมทั้งหลายมาถึงถ้ำเอราวัณ แจ้งความประสงค์
ที่จะมานิมนต์เรากลับไปให้หลวงปู่ผัน ฟัง ท่านก็เฉยๆ แต่ยังไม่
ต้อนรับอย่างดี แถมยังพาไปเที่ยวถ้ำผาบึง ถ้ำมโหฬาร ตลาด

จังหวัดเลยหลายที่ พักอยู่ที่นั่น ๒ ถึง ๓ คืน

พอตอนจะกลับชาวบ้านญาติโยมทั้งหลายเข้าไปกราบลา หลวงปู่ผ่าน ปาเรสโก ท่านจึงบอกว่าไม่ให้ท่านประสารกลับวัดป่าหนองไคร้ นะ ญาติโยมทั้งหลายก็ตามมานิมนต์ในลักษณะนี้ถึง ๒ ครั้ง ๓ ครั้ง หลวงปู่ผ่าน ก็ยังไม่ให้เรากลับ

ส่วนเราก็แล้วแต่ครูบาอาจารย์ ท่านให้อยู่เราก็ออยู่ ท่านให้กลับเราก็กลับ

ในบันทึกหลวงปู่ผ่าน ปาเรสโก ได้บันทึกถึงเหตุการณ์ที่ญาติโยมเป็นจำนวนมากจากทางจังหวัดยโสธรตามมาขอมนิมนต์หลวงปู่ประสาร สุมโนกลับวัดป่าหนองไคร้ ในบันทึกนั้นเขียนไว้ว่าบ้านหนองทองกลาง อำเภอยโสธร มานิมนต์ พระครูสมุห์ประสาร (๑๖-๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๕) ดังต่อไปนี้

๑. พ่อใหญ่หุยย เสนาไทย ๒. นายล้อม เสนาไทย ๓. นายหมั่น วรรณวงษ์ ๔. นายผง เต็มใจ ๕. นายจุม โคตรสมบัติ ๖. นายสมบุรณ์ สายหยุด ๗. นายหนู เวฬุวนารักษ์ (ลูกเขยผู้ใหญ่รี) ๘. นายดี ช่างไถ ๙. นายสมใจ เขียวศรี ๑๐. นายประเทือง จันทราชัย ๑๑. แม่อ่อน บุญหาญ ๑๒. แม่ข้าย ไชยส่อง ๑๓. แม่หนู สายหยุด (เมียสารวัตรเผื่อ) ๑๔. แม่เล สายหยุด ๑๕. นายสมศรี อ่างคำ ๑๖. น.ส. ครูสุภาพ เขียวศรี (ลูกสาวครูวิชา) ๑๗. พ่อจารย์หนูกัน ชินป่า ๑๘. แม่ใหญ่ขาน บ้านชาติ (เมียครูทองมี) ๑๙. นายมนตรี ๒๐. นายคำดี ๒๑. นายน้อย ๒๒. นายฉลอง ๒๓. ครูปิยะ บ้านชาติ รวมเป็น

๒๓ คน คนรอีก ๓ คน รวมเป็น ๒๖ คน

เมื่อชาวโยธธรมินต์หลวงปู่ประสารกลับโยธธรมไม่ได้
ก็ไม่ยอมกลับ

เมื่อหลวงปู่ผ่าน ปาเรสโก เห็นว่าญาติโยมมีความรักศรัทธา
ในหลวงปู่ประสารเป็นอย่างยิ่ง ท่านจึงอนุญาตให้หลวงปู่ประสาร
เดินทางกลับจังหวัดโยธธรมในวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๕ หลวงปู่
ผ่านกล่าวสอนว่า

ในโลกียธรรมนั้น ทำชั่วเป็นผิด ทำดีเป็นถูก

ส่วนในโลกุตรธรรมนั้น ทำให้เกิดเป็นผิด ทำให้ดับเป็น

ถูก

ทั้ง ๒ อย่างนี้จะเอามาปะปนกันไม่ได้

แล้วหลวงปู่ผ่าน ปาเรสโก องค์ท่านได้กล่าวถึงปณิธาน ๔
อย่างของท่านว่า

๑. พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ตาผ้าขาว นางชี สังฆการี
เมื่อมุ่งดีหวังดีปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ถ้าไม่มาขอให้มา มาแล้วให้
ปฏิบัติสะดวก หากจะจากไปก็ให้ไปสะดวกเป็นสุคะโต

๒. พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ตาผ้าขาว นางชี สังฆการี
เมื่อมุ่งร้ายจะทำร้ายพระพุทธศาสนา ขั้ววัตรปฏิบัติให้เลวลง
ถึงเจ้าตัวจะไม่รู้เท่าก็ตาม เมื่อปรารถนาจะมาอยู่สำนักนี้ขอให้
มายากๆ เมื่อมาแล้วอย่าได้อยู่ยาวนาน ให้เกิดอุปสรรคต่างๆ แล้ว
หนีไป

๓. ทายก ทายิกา ญาติโยม ประชาชนทั่วไป เมื่อมุ่งดีหวังดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เจตนาจะมาบริจาคทานรักษาศีล ภาวนาโดยดี เพื่อเชิดชูพระพุทธศาสนา เมื่อปรารถนาจะมาสำนักนี้ขอให้มาสะดวก มาแล้วให้สะดวกสบายใจ ถ้าจะกลับไปก็ขอให้เป็นสุขะโต คือมาดี อยู่ดีไปดี

๔. ทายก ทายิกา ญาติโยม ประชาชนทั่วไป เมื่อมุ่งร้ายเจตนาจะมารุกราน ทำลายพระพุทธศาสนา หรือมาให้หมั่นกปฏิบัติสำนักนี้แตกสามัคคีตักันดั่งมี เมื่อยังไม่มาขอย่าให้มา มาแล้วให้มายากๆ มีอุปสรรค ถ้ามาถึงสำนักแล้วจงอย่าได้อยู่ยาวนาน ให้มีอุปสรรคขัดข้อง แล้วหลีกหนีไปให้โดยเร็ว

หลวงปู่ผันท่านสอนการแต่งเนื้อแต่งตัวเข้าวัดหญิงไทย ไม่ควรนุ่งผ้าเลยหัวเข้าขึ้นไป (เฮียนๆ) และนุ่งกางเกงขาสั้นเข้าไปในบริเวณวัด ซึ่งเป็นคารวะสถาน และรักษาซึ่งวัฒนธรรมหญิงไทย ขอให้รักษาวัฒนธรรมของไทยไว้ อย่าพากันทำลาย

วัดเป็นปูชนียสถานอันควรเคารพ เป็นที่รวมจิตใจของประชาชน เป็นสถาบันแห่งวัฒนธรรมอันดีของชาติ ไม่ควรแต่งกายประเจิดประเจ้อ ขาดความสุภาพ เข้าสู่สถานเช่นนั้นไม่ควรแต่งตัวให้เลยสมัยเกินไป เพราะผู้ล้าสมัยเป็นข้อนให้เขาขอยเหยียบ ผู้เกินสมัยเป็นผู้เหยียบแผ่นดินผิด ผู้ทันสมัยเป็นผู้รุ่งเรืองทุกเมื่อ

เมื่อหลวงปู่ประสาร สุมโน กลับมายังวัดป่าหนองไคร้แล้ว ท่านได้นำพัฒนาวัด นำพัฒนาหมู่บ้าน หมู่บ้านหนองทองกลาง

และบ้านโนนกง กลายเป็นหมู่บ้าน “แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง” เขตปลอดอบายมุข ปลอดอาวุธสงคราม ปลอดโจรผู้ร้ายและขโมย นำชาวบ้านให้เข้าถึงพระไตรสรณคมน์คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พัฒนาจิตใจของชาวบ้านให้มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือกิจการของตนและส่วนรวม มีความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันและบำเพ็ญประโยชน์ต่อบ้านเมือง สอนชาวบ้านให้มีความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขของประเทศให้รู้จักช่วยตนเอง พัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แนะนำปรับปรุงโครงการให้มีสหกรณ์ร้านค้าประจำหมู่บ้าน มีกรรมการกลุ่มคอยดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้รู้และเข้าใจต่อการปฏิบัติธรรมบำเพ็ญเพียรทางจิต จนญาติโยมมีความกล้า้วกล้าขำชาญต่อการปฏิบัติหลายท่าน

● หลวงปู่ประสารนิมิตจึงเปลี่ยนนามสกุล ●

หลวงปู่ประสาร สุมโน เดิมท่านนามสกุล “เผ่าเพ็ง” ต่อมาเมื่อ ปีพ.ศ.๒๕๑๕ หลวงปู่ประสาร ท่านได้นิมิตเห็นตัวท่านยืนอยู่บนยอดเขาสูง มองลงมายังพื้นดินมีเสือตัวหนึ่งพอมโซกำลังเดินโซซัดโซเซอยู่ด้วยความหิวโหย จิตจึงเกิดความสงสารเมตตา เสือตัวนั้นเป็นอย่างมาก จึงคิดอยากเสียสละเลือดเนื้อให้มันกิน

คิดดังนั้นแล้วท่านจึงเหาะลงมาหาเสือตัวนั้นยังพื้นดินในทำยืน พอมาถึงตัวเสือแล้ว เสือตัวดังกล่าวกลับยกขาหน้า ๒ ขา มาจับกับมือท่าน แล้วเสือกถามท่านว่า

“ท่านเป็นคนหรือเป็นเทวดา มาที่นี่เพื่ออะไร?” ท่านก็อธิบายว่า

“เราเป็นคน เห็นเสือผอมโซหิวโหยแล้วเกิดความสงสาร อยากสละร่างกายให้เสือกินเป็นอาหาร”

เสือถามท่านต่อไปอีกว่า “ถ้าหากท่านเป็นคนแล้วทำไม ไม่กลัวความเจ็บความตาย?”

เสืออยากทดสอบท่านก็เลยกลายร่างเป็นคนเอามีดกรีด แขนด้านซ้ายของท่าน เมื่อโดนกรีดที่แขนท่านก็แสดงอาการเจ็บปวดออกมา เสือกก็พูดขึ้นว่า

“หากท่านยอมให้เรากินเลือดเนื้อท่านๆ จะได้รับความเจ็บปวดทรมานแบบนี้ท่านไม่กลัวหรือ?”

ท่านตอบว่า “เราไม่กลัว”

เสือพูดต่อว่า “ทำไมถึงได้มีความคิดเช่นนี้ ยอมสละเลือดเนื้อให้เรากิน ทำไมถึงทำขนาดนี้”

ท่านจึงตอบเสือว่า “เพราะเราปรารถนาที่จะได้ความเป็นพุทธะ”

จากนั้นท่านก็สะดุ้งตื่นขึ้นมา และตัดสินใจเปลี่ยนนามสกุล จากเดิม “เผ่าเพ็ง” เป็น “เผ่าพุทธ” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลวงปู่ประสาร ท่านกล่าวสอนว่า

“...ศีล ๕ เป็นต้นแบบ เป็นมรดกของโลกมาแต่ไหนแต่ไร เรามีศีลคุ้มครองรักษา **ธัมโม หะเว รักษะติ ธัมมะจารัง** ธรรม

ย่อมรักษาผู้ประพฤติดุธรรม

นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง ที่พึ่งอื่นของเราไม่มี

พุทโธ เม สรรณัง วะรัง พระพุทธรเจ้าเป็นที่พึ่งอัน
ประเสริฐของเรา

นัตถิ เม สรรณัง อัญญัง อัมโม เม สรรณัง วะรัง
พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา ที่พึ่งอื่นไม่มีในโลก
พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ

สังโฆ เม สรรณัง วะรัง พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของเรา

๓ รัตนะนี้แหละเป็นที่พึ่งของเรา พระพุทธร พระธรรม
พระสงฆ์ **พุทธัง สรรณัง คัจฉามิ อัมมัง สรรณัง คัจฉามิ**
สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ ทั้ง ๓ อย่างนี้แหละเป็นที่พึ่งเป็นสรณะ
เราต้องอยู่อย่างมีที่พึ่ง อย่าอยู่อย่างไม่มีที่พึ่ง

อันนี้รัตนตรัยเป็นสิ่งสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ทุกคน
ถ้าตั้งอยู่ในพระไตรสรณคมณ์ ตั้งอยู่ในพระไตรรัตน์ เป็นที่พึ่ง
ของใจ

...ช่วยกันดูแลรักษาวัตรศาสนาของเราให้เจริญ สนับสนุน
อุปถัมภ์บำรุงด้วยการทำบุญฐาน ทำผ้าป่ามาทอดถวาย ท่านก็มี
ปัจจัยใช้สอยในวัดสะดวกสบาย พระท่านจะได้มีเวลาปฏิบัติธรรม
อันนี้แหละช่วยกันเรียกว่า **ศาสนูปถัมภก**

ยกพระพุทธศาสนา ทุกคนช่วยกัน วัดช่วยบ้าน บ้านช่วยวัด

**“วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย บ้านจะสวยก็เพราะมีวัด
ดัดนิสัย”** ช่วยกันก็อวยชัย ถ้าขัดกันก็บรลัยทั้ง ๒ ทาง

เมื่อเห็นญาติโยมหลายตั้งใจมาทำบุญก็ออนซอน...
ออนซอน... ดีใจ ดีใจได้ เออ! เห็นอย่างนี้ก็ดีใจ

... **ปู่เพ จ กตปุณณตา** บุญกุศลที่พวกเราได้สั่งสมอบรม
มาแต่ชาติปางก่อนนั้นแหละหนุนส่งพวกเราให้มาเกิดเป็นมนุษย์
เป็นผู้หญิงผู้ชาย มีร่างกายจิตใจสมบูรณ์ทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านว่า
มนุษย์สมบัติ

หลวงปู่ประสาร ท่านได้นำพาพระเณรและชาวบ้านสร้าง
เสนาสนะต่างๆ ที่จำเป็นขึ้นภายในวัดหลายอย่าง มีโครงการที่จะ
เป็นประโยชน์เพื่อพระศาสนาและสังคมหลายโครงการ ทำการ
ปรับปรุงพัฒนาวัดหลาย ๆ ด้าน ทำให้วัดป่าหนองไคร้มีความ
เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วตามลำดับ

ปีพ.ศ. ๒๕๒๐ ท่านได้รับแต่งตั้งสัญญาบัตรชั้นตรีที่
ราชทินนาม **พระครูสุมน สารคุณ**

ปีพ.ศ. ๒๕๒๑ ท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็น
เจ้าคณะตำบลหนองหิน (ธรรมยุต)

● **ถูกต้องด้านอย่างหนัก** ●

ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ท่านได้ไปสร้างสำนักสงฆ์ขึ้นที่ป่าห้วยปอ
(ดงหนองไฮ) ซึ่งห่างจากวัดป่าหนองไคร้ ประมาณ ๔ กิโลเมตร
จุดประสงค์ขององค์ท่านเพื่อจะรักษาผืนป่าธรรมชาติประมาณ

๕๐๐ ไร่

หลวงปู่ประสารไปอยู่ได้ไม่นาน ชาวบ้านนำโดยผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น ซึ่งมีรายได้จากการตัดไม้ทำลายป่าไม่พอใจที่พระมาอยู่เพื่อรักษาป่า ได้ใส่ร้ายป้ายสีกล่าวหาท่านในทางเสียหายมากมายหลายประการ เช่น กล่าวหาท่านว่าเป็นเสือเหลืองบ้าง เป็นผีปอบบ้าง เป็นกระสือบ้าง

สุดท้ายก็ได้ชวนกันยกพวกประมาณร้อยกว่าคนเดินขบวนมาขับไล่ท่านถึงในป่า ท่านได้แต่ยกมือสองข้างขึ้นแล้วตะโกนบอก ว่า **ฟังอาตมมาก่อน** แต่คนกลุ่มนี้หาได้ฟังไม่ กลับตะโกนด่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย ขว้างปาหินข้าวสิ่งของใส่ท่าน เมื่อท่านหยุดฝูงชนคนจำนวนมากไม่ไหว ก็หลบหนีเข้าป่าลึกไป

พอเสียงชาวบ้านเจียบลงท่านค่อยเดินออกมา สภาพกระท่อมบริวารถูกทุบทำลายด้วยน้ำมือคนจำนวนร้อย อัฐบริวารไม่มีชิ้นดีพอจะใช้ได้เลย ฝูงชาวบ้านใจบาปกลุ่มนี้ยกขบวนมาถึง ๓ ครั้ง ๓ วัน แต่ท่านก็ไม่ย่อท้อย้ายหนี ท่านยังคงสู้ด้วยความอดทนและใช้อหิงสาธรรม

จากเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นข่าวใหญ่โตโด่งดังไปทั่วจังหวัดยโสธร ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร ในครั้งนั้นทราบข่าวได้ลงมาสำรวจพื้นที่เพื่อพิสูจน์มูลความจริงด้วยตนเอง พร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายร้อยนาย ผู้ว่าราชการจังหวัดเมื่อรับฟังเนื้อความที่ท่านได้อธิบายจนได้เข้าใจเจตนาธรรมของท่าน จึงได้สรรเสริญและถวายปัจจัยในการสร้างเสนาสนะแล้วเดินทางกลับ

กระแสดต่อต้านได้ค่อย ๆ ลดลงมาเรื่อย ๆ หลังจากที่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดมาดำเนินการ และอีกสาเหตุหนึ่งคือแกนนำของกลุ่มต่อต้านได้เสียชีวิตลงแบบไร้สาเหตุ คนที่เข้ามาร่วมต่อต้านเริ่มเสียชีวิตลงเรื่อยๆ บางคนพิการ ง่อยเปลี้ยเสียขา ปากเปี้ยว เป็นอัมพฤกอัมพาตแบบไร้สาเหตุ ชาวบ้านกลุ่มนี้เริ่มสำนึกผิด จึงชวนกันเข้ามาขอขมากรรม กราบการวะขอให้ท่านเมตตา ยกโทษอโหสิกรรมในสิ่งผิดที่ตนได้กระทำไว้ ด้วยความโง่เขลาเบาปัญญาบังการ หลังจากนั้นก็ไม่ปรากฏว่าใครเจ็บป่วยหรือล้มตายแบบผิดธรรมชาติอีกเลย

จากนั้นท่านจึงได้ตั้งวัดป่าหนองบกขึ้นเป็นวัดป่าโดยถูกต้องเพื่อรักษาธรรมชาติป่าต่อไป ป่าไม้จำนวน ๕๐๐ ไร่ปัจจุบันยังคงเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยต้นไม้หลากหลายชนิด จากการดูแลของพระสงฆ์และกรมป่าไม้ร่วมกัน

ในปีพ.ศ. ๒๕๒๗ กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนได้เริ่มขึ้นเป็นปีแรกโดย หลวงปู่ประสาร เป็นผู้เริ่มต้นโครงการนี้ เนื่องจากท่านได้เห็นความสำคัญในการวางรากแก้วเพื่อสืบทอดจรรโลงพระพุทธศาสนา เพราะสามเณรก็คือเหล่ากอของพระสมณะนั้นเอง

สำหรับพระหรือสามเณรที่บวชภาคฤดูร้อน บางองค์ไม่อยากสึกมีความใส่ใจสนใจศึกษาทางฝ่ายศึกษาปริยัติ หลวงปู่ท่านจะส่งไปอยู่วัดสิริกาญจนาราม จังหวัดกาญจนบุรี หรือวัดบรมนิวาส วัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ หรือหากพระเณรองค์ใด

สนใจในการประพฤติปฏิบัติสมาธิภาวนาในอุตงค์กรรมฐานอย่างแท้จริง ท่านก็จะสอนและฝึกอบรมด้วยองค์ท่านเองแล้ว และส่งไปวัดภูจ้อก้อ ไปมอบให้กับหลวงปู่หล้า เขมปัตโต จังหวัดมุกดาหาร และที่ถ้ำพระภูวี่ จังหวัดหนองคาย

จนเป็นที่ปรากฏในปัจจุบัน บรรดาพระสงฆ์สามเณร ลูกศิษย์ของท่าน มีทั้งสายปริยัติ และปฏิบัติจำนวนมาก

ปีพ.ศ. ๒๕๒๗ ท่านเป็นผู้นำพาชาวบ้านในเขตตำบลหนองหิน และตำบลหนองเป็ด เข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยรับการสนับสนุนจากนายอำเภอและผู้กำกับในสมัยนั้น

ปีพ.ศ.๒๕๓๐ ท่านได้รับตำแหน่งเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ในราชทินนามเดิม

ปีพ.ศ. ๒๕๓๐ ท่านได้เริ่มสร้างพระวิหารครอบองค์พระพิชิตมาร ขนาดพระวิหารกว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๕๔ เมตรชั้นเดียว ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ ในวันที่ ๑๙ เมษายน ปี พ.ศ.๒๕๓๐ โดยมีพลตำรวจตรีไพบูลย์ ห้องศิลหลาก รองแม่ทัพภาคที่ ๒ มาเป็นประธาน

ได้รับความร่วมมือจากข้าราชการพลเรือน โดยการนำของผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร ข้าราชการทหารตำรวจพ่อค้าประชาชน ใช้งบประมาณในการก่อสร้างในสมัยนั้น ๑๓ ล้านบาทแล้วเสร็จ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕

ปีพ.ศ.๒๕๓๐ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ได้ถึงกาลมรณภาพลง

เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ปีพ.ศ.๒๕๓๐ หลวงปู่ประสาร สุมโน ได้เล่าว่า เราจัดงานวางศิลาฤกษ์วิหารได้ไม่นาน หลวงปู่ผัน ผู้เป็นหลักใหญ่ก็มรณภาพลง เราเป็นหัวหน้าจัดการเรื่องศพท่าน สมบัติของท่านก็ไม่มีอะไรมาก

ปฏิบัติชีวิตความเป็นอยู่ของท่านสมศักดิ์ศรีพระกรรมฐานอย่างแท้จริง เงินในบัญชีส่วนบุคคลท่านมีทั้งหมด ๓๐,๐๐๐ บาท เบิกมาหล่อรูปเหมือนขององค์ท่านไว้ในพระวิหาร ตั้งใจไว้ว่าจะจัดงานประชุมเพลิงศพเมื่อสร้างวิหารเสร็จแล้ว และจะได้ทำการสมโภชฉลองวิหาร จัดงานประชุมเพลิงศพพร้อมกันครั้งเดียวไปเลย จึงเก็บศพท่านไว้ ให้ลูกศิษย์และชาวพุทธศาสนิกชน ทั้งใกล้และไกลได้มาราบสักการะ

● หลวงปู่ผันมาปรากฏในนิมิต ●

ปีพ.ศ.๒๕๓๕ ขณะที่ท่านนั่งสมาธิภาวนาอยู่นั้น หลวงปู่ผัน ปาเรสโกได้มาขึ้นปรากฏในนิมิตอย่างชัดเจน ท่านยืนนิ่งและนานไม่พูด แต่แสดงท่าเบะปาก ทำหน้าตาแบบไม่พอใจเป็นอย่างมาก ซึ่งตีความหมายในนิมิตนั้นว่า ท่านไม่พอใจที่หลวงปู่ประสารเก็บศพท่านไว้นานตั้ง ๕ ปี ซึ่งมีใช้ประเพณีนิยมของพระกรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เมื่อตายแล้วก็ควรรีบเผาเพราะมิใช่ของหมักของดอง

เมื่อได้นิมิตดังนั้น หลวงปู่ประสารจึงได้ประชุมสงฆ์แล้วจัดงานประชุมเพลิงสรีระสังขารของหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ใน

วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

ปีพ.ศ.๒๕๓๗ หลวงปู่ประสาร ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก ในราชทินนามเดิม

ปีพ.ศ.๒๕๓๗ องค์ท่านได้เห็นว่า ลูกหลานชาวบ้านละแวกนั้น จะศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาจะต้องเดินทางไปตัวเมืองหลายสิบกิโลเมตร นายประยงค์ จันลา ได้เข้ามาปรึกษาในเบื้องต้น ท่านได้นำชาวบ้านท้องถิ่น ได้ช่วยกันริเริ่มโครงการสร้างโรงเรียนขึ้น องค์ท่านได้จัดหางบประมาณโดยการจัดทำผ้าป่าสามัคคี และเชิญชวนคณะศิษยานุศิษย์ร่วมแรงร่วมใจกันบริจาค ตลอดทั้งงบประมาณจากรัฐบาลสนับสนุน ทำให้เขตตำบลหนองหิน ตำบลหนองเป็ด และใกล้เคียงมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย ให้ลูกหลานได้ศึกษาเล่าเรียน และได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ๒ สมัย

ปีพ.ศ.๒๕๔๐ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ปีพ.ศ.๒๕๔๓ หลวงปู่ประสาร ได้บริจาคที่ดินและผลักดันการก่อสร้างสำนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน และหนองเป็ด จนสำเร็จทั้ง ๒ แห่ง

ปีพ.ศ.๒๕๔๕ หลวงปู่ประสาร ได้จัดสร้างสถานีดำรงชุมชน และบ้านพักตำรวจ ตชด. ตำบลหนองหิน ด้วยการบริจาคที่ดินและจัดหางบประมาณในการก่อสร้างทั้งหมด เพื่อให้ตำรวจได้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่จนทำให้ประชาชนตำบล

หนองหิน มีความสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าว

ปีพ.ศ.๒๕๔๕ ท่านได้จัดสร้าง “อุทยานพระครูสุมน
สารคุณ” ภูมิทัศน์กุดกะเหลิบเพื่อให้ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว
พักผ่อน และปฏิบัติธรรม

ปีพ.ศ.๒๕๔๖ ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นแม่กองธรรม
สนามหลวง

ปีพ.ศ.๒๕๔๖ หลวงปู่ประสาร ได้จัดสร้างถนนระหว่าง
วัดป่าหนองไคร้ - กุดกะเหลิบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการสัญจรของ
ประชาชน

ปีพ.ศ.๒๕๔๘ ท่านได้รับพระราชทานเสมาธรรมจักร
จากสมเด็จพระเทพฯ สาขาสงเคราะห์ประชาชน และส่งเสริม
พัฒนาชุมชน

ปีพ.ศ.๒๕๔๙ หลวงปู่ประสาร ได้เดินทางไปประเทศ
อินเดียเพื่อสักการะสังเวชนียสถาน และชมแดนพุทธภูมิ

ปีพ.ศ.๒๕๕๑ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัย
ลักษณ์อัครราชกุมารี ได้อาราธนานิมนต์ หลวงปู่ประสาร สุมโน
ฉันภัตตาหารและแสดงพระธรรมเทศนาในพระราชวัง

● วัดป่าหนองไคร้ปัจจุบัน ●

วัดป่าหนองไคร้ ตั้งอยู่หมู่ ๓ ตำบลหนองหิน อำเภอเมือง
จังหวัดยโสธร มีเนื้อที่ ๑๐๐ ไร่ ๓ งาน ๖๒ ตารางวา ได้เปลี่ยน

สถานะสิ่งก่อสร้างจากของเก่าที่ชำรุดเกือบทั้งหมดเป็นสิ่งปลูกสร้างแบบใหม่ ภายในเขตวัดบรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ และสัตว์ต่างๆ เช่น ไก่ป่า กระรอก กระแต นานาชนิด ด้านหลังของวัดเป็นอ่างกักน้ำขนาดใหญ่สถานที่ซึ่งให้ความรู้สึกร่มเย็นเหมาะแก่การบำเพ็ญภาวนาและยังห่างจากหมู่บ้านพอประมาณ จึงเป็นสถานที่เหมาะสมในการอบรมด้านจิตภาวนาสำหรับบุคคลผู้สนใจทั้งพระเณร และฆราวาสเป็นอย่างดี

เสนาสนะและสาธารณูปโภคเพียงพอต่อผู้อาศัยและผู้เข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม บริเวณเขตที่พักถูกจัดแบ่งเป็นสัดส่วน เขตสงฆ์ เขตสำนักแม่ชีและเขตฆราวาสผู้เข้ามาพักปฏิบัติธรรม

วัดป่าหนองไคร้ เป็นวัดฝ่ายอรัญวาสี ถืออุคตังควัตร ปฏิบัติตามปฏิปทาวัตรป่ากรรมฐานสายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มีข้อวัตรปฏิบัติถือแบบอย่างของวัดฝ่ายอรัญญวาสีและเพ็ญอนุโลมฝ่ายคามวาสี ได้นำระเบียบบริหารวัดธรรมยุต พ.ศ.๒๕๐๐ ของคณะธรรมยุตเป็นหลักการมีข้อกติกาสงฆ์ประจำวัตรถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎระเบียบอาณัติ ข้อห้ามของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม เป็นแนวทางในการปกครองมีวัดที่เป็นสาขาอยู่ ๘ วัด

กิจวัตรของพระเณรวัดป่าหนองไคร้

เวลา ๐๔.๓๐ น. ทำวัตรเช้าสวดมนต์นั่งสมาธิภาวนา

เวลา ๐๖.๓๐ น. ออกบิณฑบาต

เวลา ๐๘.๐๐ น. ฉันทัดอาหารเข้ามือเดียว รวมลงในบาตร

เวลา ๑๕.๐๐ น. ฉันทน์น้ำปานะ

เวลา ๑๖.๐๐ น.กวาดลานวัดกุศลา

เวลา ๑๙.๐๐ น.ทำวัตรเย็นสวดมนต์นั่งสมาธิภาวนา

● กฎกติกาของวัดป่าหนองไคร้ ตามแบบฉบับเดิมของ หลวงปู่ฝั้น ปาเรสโก ●

๑. เทียบบิณฑบาตเป็นวัตร

๒. ฉันทน์เดียวเป็นวัตร

๓. ฉันทน์ในบาตรเป็นวัตร

๔. ทำวัตรเช้า-เย็น ส่วนรวมไม่ให้ขาด

๕. ปิดกวาดลานวัด เสนาสนะและถนนหนทางทุกวัน

๖. ตักน้ำใช้น้ำฉันทน์ใส่โอ่งให้มีทุกเมื่อ เว้นเฉพาะพระเณร

อาพาธ

๗. ห้ามภิกษุสามเณรขอสั่งของปัจจัย ๔ ต่อบุคคลที่ไม่ใช่
ญาติ ไม่ใช่ปวราณา

๘. ห้ามทำอเนสนา เช่นหมอยา เวทย์มนต์ หมอบอกเบอร์
บอกฝัน หรือใบ้หวยเบอร์และจำหน่ายเครื่องรางของขลัง

๙. จะออกนอกวัดต้องบอกลาต่อเจ้าอาวาสหรือผู้รอง
เจ้าอาวาสเสียก่อน เวลาออกนอกวัดต้องมีเพื่อน ๒ คือสามเณร
หรือเด็กวัดติดตามไปเป็นสักขีพยานด้วย ห้ามไปแต่ผู้เดียว

๑๐. ห้ามออกนอกวัดเที่ยวหาซื้อสิ่งของ หรือฉันทน์อาหาร

ในร้านตลาด ถ้ามีสิ่งจำเป็นให้ใช้หายกหรือเด็กวัดจัดการแทน

๑๑. เวลาพระอาทิตย์ตกแล้วห้ามภิกษุสามเณรไปบ้านนางชี ถ้ามีกิจจำเป็นจริงๆ ต้องมีเพื่อน เสร็จธุระแล้วให้รีบกลับ

๑๒. บ้านพักนางชี ร้านขายสุรา บ้านหญิงหม้าย ที่อยู่ของหญิงโสเภณี บ้านสาวเพื่อ ไม่ควรไป

๑๓. เมื่อจะทำกิจการใดๆ ภายในวัดต้องขออนุญาตเจ้าอาวาสก่อน

๑๔. ภิกษุสามเณรเด็กวัด ตลอดจนนางชี จะมาอยู่วัดนี้ ต้องได้รับการฝาก เป็นกิจลักษณะ เมื่อจะย้ายไปอยู่ที่อื่น จะต้องขออนุญาตและเมื่อไปฝากฝังไปเช่นกัน ส่วนภิกษุสามเณรจะถือว่ามิใบสุทธิ เท่านั้นนั้นก็หนีไปยังใช้ไม่ได้ ต้องได้ฝากฝังว่าจะไปอยู่วัดใดที่ไหน

๑๕. ห้ามคุยกันด้วยดิรัจฉานกถา ควรคุยกันด้วยวัตถุประสงค์
๑๐ ประการ

๑๖. ถ้ามีวิหยา ห้ามเปิดรับภาคบันเทิง เช่นร้องเพลง หมอลำ หมอลำคู่ ลำหมู่ เหล่านี้เป็นอาทิ และห้ามเปิดเสียงดัง เปิดแต่พอฟังเบาๆ สำหรับเจ้าของเท่านั้น อย่าให้เสียงดังไปกระทบหูผู้อื่น ที่ต้องการความสงบ

๑๗. ห้ามพระภิกษุสามเณรตั้งกลุ่มกันคุยกันที่กุฏิหรือที่ใดก็ตามภายในบริเวณวัด ถ้ามีธุระให้ไปมาหาสู่กันได้ แต่อย่าอยู่กุฏิผู้อื่นนานเกินควร

๑๘. ช่วยกันรักษาสีของสงฆ์ ครุภัณฑ์และลหุภัณฑ์
สิ่งใช้สอยภายในวัด เช่น มีด จอบ เสียม พรวน เลื่อย สิว และถ้วย
ชาม คู สาด เสื่อ กาน้ำ และจอก เตียง ตั่ง โต๊ะ เก้าอี้ เมื่อนำออก
มาใช้แล้วก็เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๑๙. ของสงฆ์ทุกประเภท ถ้าทำแตกหักเสียหายโดยเอา
ไปใช้ส่วนตัว ผู้นั้นต้องหามาใช้แทนให้ใช้ดีเสมอเก่า อย่าเอาสิ่งเลว
มาแลกเปลี่ยนแทน ถ้าเสียหายแตกหักเวลาทำกิจสงฆ์พุทธองค์
ทรงอนุญาต

๒๐. ถ้ามีผู้มายืมสิ่งของสงฆ์ไปใช้นอกวัดต้องได้รับอนุญาต
จากเจ้าอาวาสเสียก่อน และให้มีใบยืม นามผู้ยืม นามผู้จ่าย และ
พยานที่รู้เห็น วัน-เดือน-ปี พ.ศ.ที่ยืม ระบุชื่อสิ่งของที่ยืม และ
จำนวนให้ปรากฏชัด เมื่อเขานำส่ง ตรวจรับกันให้ถูกต้องตามบัญชี
แล้วต้องถอนใบยืมส่งเขาคืน ถ้าสิ่งของแตกเสียหายให้ผู้ยืมนำมา
ใช้ ให้ดีกว่าเก่าหรือเสมอเก่า

๒๑. ช่วยกันรักษาประตูวัด อย่าเปิดตลอดเวลา มีการ
เปิด-ปิดตามความจำเป็น และคอยห้ามปรามผู้คนมาลอบฆ่าสัตว์
บก-สัตว์น้ำ ในวัดทุกประเภท ตลอดจนดูแลให้ทั่วไป ในเขตวัด
ด้วย

๒๒. ห้ามยิงสัตว์ ตัดต้นไม้ภายในวัด

๒๓. ห้ามนำอาหารไว้นั่งหรือเก็บไว้ในกุฏิของตนหลังจาก
ฉันเสร็จแล้ว

๒๔. เวลาเจ็บป่วยอาพาธรีบแจ้งเจ้าอาวาส หรือผู้เป็นรองให้ทราบ และช่วยกันเยียวารักษาพยาบาล อย่าทอดธุระกัน และกัน

**วัดป่าหนองไคร้แห่งนี้ เป็นศูนย์กลางแห่งวัดป่าฝ่าย
อรัญวาสี**ในเขตจังหวัดยโสธรและจังหวัดใกล้เคียง ทุกๆ กึ่งเดือน พระสงฆ์สามเณรจากวัดต่างๆ จะมารวมกันเพื่อทำสังฆกรรมและรับฟังพระธรรมเทศนาจากหลวงปู่ประสาร สุมโน

ในส่วนการเผยแผ่และการบริการชุมชน มีการจัดการบรรพชาอุปสมบทหรือบวชนЕКขัมมะเป็นประจำ อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาข้าราชการประชาชนทั่วไป และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธในท้องถิ่น ตลอดทั้งเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคนี้

หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านเป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับสมุนไพรเป็นอย่างมาก ท่านได้พัฒนาสวนสมุนไพรภายในวัด มีการปลูกสมุนไพรหลากหลายชนิด

ในปีพ.ศ.๒๕๔๙ วัดป่าหนองไคร้ ได้เข้าร่วมโครงการสมุนไพรในวัดกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและได้รับรางวัลดีเด่นด้านสมุนไพร

นอกจากนั้นยังมีโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โครงการบวชภาคฤดูร้อน และที่สำคัญก็คือโครงการพิพิธภัณฑ์อนุรักษ์ของเก่าและศิลปวัฒนธรรมภาคอีสาน องค์ท่านจะรวบรวมสิ่งของวัตถุอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อุปกรณ์

เครื่องมือประกอบอาชีพทำมาหากินของชาวบ้านอีสานโบราณ
มาเก็บรักษาไว้ ภายในวัดป่าหนองไคร้ เช่น เกรียน คันไถ คราด
แอก กระเบียน หมอนไม้ ไซ ข้อง สุ่ม ตุ่ม หุก ฟืม กระสวย กระบวย
องค์ดินปั้น แอบยา เป็นต้น เพื่อให้เด็กเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษา
เล่าเรียนเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่แบบพอเพียง ด้วยภูมิปัญญา
ของคนท้องถิ่นยุคก่อนๆ โดยที่ไม่มีเทคโนโลยีทันสมัยเหมือนสมัย
ปัจจุบันนี้

อนึ่ง เมื่อวัดป่าหนองไคร้ จัดงานบุญงานกุศลครั้งใดจะมี
การสวดแทรกพิธีบายศรีสู่ขวัญในงาน จัดสาธิตแสดงเกี่ยวกับ
ภูมิปัญญาวัฒนธรรมของคนอีสาน อาทิเช่น หัตถกรรมทอผ้าฝ้าย
การทอ絲จากผักตบชวา

องค์ท่านเห็นความสำคัญและยังคงเน้นย้ำนำพาชาวบ้าน
ท้องถิ่นรักษาศาปฏิบัติตามจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีและ
วัฒนธรรมอันดีงามของคนอีสานตลอดทั้งปี เช่น บุญเดือน ๓ บุญ
ข้าวจี บุญประทายข้าวเปลือก ประเพณีสงกรานต์ ก่อเจดีย์ทราย
สร่งน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เต้าแม่ นางตั้งขอฝน เป็นต้น

เพื่อกระตุ้นเตือนปลุกจิตสำนึกของอนุชนรุ่นหลังให้มีความ
รักท้องถิ่นสืบทอดจารีตประเพณี อันดีงามนี้สืบต่อไป

และโครงการที่สำคัญที่สุดขององค์ท่านก็คือ “โครงการ
ก่อสร้างพุทธเมตตามหามงคลเจดีย์ (ผั่น ปาเรสโก)” องค์ท่าน
และคณะศิษยานุศิษย์ในองค์หลวงปู่ผั่น ปาเรสโก และภักยาณมิตร
ทั้งหลาย มีจิตหวนรำลึกถึงปฏิปทาจริยสัมมาปฏิบัติ ขององค์

หลวงปู่ผัน ปาเรสโก พระอริยเจ้าผู้มีปฏิปทาคุณมาศึก ซึ่งเป็นศิษย์
กรรมฐานที่สำคัญยิ่งรูปหนึ่งของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต
จึงมีเจตนารมณ์ร่วมจัดสร้างเจดีย์พุทธเมตตาตามงคลผ่น ปาเรสโก
เพื่อเป็นการรำลึกถึงท่านผู้ที่เป็นพุทธสาวกที่สำคัญ ด้วยงบประมาณ
กว่า ๒๐ ล้านบาท ออกแบบเจดีย์โดย อาจารย์ไชศรี ต้นศิริ

จุดประสงค์ ในการก่อสร้างพระเจดีย์ฯ

- เพื่อเป็นการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่รับ
พระราชทานมาจากสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช
เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ปี พ.ศ. ๒๕๕๑

- เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่ได้รับ
พระราชทานจากสมเด็จพระสังฆราชประเทศศรีลังกา

- นอกจากนั้นยังเป็นที่เก็บอัฐบริหารของหลวงปู่ผัน ปาเรสโก
และเป็นที่เก็บอัฐิธาตุครูบาอาจารย์สายกรรมฐานของท่าน
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

- เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติถวายเป็นพระราชกุศลแด่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสที่
พระองค์ทรงฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖ รอบ และทรงเจริญพรรษา
ครบ ๘๐ พรรษา

- เพื่อเป็นอามิสบูชา ปฏิบัติบูชา และเป็นอนุสรณ์สถาน
แสดงความกตัญญูกตเวทิต่อหลวงปู่ผัน ปาเรสโก ซึ่งเป็นผู้ทรงธรรม
ทรงวินัยมั่นคงในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าเสมอมาจนตลอดชีวิต

- เพื่อเป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลัก
พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจดีย์พุทธ
เมตตามหาเมตต คณ ปาเรสโก วาสติลาภุคย์ เมื่อวันอาทิตย์ที่
๓๐ มีนาคม ปี พ.ศ.๒๕๕๑

ประธานประกอบพิธีฝ่ายสงฆ์โดย หลวงปู่บุญมา ญาณวโร
วัดสันติวิเวก

ประธานจัดงานโดย หลวงปู่ประสาร สุมโน

ประธานประกอบพิธีฝ่ายฆราวาสโดย ปลัดกระทรวง
สาธารณสุข นายแพทย์ปราชญ์ บุญญวงค์วิโรจน์

● ผลงานล่าสุดเพื่อแผ่นดิน ●

หลวงปู่ประสาร สุมโน ท่านเป็นเนื่อนาบุญในการจรรโลง
พระพุทธศาสนา เปี่ยมด้วยเมตตาจิตในการสงเคราะห์และพัฒนา
ช่วยเหลือพุทธศาสนิกชน ตลอดจนชุมชนและสังคม และได้เล็งเห็น
ถึงความสำคัญของระบบนิเวศน์ ตลอดจนความสมดุลของระบบ
ธรรมชาติในท้องถิ่น บริเวณหนองไคร้ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำ เนื้อที่
๑๕๐ ไร่ ที่มีสภาพดินชื้นและมีวัชพืชปกคลุมและเกษตรกร
ได้รับความเดือดร้อนจากการประสบปัญหาน้ำไม่เพียงพอในการทำ
การเกษตร ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ
เกษตรกรรม ตลอดจนแหล่งอาหารของประชาชนหมู่บ้านหนอง
ทองกลาง ตำบลหนองหิน จึงได้ประสานขอให้จังหวัดยโสธร
ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของเกษตรกรในพื้นที่

เนื่องในโอกาสงานทำบุญอายุวัฒนมงคลขององค์ท่านครบ ๘๓ ปี วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ องค์ท่านได้เมตตาสร้าง “เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำหนองไคร้” ที่บริเวณหนองไคร้ บ้านหนองทองกลาง หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองหิน อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร โดยมีนายประวัติ ถีทะแก้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร เป็นประธานเปิด ในวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ด้วยงบประมาณ จำนวน ๑๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากงบพัฒนา จังหวัดยโสธร ในการก่อสร้างโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า “แก้มลิงหนองไคร้และระบบส่งน้ำ” จึงทำให้พี่น้องเกษตรกรในหมู่บ้าน ๑๖๒ ครัวเรือน เนื้อที่ จำนวน ๑,๕๐๐ ไร่ มีน้ำเพียงพอได้รับประโยชน์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างเต็มที่ ส่งผลให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

และเนื่องจากสภาพปัญหาพันธุ์สัตว์น้ำของหนองไคร้ เช่น พันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง เป็นต้น มีปริมาณลดลง องค์ท่านจึงมีดำริให้จัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำหรือเขตอภัยทาน ควบคู่ไปกับการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำหนองไคร้ เพื่อเป็นแหล่งอาหารของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

ดังนั้น วัดหนองไคร้ จึงได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน และทุกภาคส่วนในพื้นที่ได้ดำเนินการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์หนองไคร้และจัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำหรือเขตอภัยทานขึ้น โดยมีสำนักงานประมงจังหวัดยโสธร ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสนับสนุนพันธุ์ปลาจำนวน

๒๐๐,๐๐๐ ตัว เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ เพื่อให้
เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลวงปู่ประสาร สุมโน

● สรุปรูป “พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม” ●

วัดป่าหนองไคร้ ตั้งมา ๗๖ ปี มีเจ้าอาวาสล่วงไปแล้ว
๑ รูป คือ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก ปกครองวัดตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๒-
๒๕๐๔ ท่านมรณภาพด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๐
จัดงานพระราชทานเพลิงศพ เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕

ปัจจุบัน หลวงปู่ประสาร สุมโน (พระครูสุมนสารคุณ) เป็น
เจ้าอาวาสรูปที่ ๒ ปกครองวัดตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๕-๒๕๕๗ รวม
๕๒ ปี

ท่านเป็นสัทธิวิหาริก ท่าน**เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** (จูม
พนธุโล)

มี **พระอาจารย์อ่อน ญาณสิริ** เป็นพระกรรมวาจาจารย์

มี **ท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร** เป็นพระนั่งหัตถบาตร

อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี

ปัจจุบันอายุ ๘๔ ปี พรรษา ๖๓

ท่านเป็นหนึ่งในบุคคลผู้มีโชคความที่ได้โอกาสสดับ
พระธรรมเทศนาต่อหน้าจากบิดาของพระกรรมฐานยุคปัจจุบัน
ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ได้ร่วมสำนักกับพระมหาเถระองค์สำคัญในสยามประเทศ

เช่น หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี หลวงปู่สาม อภิญาโณ หลวงปู่
อ่อนสี สุเมโธ หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ หลวงปู่ผัน ปาเรสโก
หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ ท่านพระอาจารย์วัน อุตตโม หลวงปู่หล้า
เขมปตโต หลวงปู่บุญหนา ธมมทินโน หลวงปู่เพียร วิริโย
หลวงปู่บุญมี บริบูรณ์ธม หลวงปู่จันทร์แรม เขมสิริ หลวงปู่
จันทร์โสม กิตติกาโร หลวงปู่อุทัย สิริธโร หลวงปู่อุ่นหล้า
จิตธมโม เป็นต้น

ท่านมี หลวงปู่บัวทอง เรวโต เป็นสหાયธรรม

มี พระราชภาวนาพิณีหรือหลวงปู่สนธิ์ อนุบาลโย เป็น
สหธรรมิกผู้รู้ใจ

มีลูกศิษย์ที่ปฏิบัติตามจนกระทั่งอัฐิกลายเป็นพระธาตุ คือ
หลวงปู่เจ็ญ สิริจนโท

หลวงปู่ประสาร สุขโน นับได้ว่าเป็นคณาจารย์ฝ่าย
วิปัสสนา เป็นพระนักพัฒนาเสียสละ สมณะเคร่งครัดต่อข้อวัตร
ปฏิบัติและพระธรรมวินัย เป็นที่พึ่งของประชาชน ท่านไปมาด้วย
เมตตา พุดน้อย พุดจานิมนวล มีความเย็นกายเย็นใจเป็นปกติ
นับเป็นพระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบที่หาได้ยากอีกรูปหนึ่งในยุค
ปัจจุบัน สมกับฉายานามของท่านที่ผู้เขียน แอบตั้งขึ้นเองด้วย
ความศรัทธาว่า “พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม” ท่านมีจิตเมตตาเป็น
อัมมัญญา ได้ก่อคุณประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมไว้ใน
พระพุทธศาสนาอย่างมากมาย อันจะเป็นทิฏฐานุคติแก่กุลบุตร
สุดท้ายภายหลัง อย่างน่าภาคภูมิใจ

...หลวงปู่ประสาร สุมโน...

อิริยาบถหลังฉันแบบสบายๆ ของหลวงปู่ประสาร สุมโน

เรื่องราวขององค์ท่านเดินทางมาถึงกาลปริโยสาน ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ด้วยบุญบารมีหลวงปู่ประสาร สุมโน จงคุ้มครองท่านผู้อ่านท่านทั้งหลาย ให้ประสบโชคดีมีความสุข ประสบความสำเร็จ มีดวงตาเห็นธรรม และขอยกเอาคำอวยพรที่องค์ท่านมักกล่าวให้พรแก่ญาติโยมเป็นประจำว่า

**“กินอย่าได้บก จกอย่าได้ลง โอม อุ อะ มุ มะ มูล มัง
สัพพะพลัง ยังดีคือเก่า เงินค่าแกวอย่าซืขาดเงินถั่ง
ของของใสคือคำในบ้ำ เงินทองไหลเข้า เต็มกระเป๋າเองเติง”**

ประวัติโดยสังเขปของหลวงปู่ประสาร สุมโน พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม เป็นหนังสือแสดงมุกตาสักการะ เนื่องในงานฉลองอายุวัฒนมงคล ๘๔ ปี ขององค์ท่านจงมีสุขภาพแข็งแรง อายุยืนยาว ขนเหล่าสัตว์ผู้มีตบอด ออกจากห้วงแห่งความทุกข์

หนังสือเล่มนี้อาจขาดตกบกพร่องบ้าง ส่วนฉบับสมบูรณ์จะจัดพิมพ์ในวาระต่อไป ผิดพลาดประการใดขององค์ท่านโปรดเมตตาอโหสิกรรมด้วยเทอญ

ด้วยจิตคารวะอย่างสูงสุด

พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร

วัดป่าภูผาสุง อำเภอสุงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

รายชื่อผู้ร่วมบริจาคสร้างหนังสือ

- ๕๐,๐๐๐ บาท พระมหาธีรนาถ อคฺคธโร
- ๗,๐๐๐ บาท คุณพินิจ-ปาณิสรา วุฒิพันธุ์ และครอบครัว
- ๖,๐๐๐ บาท คุณประพาส-คุณปัทวี อินทิตัน
- ๕,๐๐๐ บาท คุณลัดดาวัลย์ เศรษฐยานนท์, คุณวีระศักดิ์ เสี่ยงชอบ + คุณพนาวรรณ วงอุสทา และครอบครัว
- ๔,๔๔๔ บาท ครอบครัวร้านก๋อนอิฐ
- ๔,๑๙๙ บาท คุณณัฐริสา ศิริรักษ์
- ๔,๐๐๐ บาท สมบูรณ์หินทราย, ครอบครัวโคตรภักดี
- ๓,๖๐๐ บาท กลุ่มคนทำบุญ
- ๓,๕๐๐ บาท คุณรัชชลจันทร์ ภูทรวง + คุณเดชาวัจน์ วิชยภาโรจน์ + คุณประยูร เลโซสง
- ๓,๓๐๐ บาท ครอบครัวจิตตอนและญาติธรรม
- ๓,๐๐๐ บาท คุณสมพร-คุณสนธิ พุฒนอก + คุณอำนวย มั่นจิต พร้อมลูกหลาน, คุณอรวรรณ อนุสุทธีวงศ์, คุณอรุณ สาระดำ และครอบครัว, พระอาจารย์นิคม สุปนโณ, บ้านร่มฉัตร
- ๒,๕๐๐ บาท ด.ญ.พาขวัญ-ด.ญ.มิ่งกมล อิ่มจันทร์, คณะรวมศรัทธาแม่อำนวย กองทำ, คุณวินัย-คุณจรียา รอดแสง, คุณเที่ยง-คุณสายสมร โสกะสังข์+คุณเปลื้อง ทันกระโทก+คุณเจน เจนถูกใจ+คุณสมยศ-คุณพิกุล เพ็ชรจันและคณะ, คุณเที่ยง-คุณสายสมร โสกะสังข์ +คุณเปลื้อง ทันกระโทก+คุณเจน เจนถูกใจ+คุณสมยศ-คุณพิกุล เพ็ชรจันและคณะ
- ๒,๔๐๐ บาท คุณเง็กป้อ แซ่จิ้ง + คุณสุนเฮียง แซ่ลิ่ม และคณะ, คุณสิริลักษณ์ ตะนัน + คุณไชยพร ไชยา, คุณจุฬาทิพย์ ประสมสี, คุณเขม กรัณยาภรณ์
- ๒,๒๐๐ บาท แม่ๆวัดป่าภูผาสงทุกคน

๒,๐๐๐ บาท คุณศรีประภา คล่องคำนวณการ, คณะลูกศิษย์คนชอบบุญ, คุณจันทรา-คุณสังวาลย์-คุณช้ออัน เม้าโฮสง และครอบครัว, คุณวารินทร์ วัฒนไชย+คุณเจริญ วิริยาภิรมย์, คุณมาลี ขอบจิตต์ + คุณธัญญภัทร์ ฐิธรณิศ, คุณเสาวลักษณ์ เรื่องวัฒนา, พระประวิทย์ ปภัสสโร, คุณพิชัย-คุณพวงทิพย์-คุณวรรณศิริ - คุณบวร - คุณนครา นันทิวาส, ดร.ขวัญสุมาณา พิณราช, คุณแม่เตือนใจ สมุทรจารินทร์

๑,๗๐๐ บาท คุณภคพร หาญประโคน และครอบครัว

๑,๕๐๐ บาท คุณนพรัตน์-คุณชลภัทร แก่นทอง และครอบครัว, คุณพิชัย นันทิวาสและครอบครัว, คุณบรรเจิด-คุณสำเรียง ทานกระโทก+คุณน้อย นอกกระโทก+คุณสมนึก อินณรงค์, คุณพจน์ หล้ามูลชา, คุณมาร์ติน-คุณจุไรรัตน์-คุณพงศธร ฮอบเตย์, คุณรัชฎาภรณ์ รัตนศรีและครอบครัว, คณะกองบุญ ไคราชา, คุณคมเดช บุญแท้+คุณยศวิจน์ ประเสริฐวราพร+คุณสิริวรรณ คุณวาจา, คุณวีระวรรณ แก้วกลม, คุณน้อย สระกระโทก, คุณบัวบาน ทานอุทิศ

๑,๔๐๐ บาท คุณชนะ-คุณวัชรวิวรรณ แข็งขัน และครอบครัว, คุณมานพ-คุณดวงเดือน-คุณจันทร์เพ็ญ แจ่มเพ็ง, คุณสงค์ศักดิ์-คุณกรณิการ์ โสภางจันทร์ +คุณอุทัย ชิงกระโทก, คุณอังสมาริน-คุณสุนทรี เจียกกุลเหลื่อม และครอบครัว

๑,๓๑๐ บาท ทีมเสรีรัฐ ช่างไทย

๑,๓๐๐ บาท คุณเจริญนคร-คุณพิศมัย จุ่มคำและครอบครัว, คุณบัวพันธ์ ลูกคำ

๑,๒๐๐ บาท คุณหล้า เชิดสูงเนิน, คุณชวินสรณ์ ไรจน์รุ่งชนานพ+คุณมนต์ อัสพร-ด.ช.ธิดาสันต์ ธนโชติภักดีพงศ์, คุณบุญ-คุณประจวบ-คุณสุพิน เนนเลิศ, คุณสุภาพ รักษาสัตย์+จ.ส.อ.ทรัพย์-คุณฉันทนา เนนเลิศ, คุณอโณทัย คงทอง และครอบครัว, คุณอำคา-คุณพู บุญชาติ+คุณเข็มพร สิ้นสุพรรณ+คุณหัด ชิมรัมย์, ร้านอาหารสามพี่น้อง, คุณโกมินทร์-คุณสิรินยา-ด.ญ.วลัยลักษณ์-ด.ช.นพธรรม มุ่งรองกลาง, คุณบุญเรือน - คุณทองเพียร - คุณวิมลมาศ มีมุข, คุณอำไพ - คุณเพ็ญภา-คุณประเสริฐ รักกุศล, คุณแม่เทียม พิงสูงเนิน, ตระกูล “เนยสูงเนิน”,

ตระกูล “ดีต่อ” และตระกูล “แทนริน”

๑,๑๙๙ บาท คุณสมหมาย และครอบครัว, ร.ต.อ.บุญร่วม-คุณทัศนิกา หลวงนา

๑,๑๔๐ บาท คุณหนูน-คุณบุสดี วรรณศรีและครอบครัว, ครอบครัวภูมิแสง, ครอบครัวพิสุทธิวัฒน์

๑,๑๐๐ บาท ครอบครัวกันตวงค์, คุณสมาน-คุณรำพึง จิตตอนและครอบครัว, ด.ต.สุรัช - คุณทองใบ ไชยทองศรีและครอบครัว, คุณจันทนา - คุณวิสุทธิ - คุณจิรกฤต วิทย์ปยานนท์ + คุณแจ็กหลู แซ่อ่าง, ครอบครัวสิทธิมนีวรรณ, คุณวิชัย-คุณทศพร มีนุช, คุณศิริ-คุณปิยาภรณ์ พงศ์สูงเนิน+คุณอำไพ ผดุงชีพ, คุณมงคล-คุณสมจิต ทวกสูงเนิน, พ่อวิชัย - แม่ทศพร มีนุช และครอบครัว

๑,๐๕๐ บาท คุณเพิ่ม-คุณลอย-คุณณรงค์-คุณอาริษร-คุณศิริพร งอนจันทิก

๑,๐๔๐ บาท คุณเจริญรัตน์-คุณสุกัญญา-ด.ญ.กัญญารัตน์ โมลาสูงเนิน, คุณวยากรณ์ แหลมจันทิก, ด.ช.วรเทพ - ด.ญ. วรภัทรา วงศพิณฑุ

๑,๐๒๐ บาท คุณกาญจนา ครี๊มกลาง, กลุ่มโคกสูง

๑,๐๐๐ บาท คุณกัลยา-คุณสุภา ปุสตนาวัน+คุณดารณีนุช โพธิ์ปิติ, คุณบุญมา ท้าวจัตรัส, คุณประเสริฐ-คุณแดง-คุณสุภาวิณี จันทนพคุณ, คุณสมัย บรรเทากุล และครอบครัว, คุณสมัย-คุณนิวัฒน์ ประภาสโนบลและบุตรหลาน, Mr.ดักกลาส มีสซิ่ง+คุณหนึ่งฤทัย ดอกรัก+คุณทรัพย์ มุมใจและครอบครัว, คณะครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านพันชนะ, คณะพระภิกษุ-สามเณร วัดทุ่งสว่าง, ครอบครัวจิระวโรตม, ครอบครัวดีเจกัญญา(ตลาดใหม่โนนสูง), คุณกรองแก้ว เกอมีเนน และครอบครัว, คุณขจร-คุณภาวิ-คุณอิสสรีย์ บัตรสูงเนินและครอบครัว, คุณคล้าย-คุณทองพูน ม้ามกระโทก, คุณจรรยา สุวรรณศรี, คุณจุไรรัตน์-คุณลอย มาเซลล์ และครอบครัว, คุณณมาศ หาญคันธัก, คุณฉวย - คุณร่วม ปัญญาแจ้งสกุลและครอบครัว, คุณเฉลิม-คุณมิ ไทยพลกรัง, คุณเฉลียว-คุณดารุณี-คุณณัฐชัย-ด.ช.ธีระศักดิ์ ลวดลาย, คุณไฉน ช่างกุดเวียน+คุณนงนุช คล้ายทรัพย์, คุณชวนเพลิน เดชพร และครอบครัว, คุณชะออม ชันธรรมโรง, คุณชาญชัย-คุณอรุณี กลมกล่อมและ

ครอบครว้, คุณชูชาติ บุญญาพิจิตร, คุณไชยเดช-คุณภัทรธรา ยอดมีชัย, คุณ
ญาณิศา-คุณเคลือวัลย์ กุสูงเนิน+คุณสมัย-ด.ญ.วรัทธยา หล่าสูงเนิน, คุณเดชา-คุณ
ราวี โคตรจันคำ, คุณตัง บุญชริกกุล, คุณตัง-คุณตังค์ ริดจันอัด, คุณไต้ะ-คุณ
สมักร ฉาบกิ่ง, คุณถาวร-คุณเอื้อย-คุณทราย อ่อนจันทร์, คุณทองพูน สิทธินอก,
คุณทองมาก จั๋ยจันทิก, คุณทองสุข บัตรขุนทด, คุณทองอยู่ กะการดี+คุณ
สังวรรณ ทดตา, คุณทองอยู่-คุณสละ เม่ากรุด, คุณเทือง-คุณดำ บุญภา, คุณชนากร
ทองเพียรพงษ์และครอบครว้, คุณน้อย-คุณระเบียบ รวมใหม่, คุณน้อย
แซกระโทก, คุณน้อย ปรอยกระโทก, คุณน้อย จามสำโรง+คุณศศิณา พงษ์สวัสดิ์
+คุณรุ่งนภา-คุณณัฐฉิ สอประกะโทก, คุณนิธิศ-คุณหทัยกาญ พวงอุไร, คุณนัม
เหมือนมาศ, คุณนุชนารด มั่นคง, คุณบุญเกียรติ-คุณกษมา ศรีอำภัย, คุณ
บุญพร้อม มุ่งฝอยกลางและครอบครว้, คุณบุญเลิศ-คุณวัลลภา-ด.ช.จิรัฎฐ์-
ด.ญ.ชนัญชิตา เทพไพศาล, คุณประจวบ-คุณวิโรจน์ ภูมิโคกรักษ์, คุณประสาน-
คุณณัฐฉิ-คุณภาวัตร กาญจนวิจิต, คุณประเสริฐ-คุณหนูแดง ไก่กระโทก,
คุณไปล์ กุสูงเนิน, คุณผิว-คุณประภัสสร กบคำงพล, คุณพงศกร-คุณนงลักษณ์-คุณ
พิชชาภา-คุณพิชามร จันท์ศิริ, คุณพัชรัตน์ หลวงยศ+คุณณัฐฉิ สุริยาและ
ครอบครว้, คุณพานชิน จำปาพันธุ์, คุณพิกุล สุวรรณศร, คุณพิมพ์ สุวรรณแก้ว,
คุณมะลิ ดังกลาง และครอบครว้, คุณมาลัย ดอกพุดซาและครอบครว้, คุณยุทธนา-
คุณพัชระวดี ภูมิมณีและครอบครว้, คุณรัตนา กวากขุนทดและครอบครว้,
คุณริน-คุณสำรวย ชาสันเทียะ พร้อมบุตรธิดา, คุณเรศ-คุณจุ ปรานีตพลกรัง,
คุณละเอียด จอมกระโทก-คุณสุนัย เทาโคกกรวดและครอบครว้, คุณละเอียด
เลขกระโทกและครอบครว้, คุณวรรณวลี จันปี+คุณรุ่งโรจน์ พ่วงสว่างโรจน์และ
ครอบครว้, คุณวันนา- คุณวิเชง-คุณพิกุล เทศผ่อง, คุณวิรัช มะลิวัลย์, คุณวิไล
รัตน์ ทวีศักดิ์, คุณวิไลวรรณ วงศ์พินทุ, คุณวิชณ-คุณพนิดา เลือดกระโทก,
คุณวิสุทธิ ผลบุญ+คุณรส-ด.ช.อิทธิฤทธิ์ สาดไธสง, คุณสงกรานต์ วงศ์แสนสิน
+กัณธิมา หนูพันธุ์, คุณสนธยา เหลาเคน+คุณพิมพ์ภา คิมไธสงค์และครอบครว้,
คุณสมบัติ-คุณกัญญา ศรีทอง, คุณสมบุญ ชัยลาและครอบครว้, คุณสมศักดิ์-

คุณดอกไม้ โกวิทชาคร, คุณสมศักดิ์-คุณวาสนา ลักษณะและครอบครัว, คุณส่วน-
คุณรำไพ-คุณประทีป-คุณวราภรณ์-คุณสมพร เหวขุนทด, คุณสวิต-คุณหวน ฝ่าย
กระโทก+คุณรวຍ-คุณดำ-คุณแดน ข่ากระโทกและครอบครัว, คุณสันหัตต์-
คุณทิพย์กาญจน์ ศรีโพทอง, คุณสัมพันธ์ มีพันธุ์และครอบครัว, คุณสายชน-
คุณอ้อย กองทุ่งมน, คุณสายันต์-คุณถวัลย์ลักษณะ จงอุ้มกลาง, คุณสำเภา-
คุณศรีนวล-คุณมานะศักดิ์-คุณวรรณนิภา ช่อสูงเนิน, คุณสำรวม ศิลาเมธี,
คุณสำร่าย มั่นคง, คุณสำอวงค์ - คุณบัวคำ - คุณทัศนีย์ คิ้วสูงเนิน, คุณสิริปรียา-
คุณเมธี พัฒนาพฤกษา, คุณสุระนันท์ เกษานุช, คุณสุรียัน ทองสิงหา, คุณ
หนูไกล วงษ์ตระกูลบุตร, คุณหมั่น-คุณเสวย อดทน, คุณเอก-คุณน้อง (โรงงาน
พระเอก-นางเอก), คุณเอื้อย ครอบครัวกระโทกและครอบครัว, จ.ส.อ.มณฑิร-คุณ
เปรี๊ยะ-คุณศิริอร-จ.ส.อ.วุฒิพันธ์-คุณธนวรรณ-คุณธีรวิมล ทิมะวงศ์, ดร.วิภาภรณ์
เกียรติอำนาจ, ดาบตำรวจสมชาย - คุณเพ็ญวดี- คุณสิริกัญญา เพ็ชรหมื่นไวย
และครอบครัว, ผอ.คำรณ-คุณณอมศรี จันทร์จิตรและครอบครัว, พ.ต.ดิเรก-
คุณสุภาพร-ด.ช.พัฒนาชัย ทรัพย์ม่วง, พระครูอภิบาลธรรมธาตุ(วัดหน้าพระธาตุ),
ร.ต.ต.ชูศักดิ์-คุณไผ่จิตร-คุณอลงกรณ์-คุณวราภรณ์ อาชะวะบูล, ร.อ.เต็ม-คุณ
ประไพ สิทธิสุขและคณะ, หลวงพ่อสม+คุณละมุด พรหมทอง, คุณบุญเท-คุณทองใบ-
คุณหิรัญ วงสีแก้ว, คุณสุพรรณษา จงสูงเนิน, คุณวรางคณา อังศุภศิริรัตน์,
คณะศิษยานุศิษย์หลวงปู่บุญญฤทธิ์ ปณฺธิโต, คุณโชค-คุณดอกแก้ว-คุณวิวัฒน์ชัย-
คุณธิดารัตน์ ไชยงาม, คุณบัญญัติ ยอดตุลยาภิวัฒน์, คุณประสิทธิ์-คุณวรรณรัตน์,
คุณเล็ก สวนทิพย์และญาติธรรม, คุณอนงค์-คุณไพวรรณ-คุณชวลวิญญ์ แก่นทอง,
สิปตริพรชัย วิจักขณ์เมธีและครอบครัว, คุณเจริญ-คุณถิตดาวลัย เนียมแดงและ
ครอบครัว, คุณกิ่งดาว อินเตลิ่ง, คุณกิตติมา-คุณบุญธรรม ลีสุรพลานนท์และ
ครอบครัว, คุณกิริษา ปัญญาสังข์, คุณคำพูล - คุณอุทิศ ทาคำ และครอบครัว,
คุณเชื่อง ลวดกระโทกและครอบครัว, คุณทองแดง-คุณนงนุช จงอุ้มกลาง,
คุณธารทิพย์ อิสโรรมและครอบครัว, คุณบุญชัย-คุณชาญยุทธ-คุณนุชนารถ
พลาวัน, คุณประดิษฐ์ ดุลสูงเนิน, คุณประพาฬรัตน์ - คุณจีระพร, คุณพรณรงค์

- คุณสกุลกาญจน์ บุษบงก์และครอบครัว, คุณเฟื่อง แยกกระโทกและลูกหลาน, คุณมนต์ศักดิ์ อนันตภักดิ์, คุณมะที-คุณธาดา เหลืองทองและครอบครัว, คุณยุล-คุณศิริพร เกษมกุลพิสิฐและครอบครัว, คุณราตรี-คุณเดชจรรย์ เทศผ่องและครอบครัว, คุณวินัย-คุณพิกุล-คุณวนิดา-คุณพยงค์ วรรณทอง, คุณสันทัต-คุณวรรณดา ยินขุนทดและครอบครัว, คุณหยวน พร้อมทีมงาน, คุณอภิรักษ์-คุณอัฒฉิน ทองเกษม, ดร.อรรณณ จุลลัษเฐียรและครอบครัว, หลวงปู่เศียรอรัญญวาสี, คุณคำทูล ตรีฉิมพลี, คุณชนกนาถ อรรถาพิทยและครอบครัว, คุณทัต ข่ายกระโทกและลูกหลาน, คุณทุมมา ชัยสงค์, คุณบัวพันธ์-คุณโจม สมพงษ์ พร้อมบุตรธิดา, คุณบิลลี่-คุณประจวบ ทองสระน้อย, คุณปทุม พันธมั่งมีและครอบครัว, คุณมนัญญ-คุณศุจินทรา ธรรมกุลและครอบครัว, คุณลลดา-คุณเมธิกา ตัญชชินภัทร, คุณวงษ์เดือน สอนขาวเรือ, คุณสมจิตร เกตุใหม่, คุณเสาวคนธ์ สติใหม่, คุณแสง-คุณประยูร-คุณชมพูนุท วิเศษแสงทอง, ข่างแก่น-เขมจิรา-ทินกร-นทีกานต์ เบาสูงเนิน, ครอบครัวร้านชีวมอเตอร์, ครอบครัวพยัคฆพล, คุณปรารี่ เสียงเพราะ, คุณแปลงสุรีย์ ร่มเรียง, คุณภคพร เขาวัวโคกสูง, คุณรุ่ง วิสันทิยะและครอบครัว, คุณสำรวย วุฒิพันธุ์, คุณเพียรทอง พรพลวัฒน์, คุณสุชาติ พรพลวัฒน์, คุณสุภาวรรณ ชวนรัมย์และครอบครัว, คุณนรินทร์ มาลีลัย, คุณยอด ผันผักแว่น, คุณบัวเฟื่อน ผันผักแว่น, คุณสาตี ผันผักแว่น, คุณทองดี ผันผักแว่น, บริษัททองภัทราเท็กซ์ไท์ จำกัด, คุณพงศ์พศิน วิจิตรเกษมกุลและครอบครัว, คุณธัญวรินทร์ ธนศรไพศาลและครอบครัว, ผอ.สัมมนา ฉัตรบูรณจรัส, คุณครูอัมพร ฉัตรบูรณจรัส, คุณกิตติกร ฉัตรบูรณจรัส, คุณวรรณิ ถนนมศักดิ์เจริญ, คุณรมิตา มนต์กั้ง และครอบครัว, คุณธวัช - เพ็ญศิริรัตน์ มัททธิ, คุณฐิติมา ผดุงพัฒน์, คุณแม่บุญเลี้ยง ไส้เลิศ, คุณแม่สมปอง กุลวงษ์, คุณแม่ละออง สิริประเสริฐศิลป์, คุณแม่ทองปาน ช่อสูงเนิน, คุณคณาธิป-กัลจนา เขจรนิตย์, คุณพ่อเรศ-แม่พรพิมพ์สระท้าว, คุณสันติ-นพรัตน์ ดีใหม่, คุณพ่อพูล-แม่นงค์ สว่างจันทิก, คุณแม่สุมาลี เสาร์สูงเนิน, ตระกูล “หวังชินกลาง”, ตระกูล “จันทร์ศิริ”

หากรายชื่อท่านใดผิดพลาดหรือตกหล่นทางผู้จัดทำขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร.

พระอริยเจ้าผู้มีใจงาม พระครูสุมน สารคุณ (หลวงปู่ประสาร สุมโน) วัดป่า
หนองไคร้ จ.ยโสธร.-- นครราชสีมา : วัดป่าภูผาสอง, ๒๕๕๗.

๓๒๐ หน้า.

๑. พระครูสุมน สารคุณ--ชีวประวัติ. I. ชื่อเรื่อง.

294.30922

ISBN 978-616-348-578-6

พิมพ์ครั้งแรก

มกราคม ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์

๘,๔๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

คณะทำงาน

พระมหาธีรนาถ อคฺคธีโร

คุณพนิจ วุฒิพันธุ์

คุณศรีประภา (แจ่ม) คล่องคำนวณการ

คุณเบญจมาศ เพ็ชรพลาย

คุณพิพัฒน์ - ถาวร ปัญจันท

ติดต่อสอบถาม

วัดป่าภูผาสอง หมู่ ๘ บ้านดงมะไฟ ตำบลมะเกลือใหม่

อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

โทร. ๐๘๑-๖๒๓-๙๘๔๖, ๐๘๑-๖๒๓-๙๘๔๗

www.pupasoonng.com

E-mail: pupha123@gmail.com

Facebook : วัดป่าภูผาสอง

ନିଜ ନାମ ଯେଉଁଠି ନିଜ ନାମ ଯେଉଁଠି
ଉପାଧି ନାମ ଯେଉଁଠି ନାମ ଯେଉଁଠି
ନାମ ଯେଉଁଠି ନାମ ଯେଉଁଠି
ନାମ ଯେଉଁଠି ନାମ ଯେଉଁଠି